

วารสารทางวิชาการ ISSN 0859-1040

ราชภัฏกรุงเก่า

ปีที่ 7 ฉบับที่ 14 / 2544

จากสถาบันราชภัฏ...สู่มหาวิทยาลัยราชภัฏ

วารสารทางวิชาการ ISSN 0859-1040

ราชภัฏกรุงเก่า

ปีที่ 7 ฉบับที่ 14 / 2544

ISSN 0859-1040

วารสารวิชาการราชภัฏกรุงเทพฯ

ปีที่ 7 ฉบับที่ 14/2544

เจ้าของ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ที่ปรึกษา อธิการบดีสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รองอธิการบดีสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ และนักศึกษา รวมทั้งบุคคลภายนอก
2. เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อส่งเสริมภารกิจทางด้านวิชาการที่มีต่อสังคม

บรรณาธิการบริหาร

รองศาสตราจารย์ ดร.บุหงา วัฒนะ

ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวิทย์ เทียรทอง

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนันต์ รัตนภาณุศร

กองบรรณาธิการ

นางสาวนางลักษณ์ แซ่มโซติ

ดร.ชิดชัย สนั่นเสียง

นางสาวรัตนา รักสกุลพาณิชย์

นางสาวบุญญเลขา มากบุญ

นางสาวสุภัทรา คงเรือง

นางสาวศิริพัฒน์ จันทศิริ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิพนธ์ ทวีกาญจน์

นางสาววิรัช ภัทรกุล

ดร.จันทร์เพ็ญ คล้ายมุข

นางอรรธญา จงกลรัตน์

ปก-ศิลปกรรม-รูปเล่ม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิพนธ์ ทวีกาญจน์

สำนักพิมพ์สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โทร. 035-322950

คอมพิว

นางนุชจรี เกาเพิ่ม

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์เทียนวัฒนาอยุธยา โทร. 035-241578

เนื้อหาสาระและทัศนะในวารสารราชภัฏกรุงเทพฯ เป็นหลักการและทัศนะของผู้เขียน และผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน กองบรรณาธิการและสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยาไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยเสมอไป

ปกหน้า : นางสาวอังคณา สุวรรณรัตน์ สถิติประยุกต์ ปีที่ 4
ปกหลัง : นางสาววันเพ็ญ ชาวสว่าง ศิลปกรรม ปีที่ 4
นางสาวอัญชลี ศิริรัตน์ ศิลปกรรม ปีที่ 4
นางสาววิไลพรรณ เผ่าพงษ์จันทร์ สถิติประยุกต์ ปีที่ 4
นางสาวอังคณา สุวรรณรัตน์ สถิติประยุกต์ ปีที่ 4
นางสาวสุนทรี เทศเพ็ญ สถิติประยุกต์ ปีที่ 4
นายอานนท์ เมฆฉาย เทคโนโลยี (คอมพิวเตอร์) ปีที่ 3
นายศิริวัฒน์ กระจำพจน์ เทคโนโลยี (คอมพิวเตอร์) ปีที่ 3
นายโกศล ดังพิทักษ์สกุล เทคโนโลยี (คอมพิวเตอร์) ปีที่ 3

บทบรรณาธิการ

ถ้าย้อนเวลาหวนอดีต เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2538 วิทยาลัยครูทั้ง 36 แห่ง ทั่วประเทศ ในขณะนั้น ได้เปลี่ยนสถานภาพ จากวิทยาลัยครูไปเป็นสถาบันราชภัฏพร้อมกันทั้งหมด อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 ซึ่งได้ประกาศลงในหนังสือราชกิจจานุเบกษา

นับจากวันนั้นจนถึงวันนี้ ชื่อ สถาบันราชภัฏ ได้นำมาใช้แทนชื่อวิทยาลัยครู อย่างเข้าปีที่ 7 แล้ว และในระยะเวลาย้อนไกลนี้ สถาบันราชภัฏก็จะปรับเปลี่ยนสถานภาพอีกครั้งหนึ่งอย่างแน่นอน ชื่อสถาบันราชภัฏก็ต้องเปลี่ยนอีกครั้งเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้วยเหตุผลที่ว่าในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงสถาบันอุดมศึกษาว่า ให้สถาบันอุดมศึกษามีสภาพเป็นนิติบุคคล สถาบันราชภัฏจึงต้องเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อให้เป็นนิติบุคคล เพราะสถาบันราชภัฏมิได้เป็นนิติบุคคล

เป็นที่แน่นอนแล้วว่า สถาบันราชภัฏทั้ง 36 แห่ง จะเปลี่ยนสถานภาพไปเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เป็นนิติบุคคลพร้อมกันทั้ง 36 แห่ง ก่อนวันที่ 20 สิงหาคม 2545

สถาบันราชภัฏแต่ละแห่งทั้ง 36 แห่ง จะมีชื่อใหม่ที่ใช้ค่านำหน้าเหมือนกันหมด คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และชื่อที่มาต่อท้ายก็เป็นชื่อเฉพาะของแต่ละสถาบัน ตัวอย่างเช่น สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ชื่อใหม่ก็จะเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ชื่อใหม่จะเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เป็นต้น

จากสถาบันราชภัฏ สู่มหาวิทยาลัยราชภัฏ บทบาทและหน้าที่ที่จะต้องปรับเปลี่ยน ชาวราชภัฏจะต้องแสดงบทบาทและหน้าที่กันอย่างไร มหาวิทยาลัยราชภัฏที่ซุกรว่า มหาวิทยาลัยของท้องถิ่น คงต้องแสดงบทบาทเพื่อท้องถิ่นกันอย่างเอาใจจริง ทำจริงให้มากขึ้น จะเป็นแต่เพียงคำพูดที่หวานหูที่ประชาสัมพันธ์บอกชาวบ้านว่า ราชภัฏเพื่อท้องถิ่น แล้วไม่มีการกระทำใดเลยเพื่อท้องถิ่นก็คงต้องละอายใจ

วารสารวิชาการราชภัฏ กรุงเทพฯ ฉบับ จากสถาบันราชภัฏสู่มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีเจตนารมณ์ที่จะช่วยกันประกาศล่วงหน้าว่า ในอีกมิช้านาน สถาบันราชภัฏก็จะปิดฉากลง และเปิดฉากใหม่ เป็น มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อบอกประชาชนว่า ประเทศไทยจะมีมหาวิทยาลัยราชภัฏเกิดขึ้นอีก 36 แห่ง ประชาชนในท้องถิ่นก็คงจะดีใจและภาคภูมิใจที่ท้องถิ่นจะมีมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นเพราะว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นมหาวิทยาลัยของท้องถิ่นและเพื่อท้องถิ่น

บทความ บทสัมภาษณ์ ปาฐกถาหรือคำบรรยายในวารสารฉบับนี้ ผู้อ่านจะได้มองเห็นภาพ หรือวิสัยทัศน์ ช่างเห็นว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏควรจะแสดงบทบาทอย่างไร ทิศทางหรือทางเดินข้างหน้าจะไปทางไหน ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้อ่านควรจะรู้ล่วงหน้า จะได้ช่วยกันสร้าง ช่วยกันเสริม และให้ความร่วมมือ แต่ถ้าไม่รู้วาทะทางเดินข้างหน้า มหาวิทยาลัยราชภัฏจะไปในทิศทางใด ก็จะต้องขาดความร่วมมือ ทำให้เดินไปด้วยความยากลำบาก

ส่วนบทความอื่น ๆ ที่มีได้เกี่ยวเนื่องกับชื่อประจำฉบับก็เป็นบทความที่มีเนื้อหาน่าสนใจ น่ารู้ ถือเป็นอาหารสมองอย่างหนึ่งที่ขาดมิได้

ในท้ายที่สุดนี้ คณะผู้จัดทำวารสารวิชาการราชภัฏกรุงเทพฯ ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล นายกสภาประจำสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (และตำแหน่งอื่น ๆ ที่สำคัญอีกมากมายทั้งในปัจจุบันและในอดีต) ที่กรุณาสละเวลาให้คณะผู้จัดทำได้สัมภาษณ์ และขอขอบพระคุณ ดร.ธนอม อินทระกำเนิด เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏที่ได้มีโอกาสสัมภาษณ์ให้อาจารย์และข้าราชการสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยาฟัง เรื่องที่ท่านบรรยายก็เป็นเรื่องของอนาคตสถาบันราชภัฏ

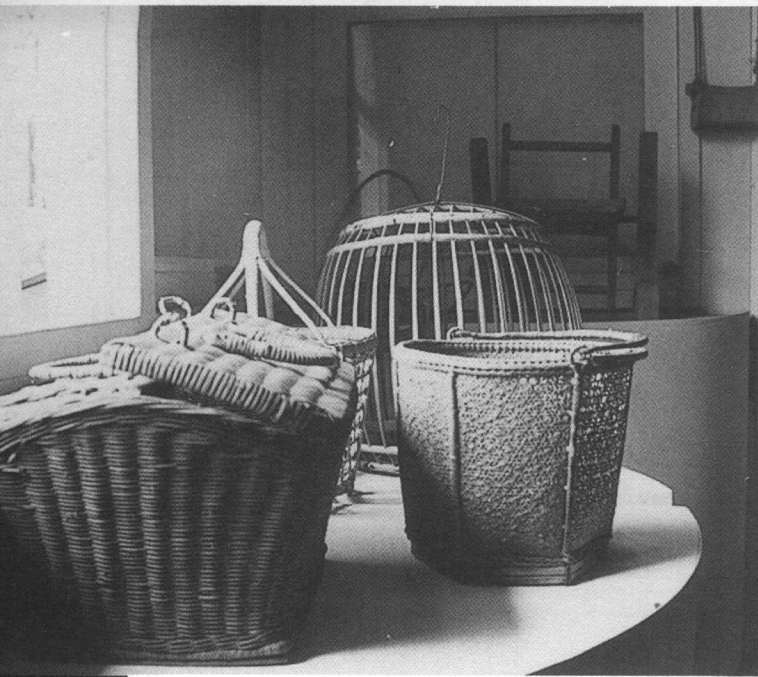
นอกจากนี้ก็ขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่มีได้กล่าวนามที่เสียสละเวลาคิด และเขียนบทความ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไปที่มีโอกาสได้อ่านบทความ และสุดท้ายจริง ๆ ก็อดที่จะขอบคุณผู้อ่านทุกท่านที่ได้กรุณาติดตามอ่านวารสารราชภัฏกรุงเทพฯเป็นประจำเสมอมา

สารบัญ

- 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏ-มหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น.....ศิริ ทิวะพันธุ์
- 5 มหาวิทยาลัยราชภัฏ : ท้องถิ่นของไทย.....อานนท์ เทียงตรง
- 9 มหาวิทยาลัยราชภัฏกับการผลิตบัณฑิตและพัฒนาฯ ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542.....บุหงา วัฒนะ
- 17 อาจารย์สถาบันราชภัฏในยุคปฏิรูปการศึกษา.....สุจิต เพียรชอบ
- 18 เหลียวหลัง แลหน้า สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.....สุภัทรา คงเรือง
- 27 การอุดมศึกษาอเมริกัน.....จันทร์เพ็ญ คล้ายมุข
- 36 The Reform of Higher Education in China Today.....Yang Yi
- 40 การปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน.....จันทร์เพ็ญ คล้ายมุข
แปลและเรียบเรียง
- 45 The Higher Education in Korea Direction of development of higher education
for future.....Son, In-Sik
- 49 การอุดมศึกษาเกาหลี : ทิศทางการพัฒนาการอุดมศึกษาในอนาคต.....จันทร์เพ็ญ คล้ายมุข
แปลและเรียบเรียง
- 54 การปฏิรูปการเรียนรู้ การมองในระบบบองคัรวม.....วนิช สุธาร์ตน์
- 66 การสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....รุ่งทิพย์ รัตนภานุศร
- 74 การประเมินคุณภาพการผลิตบัณฑิตคณะวิทยาการจัดการรุ่นปีการศึกษา 2542.....ลำยอง ปลั่งกลาง
รุ่งเรือง ทองศรี

สารบัญ

- 78 มองไกลกรณี "ทาลิบัน" ทำลาย "พระพุทธรูป" ล้ำค่า.....พระธรรมปิฎก
- 84 ลุงมานิตย์ แยมประยูร กับชีวิตที่พลิกผัน : จากช่างตัดผมสู่เกษตรกรปริญญา.....ปัญญา คงทรัพย์
สุวิทย์ เทียรทอง
- 92 ZOOM IN RAJABHAT
- 107 Where did the Thai People Come From ?.....Yang Yi
- 115 การท่องเที่ยวทางน้ำรอบเกาะเมืองอยุธยา.....สุธรรม ชาตะสิงห์
- 123 อยุธยา กับเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่.....มงคล ชาวเรือ
สุธรรม ชาตะสิงห์
- 134 ตามนักเปตองทีมชาติไทยไปโปรตุเกส.....สุวิทย์ เทียรทอง
- 143 มหาวิทยาลัยราชภัฏ : คำตอบสุดท้าย.....ถนนม อินทรกำเนต
- 150 จากสถาบันราชภัฏสู่มหาวิทยาลัยราชภัฏ.....อนันต์ รัตนภาณุศร
- 152 บทสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล.....อนันต์ รัตนภาณุศร
นงลักษณ์ แซ่มโซติ
- 161 แนะนำผู้เขียน
- ปกหลัง จากสถาบัน.....สู่มหาวิทยาลัย.....เฟลินดา โมสกุล

ประเทศของเราได้พัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-7 มีบทเรียนต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นว่า การเศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน การมองภาพรวมของเศรษฐกิจจะมีตัวเลขที่แสดงการเปลี่ยนแปลงให้เห็นอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน การคลัง หรือความเจริญด้านวัตถุต่าง ๆ เช่น การสื่อสาร การคมนาคม ถนนหนทาง ตึกอาคารบ้านช่อง ความเกี่ยวข้องกับนานาชาติ ธนาคารโลกซึ่งเป็นผู้สนับสนุนหลักได้ชมเชยการพัฒนาของประเทศไทยว่า เป็นประเทศแนวหน้าในเอเชีย และมีความมั่นใจว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศลำดับแปดใน 20 ปีข้างหน้าที่มีความเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมั่นคง แต่ปัญหาด้านสังคมกลับทวีมากขึ้นและเลวร้ายมากขึ้น มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศโดยภาพรวมอย่างรุนแรง ส่งผลสัญญาณเตือนชัดเจนว่า การพัฒนาที่เราภาคภูมิใจขณะนี้จะไม่ยั่งยืนและมั่นคงในอนาคต

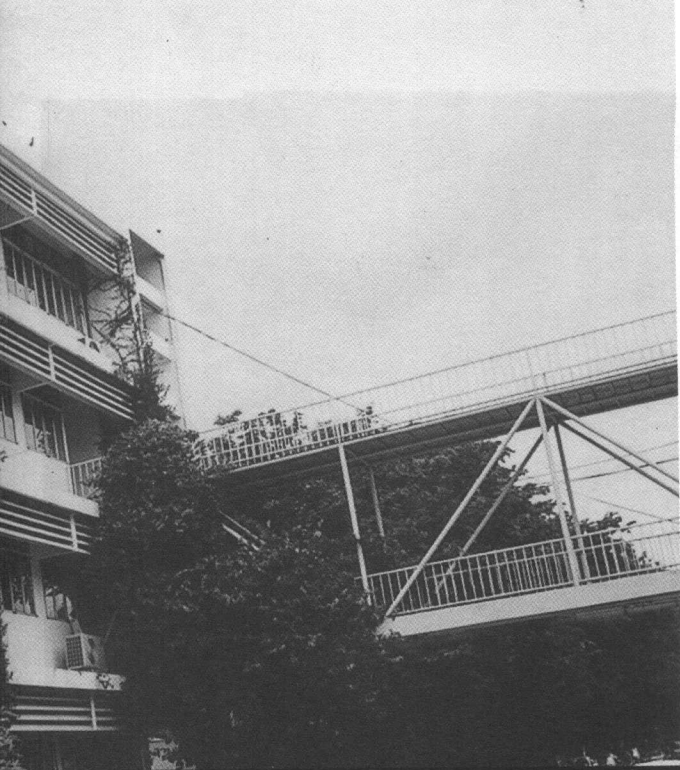
ประการสำคัญที่สุด ที่ทำให้มีปัญหาวิกฤต คือ การทำลายความเข้มแข็งของชุมชนด้วยการปล่อยให้ส่วนกลางนำทรัพยากรแรงงาน ทรัพย์สินทางปัญญา ภูมิปัญญาชาวบ้าน มาสนับสนุนการพัฒนา รวมศูนย์ที่กรุงเทพฯ หรือเมืองใหญ่ ๆ เมื่อศักยภาพของประชาชนมารวมตัวอยู่ในส่วนกลาง รัฐบาลก็จะเลยประชาชนซึ่งมีอาชีพเกษตรกรรมในชนบท หันมาสนับสนุนประเทศด้านอุตสาหกรรมเป็นหลัก ขาดการสนับสนุนด้านเกษตรทั้งนโยบาย ยุทธศาสตร์ งบประมาณ ฯลฯ ชุมชนในชนบทอ่อนแอจนสะท้อนออกมาทางปัญหาด้านสังคม ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด ปัญหาด้านความมั่นคง

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

รัฐบาลได้ตระหนักถึงภาวะวิกฤตที่กำลังเผชิญและต้องเผชิญต่อไปในอนาคต ได้กำหนดให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เป็นแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมแบบประชาคมและได้รณรงค์กันอย่างจริงจัง แต่ผลที่ปรากฏก็ยังไม่เข้มแข็งและสำเร็จจนสามารถเป็นฐานที่แข็งแรง สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9

ปรัชญาและยุทธศาสตร์ในการสร้างสังคมให้เข้มแข็งนั้น จะต้องสร้างสังคมให้มีคุณภาพ มีภูมิปัญญา และการเรียนรู้ และเป็นสังคมที่สมานฉันท์และเอื้ออาทร และถือว่าการใช้ภูมิปัญญา และการเรียนรู้เป็นประเด็นสำคัญที่นำไปเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมให้มีคุณภาพและสมานฉันท์ และต่างตระหนักดีว่าการศึกษาคือจำเป็นต้องได้รับการปฏิรูปตามพระราชบัญญัติการศึกษาปี 2542 จากพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดแนวทางปฏิรูปให้สถาบันราชภัฏเป็นมหาวิทยาลัยอิสระ ที่สามารถดำเนินการเพื่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง และถือเป็นมหาวิทยาลัยหลักที่จะต้องร่วมมือกับทุกฝ่าย พัฒนาท้องถิ่นอย่างใกล้ชิดด้วย การศึกษาและวิจัยปัญหาของท้องถิ่นเป็นหลัก

มหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น

ศิริ กิตะพันธุ์

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อให้สถาบันราชภัฏเป็นมหาวิทยาลัยสำหรับท้องถิ่น

1. สถาบันราชภัฏต่าง ๆ ยังไม่สามารถเข้าไปศึกษาปัญหาและร่วมเสนอแนวทางแก้ปัญหาแก่ท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสถาบันยังไม่มี ความเข้าใจท้องถิ่น และมีความผูกพันกับท้องถิ่นน้อย
2. ปัญหาสำคัญ ๆ ของท้องถิ่นไม่ได้รับการพิจารณา ให้นำเข้าสู่กระบวนการการศึกษาร่วมกันระหว่างสถาบัน เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน ทำให้เกิดบรรยากาศความ สนิทฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน
3. ประชาชนยังไม่ค่อยสนใจในการนำภูมิปัญญาและ การเรียนรู้มาใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ของประชาชน จึงมองไม่เห็น ความสำคัญของสถาบัน ทั้ง ๆ ที่เป็นศูนย์การเรียนรู้มากมาย ประชาชนยังยึดติดกับการพัฒนาท้องถิ่นแบบเดิม ขาดความ สนใจเทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงไม่คิดพึ่งพาสถาบันราชภัฏ
4. การวิจัยและการศึกษา ไม่เน้นปัญหาที่สำคัญ ทำให้สถาบันไม่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นและ ขาดความผูกพัน
5. ภารกิจการสอนและภารกิจบริหารของอาจารย์มี

มากจนล้นมือ ไม่สามารถใช้เวลาอย่างมีคุณค่าในการร่วม กิจกรรมต่าง ๆ กับท้องถิ่นอย่างจริงจัง

6. เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มีความใกล้ชิดกับท้องถิ่นโดยตรง สถาบันราชภัฏขาดการ สัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้ขาดความร่วมมือในการ แก้ปัญหาท้องถิ่นไปด้วย การทำงานแบบราชการทำให้ สูญเสียเวลา งบประมาณ และขาดบูรณาการ

ด้วยข้อบกพร่องดังที่กล่าวมาแล้ว สถาบันราชภัฏซึ่ง จะมีฐานะเป็นมหาวิทยาลัยอิสระในกำกับของรัฐ สถาบัน ราชภัฏทั้งหมดเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น จึงต้องกำหนด ยุทธศาสตร์ที่สำคัญดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การปลูกฝังบุคลากรของสถาบันให้ เข้าใจถึงปรัชญา ยุทธศาสตร์ กระบวนทัศน์ในการสร้าง มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น เป็นศูนย์การ เรียนรู้หลากหลายสาขาของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปฏิรูปโครงสร้างการบริหาร การสอน และหลักสูตรให้สอดคล้องกับปรัชญาของ มหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การปฏิรูปกระบวนทัศน์ในการวิจัย และการพัฒนาให้สอดคล้องกับปรัชญาของมหาวิทยาลัย เพื่อท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ปฏิรูปบทบาทร่วมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อสร้างท้องถิ่น ให้เข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ปฏิรูปบทบาทร่วมของมหาวิทยาลัย กับองค์กรเอกชน และประชาชนเพื่อสร้างท้องถิ่นให้เข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์ที่ 6 นำแนวความคิดอันสืบเนื่องมาจากโครงการพระราชดำริมาเป็นหลักในการสร้างหลักสูตร เพื่อสนับสนุนให้ท้องถิ่นเข้มแข็งอย่างมั่นคง และยั่งยืน

ปัจจัยของความสำเเร็จ

1. คณาจารย์และข้าราชการของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ต้องยึดมั่นปรัชญา มหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่นอย่างจริงจัง และต้องพยายามปฏิรูปการบริหารและการสอน การมีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับปรัชญา

2. ต้องมีการประเมินผลทุกขั้นตอน และเน้นเรื่อง การแก้ปัญหาาร่วมกัน และความเข้มแข็งของท้องถิ่น

3. ความสำเเร็จจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความร่วมมืออย่างจริงจังของพหุภาคี คือ เจ้าหน้าที่รัฐ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ องค์กรเอกชน และประชาชน การทำงานต้องยึดถือแนวทางพหุภาคีเป็นหลัก

4. งบประมาณไม่ใช่ตัวกำหนดความสำเเร็จเสมอไป การบริหารที่มีประสิทธิภาพความเป็นเอกภาพและความเสียสละ ความจริงใจ ความสำนึกสาธารณะสามารถเป็นตัวกำหนดความสำเเร็จได้

5. ความสำเเร็จในการปฏิรูปเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่นจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าปราศจากวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กระบวนการทัศน์ที่สอดคล้องกับการพัฒนา ยุคโลกาภิวัตน์ ยุคเทคโนโลยีและสารสนเทศ เชื่อมต่อกับยุคชีวภาพต่อไป

THE TEACHING UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยราชภัฏ : ท้องถิ่นของไทย

อานนท์ เทียนดวง

ผู้เขียนขอนำคำกล่าวของเลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ (ดร.ถนอม อินทรกำเนิด) ปัจจุบันที่ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า

“เพื่อให้เกิดมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีสัญชาติเป็นมหาวิทยาลัยไทยอย่างแท้จริง นั่นคือเป็นมหาวิทยาลัยที่นำทุนทางวัฒนธรรมซึ่งหมายถึงความรู้ ภูมิปัญญา ถ่ายทอดมาเป็นทุน เพื่อให้ทุกคนรู้และตระหนักในเรื่องความเป็นไทยในทุกสาขาทุกศาสตร์ ต้องเน้นให้อาจารย์และนักศึกษารู้จักและเกิดความสำคัญว่า ถ้าสูญเสียสิ่งเหล่านี้จะเกิดผลตามมามากมาย โดยโปรแกรมวิชาเอกแต่ละด้านจะต้องตั้งอยู่บนภูมิปัญญา ความรู้ที่ลึกซึ้ง รู้จุดแข็งจุดบกพร่อง รู้ว่าจะพัฒนาแก้ไขอย่างไรต่อไป”

“อยากเห็นมหาวิทยาลัยราชภัฏปลดแอกจากความเป็นอาณานิคมโดยทำวิจัยในภูมิปัญญาสาขาต่าง ๆ พัฒนาองค์ความรู้ไปเป็นสินค้าเพื่อให้มีชีวิตอยู่อย่างพอเพียงเพื่อขายได้ส่งออกได้และต้องมีการเกะกันเป็นเครือข่ายสร้างพลังแผ่นดินกู่ชาติ กู้ความเป็นไทยให้ได้อย่างแท้จริง โดยจะเป็นระบบมหาวิทยาลัยเดียวในโลกที่ทำอย่างนี้” คำกล่าวนี้นับถือว่าเป็นความคาดหวังอย่างแรงกล้าของผู้บริหารสูงสุดของสถาบันราชภัฏที่อาจเป็นแนวทางในการปรับพันธกิจ (Mission) วิสัยทัศน์ (Vision) และวัตถุประสงค์ (Objectives) ในการทำงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่ง

ความจริงร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.....ที่สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) ได้นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีแล้วนั้น มีจุดที่แตกต่างอย่างชัดเจนกับพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยของรัฐในปัจจุบัน จะทำให้มหาวิทยาลัยราชภัฏมีลักษณะและวัตถุประสงค์ที่นอกเหนือจากของมหาวิทยาลัยอื่นของรัฐที่ยังคงเป็นส่วนราชการ กล่าวคือ ในมาตรา 7 วรรคหนึ่งว่า “ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” “ปรับปรุงถ่ายทอด และพัฒนาเทคโนโลยี” “ผลิตและส่งเสริมวิทยฐานะครู” และ “อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ” มหาวิทยาลัยราชภัฏในภูมิภาคแต่ละแห่งอยู่กับท้องถิ่นเขตพื้นที่จังหวัดที่ตั้งจะโดยชื่อหรือนามที่มีความผูกพันกับท้องถิ่นก็ตาม แต่ละเขตพื้นที่จังหวัดที่รับผิดชอบมีทรัพยากรธรรมชาติ (ได้แก่ทรัพยากรดินรวมถึงแร่ธาตุ น้ำ และป่าไม้) ที่หลากหลายและมีคุณค่าทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตเป็นทรัพยากรของท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏต้องพัฒนาความพร้อมและขีดความสามารถในการศึกษา วิจัย และการบริการวิชาการแก่สังคม เพื่อให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ด้วยปัญญาในการผลิต (production) ธุรกิจการตลาด (business and marketing) อุตสาหกรรมแปรรูป (industrial process) เพื่อใช้ในประเทศอย่างพอเพียงและส่งออกเป็นสินค้า (exports) เป็นรายได้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

โดยยังคงรักษาความสมดุลทางธรรมชาติไว้ บทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่งนั้น ขึ้นอยู่กับศักยภาพของทรัพยากรบุคคล (human resources) และความยังเป็นเครือข่ายของระบบมหาวิทยาลัยราชภัฏ (The Rajabhat University System) ที่แสดงความเป็นมหาวิทยาลัยไทยอย่างแท้จริง

เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่งได้พัฒนามาจากสถาบันราชภัฏแห่งนั้น ๆ เป็นมหาวิทยาลัยท้องถิ่น (Local Universities) ซึ่งส่วนใหญ่จะตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลเมือง แต่มีจำนวนหลายสถาบันที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองของจังหวัดนั้น ๆ รวมทั้งสถาบันราชภัฏ 6 แห่งที่อยู่ส่วนกลางในกรุงเทพมหานครถือว่าเป็นมหาวิทยาลัยท้องถิ่นที่อยู่ในเมือง อาจเรียกว่ามหาวิทยาลัยเมือง (City Universities) จากรากฐานการเจริญมาจากโรงเรียนฝึกหัดครู วิทยาลัยครู และสถาบันราชภัฏ ตามลำดับ มหาวิทยาลัยราชภัฏจึงมีจุดแข็งทางการสอน (excellence in teaching) ที่มุ่งผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความสามารถทางการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ จนถึงปัจจุบันสถาบันราชภัฏที่เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีในโปรแกรมวิชาที่นอกเหนือจากสาขาวิชาครุศาสตร์ (ค.บ.) เพิ่มขึ้น ได้แก่ ศิลปศาสตร์ (ศศ.บ.) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วท.บ.) และบริหารธุรกิจ (บธ.บ.) โดยเน้นการสอนเป็นหลัก จึงถือว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏเป็น The Teaching University ระดับท้องถิ่นของไทย ถึงแม้จะปรากฏว่ามีผลงานวิจัยออกมาบ้าง ก็เป็นงานวิจัยเพื่อการสอน (research for teaching) และเป็นงานวิจัยประยุกต์ (applied research) เนื่องจากภาระงานสอนของอาจารย์ราชภัฏมีชั่วโมงสอนในระดับปริญญาตรีมากกว่าอัตราที่เหมาะสมของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยทั่วไปที่สามารถให้เวลากับงานวิจัยได้มากกว่า ถ้ามหาวิทยาลัยราชภัฏจะเพิ่มขีดความสามารถในการวิจัยจำเป็นต้องลดจำนวนชั่วโมงสอนโปรแกรมปริญญาตรี (Bachelor's Degree Programs) แล้วเปิดสอนโปรแกรมปริญญาโทที่เน้นการวิจัยเป็น Master Research ในสาขาวิชาที่มีความพร้อม โดยยังมี Master Course Work ไว้ด้วย มหาวิทยาลัยจะมีผลงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมากขึ้น และจะเป็นฐานงานวิจัยเพื่อสร้างโปรแกรมปริญญาเอก (Doctoral Degree Programs) ทางการวิจัยต่อไป

มหาวิทยาลัยสอนและวิจัย (Teaching and Research Universities) จะมีโปรแกรมปริญญาตรีเน้นการสอนเป็นหลัก

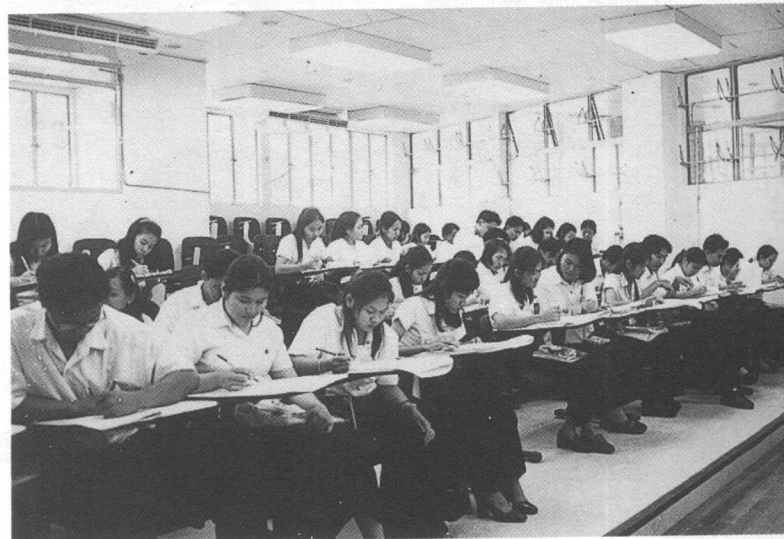
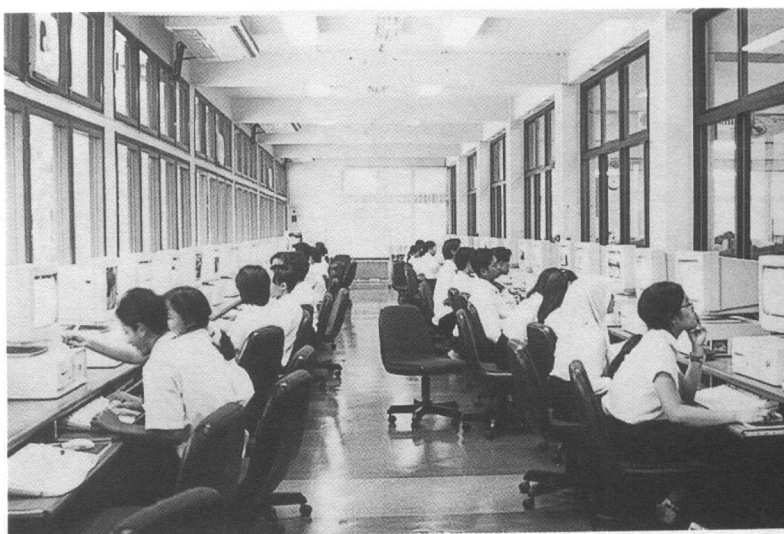
เพราะหลักสูตรระดับปริญญาตรีไม่ต้องมีผลงานวิจัยเป็นส่วนประกอบ ส่วนโปรแกรมปริญญาโทอาจแบ่งออกเป็นสองทาง คือ Master Course Work เช่น Master of Agricultural Studies (MAgSt) มีจำนวน course work และ project เป็นตัววัดผล และ/หรือ Master Research เช่น Master of Agricultural Science (MAgSc) ของ University of Queensland ในประเทศออสเตรเลีย ที่ผู้เรียนอาจต้องเรียนวิชาพื้นฐานการวิจัยก่อนเพื่อเป็น Masters Qualifying และต้องเสนอ Master Thesis จากการวิจัยที่มักเป็น basic research หลักสูตรปริญญาโททั้งสองประเภทจึงถือว่าเป็นจุดเน้นทั้ง teaching and research และในมหาวิทยาลัยเดียวกันที่มีโปรแกรมปริญญาเอก (Doctoral Degree Programs) เป็น PhD Research ที่เน้นงานวิจัยต่อเนื่องจาก Master Research มหาวิทยาลัยไทยส่วนใหญ่ต้องการพัฒนา Degree Programs ให้เข้ามาตรฐานของมหาวิทยาลัยที่เน้นการสอนและวิจัย

มหาวิทยาลัยวิจัย (Research Universities) จะมีเฉพาะโปรแกรมปริญญาโท-เอก (Master's and Doctoral Degree Programs) มักจะเป็นสถาบันวิจัยขั้นสูงทางด้านวิทยาศาสตร์และ/หรือเทคโนโลยี เช่น The Weizmann Institute of Science ประเทศอิสราเอล และ The Asian Institute of Technology (AIT) ประเทศไทย ที่ผู้เรียนต้องมีผลการเรียนระดับปริญญาตรีเกียรตินิยมหรือเทียบ B.Sc. (hons. I หรือ II) หรือผู้สำเร็จปริญญาโท Master Research และ/หรือมีผลงานวิจัยของตนเองและหรือกับผู้อื่นที่ตีพิมพ์เผยแพร่ใน international journals (research papers) ก็สามารถใช้เป็นพื้นฐานการสมัครเข้าเรียนในหลักสูตร PhD Research ได้ปริญญาเอกโดยทำวิจัยเฉพาะเรื่อง ต้องเน้นการสร้างความรู้ใหม่ที่ลุ่มลึก มีมาตรฐานสูงมากและแสดงความคิด originality ของผู้ทำวิจัยอย่างชัดเจน ถือว่าเป็นผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยที่เกิดจาก PhD candidate และอาจารย์ supervisor ส่วนทุนวิจัยในระดับปริญญาเอกมักจะมาจากโครงการวิจัยที่อาจารย์ที่ปรึกษาต้องทำโครงการที่ตีเด่นขอสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย หรือภาคเอกชน หรือองค์การที่ประกาศสนับสนุนการวิจัยระดับชาติและนานาชาติ มหาวิทยาลัยที่จะเข้าข่ายเป็น Research Universities ก็คือมหาวิทยาลัยที่มี Master's และ Doctoral Degree Programs โดยการทำวิจัยและมีผลงานวิจัย (research papers) พิมพ์เผยแพร่ใน international journals จำนวนมาก

มหาวิทยาลัยกลุ่มนี้จะมีความพร้อมและความเป็นเลิศทางการวิจัยพื้นฐาน (excellence in basic research) เป็นหลัก สถาบันวิจัย (Research Institutes) ศูนย์วิจัย (Research Centers) และห้องปฏิบัติการ (Laboratories) เฉพาะทางที่ทันสมัย

มหาวิทยาลัยที่เป็นเลิศทางการสอน (Excellence in Teaching Universities) มักจะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ได้รับการพัฒนามาจากวิทยาลัย (colleges) เฉพาะทางที่เน้นวิชาชีพ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะ และความสามารถในการพัฒนาความคิด เป็นของตนเอง จนมีความมั่นใจในการประกอบอาชีพอย่างมีความสุข สถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยเหล่านี้ใช้วิธีสอนจากการทำจริง (Learn by Doing) จนเกิดความรู้ ความชำนาญ การสอน (teaching) เป็นศิลปะหรือวิชาชีพ (art or profession) ของผู้เป็นครู มหาวิทยาลัยของไทย เช่น สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เป็นต้น ผู้สำเร็จปริญญาตรีจากสถาบันเหล่านี้ได้รับการยอมรับในวงการวิชาชีพ อย่างดีเยี่ยม ถึงแม้จะมีผลงานวิจัยที่ประกาศความสำเร็จทางด้านเทคโนโลยีใหม่ออกมาสู่สังคมหลายเรื่องเป็นประจำ แต่งานวิจัยเหล่านั้นส่วนใหญ่เป็นผลของการพัฒนาความคิด จากวิชาและสาขาวิชาที่เรียน ถือเป็นการวิจัยที่มีคุณค่าต่อการสอน (research for teaching) และเป็นงานวิจัยประยุกต์ (applied researches) สาขาเทคโนโลยี

สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงด้านโครงสร้างการบริหารจัดการเพื่อให้เป็นนิติบุคคลในสายบังคับบัญชาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีสิทธิเท่าเทียมกับมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการ หน่วยงานที่มหาวิทยาลัยราชภัฏควรเร่งพัฒนาให้หน่วยงานที่เป็นแหล่งวิชาการ (Academic Resources) ห้องถิ่นที่มีความพร้อมและขีดความสามารถสูง คือ ศูนย์วิทยบริการหรือหอสมุดมหาวิทยาลัย (University Library) ศูนย์บริการเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology (IT) Services Center) และศูนย์ภาษา (Language Center) ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้การเรียนการสอนและการวิจัยและเป็นแหล่งความรู้ของประชาชนในท้องถิ่น ปัญหาที่นักเรียนในท้องถิ่นที่ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยส่วนกลางที่กรุงเทพมหานครและมหาวิทยาลัย

ภูมิภาคได้ รวมทั้งนักเรียนที่มีความประสงค์อยากเรียนแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจะสามารถเปิดสอนในบางโปรแกรมวิชาในระบบ Open University ที่ไม่จำกัดจำนวนนักศึกษาโดยใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจึงเป็นลักษณะ comprehensive university มากขึ้น ให้ทุกคนที่อยากเรียนได้เข้าเรียนโดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการไปเรียนที่มหาวิทยาลัยส่วนกลางและภูมิภาค นอกจากนี้อาจจัดโปรแกรมวิชาเฉพาะในช่วงก่อนพระอาทิตย์ขึ้น (Sunrise Education Programs) สำหรับผู้สูงอายุในท้องถิ่นที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติม หรือแม้แต่การใช้บริการห้องสมุด อินเทอร์เน็ต ศูนย์ภาษา ศูนย์สุขภาพ ด้วยความเป็นมหาวิทยาลัยของประชาชน มหาวิทยาลัยอาจต้องเปิดบางหน่วยงาน สถานที่ เพื่อการบริการ 24 ชั่วโมงก็ได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏ กับการผลิตบัณฑิตและพัฒนาคณา ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

บุหงา วัฒน:

การใช้ชื่อเรื่องว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏย่อมหมายถึงอนาคตของสถาบันราชภัฏ แต่แท้ที่จริงแล้วบทบาทและหน้าที่ในการผลิตและพัฒนาคณาของสถาบันราชภัฏในปัจจุบันนั้น มีต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนาน แต่ขณะเดียวกันก็เป็นที่ทราบกันเป็นอย่างดีมาอย่างยาวนานแล้วว่า ในเมืองไทยนั้น ใคร ๆ ก็เป็นครูได้ นั่นคือไม่ว่าท่านจะเรียนจบมาจากสาขาวิชาอื่นใดซึ่งไม่ใช่สาขาวิชาชีพครูโดยตรง ถ้าท่านมีความประสงค์จะเป็นครู ท่านก็เป็นได้ และแม้ว่าท่านจะศึกษามาทางวิชาชีพครูโดยตรง ก็ไม่ต้องเหนื่อยยากต้องไปสอบใบประกอบวิชาชีพครูแต่อย่างใด แต่นับจากการที่ได้มีการประกาศใช้ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ซึ่งใน พ.ร.บ. ดังกล่าวนี้นี้ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปครูทั้งระบบครบวงจร ดังได้กำหนดไว้ในหมวด 7 ว่าด้วยเรื่องครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ในมาตรา 52 ถึง 57 โดยในรายละเอียดแล้วจะส่งผลกระทบต่อครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาหลายประการเป็นต้นว่า

มาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาคณา อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาคณา คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาคณาการประจำการอย่างต่อเนื่อง

รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ

และในมาตรา 53 วรรค 2 ระบุว่า “ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด”

จากตัวอย่างใน 2 มาตราดังกล่าวจะทำให้บุคลากรกลุ่มใหญ่จำนวนหลายแสนคน อันได้แก่ ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาเป็นการเร่งด่วน ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา สถาบันราชภัฏโดยพันธกิจประการหนึ่งคือ การผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครูนั้นจึงมีความจำเป็นจะต้องมีการปรับแผนและกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ปรากฏอยู่ทั้งทางตรงและทางอ้อม ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าวมาแล้วและแน่นอนสถาบันราชภัฏได้เริ่มดำเนินการบางอย่างไปแล้วเพื่อเป็นการขานรับและคงจะต้องดำเนินต่อไปแม้ว่าในอนาคตเราจะปรับเปลี่ยนตัวเองเข้าสู่ “มหาวิทยาลัยราชภัฏ” ก็ตาม แต่ในอนาคตอันใกล้นี้ คณะครุศาสตร์และหรือคณะศึกษาศาสตร์จากสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจะได้เข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการจัดระบบและกระบวนการจัดการศึกษาตาม มาตรา 9 (4) คือ มีส่วนในการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และในฐานะที่ผู้เขียนเป็นผู้บริหารสถาบันการศึกษาที่มีคณะครุศาสตร์และเคยทำงานในสังกัดคณะครุศาสตร์มาก่อนที่จะมาดำรงตำแหน่งผู้บริหาร จึงขอถือโอกาสนี้เล่าถึงกิจกรรมบางประการที่ทางสถาบันราชภัฏทั้งหลายได้ดำเนินการไปแล้ว ทั้งในด้านการผลิตครูที่เป็นกรณีพิเศษ และกำลังดำเนินการอยู่ในการช่วยพัฒนาคณา ทุกกลุ่มดังกล่าว พร้อมกันนี้ก็ขอเสนอข้อคิดเห็นในการพัฒนาคณาต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ในอนาคตด้วย

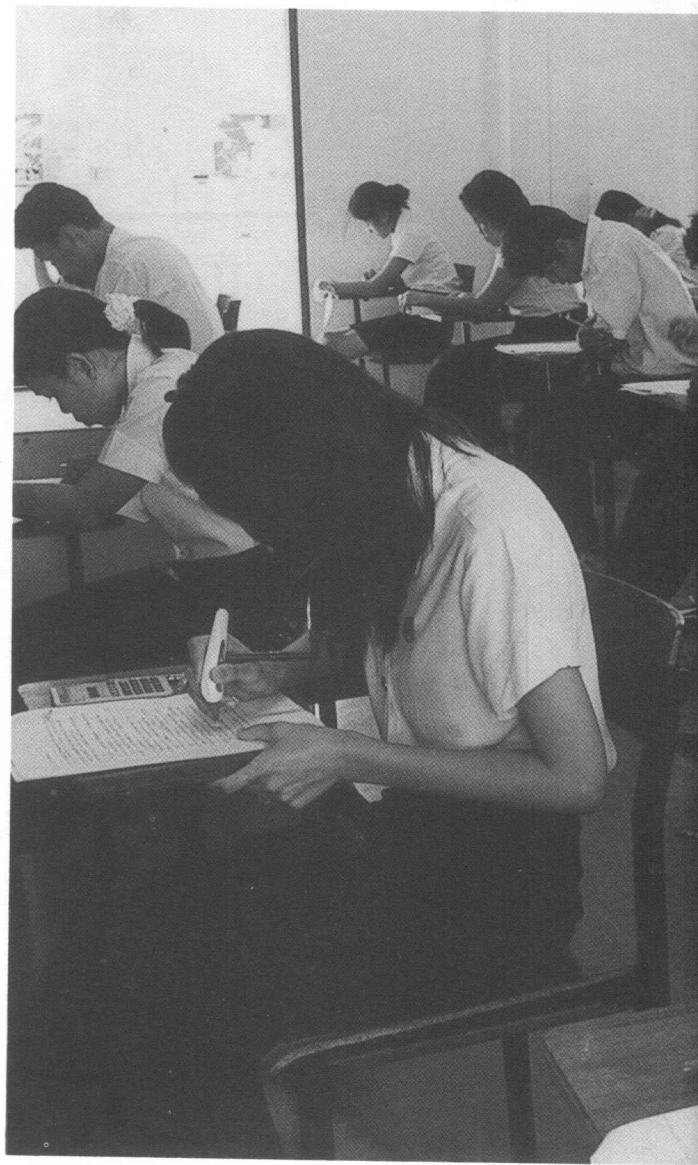
ในโอกาสนี้ขอนำเสนอแนวคิดในด้านการผลิต และการพัฒนาคณาในมาตรา 9 (4) โดยมีกรณีศึกษาของสถาบันราชภัฏในปัจจุบันอันจะสืบเนื่องไปสู่มหาวิทยาลัยราชภัฏในอนาคต ดังต่อไปนี้

บทบาทการผลิตครู

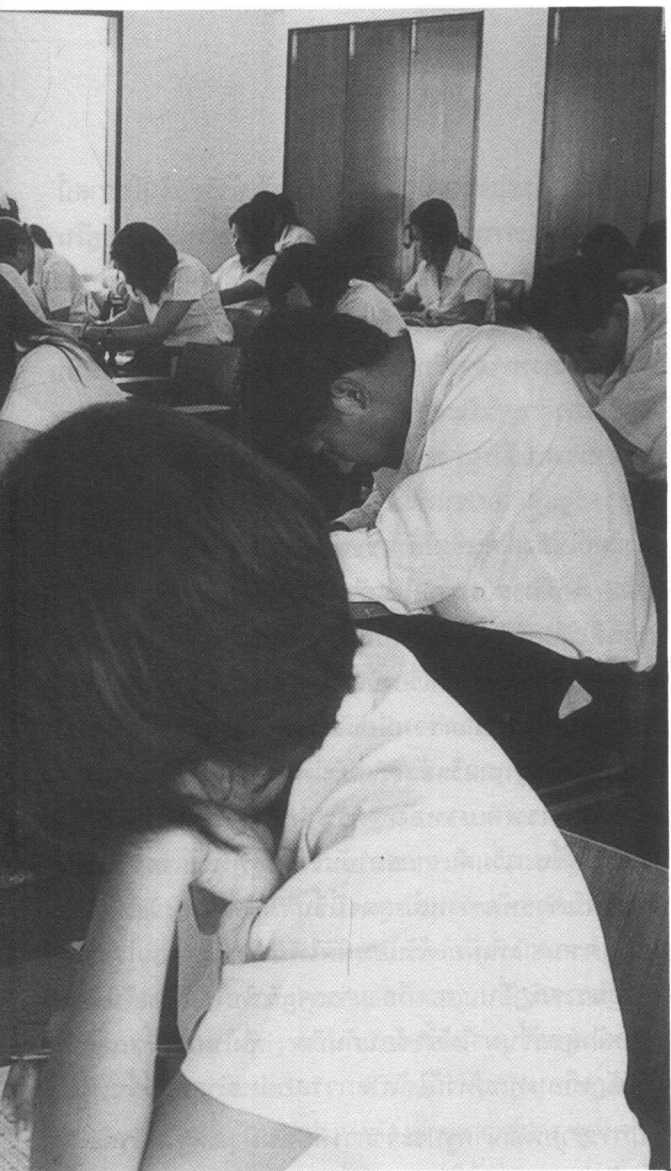
สถาบันราชภัฏได้มีบทบาทในการผลิตครูมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน บางแห่งได้สืบทอดต่อเนื่องกันมาเกินกว่า 100 ปีไปแล้ว เช่น สถาบันราชภัฏพระนคร สำหรับสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ก็สืบต่อเนื่องกันมาครบ 96 ปี ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2544 นี้ โดยเริ่มต้นจากโรงเรียนฝึกหัดครูมณฑลกรุงเก่าจากการพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวน 30,000 บาท ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเพื่อการก่อสร้างและมีวิวัฒนาการมาตามลำดับ จนเป็นโรงเรียนฝึกหัดครู วิทยาลัยครู และสถาบันราชภัฏในปัจจุบัน และแม้ว่าสถาบันราชภัฏทั้งหลายในปัจจุบัน จะมีการขยายหรือเติบโตกว่าแต่ก่อนมาก คือไม่ได้ผลิตครูแต่ประการเดียว มีการผลิตบัณฑิตสาขาอื่นด้วย เช่น สาขาศิลปศาสตร์ และสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้นก็ตาม แต่ผู้บริหาร คณาจารย์ ต่างตระหนักดีว่าบทบาทในการผลิตครูนั้นเป็นงานเก่าแก่ งานสำคัญของสถาบันที่จะพึงทั้งอนุรักษ์ให้มั่นคงไว้ ขณะเดียวกันก็ต้องพัฒนาให้วิชาชีพครูเข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพชั้นสูงให้ได้ด้วย

ฉะนั้นไม่ว่าอนาคต สถาบันราชภัฏทุกแห่งจะปรับเปลี่ยนตนเองเป็นอย่างไรก็จะต้องยังคงมีการผลิตครูอยู่ แต่คงต้องมีการมาทบทวนกันว่าผลิตอย่างไร จึงจะมีคุณภาพตามมาตรฐานที่พึงมีพึงเป็นสำหรับครูที่ดีตามพร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในด้านปริมาณควรจะลดลงทุกแห่ง ทั้งนี้รวมทั้งคณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ด้วย ซึ่งทางออกที่ดีก็ควรจะมีการวางแผนร่วมกันในเรื่องนี้และแบ่งงานกันทำ เช่น ทุกองค์กรไม่จำเป็นต้องผลิตครูให้มากสาขาเลือกเฉพาะบางสาขาที่เด่นในองค์กรของตนก็น่าจะเพียงพอแล้ว เพราะแต่เดิมเมื่อรวมการผลิตของทุกองค์กรจะได้ปริมาณบัณฑิตมากกว่าหมื่นคนต่อปี ในขณะที่ตลาดมีความต้องการเพียง 3,000-4,000 คนต่อปีเท่านั้น ฉะนั้นสภา (ที่ประชุม) คณบดีคณะครุศาสตร์ (ศึกษาศาสตร์) ของสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ ก็ควรจะอาศัยบทบาทขององค์กรนี้ให้เป็นประโยชน์ในการวางแผนงานเรื่องนี้ร่วมกัน

สำหรับบทบาทของสถาบันราชภัฏทั้งหลายในการผลิตครูในปัจจุบัน นอกจากจะมีการผลิตครูในสาขาต่าง ๆ เช่น ปฐมวัย ประถมศึกษา ดนตรีศึกษา สังคมศึกษา ฯลฯ แล้วคิดว่ามีบทบาทหนึ่งที่เห็นว่ามีประโยชน์ต่อประเทศชาติมาก ทั้งในปัจจุบันและอนาคตคือ **บทบาท**

ในการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่าประเทศไทยเราขาดแคลนครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มาก และขาดแคลนต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านานแล้ว ทำให้ส่งผลกระทบต่อผลผลิตของนักเรียน นักศึกษาในระดับต่าง ๆ ด้วย ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา เพราะเราจำเป็นต้องเอาครู-อาจารย์ที่เรียนจบในสาขาอื่นไปสอนวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์แทน ทำให้พื้นฐานนักเรียนในระดับล่าง ๆ ไม่ดีพอ และสืบเนื่องไปถึงเจตคติต่อการเรียนวิชาเหล่านี้ก็ไม่ได้ด้วย ปัญหาในระดับชาติก็คือเราขาดแคลนกำลังคนที่มีคุณภาพทางด้านนี้เพื่อไปใช้ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศและเพื่อเป็นการช่วยแก้ปัญหาให้ประเทศชาติในส่วนนี้ ปัจจุบันสถาบันราชภัฏในหลายแห่งได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดยเข้าร่วมโครงการตั้งแต่ระยะที่ 1 คือ

ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2539-2545 โดยหลักการก็คือ มอบหมายให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีคณะวิทยาศาสตร์ และ เปิดสอนหลักสูตรวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ได้เข้าร่วมโครงการนี้ ซึ่งแบ่งเป็นมหาวิทยาลัย 15 แห่ง และจากสถาบันราชภัฏ 10 แห่ง ซึ่งได้แก่สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ สถาบันราชภัฏ นครสวรรค์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม สถาบันราชภัฏ เพชรบุรี สถาบันราชภัฏมหาสารคาม สถาบันราชภัฏอุบล ราชธานี สถาบันราชภัฏอุดรธานี สถาบันราชภัฏนครปฐม สถาบันราชภัฏยะลา และสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ส่วนมหาวิทยาลัย 15 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอม เกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัย นเรศวร และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

หน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 25 แห่งนี้ก็คือ ร่วมกันทำหน้าที่ผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษ ทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ให้ได้ปีละ 800 คน โดยมี วัตถุประสงค์ของโครงการอยู่ 3 ประการ คือ

(1) เพื่อผลิตครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ที่มี ความรู้ความสามารถพิเศษ และมีความศรัทธาในอาชีพครู เป็นการช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูวิทยาศาสตร์และ คณิตศาสตร์ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ

(2) เพื่อพัฒนากำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์และ คณิตศาสตร์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนา ประเทศให้ก้าวหน้า

(3) เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาทางด้าน วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของประเทศให้สูงขึ้น

สำหรับโครงการนี้จะมีสถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) เป็นผู้ประสานงาน และดำเนินงานทางด้านงบประมาณสำหรับวิธีการดำเนินการ โดยภาพรวมก็คือ มีการรับสมัครให้ทุนแก่นิสิต นักศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 ในสถาบันอุดมศึกษาที่เป็น ศูนย์ของโครงการปีละประมาณ 257 ทุน โดยแต่ละศูนย์ เป็นผู้ดำเนินการคัดเลือกเอง โดยนิสิตนักศึกษาเหล่านี้จะ ต้องเลือกศึกษาเฉพาะสาขาวิชาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ หรือ คณิตศาสตร์ในคณะวิทยาศาสตร์เท่านั้น และเมื่อเรียนจบ 4 ปีแล้ว จะต้องศึกษาต่อวิชาชีพครูอีก 1 ปี ขณะนี้สถาบัน ราชภัฏพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ที่เป็นศูนย์ หรือเข้าโครงการในปีเดียวกันก็จะมีนักศึกษาที่ เรียนจบวิทยาศาสตร์บัณฑิตใน 4 ปีแรกแล้ว และบัณฑิต เหล่านี้กำลังศึกษาต่อวิชาชีพครูอีก 1 ปี ซึ่งเป็นที่คาดหวังว่า เมื่อบัณฑิตเหล่านี้ได้เรียนจบวิชาชีพครูและได้จบออกไปเป็นครู ก็จะทำให้ประเทศชาติมีครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ที่มี คุณภาพทั้งด้านเนื้อหาและความเป็นครู และจะเป็นกำลัง สำคัญในการช่วยพัฒนาการเรียนการสอนทางด้าน วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในสถานศึกษาต่าง ๆ สืบไป

จะเห็นได้ว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการนี้ของ สถาบันราชภัฏก่อให้เกิดประโยชน์มาก ฉะนั้นแนวโน้มใน อนาคตมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งน่าจะมีส่วนส่งเสริมให้มี การผลิตครูในลักษณะนี้ให้มากยิ่งขึ้น โดยลดการผลิตครูใน โปรแกรมอื่นที่มีมากเกินไปจนความต้องการอยู่แล้วลง

บทบาทในการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ในอดีตที่ผ่านมา ประเทศไทยเราได้ให้ความสนใจกับการพัฒนาบุคลากรในกลุ่มนี้น้อยมาก ถ้าเปรียบเทียบกับอีกหลายประเทศที่จะมีกฎเกณฑ์ชัดเจนว่าภายในช่วงเวลาเท่าใดที่ครูและหรือผู้บริหารจะต้องไปเข้ารับการอบรมและหรือพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและหรือเอกชนจัดดำเนินการให้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเรายังไม่มีระบบการพัฒนาบุคลากรเหล่านี้ที่ชัดเจนพอ ที่ผ่านมาระยะนี้เรามีการจัดอบรมครูให้เป็นประจำในช่วงปิดภาคเรียนฤดูร้อน โดยสถาบันราชภัฏหรือวิทยาลัยครูทั้งหลายในอดีตได้มีส่วนร่วมในการจัดพร้อมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่ก็เป็นการจัดให้อย่างไม่ทั่วถึงและไม่ต่อเนื่องเพราะมีงบประมาณจำกัด และบางครั้งก็เป็นการจัดที่ไม่ตรงกับ

ความต้องการของบุคลากรเหล่านี้อย่างแท้จริง ในโอกาสนี้ขอเสนอบทบาทของสถาบันราชภัฏที่ได้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันและจะทำต่อเนื่องกันไปคือ

(1) **บทบาทในการเพิ่มวุฒิครู** ให้กับครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาประจำการ เป็นที่ทราบกันดีว่าในอดีตใคร ๆ ก็เป็นครูได้ เพราะฉะนั้นในปัจจุบันนี้จึงมีครูหลายหมื่นคนที่ทำการสอนอยู่ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่แม้จะเรียนจบระดับปริญญาตรีมาแล้วแต่ก็ไม่มีวุฒิครู ซึ่งหลังจาก พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีการประกาศใช้แล้ว บรรดาครู อาจารย์กลุ่มนี้ต่างก็ตื่นตัวที่จะพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ซึ่งเรื่องนี้สถาบันราชภัฏทั่วประเทศก็ได้ขานรับที่จะให้ความร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาครูที่เรียนจบปริญญาตรีแล้ว แต่ยังไม่มีวุฒิครูเพื่อให้มีวุฒิครู โดยได้มีการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูขึ้น เริ่มต้นจากสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรนี้ขึ้น โดยมุ่งหวังให้เป็นหลักสูตรกลางที่เมื่อได้รับอนุมัติให้นำมาเปิดสอนได้แล้ว สถาบันราชภัฏอื่น ๆ ก็สามารถจะนำไปใช้ได้โดยไม่ต้องร่างหลักสูตรขึ้นมาให้ซ้ำซ้อนกันอีก ซึ่งในการนี้สถาบันราชภัฏเกือบทุกแห่งก็ได้เปิดการสอนหลักสูตรนี้ขึ้นเพื่อเป็นการช่วยพัฒนาครูประจำการที่ยังไม่มีวุฒิครูให้มีวุฒิครูเพื่อเข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพครูตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไปแล้ว ตามมาตรา 52 ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

โดยโครงสร้างของหลักสูตรมุ่งให้ผู้เรียนเข้ามาเรียนเฉพาะวิชาชีพครู จำนวนไม่น้อยกว่า 27 หน่วยกิต โดยใช้เวลาศึกษาเพียง 1 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูประจำการทั้งหลายได้มีคุณสมบัติต่อไปนี้เมื่อจบหลักสูตรไปแล้วคือ

(1) เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีคุณธรรมพร้อมที่จะประกอบอาชีพครูอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

(2) มีศักยภาพที่จะพัฒนางานในหน้าที่และเส้นทางวิชาชีพให้มีความก้าวหน้า

(3) ตระหนักในแนวทางการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ

ด้านเนื้อหาวิชาก็ได้มีการปรับปรุงอยู่เสมอเพื่อให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เช่น มีรายวิชาเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน การประกันและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา การพัฒนารูปแบบการเรียนเพื่อการเรียนรู้ การศึกษาแบบเรียนรวม การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย เป็นต้น

ขณะเดียวกันด้านการเรียนการสอน มุ่งเน้นการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ฉะนั้นจึงหวังได้ว่าการเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูให้กับ ครู คุณจารย์ประจำการที่เรียนจบระดับปริญญาตรีมาแล้วแต่ไม่มีวุฒิครู คงจะสนองตอบนโยบายของประเทศและสนองต่อ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เป็นอย่างดีประการหนึ่ง ซึ่งบทบาทนี้ในความเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏในอนาคตก็ยังคงมีอยู่

(2) บทบาทในการพัฒนาผู้บริหาร โดยเฉพาะผู้บริหารในสถานศึกษาและหรือผู้บริหารการศึกษาทั่วไป สถาบันราชภัฏเกือบทุกแห่งได้เปิดสอนในระดับปริญญาโทกันมา 3-4 ปีแล้ว และสาขาวิชาที่เริ่มเปิดสอนกันครั้งแรกก็มักจะเป็นสาขาบริหารการศึกษา ท่ามกลางเสียงคัดค้าน (แถมต่อต้านบางเวลา) จากนักวิชาการในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ผู้เขียนไม่ปฏิเสธคำท้วงติงตลอดจนคำแนะนำต่าง ๆ ที่ให้กับชาวราชภัฏด้วยความปรารถนาดี และพร้อมจะนำมาพิจารณา เพื่อทำให้การจัดการในองค์กรของตนให้ได้ผลดีที่สุด แต่ยอมรับไม่ได้กับคำกล่าวหาที่ดูเหมือนจะไม่ใช่เป็นธรรมกับสถาบันราชภัฏทุกแห่งที่เปิดสอน คือการกล่าวหาที่เหมารวมหมด กล่าวหาโดยมีอคติเดิม ๆ โดยไม่เคยไปศึกษาข้อมูลอย่างแท้จริงว่า ทำกันอย่างไรบ้าง อย่าลืมนึกว่าเราจะเปิดสอนได้ในแต่ละแห่งต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามที่กำหนดทั้งหลักสูตร และผู้สอน กรณีตัวอย่างจากสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยาเองจัดผู้สอนที่เรียนจบระดับปริญญาเอกทุกคน ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ประจำหรืออาจารย์พิเศษ มีหน้าซ้ำเป็นหลักสูตรที่บังคับให้ต้องทำวิทยานิพนธ์ด้วย ในขณะที่มหาวิทยาลัยบางแห่งไปเปิดสอนแบบร้อนไปทั่ว นักศึกษาก็ไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ ผู้สอนก็ได้มาตรฐานบ้าง ไม่ได้บ้าง ไม่เห็นมีนักวิชาการใด ๆ ออกมาวิพากษ์วิจารณ์หรือติติงให้ดียิ่งขึ้นกันไปบ้าง ในอนาคตผู้เขียนจึงอยากเห็นการท้วงติงที่สร้างสรรค์จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงและถ้าจะให้ดีช่วยระบุชื่อสถาบันราชภัฏเป็นการเฉพาะเจาะจงมาด้วย ไม่ว่าจะดีหรือชม แต่ละแห่งจะทราบว่าเป็นเรื่องของตนไม่ดีก็จะได้แก้ไข ขณะเดียวกันพวกที่ติแล้วในเรื่องนั้น ๆ จะได้ไม่ต้องเดือดร้อนไปด้วย

ทำไมเราจึงพากันเปิดสอนทางการศึกษากันก่อน เพราะเราเติบโตมาจากรากฐานวิทยาลัยครู เราจึงมีอาจารย์ที่เรียนจบปริญญาเอกทางนี้มาก นี่เป็นคำตอบแรกและทำไมเราจึงเปิดสาขาบริหารการศึกษามาก คำตอบสุดท้ายก็

คือ เพราะเป็นความต้องการของบุคลากรทางการศึกษาในท้องถิ่นมีมาก โดยเฉพาะหลังจากที่ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกาศใช้ ทำให้ผู้บริหารทั้งหลายมุ่งพัฒนาตนเองเพื่อรองรับการปรับตนเองเข้าสู่โครงสร้างใหม่ ผู้บังคับบัญชาในพื้นที่ เช่น ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด บางจังหวัดก็สนับสนุนถึงขนาดต้องการให้สถาบันราชภัฏได้มีโครงการพิเศษขึ้นเพื่อช่วยพัฒนาผู้บริหารในสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะ ซึ่งในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและพันธกิจด้านการบริการวิชาการต่อชุมชน การพัฒนาบุคลากรที่จะทำคุณประโยชน์ ให้กับท้องถิ่นโดยตรง จึงถือว่าเป็นภารกิจสำคัญของสถาบันราชภัฏทั้งปวงในปัจจุบันและมหาวิทยาลัยราชภัฏใน อนาคตด้วย แต่ในอนาคตอันใกล้ นี้ อาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการพัฒนาบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่พึงประสงค์ในกฎหมายประกอบ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ต่าง ๆ ที่กำลังจะออกมาประกาศใช้ต่อไป

อย่างไรก็ตามไม่ว่าในอดีต ปัจจุบัน และหรืออนาคต บทบาทของสถาบันราชภัฏ ก็ยังคงมีอยู่ต่อการพัฒนาบุคลากรประจำการทางการศึกษา ซึ่งรวมหมดทั้งครู อาจารย์ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติหน้าที่สนับสนุน ดังเช่นขณะนี้สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยาเองได้มีการจัดการอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนปีละหลายสิบรุ่น ซึ่งมีครู อาจารย์สมัครเข้ารับการอบรมกันมาก ขณะเดียวกันอาจารย์ส่วนหนึ่งก็ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรในพื้นที่ ในเรื่องสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติเช่นกัน เช่น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประกันคุณภาพ ฯลฯ

และเพื่อให้ได้มีการพัฒนาครู คุณจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่ดีขึ้นในอนาคต ผู้เขียนมีข้อคิดเห็น

และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

(1) ควรมีรูปแบบการพัฒนาที่หลากหลาย โดยไม่จำเป็นว่าจะต้องเข้ามาศึกษาเล่าเรียนยังสถาบันการศึกษาเป็นระยะยาวเท่านั้น อาจจัดเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมทั้งระยะสั้นและระยะยาวบ้างก็ได้ โดยมีเกณฑ์พิจารณาไปใช้เทียบกับหลักสูตรประกาศนียบัตรที่ทำอยู่ได้ หรือเทียบกับเกณฑ์ขั้นต่ำตามที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดไว้ เพราะถ้าจัดแบบหลักสูตรที่เป็นการฝึกอบรม ผู้เรียนจะมีตัวเลือกมากขึ้นคือสามารถเข้าอบรมเฉพาะในสิ่งที่ตนเองยังขาดหรือมีความรู้ประสบการณ์น้อยอยู่ เช่น ด้านเทคโนโลยี ฯลฯ ขณะเดียวกันด้วยกระบวนการของการฝึกอบรม ก็จะทำให้เกิด 'การสอน' ที่แตกต่างไปจากการสอนในห้องเรียนปกติได้ เช่น สามารถเน้นการปฏิบัติได้มากกว่า ใช้กรณีศึกษาได้มากกว่า ที่สำคัญสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมได้เฉพาะเจาะจงกว่า

(2) ในการพัฒนาหลักสูตรที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรระยะยาวหรือสั้นที่เกี่ยวข้องกับการนำมาพัฒนาบุคลากร สิ่งที่ดีแล้วยังขาดไปก็คือ เราให้ความสำคัญกับผู้เชี่ยวชาญและหรือผู้เกี่ยวข้องในระดับบนเท่านั้นคือนักวิชาการและผู้สอน เราละเลยความคิดเห็นจากบุคคลเหล่านี้มากแต่เราไม่เคยถามครูทั่วประเทศที่เขาต้องการพัฒนา ซึ่งมีจำนวนมากว่าห้าที่จริงแล้ว เขาต้องการอะไร หรือเขาคิดอย่างไรบ้างว่าไหน ๆ จะต้องถูกบังคับให้เขาต้องพัฒนาแล้ว ทำอย่างไรจึงจะคุ้มค่านอกจากตัวเขาเองจะได้ประโยชน์สูงสุด ประเทศชาติก็ได้ประโยชน์สูงสุดเช่นกัน

(3) ควรมีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอเพื่อที่จะมีการปรับปรุงหลักสูตรครั้ง ต่อ ๆ ไป และในการประเมินนั้นควรมีการประเมินที่กว้างขวางครอบคลุมทุกองค์ประกอบและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

(4) ความพร้อมของอาจารย์หรือวิทยากรที่จะใช้ในการพัฒนาบุคลากรตามมาตรา 9 (4) ควรได้คนที่รู้จริงและมีประสบการณ์ภาคสนามในเรื่องนั้น ๆ มาโดยตรง

แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ววิธีการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่ประเทศไทยดำเนินการอยู่ไม่ว่าจะโดยหน่วยงานใดที่ทุกแห่งได้กระทำกันอยู่นี้ จัดว่าเป็นวิธีการที่ล้าสมัย ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้เลิกวิธีการแบบนี้กันไปเกือบหมดแล้ว ถ้าเช่นนั้นทางออกที่ดีที่สุดควรจะเป็นอย่างไร เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญได้รับความกรุณาอย่างสม่ำเสมอจาก ดร.สุรศักดิ์ หลาบมาลา อดีตหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์

กรมการฝึกหัดครู ปัจจุบันเป็นผู้เชี่ยวชาญสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในการจัดส่งจุลสาร ตลอดจนบทความที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์ความรู้วิชาชีพรามาให้ขอถือโอกาสนี้รวบรวมแนวคิดใหม่ ๆ จากเอกสารต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ในโอกาสนี้ด้วยคือ

จากการวิจัยของ Eisenhower ผู้ได้รับทุนจากกองทุนพัฒนาวิชาชีพครูของกระทรวงศึกษาธิการ สหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ทำการศึกษาเป็นเวลา 3 ปี ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงการสอน การยกระดับคุณภาพของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งก็พบว่า มีปัจจัยดังต่อไปนี้

ก. ปัจจัยด้านโครงสร้างของการฝึกอบรม (Structure of activity) มีดังนี้

1. รูปแบบการฝึกอบรมในลักษณะปฏิรูป (Reform type) ควรมีลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังนี้

(1) คุรุรวมกลุ่มกันศึกษาเฉพาะเรื่อง (Study group)

(2) ให้เครือข่ายครูหรือคณะกรรมการครู (Networks) มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน

(3) การใช้ครูอาวุโสเป็นครูพี่เลี้ยงเข้ามาช่วยสอนแนะ (Mentoring)

(4) การฝึกงานครูใหม่เป็นเวลา 1-2 ปี (Internships) และ

(5) การมีศูนย์ความรู้ (Resource centers) ให้ครูศึกษา ถ้าสามารถใช้ online ได้ก็ยิ่งดี

2. ระยะเวลา (Duration) ระยะเวลาการฝึกอบรมนั้นควรมีลักษณะต่อเนื่อง เช่น 1 ปี ส่วนชั่วโมงพบปะระหว่างครูกับอาจารย์ที่ควบคุมกิจกรรม (Contact hours) นั้นอาจจะใช้สัปดาห์ละ 4-6 ชั่วโมง ก็ได้แต่ต้องติดต่อกันเป็นเวลาหลายเดือน ส่วนการประชุมสัมมนา หรือ Workshop ปีละ 2-3 วันนั้นไม่ได้ผลและเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์

3. การอบรมร่วมกันเป็นกลุ่ม (Collective Participation) โดยให้ครูที่สอนวิชาเดียวกัน หรือสอนชั้นเดียวกัน หรือจากโรงเรียนเดียวกัน หรือทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กมาเข้ารับการอบรมหรือเรียนร่วมกัน

ข. เนื้อหาของกิจกรรม (Substance of the activity)

ในที่นี้หมายถึง กระบวนการเรียนของผู้เข้ารับ
การอบรมกับผู้ให้การอบรมมีดังนี้

1. การเรียนโดยการปฏิบัติตรง (Active learning)
ผู้เข้ารับการอบรมและผู้ให้การอบรมเป็นผู้เรียนรู้ร่วมกัน
ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาหลักการที่สถาบันแล้วจัดทำโครงการ
นำหัวข้อใดบางข้อไปปฏิบัติที่ห้องเรียนของตน โดยผู้ให้การ
อบรมตามไปแนะ แล้วนำผลมาอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้
กับเพื่อน **การเป็นครูในห้องเรียนเป็นทักษะต้องลงมือ
ปฏิบัติจริง ปฏิบัติด้วยปากหรือด้วยหูไม่มีผล** ซึ่งควรทำ
อย่างนี้ทุกวิชาไป

2. ความต่อเนื่องผูกพัน (Coherence) นั่นคือต้อง
คำนึงถึงประสบการณ์ของครู สิ่งที่จะต้องอบรมต้อง
สอดคล้องกับงานที่ทำ สอดคล้องกับเป้าหมายการเป็นครู
ในชีวิตและต้องต่อเนื่องกับที่เคยอบรมหรือเรียนมาก่อน
ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานของนักเรียน และความจำเป็นที่
นักเรียนต้องปฏิบัติ เช่น การศึกษาต่อ เป็นต้น
ขณะเดียวกัน**ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูตลอดเวลา**

3. เน้นเนื้อหาและวิธีสอน (Content focus and
specific methods of teaching) นั่นคือผู้ให้การอบรม
ต้องมีความรู้มากกว่าผู้เข้ารับการอบรมและต้องเป็นผู้เรียนรู้

ตลอดชีวิตร่วมกับผู้เข้ารับการอบรมด้วย ผู้ให้การอบรมจะ
ต้องพิจารณาหลักสูตรที่จะต้องสอนเป็นรายหัวข้อ คิดวิธีสอน
วิธีประเมิน สื่อ กิจกรรมนักเรียน ฯลฯ เป็นรายหัวข้อ
และนำบางหัวข้อไปปฏิบัติ ภายใต้การดูแลของผู้ให้การอบรม
แล้วนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน

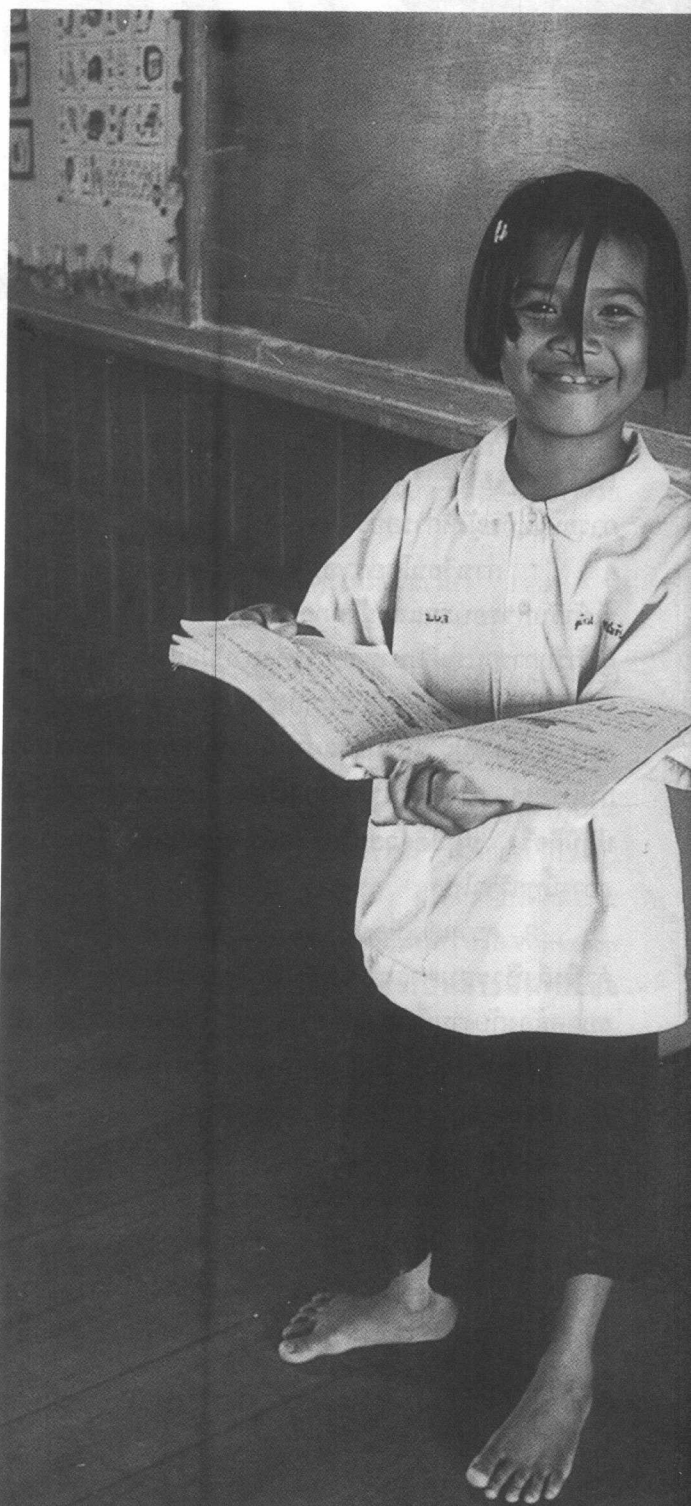
การประเมินผลจะเน้นที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
การสอนของผู้เข้ารับการอบรม การใช้ยุทธศาสตร์การสอน
ทักษะการคิดระดับสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียน คือ เน้นที่ผลผลิตมากกว่าอย่างอื่น

การฝึกหัดครูที่เน้นปัจจัยดังกล่าวแล้วกำลังเป็นที่
สนใจในประเทศที่พัฒนาแล้ว อีกประการหนึ่งได้มีการพูดถึง
Professional Development School กันมากในปัจจุบัน
ซึ่งคล้ายกับ การใช้ทั้งสถาบันอุดมศึกษา สถานที่ฝึกงาน
และโรงเรียนร่วมกันเป็น PDS ในกรณีของเรา
ถ้าคณะครุศาสตร์และโรงเรียนที่ครูเข้ามาเรียนต่อร่วมกันเป็น
PDS มีครูอาวุโสเป็น Mentor และอาจารย์จากสถาบัน
คอยติดตามผล โดยหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติควบคู่ไปกับ
ทฤษฎี ตามปัจจัยที่กล่าวแล้วก็น่าจะดี ถ้าหากทำได้และ
มีการติดตามผลว่าผู้ผ่านหลักสูตรมีการเรียนรู้ มีการ
เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนมากน้อยเพียงใด และ

นักเรียนที่สอนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นและมีความสุขในการเรียน
มากน้อยเพียงใด ซึ่งผู้เขียนจะพยายามศึกษารายละเอียด
เรื่องนี้เพิ่มเติมและนำมาเสนอในโอกาสอันควรต่อไป

บทส่งท้าย

สุดท้ายจะขอจบบทความนี้ด้วยคำถามที่ฝากไว้ให้
บรรดาท่านที่อยู่ในองค์การวิชาชีพครูได้คิดกันก็คือ
ในศตวรรษที่ 21 นี้ เราจะพัฒนาครูอย่างที่เคยทำมาก่อน
นั้นไม่น่าจะอยู่รอดได้ เพราะปัจจุบันการจัดการศึกษาถูกจัด
เป็นสินค้าบริการประเภทหนึ่งทำให้เกิดการแข่งขันกันมาก
และต่างชาติก็มีสิทธิ์มาเปิดโรงเรียนในประเทศเราเมื่อไรก็ได้
เหมือนอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและจะมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ
ในอนาคต ฉะนั้นถ้าเรายังทำอะไรแบบเดิม ๆ โรงเรียน
ของเราก็จะอยู่ไม่ได้ ถ้าโรงเรียนอยู่ไม่ได้ ครูจะอยู่ได้อย่างไร
และถ้าครูก็อยู่อย่างเดิมไม่ได้ คณะครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์
จะอยู่อย่างเดิมได้อย่างไร ปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งที่พวกเรา
ต้องเตรียมการในเชิงรุก มิใช่รอคอยให้ถึงวันนั้นเสียก่อน
แล้วเราจึงค่อยคิดแก้ไขกันเพราะอาจจะสายเกินไปก็ได้

อาจารย์สถาบันราชภัฏ ในยุคปฏิรูปการศึกษา

สุจิต เพียรชอบ

ครูในยุคปฏิรูปการศึกษา
ต้องสรรหาวิธีการให้ได้ก่อน
ปฏิรูปตนเองนั้นแน่นอน
แล้วค่อยย้อนปฏิรูปสิ่งอื่นใด
หาความรู้ใส่ตนให้รู้รอบ
รับผิดชอบด้านการสอนเป็นเรื่องใหญ่
ริเริ่มสร้างสรรค์ดีมีน้ำใจ
นวัตกรรมทั้งหลายใช้ควรให้มี
สอนนักศึกษาให้เก่งดีมีความสุข
เรียนสนุกได้ค้นคว้าอย่างเต็มที่
ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสร้างเมธี
กิจกรรมมากมอลมีน่าสนใจ
เปลี่ยนจากการบรรยายมาเป็นผู้ชี้แนะ
แยกแยะวิเคราะห์วิจารณ์เด็กทำได้
วิธีสอนนานานามาใช้
นักศึกษาคิดได้ว่องไวชื่นใจครู
ทำตนให้เป็นกัลยาณมิตร
ใกล้ชิดกับผู้เรียนผลเลิศหรู
ร่วมวางแผนกับผู้เรียนนำเชิดชู
เด็กเรียนรู้วิธีเรียนเพียรร่วมมือ
เพิ่มความรู้ด้วยการทำวิจัย
พบการสอนแนวใหม่น่าเชื่อถือ
แพร่ความรู้ความคิดนามระบือ
ที่กล่าวคือครูยุคใหม่ของไทยเรา

เหลียวหลัง แลหน้า

สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

สุภัทรา ควเิธอว

จากวิทยาลัยครู จนมาเป็นสถาบันราชภัฏ และในโอกาสที่สถาบันราชภัฏจะปรับเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัย เรามาดูกันซิว่า บุคคลในท้องถิ่นที่แวดล้อมสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา คิดอย่างไรกันบ้างเกี่ยวกับบทบาทที่ผ่านมาและบทบาทที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ในมุมมองต่าง ๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏ :

บทบาทและความคาดหวังของชุมชน

อาจารย์จ๊ะพันธุ์ พิมพ์พันธุ์

ตามหลักการพื้นฐานสถาบันอุดมศึกษาของชาติมีภารกิจสำคัญคือการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

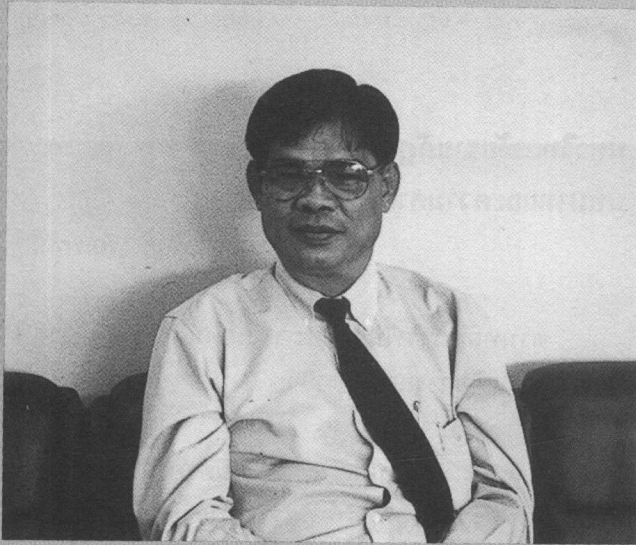
ในฐานะที่ผู้เขียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเอกชน รู้สึกยินดีที่สถาบันราชภัฏจะปรับสถานภาพเป็นนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 36 และมีความเป็นไปได้สูงที่จะเป็น“มหาวิทยาลัยราชภัฏ”ซึ่งจะเป็นมหาวิทยาลัยชุมชนที่มีบทบาทเน้นหนักในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง และการบริการวิชาการแก่ชุมชน เน้นการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

ดังนั้นความคาดหวังของชุมชนจึงอยากจะเห็นมหาวิทยาลัยมีบทบาทที่พิเศษในการปฏิบัติต่อชุมชนหรือประชาคม เช่น

- เป็นผู้นำด้านการศึกษา
- เป็นผู้นำของวิชาชีพต่าง ๆ
- เป็นผู้สร้างสร้าองค์ความรู้และเผยแพร่ความรู้
- เป็นผู้นำในการวิเคราะห์นโยบายและผู้ให้คำปรึกษา
- เป็นผู้ให้การสนับสนุน ส่งเสริมความก้าวหน้าทาง

สังคม และยังอาจจะมีอื่น ๆ อีก

กล่าวโดยสรุป การที่สถาบันการศึกษาจะบรรลุความสำเร็จดังกล่าวข้างต้นได้นั้นเป็นเรื่องที่ทุกคนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องช่วยกันคิดช่วยกันทำให้บรรลุผล โดยเฉพาะบทบาทของภาคเอกชน ประชาชน และชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดจนระดมทรัพยากรในโครงการความร่วมมือด้านการสอนการวิจัยและพัฒนาต่าง ๆ

อาจารย์โรจน์ พักสุวรรณ

ผู้อำนวยการโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี

“การที่สถาบันราชภัฏจะเป็นมหาวิทยาลัย สังคมจะเกิดความเชื่อมั่น เชื่อถือในการกิจที่กำลังกระทำอยู่ คนจะเกิดความศรัทธาในองค์กร เมื่อมีความศรัทธาแล้ว ก็จะเกิดความร่วมมือในการใช้บริการมากขึ้น คนมีโอกาสนในการแสวงหาความรู้มากขึ้น มีผลทำให้ประเทศชาติพัฒนาได้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ

ความมุ่งมั่น และความคาดหวังในยุคปฏิรูป ราชภัฏต้องเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่คนสามารถพึ่งพาได้ แต่ขณะนี้ราชภัฏมีข้อจำกัดในการให้บริการ เนื่องจากครูอาจารย์ไม่

เพียงพอ จะขอฝากก็คือ ทำอย่างไรจะให้คนในราชภัฏเกิดความรู้สึกว่า เป็นสถานที่ที่ให้บริการกับชุมชน ถ้าทุกคนมีจิตสำนึกของการให้บริการ ก็จะเป็นจุดหนึ่งที่ราชภัฏบริหารงานได้ประสบผลสำเร็จ ราชภัฏควรจะให้บริการชุมชนในทุกรูปแบบ จัดทำหลักสูตรระยะสั้น ๆ อยากให้ดำเนินการเรื่องจัดอบรมให้มาก จะทำให้ราชภัฏมีศักดิ์ศรี มีลูกศิษย์ในทุกระดับ ความสำเร็จของสมาชิกในสังคมจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จของราชภัฏ

ถ้าราชภัฏ เป็นมหาวิทยาลัย และออกนอกกรอบราชการ จะมีความเป็นอิสระ สามารถตั้งเป้าได้ว่าจะให้บริการประชาชนได้มากน้อยแค่ไหน มีการบริหารจัดการเรื่องบุคลากร โดยนำบุคลากรในท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้านเข้ามาช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร พัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน เช่น เชิญผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรมนุษย์มาเป็นอาจารย์ จะทำให้นักศึกษา หรือผู้รับบริการได้รับความรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดความคิดที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันเวลา เป็นความคิดที่แก้ปัญหาในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

ทำอย่างไรจะเชื่อมโยงการปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมที่มีอยู่ ซึ่งจะเป็นความรู้ที่มีคุณค่าต่อชุมชนสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

อาจารย์วัชร เทพพุทธานกูร

อาจารย์ 3 ระดับ 8 “ครูแนะแนว” โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย

“ถ้าราชภัฏเป็นมหาวิทยาลัย คนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะตัวนักเรียนมีความรู้สึกว่าได้เรียนมหาวิทยาลัยแต่โดยส่วนตัวไม่ว่าจะเป็นวิทยาลัยครู ราชภัฏ หรือมหาวิทยาลัยไม่แตกต่างกันในด้านการเรียนการสอน ในปัจจุบันได้เปิดโอกาสให้คนเข้าไปศึกษา จะดีมากถ้าเป็นมหาวิทยาลัยชุมชนสาขาที่เปิดดีแล้วและมีสาขาที่สอดคล้องกับสภาพของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เช่น โปรแกรมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แต่น่าจะเปลี่ยนชื่อเป็นอย่างอื่น(คำว่า “อุตสาหกรรม” หนักไป) โปรแกรมนานาชาติ เป็นโปรแกรมที่น่าสนใจ ตอนนี้ทางโรงเรียนได้จัดวิชาเรียนให้สอดคล้องกับสาขาวิชาที่สถาบันราชภัฏเปิดสอน เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ทางโรงเรียนได้ให้นักเรียนสายศิลป์ เรียนวิชาวิทย์ และคณิตเพิ่ม เพื่อให้สมัครเรียนในสาขาคอมพิวเตอร์ได้”

คุณวาสนา สุนทรวัฒน์

กรรมการชุมชนวัดพิชัย

“สถาบันราชภัฏ เป็นสถาบันอุดมศึกษาอันดับหนึ่งของจังหวัดเมื่อก่อนจะเจาะจงให้การศึกษาเกี่ยวกับครู ปัจจุบันเปิดสอนหลายสาขา ราชภัฏได้เข้าไปช่วยเหลือชุมชนในหลายเรื่อง มีอาจารย์ไปเป็นเครือข่ายของชุมชน อยากให้ราชภัฏสนับสนุนเกี่ยวกับโบราณสถานให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ให้มีคนเข้าไปศึกษา และช่วยประสานงานประชาสัมพันธ์เรื่องต่าง ๆ

นายเจริญสุข เนตรสุนทร

รองประธานกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

“อยากให้ราชภัฏเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นให้มากที่สุด ให้การศึกษา ให้ความรู้กับผู้นำท้องถิ่น เพื่อนำไปบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และทันต่อเหตุการณ์ในยุคปัจจุบัน อยากให้อาจารย์เข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ความรู้เป็นวิทยากรในเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชน เห็นดีด้วยถ้าราชภัฏเป็นมหาวิทยาลัย แต่จะต้องทำงานร่วมและใกล้ชิดกับท้องถิ่นให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ในส่วนดีของราชภัฏนั้น ราชภัฏได้ให้โอกาสกับคนที่ทำงานแล้ว แต่ไม่มีเวลาเรียน มีโอกาสเข้ามาเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในภาคค้า

นางสาวพัชรพรรณ ขุนนาค

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 สายวิทย์-คณิต โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย

“ราชภัฏ เป็นเหมือนมหาวิทยาลัยหนึ่ง ถ้าจบม.6 แล้ว สอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ก็จะเรียนที่ราชภัฏ เพราะจบแล้ว การสมัครงานก็จะดูที่ตัวคน ไม่ได้ดูที่สถาบัน เคยเข้าไปใช้ห้องสมุดเป็นบางครั้ง

อยากเรียน โปรแกรมภาษาอังกฤษนานาชาติ ถ้าราชภัฏเป็นมหาวิทยาลัย เด็กอยุธยาก็คงจะไม่ออกไปเรียนที่อื่น เพราะเด็กส่วนใหญ่ อยากเรียนมหาวิทยาลัย แต่ก็ทราบมาว่าราชภัฏก็มีสาขาที่เรียนเหมือนกับมหาวิทยาลัย แม่หนูก็จบจากที่นี่ แม่ก็เก่ง และมีงานทำ”

เด็กหญิงสุพัฒนา สมจิตต์

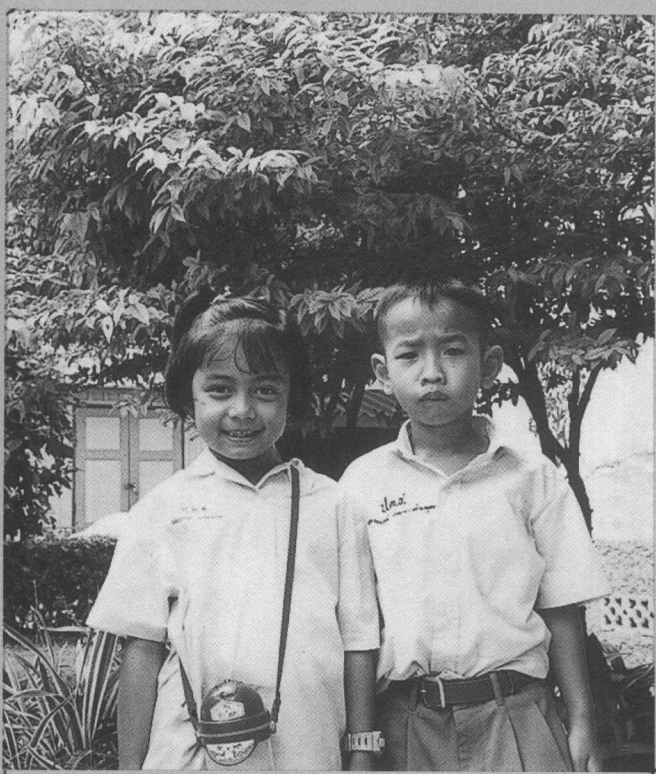
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/8 โรงเรียนประตูลี้

“รู้จักราชภัฏ เพราะไปเรียนพิเศษที่สาธิต หนูชอบสถานที่ ร่มรื่นดี ราชภัฏสอนนักศึกษาทั้งปริญญาตรี และปริญญาโท ถ้าราชภัฏเป็นมหาวิทยาลัยเหมือนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วมีสาขาแพทย์ก็จะเรียนที่ราชภัฏเพราะใกล้บ้าน”

เด็กชายพีรวัศ กาญจนเบญจา

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/8 โรงเรียนประตูลี้

“รู้จักเพราะพี่สาวเคยเรียนที่สาธิต สถานที่ร่มรื่นดี อยากไปเข้าห้องสมุด แต่ยังไม่เคยเข้าไป จบ ป.6 แล้วอยากสอบเข้าสาธิต อยากเรียนคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ้าสอบมหาวิทยาลัยไม่ได้ก็จะเรียนมหาวิทยาลัยเอกชน ยังไม่มีความคิดอะไรเกี่ยวกับราชภัฏ เพราะยังไม่ได้สัมผัส”

เด็กหญิงณัฏฐณิชา เกลี้ยงเกล้า

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/4 โรงเรียนประตูลี้

“เคยไปราชภัฏกับอาและพ่อ ไปดูอาคารเรียนวันเสาร์-อาทิตย์ ในราชภัฏมีสระน้ำกับโรงเรียน หนูชอบ เพราะสนุก โตขึ้นอยากเรียนที่ราชภัฏ”

เด็กชายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ อรุณยา

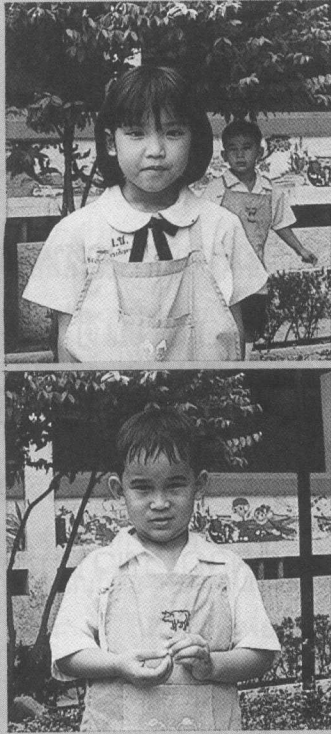
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/4 โรงเรียนประตูลี้

“ไม่ออกไปเรียน เพราะเรียนยาก รู้จักราชภัฏเพราะเคยไปซื้อของที่ตลาดนัดกับแม่ มีห้องฟ้าจำลอง มีโรงอาหาร”

เด็กหญิงจันทร์วิภา วงศ์เจตจันทร์

นักเรียนชั้นอนุบาล 2/1 โรงเรียนประตูลี้

“น้องจอย เคยไปดูดาวที่ท้องฟ้าจำลอง คุณครูพาไป
กับเพื่อน ๆ ชอบดาวเสาร์ที่ท้องฟ้าจำลอง คุณพ่อเคย
ขับรถผ่าน”

เด็กชายชัยวัฒน์ ดำรงสุกิจ

นักเรียนชั้นอนุบาล 2/1 โรงเรียนประตูลี้

“น้องแมนรู้จักราชภัฏ เพราะแม่?”

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/8 สายศิลป์ภาษา โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย

เมื่อพูดถึงราชภัฏ นึกถึงอะไร
-สร้างคนให้เป็นครู
-ถ้าจบแล้วจะไปเรียนที่ราชภัฏ
-เป็นอันดับสอง รองจากมหาวิทยาลัย
-ห้องสมุด
ถ้าราชภัฏเป็นมหาวิทยาลัย
-จะเข้าเรียน เพราะใกล้บ้าน แต่ถ้าเป็นราชภัฏ จะ
เข้ามหาวิทยาลัยก่อน
-มหาวิทยาลัยจะต่างจากราชภัฏ เมื่อจบออกมาการ
ทำงานก็แตกต่างกัน

-ถ้าเรียนราชภัฏ เพื่อน ๆ คนอื่น ๆ ก็จะร้อง ว่า
-เป็นค่านิยมที่หลาย ๆ คนต้องการเข้ามหาวิทยาลัย
มากกว่าราชภัฏ
-อยากให้ราชภัฏมีคณะใหม่ๆ เหมือนกับมหาวิทยาลัย
เช่น คณะโบราณคดี เพราะจังหวัดอยุธยาเป็นเมืองมรดกโลก
-ถ้ามีระบบ มีคณะ อุปกรณ์การเรียนการสอน
เหมือนมหาวิทยาลัยก็จะเรียน
-ต้องการให้คนข้างนอกยอมรับสถาบันราชภัฏมากขึ้น
เพื่อไม่ให้แตกต่างจากมหาวิทยาลัย

คำว่า “มหาวิทยาลัย” ในความรู้สึกของผมนั้นคงไม่ได้มีความหมายที่น่าภาคภูมิใจแต่อย่างใด แต่การเรียนการสอนที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ พูดกันตรง ๆ ไม่ได้มีส่วนเกื้อกูลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะดังกล่าวเลย ส่วนใหญ่เรายังคงสอนกันตามตำราที่เนื้อหาเกือบทั้งหมดมาจากต่างประเทศ อาจารย์ยังคงใช้วิธีการสอนที่ตื้นเขินคือการบรรยายหรือพูดจั่ว ๆ อยู่ฝ่ายเดียวเสียส่วนใหญ่ นักศึกษาก็จ้องคอยแต่จะจดรากับว่าสิ่งที่ออกจากเรียวปากของอาจารย์คือเนื้อหาสาระอันมีค่าหาที่สุดมิได้

บทสัมภาษณ์ ดร.กิริติ ศรีวิเชียร

ผู้สัมภาษณ์: ในฐานะที่อาจารย์เป็นศิษย์เก่าตั้งแต่ครั้งสถาบันยังเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูและได้กลับมาเป็นอาจารย์ที่นี่ เห็นการเปลี่ยนแปลงจากโรงเรียนมาเป็นวิทยาลัย แล้วก็ เป็นสถาบัน จนปีหน้าก็จะเป็นมหาวิทยาลัยแล้วนี้ รู้สึกอย่างไรบ้าง

ดร.กิริติ: ก็รู้สึกดีใจนะครับที่เห็นการเจริญเติบโตของสถาบัน ที่ให้การศึกษาแก่ผมมาในอดีตและเป็นที่ให้ผมได้อาศัยทำ มาหาเลี้ยงชีพอยู่ในปัจจุบัน

ผู้สัมภาษณ์: อาจารย์มีความคิดอย่างไรกับการที่ “ราชภัฏ” จะเป็นมหาวิทยาลัย

ดร.กิริติ: ในความคิดของผม การเป็นมหาวิทยาลัยไม่ได้เป็นแค่เพียงเปลี่ยนป้ายชื่อ โดยที่สิ่งอื่นอันถือว่าเป็นแก่นสารของสถาบันมิได้เปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยเฉพาะการปฏิบัติตามพันธกิจเพื่อให้บรรลุถึงซึ่งปรัชญาสูงสุดของสถาบันนั้นคือการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อท้องถิ่น

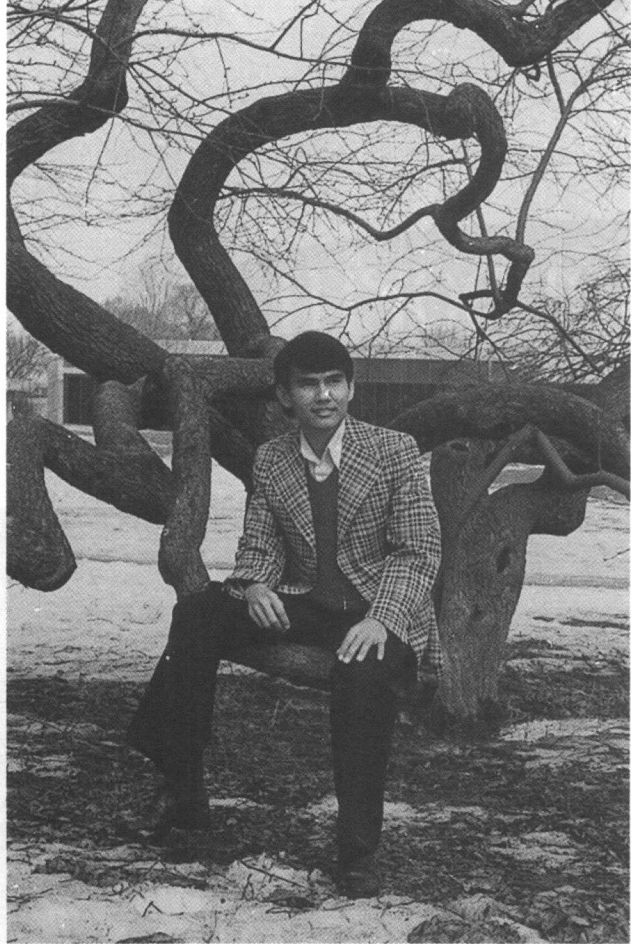
ผู้สัมภาษณ์: หมายความว่าพอเป็นมหาวิทยาลัยแล้วเราต้องเปลี่ยนพันธกิจใหม่กระนั้นหรือ

ดร.กิริติ: หามิได้ พันธกิจของมหาวิทยาลัยหรือของสถาบันอุดมศึกษาทั่วไปไม่ว่าจะยุคก็สมัยก็หนีไม่พ้นเรื่องของ การ

ให้การศึกษา การวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมแล้ว ก็ การให้บริการแก่ชุมชน ของเราอาจจะมีพิเศษเพิ่มเติมขึ้นมาอีก ในเรื่องของการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการผลิต พัฒนาครู ทั้งหมดนี้ผมว่ามันเป็นพันธกิจพื้นฐานซึ่งคงไม่ต้องเปลี่ยนแปลงอะไร แต่สิ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลง และ ต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับความเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น ก็คือบทบาทตามพันธกิจเหล่านั้น ผมว่าจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงมาก และอย่างรุนแรงด้วย

ผู้สัมภาษณ์: ลองยกตัวอย่างให้เห็นชัดสักหน่อยได้ไหม ว่า บทบาทตามพันธกิจด้านการจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอนนี้จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ถ้าราชภัฏต้องเป็นมหาวิทยาลัย

ดร.กิริติ: ก่อนอื่น ผมขอพูดตามที่ผมเข้าใจเสียก่อนว่า การเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่นนั้นจุดหมายปลายทางมันน่าจะอยู่ตรงที่การช่วยให้ท้องถิ่นสามารถยืนอยู่บนขาของตนเองได้ สามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้ โดยมีมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นตัวการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาขึ้น ในท้องถิ่น จะทำเช่นนี้ได้ต้องพัฒนาคนทุกกลุ่มจากท้องถิ่นที่เข้ามาสู่ระบบของเราให้เป็นคนรู้จักคิด มีความรู้สึกผูกพันต่อท้องถิ่น มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

ผมว่าเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นเลย ถ้าเราทำไม่ได้ คำว่า “มหาวิทยาลัย” ในความรู้สึกของผมก็คงไม่ได้มีความหมายที่น่าภาคภูมิใจแต่อย่างใด แต่การเรียนการสอนที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ พูดกันตรง ๆ ไม่ได้มีส่วนเกื้อกูลต่อการพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะดังกล่าวเลย ส่วนใหญ่เรายังคงสอนกันตามตำราที่เนื้อหาเกือบทั้งหมดมาจากต่างประเทศ อาจารย์ยังคงใช้วิธีการสอนที่ตื้นเขินคือการบรรยาย หรือพูดแจ๋ๆอยู่ฝ่ายเดียวเสียส่วนใหญ่ นักศึกษาก็จ้องคอยแต่จะจดราวกับว่าสิ่งที่ออกจากเรียวปากของอาจารย์คือเนื้อหาสาระอันมีค่าหาที่สุดมิได้ เขาไม่เคยถูกฝึกให้ต้องใช้ความคิดในการแก้ปัญหาที่หนัก ๆ รายวิชาแล้วรายวิชาแล้วก็เป็นอย่างนี้จนพวกเขาจบการศึกษา จบไปโดยไม่มีโอกาสได้รู้จักสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่นเลย คนที่ไม่รู้จักท้องถิ่นจะมีความรักและผูกพันต่อท้องถิ่นได้อย่างไร ยิ่งถ้าไม่มีความสามารถที่จะคิดแก้ปัญหาเองอีกด้วยแล้วจะไปพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างไร ผมอยากเห็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นแบบร่วมมือกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาในการลงไปหาข้อมูลด้านต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา แล้วนำข้อมูลหรือข้อเท็จจริงนั้นกลับมาสู่ห้องเรียน เพื่ออภิปรายร่วมกันถึงปัญหา และแนวทางแก้ไข พัฒนา พูดง่าย ๆ ก็คือเนื้อหาสาระของการเรียนรู้ น่าจะอยู่ที่ปรากฏการณ์จริงในท้องถิ่น เมื่อเป็นเช่นนี้กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการประเมินผล การเรียนก็ต้องให้มีความสอดคล้องกับสภาพความจริงด้วย

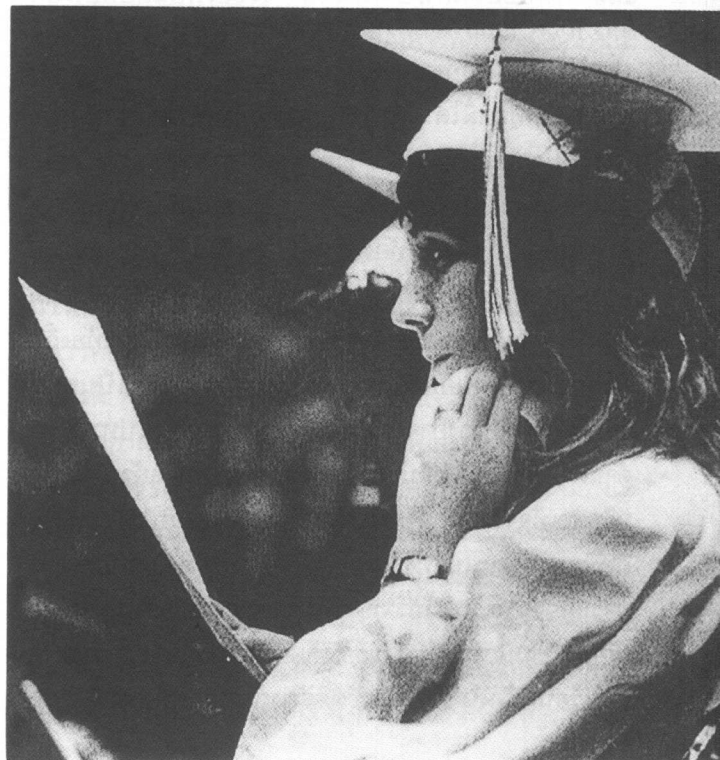
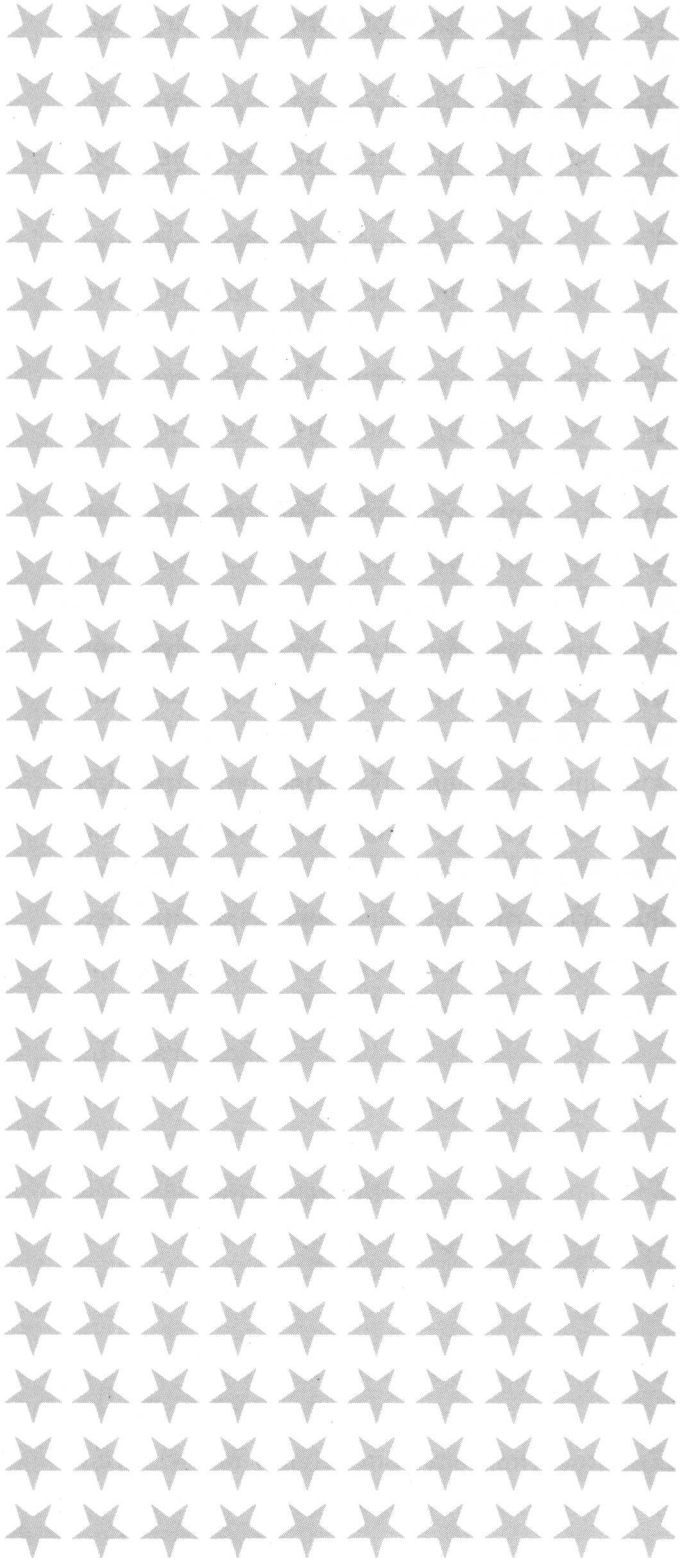
การสอบปลายภาคที่ดูเหมือนจะเอาเป็นเอาตายกันจริง ๆ อย่างที่เป็นอยู่ต้องลดความสำคัญลง

ผู้สัมภาษณ์: ฟังดูเหมือนอาจารย์จะปฏิเสธเนื้อหาความรู้จากต่างประเทศโดยสิ้นเชิง

ดร.กิริติ: ไม่ใช่ ในแต่ละรายวิชามันจะมีหลักการที่อาจจะถือว่าเป็นสากลอยู่ สิ่งนั้นอาจารย์นำมาสอนได้ เช่น ผมสอนวิชาการประเมินผลการเรียน มันก็มีหลักการประเมินอยู่ไม่ว่าคุณจะไปเรียนเรื่องนี้ที่ไหนคุณก็ต้องเรียนรู้หลักการอันนี้ แต่ที่ต้องการทำให้สอดคล้องกับความเป็นมหาวิทยาลัยของท้องถิ่นก็คือ ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องลงไปยังโรงเรียนระดับต่าง ๆ ในท้องถิ่นเพื่อร่วมกันหาข้อเท็จจริงว่าสภาพการประเมินผลการเรียนที่ครูส่วนใหญ่เขาใช้กันอยู่มันเป็นอย่างไร ทำไม่มันถึงเป็นเช่นนั้น แล้วที่เขาทำ ๆ กันอยู่นั้นมันมีปัญหาหรือข้อจำกัดอย่างไร เราจะช่วยเขาได้อย่างไร ฯลฯ

ผู้สัมภาษณ์: อยากฝากอะไรเป็นเรื่องสุดท้ายเกี่ยวกับการที่เราจะเป็นมหาวิทยาลัย

ดร.กิริติ: ผมอยากเห็นอาจารย์ที่มีลักษณะของความเป็นผู้นำทางวิชาการในท้องถิ่น หรือที่เรียกว่า locally instructional leadership คุณลักษณะดังกล่าวนี้จะปล่อยให้ เป็นของอธิการบดีเพียงคนเดียวคงไม่พอ ต้องอาจารย์ทุกคนครับ เพราะถ้าอาจารย์มีภาวะผู้นำทางวิชาการในท้องถิ่นแล้วนี่มันจะเห็นชัดเจนเลยว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏจะต้องเล่นบทบาทตามพันธกิจแต่ละข้ออย่างไรจึงจะช่วยให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อท้องถิ่นจริง ๆ สมตามปรัชญาของมหาวิทยาลัย การคิดเองเห็นเอง ช่วยให้เกิดการกระทำ แต่ถ้าอาจารย์ยังขาดภาวะผู้นำทางวิชาการในท้องถิ่นเสียเองแล้ว แม้จะมีใครมาชี้แนะว่าพันธกิจแต่ละข้อคุณต้องเล่นบทบาทอย่างนั้นนะอย่างนี้นะ ก็คงยากที่การปฏิบัติจริงจะเกิดขึ้นได้

การอุดมศึกษาอเมริกัน

จันทรเพ็ญ คล้ายบุษ

แม้นโยบายด้านการศึกษาของประธานาธิบดีคนปัจจุบันของสหรัฐจะเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นเฉพาะการศึกษาระดับประถมและมัธยมเท่านั้น แต่คงไม่มีใครปฏิเสธได้ว่านโยบายดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของพื้นฐานของปรัชญาในการจัดการศึกษาอเมริกันทุกระดับ ในระดับอุดมศึกษาระบบการศึกษาของประเทศนี้ได้รับการยอมรับและถือเป็นแบบอย่างนำไปใช้ในนานาประเทศ นอกจากนี้ข้อมูลด้านการศึกษาของยูเนสโกยังกล่าวว่า สหรัฐอเมริกาเป็นแม่เหล็กที่ทรงอิทธิพลที่สุดในการดึงดูดนักศึกษาทั่วโลกมาศึกษายังสหรัฐ (Marie & Gaillard , 2001) บทความชิ้นนี้จะกล่าวถึงการอุดมศึกษาอเมริกันในบางประเด็นโดยสังเขป

ความเป็นมา

อาจกล่าวได้ว่าคนอเมริกันมีการศึกษาสูงมาตั้งแต่สมัยยังเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ เมื่อต้นปี ค.ศ. 1600 ในรัฐแมสซาชูเซต พบว่าสถิติของผู้ที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสหรัฐ มีสูงกว่าประเทศอังกฤษในสมัยนั้น และกลุ่มคนเหล่านี้ซึ่งจบการศึกษาจากเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษได้เป็นผู้ก่อตั้ง Harvard College ในปี ค.ศ. 1636 หรือ 140 ปี ก่อนที่คนอเมริกันจะได้อิสรภาพจากอังกฤษ สถาบันอุดมศึกษาเก่าแก่อีกแห่งหนึ่งได้แก่ The College of William and Mary รัฐเวอร์จิเนีย และ Yale ซึ่งก่อตั้งในปี ค.ศ. 1701 รวมทั้งวิทยาลัยอื่น ๆ อีก 9 แห่ง ที่ได้รับการก่อตั้งในสมัยที่สหรัฐยังเป็นอาณานิคมของอังกฤษซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัย

คนอเมริกันตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษามาก ดังจะเห็นได้จากกฎหมายที่ออกในปี ค.ศ. 1785 ว่าในการขยายอาณาเขตประเทศออกไปทางตะวันตก จะต้องสงวนพื้นที่จำนวนอย่างน้อย 1 ตารางไมล์ ของแต่ละเมืองเพื่อเป็นพื้นที่สำหรับตั้งโรงเรียน และประมาณ ค.ศ. 1862 ได้มีการออกกฎหมายจัดหาที่ดินของของรัฐให้ใช้ประโยชน์

ในการอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยทางการเกษตรกรรมและวิศวกรรม สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ก่อตั้งภายหลังนี้ ต่อมาได้มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเอกชนที่เก่าแก่และมีชื่อเสียง อันเป็นปรากฏการณ์สำคัญสำหรับการอุดมศึกษาอเมริกันครั้งหนึ่ง ราวปี ค.ศ. 1900 ประเทศสหรัฐอเมริกามีสถาบันอุดมศึกษา กว่า 1,000 แห่ง ในจำนวนดังกล่าวเป็นสาขานิติศาสตร์ และแพทยศาสตร์เป็นหลัก รวมทั้งสาขาอื่น ๆ อีกมากมาย

การจัดการศึกษาเป็นไปตามแนวคิดที่ว่าทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน ดังนั้นจึงมีการจัดการศึกษาให้คนอเมริกันได้มีโอกาสศึกษาให้มากที่สุด และดีที่สุดตามความสามารถของแต่ละคน ประกอบกับความเชื่อที่ว่าอนาคตของสังคม ขึ้นอยู่กับทั้งปริมาณและคุณภาพของผู้มีการศึกษา ดังนั้นคนอเมริกันจึงทุ่มเทให้การศึกษและการวิจัยในสาขาต่าง ๆ แม้ในสภาวะเศรษฐกิจที่ฝืดเคือง

ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการอุดมศึกษาอเมริกัน

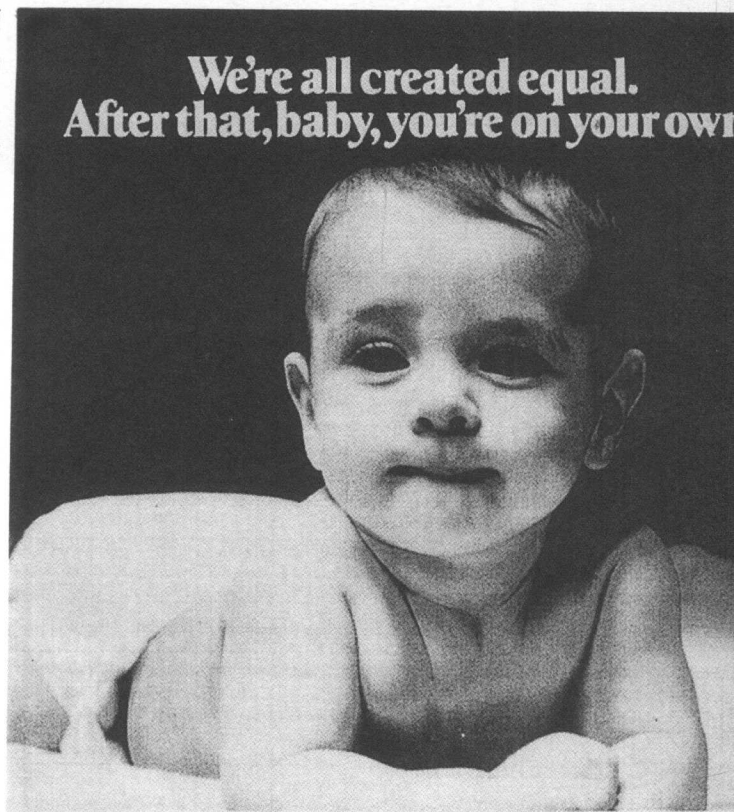
ปัจจัยสำคัญ 2 ประการที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาอเมริกัน ที่หล่อหลอมให้มีรูปแบบ ขนาดและระดับการศึกษาที่หลากหลายเช่นในปัจจุบันคือ รัฐ และวัฒนธรรม สหรัฐอเมริกามีได้มีระบบการศึกษาเดียวกันทั้งประเทศ เนื่องจากการศึกษาจัดเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของประชาชนในแต่ละรัฐ ตามที่กล่าวกันว่า การศึกษาคือเรื่องที่รัฐบาลมีส่วนเกี่ยวข้องได้ แต่เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยตรงของแต่ละรัฐ ซึ่งจัดการโดยท้องถิ่น เนื่องจากรัฐธรรมนูญสหรัฐไม่ได้กำหนดว่า การศึกษาต้องอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาลกลาง ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงเป็นเรื่องของรัฐแต่ละรัฐที่จะดำเนินการโดยอิสระ จัดระบบของตนเพื่อให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมตรงตามความต้องการของประชาชนของตน

โดยทั่วไปจะมีคณะกรรมการที่ได้รับเลือกมาจากรัฐบาลท้องถิ่นในรัฐนั้น ๆ เข้ามาบริหารงานและกำหนดนโยบายต่าง ๆ งบประมาณจะได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลมากที่สุด รองลงมาคือจากท้องถิ่นในรัฐนั้น ๆ และรัฐบาลกลางตามลำดับ สำหรับระดับอุดมศึกษานั้น เมืองต่าง ๆ จำนวนมากมีวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยของตนเอง และสถาบันการศึกษาเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนจากรัฐด้วย โดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นสถาบันของรัฐหรือเอกชน แต่ละแห่งจะมีอิสระในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การรับนักศึกษาเข้าศึกษา กำหนดคุณสมบัติของบัณฑิต และมีอิสระในการบริหารและดำเนินงานของตนเอง เอกลักษณะของการศึกษาอเมริกันจึงเป็นความหลากหลายในสายตาของคนทั่วไป

การดำเนินงานโดยท้องถิ่น และรัฐไม่เพียงแต่ทำให้เกิดความคล่องตัวเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดความยืดหยุ่นในระบบการศึกษาอีกด้วย สถาบันอุดมศึกษามักจะเปิดสอนวิชาต่าง ๆ ตามความจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่น และรัฐของตน เช่น รัฐที่มีความพร้อมและสนับสนุนด้านเทคโนโลยี อย่างแคลิฟอร์เนียและแมสซาชูเซตส์ ก็จะทำให้ความช่วยเหลือสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก หากเราพิจารณาวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนทั่วทั้งประเทศแล้ว จะพบว่ามีความหลากหลายอย่างมหาศาลทีเดียว

เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ประกอบด้วยชนหลายเชื้อชาติ วัฒนธรรมจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาอเมริกัน โดยพื้นฐาน

การศึกษามอเมริกันจึงมุ่งเน้นต่อการให้โอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาหรือวัฒนธรรมและสนองตอบต่อเป้าหมายที่ว่า การศึกษาตอบสนองทุกคนที่มาวมกัน กล่าวคือ สถาบันการศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของผู้คนจากหลากหลายวัฒนธรรม หรือที่คนอเมริกัน เรียกว่า “Americanization” นอกจากนี้ความคิดที่ว่าการศึกษาจะช่วยลดความแตกต่างของชาวอเมริกันที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรมยังได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง คนอเมริกันส่วนใหญ่เชื่อว่าการศึกษาเป็นหนทางที่จะทำให้พวกเขาพัฒนาตนเอง และโดดเด่นในโลก ซึ่งเป็นแนวคิด “American Dream” มีผู้อพยพเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกาหลายล้านคน โดยมีความหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีกว่า และการศึกษาจะช่วยทำให้พวกเขาสวมหวัง

ระบบการศึกษาที่มีความหลากหลาย

ระบบการศึกษาอเมริกันมีความสลับซับซ้อนเพียงโรงเรียนเดียวก็สามารถได้ทรัพยากรและการสนับสนุนต่าง ๆ จากหน่วยงานรัฐและเอกชนหลายแห่ง เช่น นักเรียนคนหนึ่งศึกษาอยู่ในโรงเรียนเอกชนซึ่งมีหลักสูตรที่ได้มาตรฐานของรัฐนั้น ในขณะที่วิชาวิทยาศาสตร์ของโรงเรียนนี้ได้งบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง ส่วนทีมกีฬาของโรงเรียนนี้มีสนามซึ่งได้จากการสนับสนุนของท้องถิ่นนั้น

สหรัฐอเมริกาไม่มีระบบการศึกษาแห่งชาติหรือระบบเดียวกันทั้งหมดทั่วประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระดับใดสำหรับระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไปในมหาวิทยาลัยใหญ่ ๆ จะประกอบด้วยหลายวิทยาลัยหรือคณะวิชา (colleges) หลายสาขาในระดับบัณฑิตศึกษา (graduate programs) และหลายสถาบันวิชาชีพ (professional schools) เช่น นิติศาสตร์ (a law school) หรือแพทยศาสตร์ (a medical school) เป็นต้น

รัฐทุกรัฐจะมีมหาวิทยาลัยของตัวเอง บางรัฐอาจมีมหาวิทยาลัยและเครือข่ายอีกมากมาย เช่น The State University of New York มีกว่า 60 วิทยาเขตในรัฐนิวยอร์ก เมืองบางเมืองมีมหาวิทยาลัยของตัวเอง และในท้องถิ่นหลายแห่งยังมีวิทยาลัยชุมชน (Community College) ซึ่งทำหน้าที่เหมือนสะพานเชื่อมระหว่างโรงเรียนมัธยมและมหาวิทยาลัย ซึ่งนักศึกษาสามารถศึกษาได้ในระดับอนุปริญาภายใน 2 ปี ในราคาถูกและใกล้บ้าน

มหาวิทยาลัยของรัฐ (public university) ต่างจากโรงเรียนของรัฐ (public school) ตรงที่มหาวิทยาลัยเก็บค่าเล่าเรียน ในขณะที่โรงเรียนของรัฐจะออกค่าเล่าเรียนให้นักเรียนเพราะโรงเรียนได้เงินจากภาษีของท้องถิ่นและของรัฐแล้ว อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยก็ยังเก็บค่าเล่าเรียนสูงกว่าเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยเอกชน (private university) ซึ่งไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐในปริมาณที่มากเท่ากับมหาวิทยาลัยของรัฐ

การศึกษาระดับอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกาแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ระดับปริญญาตรี ระดับบัณฑิตศึกษา และโปรแกรมสำหรับวิชาชีพเฉพาะทาง และโดยทั่วไปในแต่ละปีการศึกษา ประกอบด้วย 2 ภาคเรียน บางแห่งมี 3 ภาคเรียน และบางแห่งมี 4 ภาคเรียน

สถาบันอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกาแบ่งออกได้เป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย (College or Universities) ซึ่งมีทั้งสถาบันที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ และสถาบันที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณโดยเอกชน

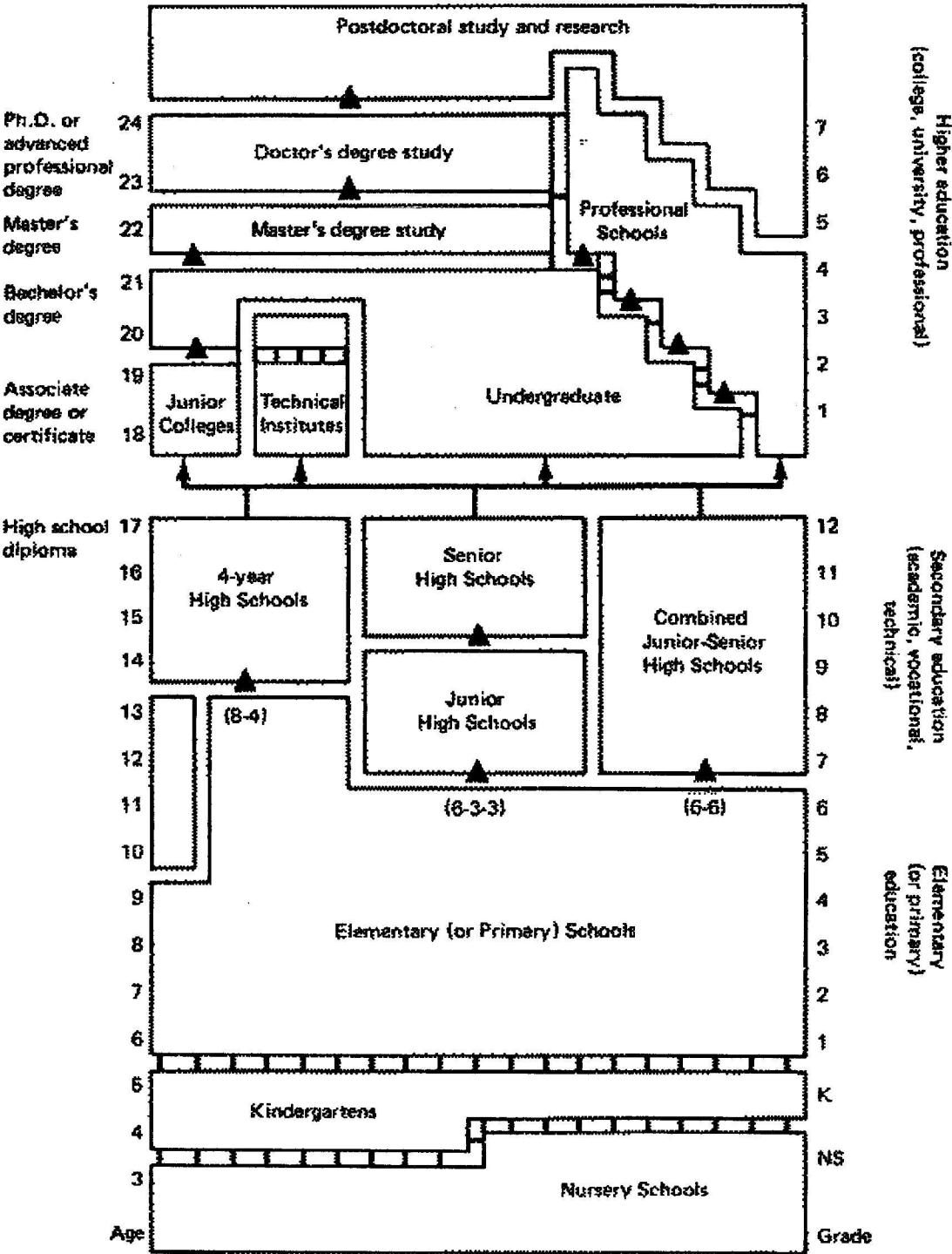
2. วิทยาลัยชุมชน (Community College) จัดการศึกษาระดับอนุปริญา 2 ปี ส่วนใหญ่มักจะสอนรายวิชาที่เตรียมตัวสำหรับอาชีพต่าง ๆ ซึ่งไม่ต้องการทักษะความชำนาญเท่ากับระดับปริญญาตรี 4 ปี วิทยาลัยนี้เดิมมีชื่อว่า Junior College ต่อมาเปลี่ยนเป็น Community College เนื่องจากเป็นสถานศึกษาที่จัดการและได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในท้องถิ่นนั้น วิทยาลัยชุมชนนี้เปิดสอนหลายร้อยสาขา เช่น การบริหารธุรกิจ คอมพิวเตอร์ พยาบาล ออกแบบเสื้อผ้า การจัดการโรงแรมและธุรกิจ เลขนานการถ่ายภาพ โฆษณา เป็นต้น วิทยาลัยประเภทนี้นับเป็นที่เริ่มต้นของนักศึกษาจำนวนมาก เพราะเมื่อเรียนจบ 2 ปีแล้ว นักศึกษาสามารถศึกษาต่อ 2 ปีหลังในมหาวิทยาลัยได้ เนื่องจากค่าเล่าเรียนที่ต่ำกว่าการเรียนในมหาวิทยาลัย และกฎเกณฑ์การรับเข้าศึกษาก็ง่ายกว่าหรือมีการแข่งขันน้อยกว่าที่จะเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย จำนวนนักศึกษาเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดที่ศึกษาในระดับวิทยาลัยจึงเป็นนักศึกษาในวิทยาลัยชุมชน

3. สถาบันวิชาชีพ (Professional School) เป็นสถาบันการศึกษาที่สอนเพื่อฝึกทักษะความชำนาญเฉพาะสาขาอาชีพ เช่น ศิลปะ ดนตรี วิศวกรรม ฯลฯ สถาบันประเภทนี้อาจเป็นส่วนหนึ่งในมหาวิทยาลัย หรือเป็นเอกเทศ บางแห่งเปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษด้วย

4. สถาบันเทคโนโลยี (Institute of technology) เป็นสถาบันการศึกษาที่สอนสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเท่านั้น บางสถาบันเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาด้วย

5. สถาบันที่ดำเนินการโดยศาสนาหรือโบสถ์ (Schools run by Church) วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยบางแห่งก่อตั้งโดยกลุ่มทางศาสนา และดำเนินการโดยองค์กรทางศาสนาในท้องถิ่นนั้น โดยหลักการ เกือบทุกแห่งของสถาบันประเภทนี้ ยินดีรับนักศึกษาจากทุกศาสนา ในทางปฏิบัติสถาบันจะยอมรับขึ้นมนักศึกษาที่นับถือศาสนาเดียวกับทางสถาบัน สถาบันหลายแห่งมักจะอนุญาต

นักศึกษาเรียนวิชาเคมีรีโบเบิลและเข้าร่วมกิจกรรมของโบสถ์
 วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยประเภทนี้มีประมาณ 25%

นอกเหนือจากระบบที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ รัฐจะเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบต่อการพัฒนาการอุดมศึกษา อย่างไรก็ตามระบบดังกล่าวก็ยังไม่สามารถสนองความต้องการทางการศึกษาได้ทั้งหมด ในการที่จะสามารถใช้ทรัพยากรมากขึ้นจากที่ตนเองมีอยู่อย่างจำกัดนั้น จึงเกิดแนวคิดการสร้างความร่วมมือกันระหว่างรัฐและมหาวิทยาลัยบางแห่งเพื่อตั้งองค์กรหรือคณะกรรมการระดับภูมิภาคขึ้น เช่น the Southern Regional Education Board และ The New England Board of Higher Education เป็นต้น นอกจากนี้มหาวิทยาลัยเองก็มีการรวมตัวกัน ตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยเพื่อร่วมมือกัน ทางวิชาการ เช่น The Committee on Institutional cooperation ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่มีการร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัยใหญ่ ๆ ทั้งรัฐและเอกชนจำนวน 10 แห่ง เป็นต้น

กระบวนการในการเข้าศึกษาระดับอุดมศึกษา

ปรัชญาการศึกษาที่ว่า ทุกคนมีโอกาสเต็มที่ในการศึกษาหาความรู้ โดยไม่คำนึงถึงอายุ อาชีพ เพศ ศาสนา เชื้อชาติ และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยจึงมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนให้มากที่สุด และอาจทำให้หลายคนเข้าใจว่าระบบการคัดเลือกนักศึกษาเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของสหรัฐไม่เข้มงวด เช่นเดียวกับหลายประเทศที่ต้องสอบเข้าด้วยข้อสอบกลาง แท้จริงแล้วเนื่องจากมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีอิสระในการรับนักศึกษาเข้าศึกษา ยังสถาบันของตน แต่ละแห่งจึงมีมาตรฐานการรับนักศึกษาของตนเอง ยิ่งในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น นักศึกษาจะยิ่งรู้สึกว่าการเข้าศึกษาได้ยากขึ้น เนื่องจากการแข่งขันมีสูง มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงได้รับความนิยมมากก็ยิ่งมีการแข่งขันสูงมากเช่นกัน เช่น Stanford University ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนในรัฐแคลิฟอร์เนีย รับนักศึกษาเพียงประมาณ 16% จากที่สมัครทั้งหมด Harvard University รับนักศึกษาเพียง 17% เช่นกัน

ดังที่เกริ่นแล้วข้างต้นว่าแม้การเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยของสหรัฐ จะไม่มีข้อสอบกลางเพื่อคัดเลือกนักศึกษาก็มิได้หมายความว่าผู้จบการศึกษาระดับมัธยมปลายหรือเกรด 12 จะได้เข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาได้โดยอัตโนมัติ นักเรียนที่จบมัธยมปลายแต่ละสอบข้อสอบมาตรฐาน (Standardized examination) ได้ผลไม่เป็น

ที่น่าพอใจ ก็ไม่อาจศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยได้

โดยทั่วไปข้อสอบมาตรฐานที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวางสำหรับนักเรียนมัธยมปลายที่ต้องการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยได้แก่ SAT (Scholastic Aptitude Test) ซึ่งประเมินความรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์ และการใช้ภาษา ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นในระดับอุดมศึกษา อีกประเภทหนึ่งคือ ACT (American College Testing Program) ซึ่งประเมินความรู้ และทักษะทางภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยจะมีกำหนดวัน เวลาสอบที่แน่นอนที่นักเรียนสามารถสอบในแต่ละปีทั่วประเทศ จัดโดยองค์กรเอกชน มหาวิทยาลัยจะพิจารณาจากผลการสอบดังกล่าว โดยถือเป็นส่วนหนึ่งในเงื่อนไขการรับนักศึกษาเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี

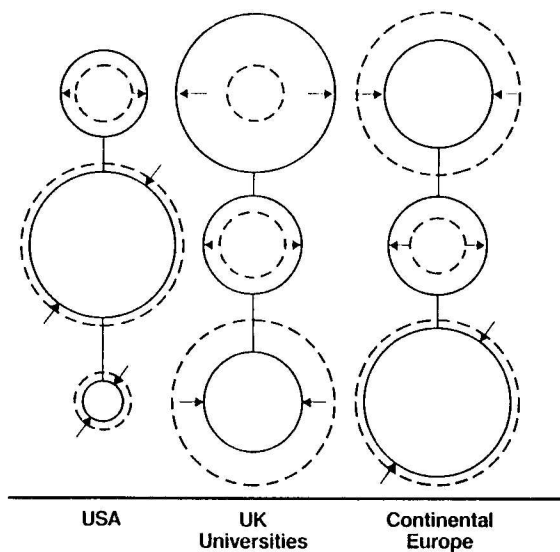
นักศึกษาผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วยังอาจต้องพบโปรแกรมการทดสอบอีกสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาด้านกฎหมายหรือแพทยศาสตร์ ข้อสอบดังกล่าวเป็นข้อสอบที่ได้รับการยอมรับจากสถาบันทางกฎหมายและแพทย นอกจากนี้นักศึกษาอเมริกันยังต้องสอบข้อสอบมาตรฐานอื่น ๆ อีก เช่นแม้ว่าจะได้รับปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิตแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถประกอบอาชีพได้ หากยังไม่ได้สอบข้อสอบมาตรฐาน ซึ่งแตกต่างกันออกไปในรายละเอียดในแต่ละรัฐ

โครงสร้างการบริหารในสถาบันอุดมศึกษา

โครงสร้างการบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษาอเมริกันอาจแตกต่างจากในหลายประเทศกล่าวคือผู้มีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจ บริหาร มีใช้รัฐบาลกลาง รัฐ หรือคณะวิชาต่าง ๆ แต่เป็นคณะกรรมการ (a board of trustees) ของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันนั้น ๆ ระบบดังกล่าวใช้กับทั้งมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน โดยหลักการทั่วไป คณะกรรมการชุดดังกล่าวประกอบด้วยบุคคลภายนอกสถานศึกษานั้น ๆ แม้ว่าในหลายกรณี ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษานั้นจะร่วมเป็นคณะกรรมการด้วยก็ตาม คณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน แต่จะได้รับการ ยกย่องและเป็นเกียรติในสังคม ระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการชุดหนึ่ง ๆ จะเป็นระยะเวลาประมาณ 4-12 ปี

คณะกรรมการชุดดังกล่าวนี้ อาจได้รับเลือกจากกรรมการชุดก่อน หรือจากสมาคมศิษย์เก่า หรือได้รับการ

แต่งตั้งจากผู้นำทางศาสนาหากเป็นสถาบันอุดมศึกษาประเภทที่ดำเนินการโดยกลุ่มศาสนา แม้ว่าคณะกรรมการชุดนี้จะเป็นผู้ตัดสินใจชี้ขาดเรื่องนโยบายและการบริหารต่าง ๆ แต่หากเป็นเรื่องงานวิชาการ เช่น หลักสูตร การสอน การวิจัย มักมีการมอบให้คณะวิชาต่าง ๆ ดูแล ในกรณีเช่นนี้ คณะวิชาที่มีอำนาจให้คำแนะนำในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของหลักสูตร การสอน และการวิจัย และเสนอชื่อผู้จบการศึกษา เพื่อให้คณะกรรมการดังกล่าวพิจารณาอนุมัติ คณะกรรมการชุดนี้ยังเป็นผู้เลือกอธิการบดีของสถาบันนั้น ๆ ด้วย อธิการบดีจะเป็นผู้ประสานระหว่างคณะวิชาต่าง ๆ กับคณะกรรมการชุดดังกล่าว เช่น อธิการบดีจะเป็นผู้นำนโยบายของคณะกรรมการมาปฏิบัติ ใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ และดูแลการพัฒนาของสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม อำนาจการบริหารจัดการของรัฐมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในขณะที่คณะกรรมการมหาวิทยาลัยและคณะจะมีอำนาจบริหารจัดการน้อยลงอีกเล็กน้อย

จากภาพแสดงการกระจายอำนาจการบริหารจัดการของระบบการอุดมศึกษาอเมริกันในช่วงกลางถึงปลายศตวรรษที่ 20 โดยเปรียบเทียบกับระบบของสหราชอาณาจักรและยุโรปตะวันตก

เงินทุน

สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน จะบริหารใช้จ่ายเงินทุนของตนใน 5 เรื่องหลักได้แก่ การสอน การวิจัย บริการวิชาการ บริการอื่น ๆ เช่น หอพักนักศึกษา และเงินทุนการศึกษาเงินทุนดังกล่าวได้มาจากการสนับสนุนจากรัฐ เงินที่เก็บจากนักศึกษา เงินบริจาคจากสมาคมศิษย์เก่า เงินบริจาคจากกิจการธุรกิจต่าง ๆ รวมทั้ง มูลนิธิเอกชนอื่น ๆ สำหรับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลกลางนั้น มักจะช่วยเหลือการวิจัยเป็นลำดับแรก รองลงมาคือเงินทุนการศึกษา ซึ่งจะช่วยเหลือสนับสนุนทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ส่วนเงินสนับสนุนจากรัฐ มักช่วยเหลือด้านกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นลำดับแรก

ส่วนมหาวิทยาลัยเอกชน เงินทุนส่วนใหญ่หรือประมาณ 2 ใน 3 ได้มาจากเงินที่เก็บจากนักศึกษา รองลงมาคือ การสนับสนุนจากบุคคลภายนอก และจากรัฐ ตามลำดับ มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงโดดเด่นเป็นจำนวนมากเป็นมหาวิทยาลัยเอกชน

เนื่องจากค่าเล่าเรียนสูงในระดับอุดมศึกษาโดยเฉพาะในมหาวิทยาลัย นักศึกษาส่วนใหญ่จึงต้องหาเงินทุนเพื่อสนับสนุนการศึกษาของตนเอง สำหรับนักศึกษาอเมริกันทุกระดับมีทุนการศึกษามากมายหลายรูปแบบ เช่น เรียนโดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน ได้เงินอุดหนุนพิเศษ ได้ทั้งเงินอุดหนุนพิเศษและไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน และเงินกู้ยืม เกณฑ์ในการพิจารณาทุนขึ้นอยู่กับความจำเป็น และผลการเรียนที่ดี สำหรับนักศึกษาต่างชาติระดับปริญญาตรีมีทุนการศึกษาให้น้อยมาก ส่วนระดับบัณฑิตศึกษาพอมีบ้าง แต่มีการแข่งขันสูง ซึ่งอยู่ในรูปของเรียนโดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน หรือได้เงินอุดหนุนพิเศษ หรือทั้งสองอย่าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหรือกฎเกณฑ์ของแต่ละมหาวิทยาลัย เช่น มีผลการเรียนเด่น และมีความจำเป็น และ / หรือ ต้องช่วยสอน หรือวิจัย เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถขอทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ด้วย

ปัญหาหลักที่พบในการอุดมศึกษาอเมริกัน

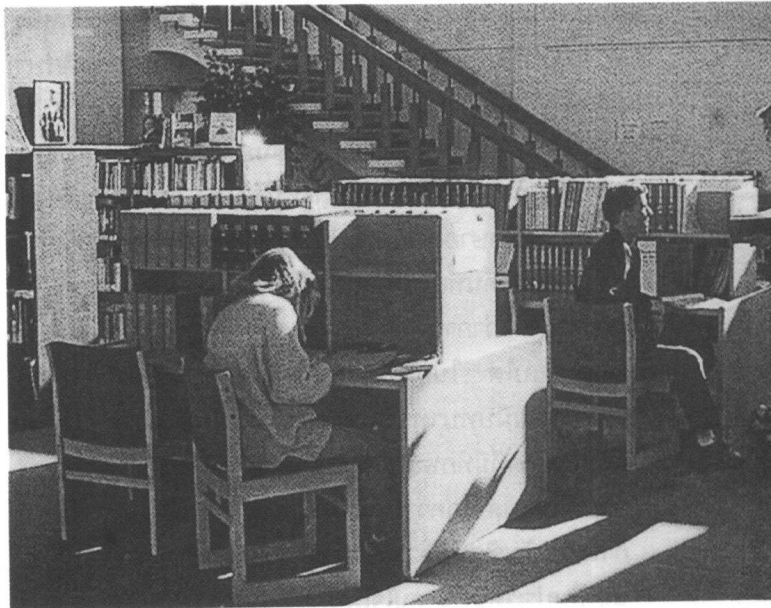
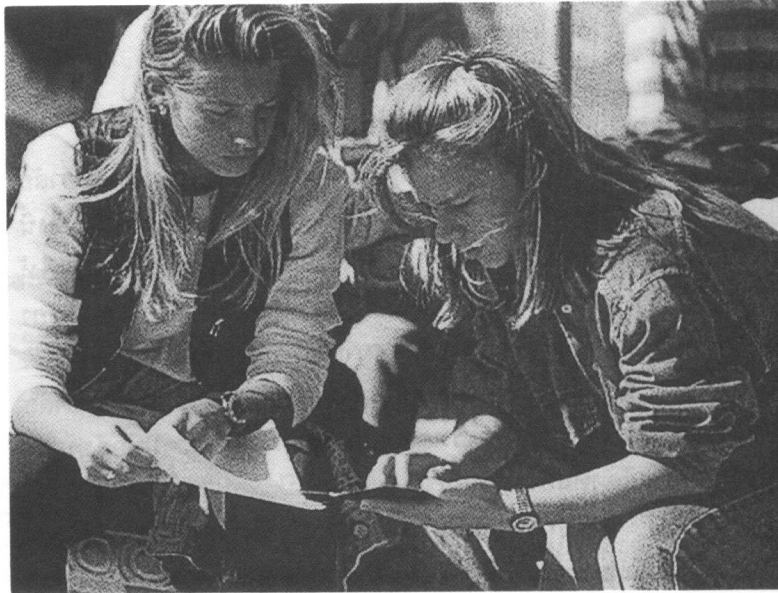
ในอดีตระบบการอุดมศึกษาอเมริกันพบกับปัญหาของการที่นักศึกษาจากหลากหลายวัฒนธรรมไม่พอใจที่พวกเขาถูกกีดกันเนื่องจากความแตกต่างทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม ในปัจจุบันความท้าทายต่อระบบอุดมศึกษาอเมริกันคือ ทำอย่างไรจึงจะสร้างมาตรฐานทางการศึกษา

จากการที่ชั้นเรียนประกอบด้วยนักศึกษาที่มีความแตกต่างกันทั้งเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และสถานภาพทางสังคม อาจารย์ผู้สอนจะต้องเป็นผู้มีความสามารถสูง ไม่เพียงในแง่ของวิชาการ แต่จะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการที่จะช่วยให้นักศึกษาฝ่าฟันอุปสรรคนานาประการ และไปสู่มาตรฐานที่ตั้งไว้

เศรษฐกิจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษา ทำให้นโยบายระดับรัฐบาลกลางและระดับรัฐเปลี่ยนไป เช่น ผลกระทบต่อสถาบันการศึกษาเอกชนเนื่องจากรายได้ของนักศึกษาในการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับเงินกู้ยืมสำหรับการศึกษาของชาติ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐก็ได้รับผลกระทบเหมือนกัน การลดความช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ การลดจำนวนอาจารย์และพนักงานของมหาวิทยาลัย การยุบวิทยาเขต การขึ้นค่าเล่าเรียน การไม่อนุญาตให้อาจารย์ลาพักเพื่อทำผลงานทางวิชาการ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผลกระทบชัดเจนคือการที่มหาวิทยาลัยต่างพากันขึ้นค่าเล่าเรียน เช่น จากรายงานของรัฐแคลิฟอร์เนียในช่วงเวลา 5 ปี ที่ผ่านมา The University of California ขึ้นค่าเล่าเรียน 124.9 % California State University ขึ้นค่าเล่าเรียน 89.5 % และวิทยาลัยชุมชนต่าง ๆ ขึ้นค่าเล่าเรียน 290 % หรือการที่ Yale University ลดขนาดของบัณฑิตวิทยาลัย สาขาศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ลง 10 % เป็นต้น

ผลกระทบดังกล่าว ทำให้สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ พยายามเร่งดึงดูดนักศึกษาที่มีความพร้อมทางวิชาการให้ได้มากที่สุดก่อน เพราะนั่นหมายถึงรายได้ของสถาบัน ในขณะที่เดียวกันก็ลดความช่วยเหลือด้านทุนการศึกษา และนั่นหมายความว่า มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งต้องแข่งขันกันอย่างสูง มหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงก็ยิ่งมีนักศึกษาสนใจมาก แต่แต่ละแห่งจึงพัฒนาศักยภาพของตนอย่างไม่หยุดยั้ง สิ่งหนึ่งที่น่าสนใจคือ มหาวิทยาลัยจำนวนมากทั่วประเทศได้พยายามพัฒนาวัฒนธรรมที่ดีในการสอน เช่น มีการมอบรางวัลอาจารย์สอนดีเด่น ซึ่งเป็นผู้ที่แสดงความสามารถในการสอนที่โดดเด่นมาเป็นระยะเวลาแรมปี ทั้งระดับบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาตรี และสายวิชาชีพต่าง ๆ ตัวอย่างของเกณฑ์ในการพิจารณารางวัลดังกล่าวจาก The State University of New York (SUNY) คือ ต้องเป็นผู้ที่

- ปฏิบัติหน้าที่อย่างดีเยี่ยมในชั้นเรียน

- มีนโยบายการสอนที่ยืดหยุ่นพร้อมที่จะปรับใช้ได้ตามความต้องการ ความสนใจ และปัญหาของผู้เรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย
- มีเทคนิคการสอนที่ยอดเยี่ยม
- มีเวลาให้การทำงานพอสมควร
- จัดตารางเวลาการทำงานที่ชัดเจน เช่น เวลาการทำงาน ประชุม หรือสัมมนา
- ช่วยเหลือ แนะนำแนวทางให้นักศึกษาเป็นผู้ที่สามารถพัฒนาตนเอง เพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่อง
- เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่รับผิดชอบ
- ช่วยให้นักศึกษาประสบความสำเร็จตามมาตรฐานที่กำหนดไว้
- มอบหมายงานให้นักศึกษาโดยกำหนดคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม

- ประเมินผลการเรียนอย่างเป็นธรรม

เป็นที่น่าสังเกตว่าแนวโน้มในปัจจุบัน มหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีการร่วมมือกันทางวิชาการมากขึ้น ทั้งนี้จุดมุ่งหมายเพื่อสนองความต้องการของนักศึกษาให้หลากหลายที่สุด เช่น มีนักศึกษาเพียง 5 คน ของมหาวิทยาลัยชิคาโก ที่ต้องการศึกษาภาษาพื้นเมืองของชาวฟิจนักศึกษาทั้ง 5 คน ถูกส่งไปศึกษาที่อีกมหาวิทยาลัยหนึ่งซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในโครงการความร่วมมือดังกล่าว โดยที่มหาวิทยาลัยชิคาโกไม่ต้องเปิดสอนวิชาใหม่เลย

การยอมรับวิธีหรือกระบวนการทดสอบและวัดผลแบบใหม่ ๆ เพื่อประเมินความสามารถของแต่ละคนพัฒนาตนเองตามความสามารถของตนอย่างไร เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่รับกับปรัชญาการศึกษาอเมริกันว่าทุกคนมีโอกาสศึกษามากที่สุดตามความสามารถของแต่ละคน

เสรีภาพทางวิชาการอันเป็นองค์ประกอบหลักของการเรียนการสอน เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่โดดเด่นในการศึกษาระดับอุดมศึกษาอเมริกันที่ไม่มีใครปฏิเสธได้

ประเด็นที่เป็นที่ถกเถียงในหมู่นักการศึกษาอเมริกันในปัจจุบัน ว่าการศึกษาของประเทศอุตสาหกรรม ควรมุ่งเน้นที่แบบใด ในยุคที่เทคโนโลยีและความชำนาญพิเศษเฉพาะด้านมีบทบาทสูง สถาบันอุดมศึกษาควรละทิ้งการผลิตบัณฑิตที่มีทักษะ และความสามารถในเชิงคิดวิเคราะห์ อย่างมีเหตุผลจากความรู้พื้นฐานกว้าง ๆ หรือ ควรมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีความชำนาญเฉพาะสาขาเพียงอย่างเดียว นับเป็นประเด็นที่น่าสนใจไม่น้อย และเมื่อเราหันมองดูตัวเอง เราพบว่ามืออะไรหลายอย่างในระบบอุดมศึกษาที่มีลักษณะเช่นเดียวกับของอเมริกัน การปฏิรูปการศึกษาไทย ครั้งใหม่กำลังเริ่มขึ้น และดูเหมือนว่าเรากำลังจะดำเนินรอยตามเขาอีกครั้งหรือเปล่า

บรรณานุกรม

A Diverse Educational System (2000) Available online : <http://www.usinfo.state.gov/usa/infousa/facts/factover/chb.htm>

American Higher Education (2000) Available online : <http://www4.imahal.com/education/usa/aid/list.htm>

Baiocco,B.A. & Dewaters,J.N. (1998). **Suceessful College Teaching** : Boston : Allyn & Bacon

Higher Education in the United States (2000) Available online : <http://www.jarabachke.com/HigherEdu.htm>

Kells, H.R. (1992). **Self-Regulation in Higher Education**. Philadelphia : Jessica Kingsley Publishers.

Marie, A. & Gaillard, J. (2001) Brain drain to brain gain. **UNESCO SOURCES**. March,132, pp 4-6

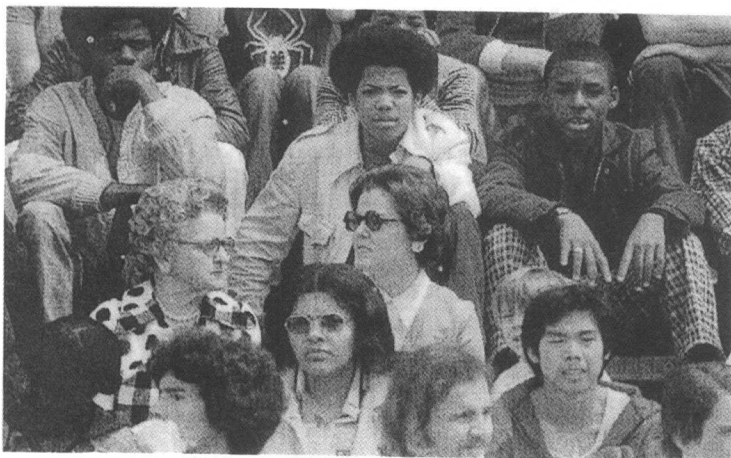
Perkins, J.A. (1972). The Drive for coordination. **Higher Education : From Autonomy to Systems**. J.A.Perkins & B.B. Israel (Eds.). Voice of Ameroca-Forum Series.

Poch, R.K. (1994) Academic Freedom in **American Higher Education : Rights, Responsibilities and Limitations**. Washington, D.C. ERIC No. ED. 366262

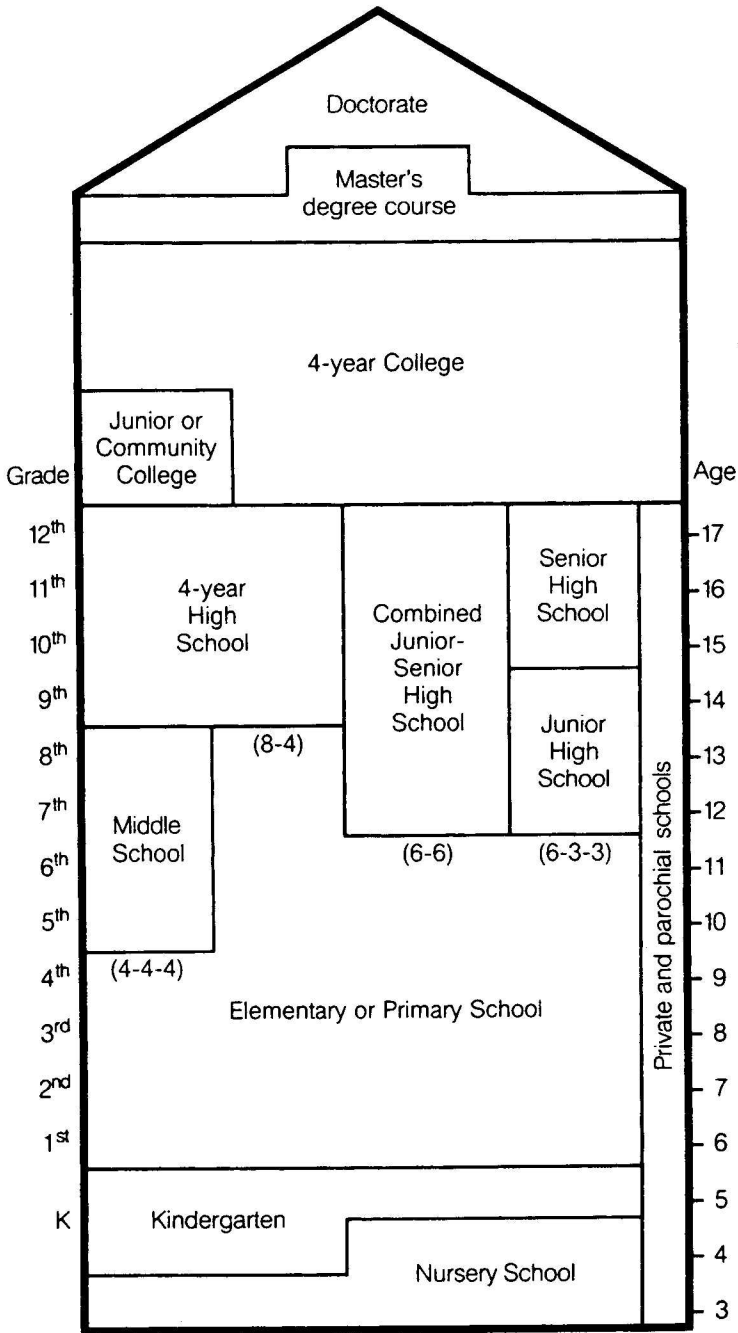
Stevenson , D.K. (1989). **American Life and Institutions**. USIS.

U.S. Department of Education (2001). Executive summary Available online : <http://www.ed.gov/inits/nelb/part1.html>

U.S. Office of Education, Digest of Educational statistics. Available online : <http://www.bibl.u-szeged.hu/afik/esyst.gif>.

The United States Educational Structure

The Reform of Higher Education in China Today

*Yang Yi

I. A Survey of Higher Education in China

Higher Education Institutions (abbreviated as HEIs thereafter) in China are classified into two categories: Regular HEIs and Adult HEIs. In 1999, there were 1,071 regular HEIs and 871 adult HEIs. The total enrollment of HEIs was 10.4780 million, among which 7.1891 million was studying in Regular HEIs. The total enrollment for graduate students was 0.234 million. The average student/teacher ratio in HEIs was 13.4 :1.

II. Main Problems Regarding the Reform of Higher Education

1. Reform College Entrance Examination

The entrance examination is used as the main methods of selecting students of junior and common universities. Before years, the national college entrance examination which was considered by most of the Chinese as the ladder to a bright future was only held one time in July every year. The principle, time and seven sets examination subjects for candidates were set and arranged in unified way by the Ministry of Education. Each year, only a few can be singled out from all of the students who take the exam to enter the college. Recently, a series of reform as for college entrance examination have been implemented followings:

- (1) The age limit for examination registration is extended to 25.
- (2) Time-pattern of college entrance examination has also been changed in some provinces. Experiment of spring college entrance examination was conducted in Shanghai, Beijing and Anhui province in March 2000, inaugurating the two examination seasons in China.
- (3) Pilot areas for reform in setting of subjects for college entrance examination are further expanded and seven sets of examination papers were used in different regions. In most provinces, municipalities and autonomous regions, the examination style of "3+2" is implemented. "3" represents Chinese, Mathematics and Foreign Language while "2" refers to History and Geography for students destining to liberal arts and physics and Chemistry for students destining to science studies.
- (4) As for admission pattern after college entrance examination, a total of 845 colleges and universities in 21 province, municipalities and autonomous regions have practiced on-line admission. Total number of freshman admitted via the Web is 1.117 million. Facts have proved that the new exam method would give a breathing spell to more Chinese examinee that faces the scaring national exam.

2. Further Enlarging Recruit Scale of Higher Education

Authoritative sources from the Ministry of Education say that, in 2000, higher schools have recruited about 4.6 million students, among which about 2.2 million students have been recruited by common colleges and universities, which are 35% higher than that in

* Chinese Language Teacher, English Program, RIPA

1999 and almost twice of that in 1998. The detail is showed following the <table 1>. At the 2001 all China's Higher Education Recruit planning work conference, Zhang Bao qin, vice director of the Ministry of Education said, China will keep the trend of enlarging recruit scale of higher education. The state's target is 15 percent of school age people can attend universities by 2010.⁽¹⁾

<Table 1> Enrollment Status of Higher Education (year 1990 - 1999)

(unit : million)

Classification	Enrollment in year 1990	Enrollment in year 1995	Enrollment In year 1998	Enrollment In year 1999
Postgraduate student	0.093	0.145	0.199	0.234
Regular HEIs student	3.7290	5,476	6.231	7.1891
Adult HEIs student	1.666	2.57	2.822	3.055
Total	5.488	8.191	9.252	10.4781

Why HEIs want to enlarge recruit scale in China? The most important of reasons is currently only 10.5 percent of Chinese young people between 18 to 24 can receive higher education, nearly 40 percent lower than the average level in developed countries. In other words, this is a remedy measure in accord with the demands and current situation. In addition, the reform is conducive to improving all Chinese citizen diathesis and providing necessary talents and intelligence prepare for China's construction in the new century.

3. Reform Management System of Higher Education.

The former higher education system was also centralized because Chinese economic system used to be very highly centralized. The structure of education was irrational and segmented and there are too many single disciplinary HEIs, with central departments and local governments providing education separately. Therefore, the structural reform of higher education has become a key for other higher education reforms. After reform for eight years, the relationship among universities, government and society has been gradually smoothed out by various ways such as joint establishment, adjustment, cooperation and merger. At the same time, the government will streamline their administration and delegate more power to the HEIs, expanding their autonomy of providing education for the society according to the laws.

Merge is the most remarkable reform in structural reform. Through way of merging, a series of universities with comprehensive, multi - specialties featuring liberal arts, science and technology, agriculture and medicine and so on, have come into being. For example, China's prestigious Beijing University and the Beijing Medical University officially merged in 2000. And in 1998, Zhejiang University had completed a merger to four school in Hangzhou, and new Zhejiang University, have 10,000 faculty staff, more than 30,000 students, is one of the largest school of higher learning in the country. Reportedly, Since the reform in higher education was carried out in 1992, 556 institutions of higher learning have been merged into 232, a cut of 324. 53 common universities and institutes under the administration of various ministries of the state council were merged into 20.⁽²⁾ Actually, After the merging most universities with their resources shared and making up the inferior with those of the superior have achieved considerable progress and improvement in the teaching, quality of education, efficiency

⁽¹⁾ Yang Dong-Pin, "Higher Education in China", <China Education> No.1.JAN. 2000.

⁽²⁾ Yu Xiu-Lang, "China to Further Enlarge Recruit Scale of Higher Education", <China Reform>No.1.JAN. 2000

of running schools and enhancement of overall strength , thus up onto a road for smooth development.

4. Entering a Substantial Key Stage for Teaching Reform

1) Implement objectives of project 211

In 1994, SEC launched the " Reform plan of teaching Contents and Curriculum of Higher Education Facing the 21st Century", formally ratifying the establishment of 211 big project and nearly a thousand sub - projects with tens of thousands teachers participating. This plan covers all areas of teaching such as teaching ideology, teaching contents, curriculum structure and teaching methodology. An advisor group for the reform of teaching contents and curriculum consisting of domestic famous experts from all disciplines has been set up. The group is responsible for guiding teaching reform. By now, the whole plan and aim is being realized.

Yunnan University, my old school, was only one HEI that has been accepted into project 211 in Yunnan Province. It is envisaged that after several years' efforts, Yunnan University will have greatly improved to quality of education, scientific research, management and institutional efficiency. In addition, as a result of such efforts, school will set up national standards in overall quality, with some of the key disciplinary areas approaching or reaching the advanced international standards. At the same time, school will play a key and exemplary role to the national and Yunnan Province's social and economic progress.

2) Exploration of new talents training models

By theories of education science, cultural quality of university students doesn't only include cultural quality, it must be a organic combination making of moral and ideological quality, cultural quality, professional quality and physical and psychological quality. So, After 3 - year of pilot, in 1998, Ministry of Education decided to establish 32 training bases for the enhancement of cultural education of University students. The bases attracted lots of outstanding high school graduates, and the concerning HEIs took various measures such as identifying the compulsory reading list, strengthening classroom teaching, offering lectures and organizing all kinds of cultural activities, to promote the teaching methods. Facts have proved that the establishment and reform of bases gained common approval and appreciation from higher education sector and society.⁽³⁾

3) Establishing high-tech enterprises

In recently years, taking full advantage of their talents, knowledge, science and technology, HEIs have taken part in the construction of science park, establish high-tech enterprises run by HEIs, and combine industry, teaching and research together to turn the scientific and research fruits into real productivity and spread them to the whole society. For example, the Bei Da Fang Zheng run by Peking University and Yun Da 120 run by Yunnan University have made the integration of industry, teaching and research into reality.

⁽³⁾ Lin Xin, "New Talents Training Models", <China Youth>No.2.JAN. 2001

III. Thinking Deeply Regarding the Reform of Higher Education

1. About Cheating in College Entrance Examination

There are three major cases of cheating in college entrance examination disclosed by media last year. It make us aware of the fact that it is necessary to maintain educational fairness and accelerate construction and innovation of educational system because if justice of educational system and policies were not ensured, right of receiving education of most people without power would be impaired. This will damage not only development of education itself but also social justice. Thus some experts suggest that special law be formulated or clearer and more severe provisions be added in related laws for such a serious nationwide examination as college entrance examination.

2. About Strong Social Repercussion to Increase Tuition

Though more young people get access to colleges and universities thanks to enlarging recruit scale, uninterrupted tuition increase once again triggered strong social repercussion. For example, the tuition fee is increased from 3,000 yuan in 1999 to 4,500 yuan in 2000, increasing by an average of 1,500 yuan. Such an expensive tuition means a heavy burden for not only poor families but also average families. I think that higher education, as a quasi-public, benefits both individuals and society. The cost of higher education has to be shared by both government and individuals. However, it needs detailed studies to determine proper proportion of tuition of higher education paid by individuals.

In 2000, in order to help poor students complete their college study, the study-aid loan discounted by government has been implemented all over China, which features no guarantee, simplified procedures and lowered threshold, and allows payback of principal and interest within four years after graduation. Therefore, many college students appreciated the loan. Certainly, banks worry that there are some risks for taking back the loan because of absence of a nationwide of credit system.

3. About People's Worry to the Decline of Higher Educational Quality

Keeping the trend of enlarging recruit of higher education since 1998, as a inevitable result, overcrowd classrooms and library, a shortage of educational facilities have appeared in HEIs, and actually devalued higher education. So, though many candidates and their parents thank to admission expansion, many people worried to the decline of higher educational quality. I think this is a transient phenomenon. Since the central government had canceled limitation for cross-border school-running by colleges and universities, HEIs have taken effective measures such as establishing "University Town" to improve their work. Take a comprehensive view of the new higher education system, though the new system is not perfect, it's much better than old one. So I optimize about the reform of higher education in China at present.

<<References>>

Journal <<China Reform>>(Chinese), No.1, January 2001
Journal<<China Youth>>(Chinese), No.2, January 2001
Journal<<China Education>>(Chinese), No.1, January 2001
Inter-net materials related China education

การปฏิรูปการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

Yang Yi เขียน

จันทรเพ็ญ คล้ายมุข แปลและเรียบเรียง

สถาบันอุดมศึกษาในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ สถาบันอุดมศึกษา และแบบ regular และ adult สถาบันอุดมศึกษาแบบ regular หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาที่สอนนักศึกษาภาคปกติ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาประเภทที่สอง หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนเฉพาะผู้ใหญ่หรือผู้ทำงานแล้ว ในปี พ.ศ. 2542 มีจำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่สอนนักศึกษาภาคปกติ ทั้งหมด 1,071 แห่ง และสถาบันอุดมศึกษาที่สอนผู้ใหญ่มีประมาณ 871 แห่ง จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนทั้งหมดประมาณ 104.780 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นผู้ลงทะเบียนเรียนในมหาวิทยาลัยสำหรับนักศึกษาภาคปกติจำนวน 71.891 ล้านคน และจำนวนผู้ลงทะเบียนเรียนสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีประมาณ 234,000 คน อัตราเฉลี่ยระหว่างนักศึกษา และอาจารย์ คือ 13.4 : 1

ปัญหาหลักในการปฏิรูปการอุดมศึกษา

1. การปฏิรูประบบการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย

การสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย เป็นวิธีหลักในการคัดเลือกนักเรียน ที่ต้องการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา หลายปีก่อนหน้านี้ การคัดเลือกนักเรียนเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา จัดทำโดยให้นักเรียนสอบเข้าโดยใช้ข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัยแห่งชาติ ในเดือนกรกฎาคมของทุกปี ข้อสอบชุดดังกล่าวชาวจีนส่วนใหญ่ถือว่าเป็นบันไดก้าวไปสู่อนาคตที่สดใสของเยาวชนในชาติ ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้

ออกระเบียบ กฎเกณฑ์ ทั้งหลักการในการคัดเลือก เวลา และตัวข้อสอบที่มีทั้งหมด 7 วิชา ในแต่ละปีนั้น จากจำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด พบว่า มีผู้สอบคัดเลือกได้เข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยน้อยมาก ดังนั้นเมื่อไม่นานมานี้ จึงมีแนวทางการปฏิรูปการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยดังต่อไปนี้

1. อายุของผู้สมัครสอบ ได้รับการขยายออกไปจนถึง 25 ปี

2. ช่วงเวลาของการสอบคัดเลือกเปลี่ยนแปลงไปในทางพื้นที่ เช่น มีการทดลองสอบเข้ามหาวิทยาลัย ในช่วงฤดูใบไม้ผลิในเมืองเซี่ยงไฮ้ ปักกิ่ง และอานฮุย ในเดือนมีนาคม 2543 ซึ่งเป็นผลให้มีการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย 2 ครั้งในรอบปี

3. พื้นที่ทำการทดลองเปลี่ยนแปลงการสอบคัดเลือก ได้ขยายออกไปในหลายพื้นที่มากขึ้น พื้นที่ส่วนใหญ่ ในเขตเทศบาลเมือง จะใช้ข้อสอบแบบ 3+2 กล่าวคือ ภาษาจีน คณิตศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ หมายถึง 3 วิชาหลัก ส่วน 2 หมายถึง 2 วิชาเลือก ได้แก่ วิชาประวัติศาสตร์ และ ภูมิศาสตร์ สำหรับสายศิลปศาสตร์ ฟิสิกส์ และเคมีสำหรับสายวิทยาศาสตร์

4. สำหรับรูปแบบการรับนักศึกษา หลังจากผ่านการสอบคัดเลือกแล้ว วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย จำนวน 845 แห่ง ใน 21 จังหวัด ได้ทดลองการรับนักศึกษาด้วยระบบ on - line จำนวนนักศึกษาปี 1 ที่มหาวิทยาลัยรับเข้าศึกษา โดยผ่านระบบคอมพิวเตอร์นี้ที่ผ่านมามีจำนวนทั้งสิ้น 1.117 ล้านคน

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวพบว่าผู้เข้าสอบส่วนใหญ่ รู้สึกผ่อนคลายกว่าระบบเดิมที่พวกเขา รู้สึกว่าการสอบเข้ามหาวิทยาลัยเป็นเรื่องน่ากลัวมาก

2. การเพิ่มปริมาณการรับนักศึกษาเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา

แหล่งข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่าในปี 2543 นักเรียนชั้นมัธยมปลายมีจำนวนประมาณ 4.6 ล้านคน ในจำนวนนี้นักเรียนประมาณ 2.2 ล้านคน สอบคัดเลือก ผ่านเข้าไปศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งคิดเป็น 35% นับว่า สูงกว่าในปี 2542 และยังสูงเป็นประมาณ 2 เท่า เมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนที่ได้ศึกษาในระดับอุดมศึกษาในปี 2541 ดังแสดงในตาราง

<Table 1> Enrollment Status of Higher Education (year 1990 - 1999)

(unit : million)

Classification	Enrollment in year 1990	Enrollment in year 1995	Enrollment in year 1998	Enrollment in year 1999
Postgraduate student	0.093	0.145	0.199	0.234
Regular HEIs student	3.7290	5.476	6.231	7.1891
Adult HEIs student	1.666	2.57	2.822	3.055
Total	5.488	8.191	9.252	10.4781

ในปีนี้จะมีการจัดการประชุม เรื่องการรับนักศึกษา ในระดับอุดมศึกษาขึ้น โดยกระทรวงศึกษาธิการจีน มีนโยบายว่าจะเพิ่มจำนวนการรับนักศึกษาให้สูงขึ้นอีก โดยมีเป้าหมายของจำนวนนักศึกษาที่สามารถรับได้อยู่ที่ 15% ภายในปี พ.ศ. 2553

เหตุผลที่รัฐบาลจีนขยายการรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นเนื่องมาจากในปัจจุบันเยาวชนจีนที่มีอายุระหว่าง 18 ถึง 24 ปี ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพียง 10.5% และเกือบ 40% ของผู้ที่มีช่วงอายุดังกล่าวมีระดับการศึกษาต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของประเทศที่พัฒนาแล้ว อีกนัยหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่าการขยายการรับนักศึกษา เป็นการรับมือต่อสถานการณ์โลกในปัจจุบัน นอกจากนั้นการปฏิรูปที่เกิดขึ้น ยังเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการสร้างชาติในศตวรรษใหม่อีกด้วย

3. การปฏิรูประบบการจัดการของการอุดมศึกษา

ก่อนหน้านี้ระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาของจีน เป็นระบบการศึกษาแบบรวมศูนย์ โครงสร้างการอุดมศึกษาเองเป็นโครงสร้างที่แบ่งออกเป็นหน่วยงานย่อยมากมาย

โดยขึ้นอยู่กับกรมกองและส่วนการบริหารท้องถิ่น การปฏิรูปโครงสร้างของการอุดมศึกษา จึงถือเป็นกฎเกณฑ์สำคัญที่นำไปสู่การปฏิรูปการอุดมศึกษาในส่วนอื่น ๆ และหลังจากการปฏิรูปแล้ว 8 ปี ความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัย รัฐบาล และสังคมก็ราบรื่นขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือ หรือการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลก็จะปรับปรุงระบบการบริหารให้มีความคล่องตัวและกระจายอำนาจการบริหารไปสู่สถาบันอุดมศึกษามากขึ้น รวมทั้งขยายการให้อิสระในการจัดการศึกษาภายใต้กฎหมายด้วย

การผนวกหรือการรวมเข้าด้วยกัน นับว่าเป็นการปฏิรูปทางโครงสร้างที่เด่นชัดที่สุด ด้วยการรวมตัวกันนี้ ทำให้มีมหาวิทยาลัยจำนวนหลายแห่งเปิดสอนหลากหลายสาขาขึ้น ไม่ว่าจะเป็นศิลปศาสตร์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เกษตรศาสตร์และแพทยศาสตร์ เป็นต้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น มหาวิทยาลัยปักกิ่ง (Beijing University) ได้รวมกับมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ปักกิ่ง (Beijing Medical University) อย่างเป็นทางการในปี 2543 ที่ผ่านมา หรือในปี 2541 ที่มหาวิทยาลัยซีเจียง (Zhejiang University) ได้มี

การรวมตัวอย่างสมบูรณ์กับสี่สถาบันการศึกษาในมณฑลฮางโจว (Hangzhou) เป็นผลทำให้มหาวิทยาลัยซีเจียงในปัจจุบันมีบุคลากรจำนวน 10,000 คน นักศึกษาอีกกว่า 30,000 คน ซึ่งนับว่าเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ ในขณะนี้

จากรายงานกล่าวว่าตั้งแต่มีการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 สถาบันอุดมศึกษาได้มีการรวมตัวกันของสถานศึกษาจากเดิม 556 แห่ง เหลือจำนวน 232 แห่ง นอกจากนี้มหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ภายใต้การบริหารของคณะกรรมการส่วนอื่น ๆ ของรัฐ ยังมีการรวมตัวกันจาก 53 แห่ง เหลือ 20 แห่ง การรวมตัวกันดังกล่าวก่อให้เกิดผลดีหลายประการ อาทิ มหาวิทยาลัยเล็ก ฟังผามหาวิทยาลัยที่ใหญ่กว่า ช่วยเหลือกันพัฒนา ปรับปรุงด้าน การเรียนการสอน คุณภาพการศึกษา เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เสริมสร้างความเข้มแข็งในทุกด้าน นับเป็นวิถีทางที่สโลทางสถาบันอุดมศึกษาในประเทศนี้

4. การเข้าสู่การปฏิรูปการสอน

4.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ 211

ในปี พ.ศ. 2537 ได้มีการเสนอโครงการสำคัญ คือ “แผนการปฏิรูปเนื้อหาวิชาและหลักสูตรของการอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21” มีการอนุมัติโครงการหลัก ภายใต้แผนการปฏิรูปดังกล่าวอีก 211 โครงการ และโครงการย่อยอีกเกือบ 1,000 โครงการ โดยมีอาจารย์เข้าร่วมโครงการกว่า 10,000 คน แผนการปฏิรูปดังกล่าวนี้ ครอบคลุม ทั้งปรัชญา การสอน เนื้อหาวิชา โครงสร้างหลักสูตร และวิธีสอน กลุ่มที่ปรึกษาสำหรับการปฏิรูปเนื้อหาวิชาและหลักสูตร ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ที่มีชื่อเสียงภายในประเทศ โดยเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการปฏิรูปการสอน

สำหรับมหาวิทยาลัยยูนนานนั้นจัดว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งเดียวที่ได้เข้าโครงการปฏิรูปโครงการ 211 ในมณฑลยูนนาน โดยได้รับการคาดหวังว่าหลังจากความพยายามดังกล่าวสักระยะหนึ่ง มหาวิทยาลัยแห่งนี้จะได้รับการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา การวิจัย การจัดการและประสิทธิภาพโดยรวมของสถาบันการศึกษา นอกจากนี้ จากผลของโครงการดังกล่าว ยังมีการคาดว่ามหาวิทยาลัยเสริมสร้างมาตรฐานในทุกด้านอย่างมีคุณภาพ เพื่อก้าวไปสู่มาตรฐานสากล ในขณะที่เดียวกันก็เป็นกุญแจดอกสำคัญ และเป็นตัวอย่างในระดับชาติ และยังเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าทั้งทางสังคม และเศรษฐกิจให้กับมหาวิทยาลัยยูนนานอีกด้วย

4.2 คุณสมบัติอันนอกเหนือจากองค์ความรู้ นักศึกษามหาวิทยาลัยไม่เพียงควรมีวิชาความรู้เท่านั้น แต่ควรมีคุณสมบัติด้านจริยธรรม วัฒนธรรม สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีด้วย หลังจากที่มีการทดลองเป็นระยะเวลา 3 ปี ใน พ.ศ. 2541 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ตัดสินใจก่อตั้งสถานที่ฝึก เพื่อเพิ่มพูนคุณสมบัติดังกล่าว นอกเหนือจากวิชาความรู้ขึ้นจำนวน 32 แห่ง ซึ่งได้รับการ ยอมรับและเป็นที่สนใจของนักเรียนที่จบมัธยมปลายเป็น อันมาก สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งใช้กลวิธีหลายอย่างเพื่อ ตอบสนองนโยบายดังกล่าว เช่น นักศึกษาต้องอ่านหนังสือ ตามรายการที่กำหนด ปรับปรุงการสอนในชั้นเรียน เพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมจริยธรรม วัฒนธรรม สุขภาพกายและจิต ผลปรากฏว่าการปฏิรูปดังกล่าวเป็นที่ยอมรับและได้รับความชื่นชม ทั้งจากสถาบันอุดมศึกษาและสังคมโดยรวม

4.3 จัดตั้งอุตสาหกรรมเทคโนโลยีระดับสูง เมื่อไม่นานมานี้ สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้มีการ เก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการก่อตั้งอุทยานวิทยาศาสตร์ (Science park) ซึ่งเป็นสถานที่ที่รวบรวมอุตสาหกรรม การสอน และการวิจัยเข้าด้วยกัน ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ประสานประโยชน์ระหว่างวิทยาศาสตร์และการวิจัยเพื่อผลิต สินค้า หรือผลิตภัณฑ์ออกสู่สังคม Bei Da Fang Zheng ซึ่ง ตั้งโดยมหาวิทยาลัยปักกิ่ง และ Yun Da 102 ซึ่งตั้งโดย มหาวิทยาลัยยูหนานเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการผสมผสาน ระหว่างอุตสาหกรรม การสอน และการวิจัย

วิเคราะห์การปฏิรูปการอุดมศึกษาจีน

1. ประเด็นการทุจริตในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย

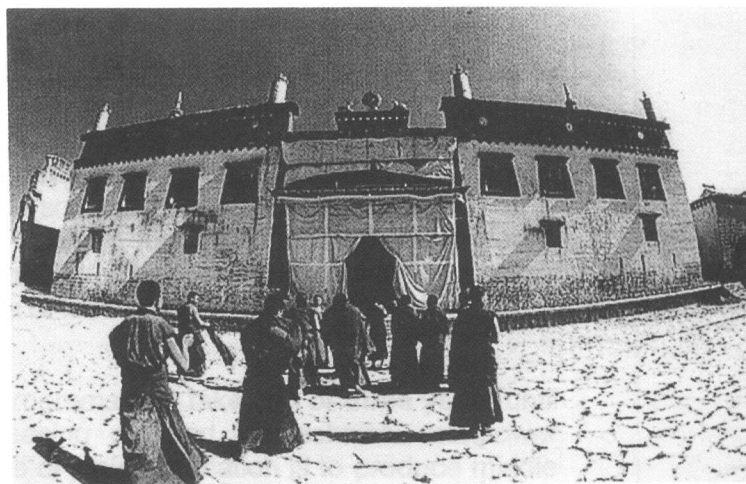
จากการตรวจพบ เมื่อปีที่ผ่านมานี้ พบว่ามี เรื่องของการทุจริตในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา 3 กรณีใหญ่ ๆ ซึ่งทำให้ผู้เกี่ยวข้องตระหนักว่ามีความจำเป็น ต้องทำให้เกิดความยุติธรรมในกระบวนการสอบคัดเลือก เข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาและเร่งสร้างระบบและนวัตกรรม ทางการศึกษา รวมทั้งสิทธิในการได้รับการศึกษาของคน ส่วนใหญ่อย่างเป็นธรรม การเกิดการทุจริตในการสอบคัดเลือก เข้ามหาวิทยาลัยดังกล่าว จะทำลายไม่เพียงแต่การพัฒนา การศึกษาเท่านั้น แต่ยังส่งผลไปถึงความยุติธรรมในสังคมด้วย จากกรณีดังกล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านแนะนำ

ว่าควรมีการออกกฎหมายพิเศษ เพื่อแก้ไขกรณีการทุจริต ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย

2. ประเด็นเสี่ยงสะท้อนจากสังคมที่มีต่อเรื่องการขึ้นค่าเล่าเรียน

แม้ว่าสถาบันอุดมศึกษาสามารถรับนักศึกษาเข้า ศึกษาต่อได้เพิ่มจากเดิม แต่ค่าเล่าเรียนที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ก่อให้เกิดความเสี่ยงสะท้อนจากสังคมในแง่ของการปฏิรูปการศึกษา ที่มีได้เป็นไปอย่างจริงจัง ตัวอย่างเช่น ค่าเล่าเรียนที่เพิ่มขึ้น จาก 3,000 หยวน ในปี 2542 เป็น 4,500 หยวน ในปี 2543 โดยเพิ่มขึ้นจากเดิมถึง 1,500 หยวน ค่าเล่าเรียนที่แพงมาก เช่นนี้เป็นอุปสรรคสำคัญมากของนักศึกษาที่มาจากครอบครัว ยากจน จนถึงครอบครัวระดับกลาง ผู้เขียนคิดว่าการอุดม ศึกษาซึ่งเป็นคล้ายบริการสาธารณะนั้น ก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อทั้งปัจเจกชนและสังคมโดยรวม ดังนั้น รัฐจึงควรมีส่วนร่วม ในการช่วยเหลือค่าเล่าเรียนของนักศึกษาด้วย อย่างไรก็ตาม จะต้องมีการศึกษาในรายละเอียดก่อนที่จะประกาศสัดส่วน ของการจ่ายค่าเล่าเรียนจากทั้ง 2 ฝ่าย

ในปี พ.ศ. 2543 รัฐบาลมีมาตรการให้เงินกู้ยืมสำหรับ นักศึกษาที่ยากจนให้เรียนจนสำเร็จการศึกษาโดยใช้มาตรการ ดังกล่าวกับทุกมณฑลทั่วประเทศ โดยมีเงื่อนไขว่านักศึกษา สามารถขอใช้เงินที่กู้ยืมภายใน 4 ปี หลังจากสำเร็จ การศึกษาแล้ว อย่างไรก็ตาม มาตรการดังกล่าวนี้พบว่า หละหลวม ซึ่งทำให้นักศึกษาไม่มั่นใจว่าจะได้รับเงินคืน เต็มจำนวน

8. ประเด็นคุณภาพการศึกษาด้อย

จากที่มีการเพิ่มจำนวนการรับนักศึกษาเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2541 เป็นผลทำให้มีจำนวนนักศึกษาแออัดในชั้นเรียน และในห้องสมุด อุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ และที่สำคัญที่สุดคือ คุณภาพของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาลดต่ำลง ดังนั้น แม้ว่าการเพิ่มจำนวนการรับนักศึกษาจะเป็นผลดีในแง่ของการกระจายโอกาสทางการศึกษา แต่หลายคนกำลังวิตกในเรื่องของคุณภาพการศึกษาที่กำลังต่ำลง ผู้เขียนให้ความเห็นต่อประเด็นนี้ว่าการที่คุณภาพการศึกษาลดต่ำลง คงเป็นเพียงปรากฏการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในยุคแรกของการพัฒนาแต่ถ้าพิจารณากันในภาพรวมของระบบการอุดมศึกษา หลังจากการปฏิรูปการศึกษาแล้ว แม้ว่าจะระบบใหม่จะยังไม่สมบูรณ์ แต่ก็มีการพัฒนาดีกว่าระบบเดิมมาก

เอกสารอ้างอิง

- Dong – Pin, Y. (2000). Higher education in China. **China Education**. No.1, January.
- Xin, L. (2000). New talents training models. **China Youth**. No 2., January.
- Xin-Lang, Y. (2000). China to further enlarge recruit scale of higher education. **China Reform**. No 1., January.

The Higher Education in Korea

- Direction of development of higher education for future

***Son, In-Sik**

Over the past four decades, Korean education has experienced extraordinary growth and served as the prime force of national progress. Korean higher education also has been developed continuously through various stages with the history of education development.

Recently, the main goal of university and higher education institute is concentrated on the diversification, specialization, differentiation and internationalization.

This article will show the system and the general status of higher education and the direction of development for future education will be suggested through checking the present problem in education system.

The system and status of higher education in Korea

The system of higher education

All higher educational institutes are under the supervision of Minister of Education to enhance the quality of life through the higher education and lifelong education. So, higher education of Korea has established humanization, refinement, information, human welfare and open minds as its ultimate goals.

And, various efforts are being made to raise a self-reliant individual equipped with a distinct sense of independence, a creative individual with a sense of originality, and an ethical individual with some sound morality and democratic ideology.

Higher education in Korea is based on the humanism education and professional education. The institutes of higher education are classified into four categories such as followings; colleges and university, junior college, university of education and miscellaneous schools.

1) Colleges and universities

There are 158 four-year colleges and universities that offer programs leading to bachelor's degrees. Colleges and universities offer four years undergraduate programs except medical and dental which are six years. And they may have graduate schools that are classified into three types in accordance with their functions and goals; professional graduate schools, general graduate schools, open graduate school.

Higher education aims at teaching and studying fundamental academic theories and their various applications as necessary for the progress of the society and global community, thus fostering personalities capable of leadership.

2) Junior college

Junior colleges are the post-secondary programs that take two or three years until graduate and the direct growth of the increasing demand for technical manpower attendant to rapid industrialization. The purpose of junior education is to produce middle

* Korean Language Teacher, English Program, RIPA

level technicians equipped with a solid base of theories and skills in combination. Their specialized courses are grouped into technical, agricultural, nursing, fishery, sanitation, commercial and business, home economics, arts and athletics, and so forth.

There are 161 vocational junior colleges. Recently, the most popular fields are exchanged from the basic technology sections such as engineering, technologies, nursing to the high technology sections such as information fields related computer & internet cyber that to be needed more detail skill and professional knowledge. But the former sections are still popular departments.

3) University of education

There are eleven universities of education that are nationally funded and train primary school teachers in Korea. The most of universities of education are located in provinces. Graduates receive a bachelor's degree and certification to teach in primary schools. Students receive a registration and tuition fees exemption from the government. They are obliged, upon graduation, to teach for at least four years in primary schools.

4) Miscellaneous schools

The number of international students attending higher educational institutes of Korean has increased steadily in recent. Also, the remaining students among these international students attend graduate schools. According to 1999 records, there are four miscellaneous schools that included three undergraduate courses and one junior college school and the total number of students who studying in higher education institute are reached about 6,000.

Except mentioned above, the number of another higher education institutes in Korea are about 20 institutes that included one air & correspondence university and nineteen industrial universities.

2. The status of higher education

Remarkable economic progress and the subsequent drastic change in politics, society and new-culture brought about a quantitative expansion included the increase of the student population, educational facilities, the growth in the number of teachers in education of the Korea government. In terms of quantitative growth, Korean education ranks among the most advanced countries.

This is largely because of the strong enthusiasm of Korean people toward education. Being a nation with few natural resources, Korea owes its national development to its abundant educated labor force. In this respect, education is one of the prime movers of Korea's national development.

<Table 1> General status of higher education, 1999

Classification	Number of schools	Classes & Department	Students	Teachers
College & University	158(19)	8,854	1,587,667	41,226
Junior college	161	4,464	859,547	11,381
University of education	11	14	21,323	708
Air & Correspondence University	1	18	316,365	109
Industrial university	19	908	158,444	2,252
Miscellaneous school (under graduate course)	3	72	4,317	36
Miscellaneous school (Junior college school)	1	19	1,809	6
Total	354	14,349	2,949,472	55,718

<Table 1> indicates the general status of higher education in Korea, 1999. The number of higher education institutes reached about 354.

The present problem and direction of development

1. The present problem of higher education

The trial for future education has been contributed to reduce excessive competition in the college entrance examination and to maintain the principle and the main goal of original higher education. But, many old customs of education such as the cramming system and grinding class method are kept alive and running.

And, Ministry of Education selected each section of specialization all over the university in Korea and budget has been provided to enhance the power of international competition. But, it is also has been degraded from its main objective and there is a little effect compared with the budget provided by government.

2. The direction of development

It says that education of a country must be formulated with a long-range planed forward more than 100 years. Therefore, the system of education must be carried out on the basis of a long-range policy and run step by step according to the following steps:

- 1) Now, main aims of higher education are to complete an associate society member and to cultivate abilities that are responsible for the future of the country. So, each education institute authority must carry out human education and professional education at the same time.
- 2) A lot of new-students selection process has to be committed by each higher education authorities. This is the best way to enhance peculiar characters that each education institutes already have.
- 3) Cramming education will bring more harm than good. So, this system has to be changed into the new system to take advantage of potential talents.
- 4) To carry out the above requires professional education coordinator with wide knowledge about education administration and preparations to receive a change through the reeducation system and the job training from each education institutes to the Ministry of Education.

Conclusion and Suggestion

Korean education has experienced an extraordinary growth in both quality and quantity with the development of politics, economics, society and culture. But, the imbalance between demand and supply has led to new social problems, and created a hard struggle for existence to new-society members who graduate from all higher education institutes.

So, to lead the change of the lower education system to be changed the variety structure of education contents and to be preceded the improvement of all education system. And, it is better to change the system from top to bottom than from bottom to top education institutes. Therefore, the main principle of higher education should be kept to compete with the students that are study in advanced nations.

Now, we are living in the globalization, so we have to turn our eyes to the world more closely than before. Mentioned above, competitive targets are another country friends better than our close friends.

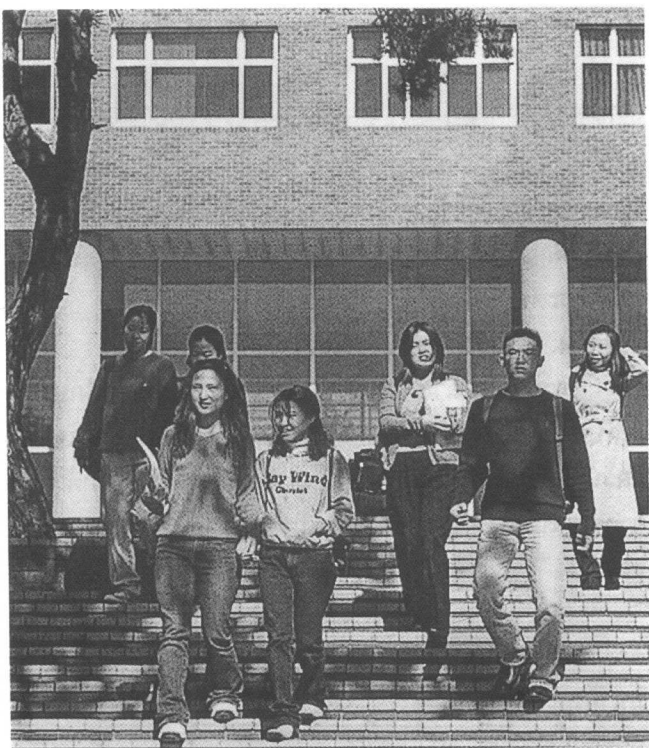
As time goes by, international society will become more a competitive one. So, to survive in that hard situation, each education institutes and students have to do their best under the given conditions and accept the maximum of a present state of things and try do their best to change.

Specially, each university and education institute authorities as providers of education have to solve an urgent problem through trial and self-consciousness of students as consumers in education. That is, each university or education institute authorities, teachers or professors and students have to form a trinity to solve the several problems that they meet now.

As mentioned, the role of a provider of education is more important anything else. And, to prepare education system for future, they have to do the following step:

- 1) All education institute authorities carry out integration and decentralization at the same time to prepare the ability to rapidly resolve a hard problem when they meet one.
- 2) Unification and computerization in education administration has to be preceded and that will proceed to help make the mentioned system.
- 3) Departments and schools have to be unified to create the effect of synergy through the consideration with the special characters of each other.
- 4) All education institute authorities have to establish a new international cooperation department and reinforce the existing departments to enhance new relationships with universities another countries.

การอุดมศึกษาเกาหลี ทิศทางการพัฒนา การอุดมศึกษา ในอนาคต

Son, In-Sik เขียน

จันทร์เพ็ญ คล้ายมุข แปล และเรียบเรียง

ในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมาการศึกษาเกาหลี ได้พัฒนามาเป็นลำดับและถือเป็นส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศ เช่นเดียวกับการอุดมศึกษาซึ่งได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาการศึกษาของชาติ บทความเรื่องนี้จะกล่าวถึงระบบการศึกษา สถานภาพ และทิศทางของการพัฒนาของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศเกาหลีโดยสังเขป

ระบบและสถานภาพของการอุดมศึกษาเกาหลี

ระบบการอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาเกาหลีทั้งหมดอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงศึกษาธิการในการที่จะพัฒนาไปสู่คุณภาพของระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา และการศึกษาตลอดชีวิต เป้าหมายสูงสุดของการอุดมศึกษาของเกาหลี มุ่งไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ กล่าวคือ ความพยายามในการผลิตบัณฑิตให้แต่ละคนเป็นผู้มีความเชื่อมั่น เป็นตัวของตัวเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นคนดีมีคุณธรรม และเน้นประชาธิปไตย

สถาบันอุดมศึกษาเกาหลีแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ วิทยาลัย และ มหาวิทยาลัย วิทยาลัยอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ และสถาบันการศึกษาสำหรับนักศึกษาต่างชาติ

1. วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย

วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยจำนวน 158 แห่งของเกาหลี เปิดสอนในระดับปริญญาตรี โดยทั่วไปนักศึกษาต้องศึกษาเป็นเวลา 4 ปี จึงจะสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ยกเว้นแพทย์และทันตแพทยศาสตร์ ซึ่งต้องใช้เวลาศึกษาจำนวน 6 ปี วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเหล่านี้เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาด้วย ซึ่งอาจแบ่งออกเป็น 3 ประเภทตามหน้าที่และเป้าหมายคือ บัณฑิตวิทยาลัยวิชาชีพ (Professional Graduate School) บัณฑิตวิทยาลัยทั่วไป (General Graduate School) และบัณฑิตวิทยาลัยเปิด (Open Graduate School)

สถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้ มุ่งเน้นที่การเรียนการสอนระดับพื้นฐานทางทฤษฎี และการประยุกต์ใช้ตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม ทั้งนี้เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถเป็นผู้นำในสังคม

2. วิทยาลัยอาชีวศึกษา

วิทยาลัยอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาหลังระดับมัธยม ซึ่งใช้เวลาศึกษาประมาณ 2-3 ปี จึงจะสำเร็จการศึกษา วิทยาลัยประเภทนี้ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ในภาวะที่อุตสาหกรรมเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว นั้น สังคมต้องการผู้มีทักษะความชำนาญด้านเทคนิคเฉพาะทาง วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาระดับนี้จึงมุ่งผลิต

ช่างเทคนิคระดับกลางที่มีทักษะความชำนาญผสมผสานระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ วิชาที่เปิดสอนในสถาบันประเภทนี้ได้แก่ เทคโนโลยีสาขาต่าง ๆ เกษตรกรรม ประมง พยาบาล ธุรกิจ คหกรรมศาสตร์ เป็นต้น

ในประเทศเกาหลีมีจำนวนสถาบันประเภทนี้ประมาณ 161 แห่ง จากข้อมูลล่าสุด สาขาที่นักเรียนนิยมเลือกศึกษาได้แก่ เทคโนโลยีสาขาต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ วิศวกรรมศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ และคอมพิวเตอร์

3. มหาวิทยาลัยครูศาสตร์

มหาวิทยาลัยที่ผลิตเฉพาะครูมีจำนวนทั้งสิ้น 11 แห่ง ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเกาหลีเพื่อผลิตครูระดับประถมศึกษาทั่วประเทศ มหาวิทยาลัยประเภทนี้ส่วนใหญ่ยังไม่ตั้งอยู่ในเมืองหลวง แต่กระจายอยู่ตามเมืองต่าง ๆ ทั่วประเทศ นักศึกษาที่เลือกศึกษา

จะได้รับการยกเว้นค่าเล่าเรียนจากรัฐบาล ผู้จบการศึกษาจะได้รับปริญญาตรีและประกาศนียบัตรวิชาชีพครู เพื่อสอนในระดับประถมศึกษา โดยมีเงื่อนไขว่าต้องสอนในระดับประถมศึกษาอย่างน้อย 4 ปี จึงจะสามารถเปลี่ยนไปสอนในระดับอื่นได้

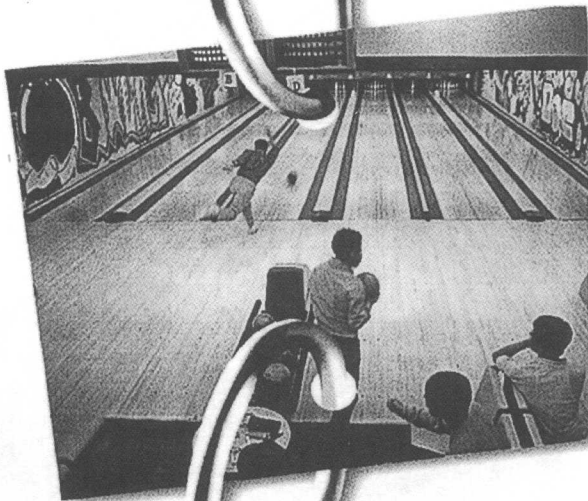
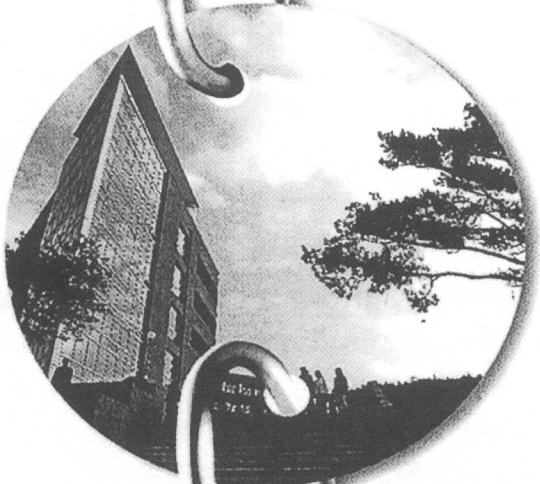
4. สถาบันการศึกษาสำหรับนักศึกษาต่างชาติ

จากข้อมูลล่าสุดพบว่านักศึกษาต่างชาติที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาในประเทศเกาหลีมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน และนักศึกษาเหล่านี้ยังศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาอีกด้วย จากข้อมูลปี พ.ศ. 2542 มีสถาบันประเภทนี้จำนวน 4 แห่ง และมีนักศึกษา จำนวนกว่า 6,000 คน

นอกเหนือจากที่กล่าวแล้วข้างต้น ยังมีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาอีกประมาณ 20 แห่ง กล่าวคือ มหาวิทยาลัยการบิน 1 แห่ง และมหาวิทยาลัยอุตสาหกรรมอีก 19 แห่ง

ประเภทสถาบันการศึกษา	จำนวนสถาบันการศึกษา	ภาควิชา&โปรแกรม	จำนวนนักศึกษา	จำนวนอาจารย์
วิทยาลัย&มหาวิทยาลัย	158	8,854	1,587,667	41,226
วิทยาลัยอาชีวศึกษา	161	4,464	859,547	11,381
มหาวิทยาลัยครูศาสตร์	11	14	21,323	708
มหาวิทยาลัยการบิน	1	18	316,365	109
มหาวิทยาลัยอุตสาหกรรม	19	908	158,444	2,252
สถาบันสำหรับนักศึกษาต่างชาติ	4	91	6,126	42
รวม	354	14,349	2,949,472	55,718

ข้อมูลปี พ.ศ. 2542

สถานภาพของการอุดมศึกษา

ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม และกระแสดนธรรมใหม่ ก่อให้เกิดการขยายตัวในเชิงปริมาณของนักศึกษา สถาบัน การศึกษาและอาจารย์ หากพิจารณาในเรื่องของการพัฒนา ในเชิงปริมาณแล้ว ประเทศเกาหลีนับว่าเป็นประเทศที่มี การพัฒนาทางการศึกษามากที่สุดประเทศหนึ่งในโลก สาเหตุประการหนึ่งมาจากความตื่นตัวของประชาชนเกาหลี ที่มีต่อการศึกษา เกาหลีเป็นประเทศที่มีทรัพยากร ธรรมชาติจำกัด ดังนั้น ประชาชนจึงให้ความสำคัญต่อ การพัฒนาประเทศโดยการพัฒนาคุณภาพประชากรด้วย การศึกษา จากผลดังกล่าวการศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญ อันดับต้นในการพัฒนาประเทศ

ปัญหาที่พบในปัจจุบันและทิศทางการพัฒนา

ปัญหาที่พบในปัจจุบันของการอุดมศึกษา สำหรับการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาในอนาคต พบว่าได้มีความพยายามที่จะลดความเข้มข้นและการแข่งขัน เพื่อเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา และดำเนินไปสู่ เป้าหมาย หลักของการอุดมศึกษาของชาติ อย่างไรก็ตาม ค่านิยม แบบเดิมในเรื่องของการแข่งขัน การเรียนการสอนที่ มุ่งสอนเฉพาะเนื้อหาให้ได้มาก ๆ และคัดเลือกเฉพาะ บุคคลที่ชนะในการแข่งขันยังคงมีอยู่มาก

อีกประเด็นหนึ่งคือกระทรวงศึกษาธิการได้คัดเลือก ฝ่ายเชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะด้าน ตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในเกาหลี และได้จัดสรรงบประมาณ เพื่อให้มหาวิทยาลัย ต่าง ๆ เหล่านั้นได้มีโอกาสพัฒนาสาขาที่ตนเชี่ยวชาญ ให้มีศักยภาพสูงในระดับนานาชาติ แต่ดูเหมือนว่าที่ผ่านมา โครงการดังกล่าวได้รับสำเร็จน้อยกว่างบประมาณที่ลงทุน

แนวทางการพัฒนา

กล่าวกันว่าการศึกษาระดับชาติต้องมีการวางแผน ระยะยาวนับร้อยปี เพื่อที่ว่าระบบการศึกษา จะดำเนินไป ตามนโยบายระยะยาว แต่ขณะเดียวกัน แผนระยะสั้น ก็เป็นสิ่งจำเป็นและควรเป็นไปตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์หลักของการอุดมศึกษา คือ ผลิตบัณฑิตให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ขณะเดียวกันก็ เพียบพร้อมไปด้วยความรู้ความสามารถ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ เป็นผู้รับผิดชอบต่ออนาคตของประเทศ จากเหตุผลดังกล่าว

สถาบันการอุดมศึกษาแต่ละแห่ง จึงมุ่งผลิตบัณฑิตให้เป็น คนดีและมีความรู้ไปพร้อม ๆ กัน

2. สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งมีอำนาจสิทธิขาด ในการคัดเลือกนักศึกษาใหม่ วิธีนี้นับว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุด ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจะได้นักศึกษาตาม คุณลักษณะที่ตนต้องการ

3. ยกเลิกระบบการเรียนการสอนที่ผู้สอนยึดเนื้อหา เป็นหลัก หรือ ยึดเยียดเนื้อหาวิชาให้ผู้เรียนให้มากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงความสามารถของผู้เรียน ซึ่งเป็นโทษมากกว่า เป็นประโยชน์

4. การพัฒนาจะบรรลุผลสำเร็จได้ จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ประสานงานทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ และความรู้กว้างขวางเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา รวมทั้งการเตรียมเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาของเกาหลีได้ผ่านการพัฒนามาจนเจริญ ก้าวหน้าทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพไปพร้อม ๆ กับการ พัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม แต่ความไม่สมดุลระหว่างความต้องการกับการตอบสนอง ทางการศึกษา ก่อให้เกิดปัญหาใหม่ทางสังคมขึ้น จึงมี การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของการอุดมศึกษาเดิม แต่ยังคง ไว้ซึ่งวัตถุประสงค์หลัก และมีการปรับระบบการเข้าศึกษา ในมหาวิทยาลัยโดยให้อิสระในการคัดเลือก และรับ นักศึกษาของแต่ละสถาบันการศึกษาในแต่ละท้องถิ่น

การเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาควรกระทำควบคู่ กันไปทั้งจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง และระดับล่างขึ้นสู่ ระดับบนในเวลาเดียวกัน ในปัจจุบันเราไม่ควรปฏิเสธ การอยู่ร่วมกันในสังคมโลกาภิวัตน์ ดังนั้นเราจึงควรให้ ความสนใจโลกภายนอกมากกว่าแต่ก่อน

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา สังคมโลกมีการแข่งขันมากขึ้น ในการที่จะอยู่รอดในสังคมเช่นนี้นักศึกษาและสถาบันการ ศึกษาแต่ละแห่งต้องทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ และพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว รวมทั้งพร้อมที่จะปรับและเปลี่ยนแปลงตัวเองด้วยเช่นกัน

มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาในฐานะที่เป็น ผู้จัดและให้การศึกษาต้องแก้ไขปัญหาอย่างมีวิจรรย์ญาณ โดยคำนึงถึงนักศึกษาเป็นหลัก กล่าวคือ ทุกฝ่ายทั้งผู้มี อำนาจรับผิดชอบของมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษา

นั้น ๆ รวมทั้ง อาจารย์ และนักศึกษา ต้องหันหน้า ปรีกษาหารือ และทำงานร่วมกันในอันที่จะ แก้ปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วง มิใช่เป็นเรื่องที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเป็น ผู้รับผิดชอบอยู่เพียงฝ่ายเดียว

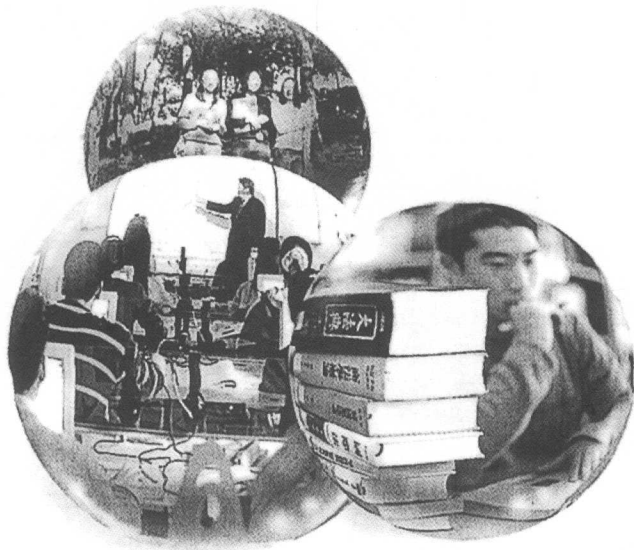
ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ผู้จัดการศึกษานั้นมีบทบาท สำคัญ และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในอนาคต จึงควรต้องทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เพื่อเตรียมความพร้อมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ สถาบันอุดมศึกษาควรใช้หลักผสมผสานและกระจายอำนาจ อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรทำงานอย่างมีเอกภาพ และใช้เทคโนโลยี ระดับสูง

3. ภาควิชาและสาขาวิชาต่าง ๆ ควรทำงาน ประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็ใช้จุดเด่นของ แต่ละหน่วยงาน เพื่อเสริมจุดด้อยของอีกฝ่ายหนึ่ง

4. ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาควรมีโครงการ ความร่วมมือกับนานาชาติและควรให้ภาควิชาต่าง ๆ สร้างสัมพันธภาพกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

ปฏิรูปการเรียนรู้ การมองในระบบของครอบครัว

วนิช สุธารัตน์

บทนำ

วันหนึ่งได้ดูรายการโทรทัศน์ ในรายการเป็นเรื่องที่ทางโรงเรียนได้นำนักเรียน (คาดว่าน่าจะเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2) สังเกตจากผิวพรรณหน้าตาของเด็กๆ เห็นได้ชัดเจนว่ามาจากครอบครัวที่มีฐานะดี) ไปทำนาในที่นาแถวๆชานกรุงเทพฯ เด็กๆแต่งกายด้วยชุดขาวนา ช่วยกันปักดำต้นกล้าในนาที่มีน้ำเจิ่งนอง ภาพของเด็กๆซึ่งไม่เคยเดินลุยโคลน เดินหกล้ม หกลูก ช่วยกันทำนา เรียกเสียงหัวเราะจากเด็กๆด้วยตนเอง และจากพ่อแม่ซึ่งตามไปดูและช่วยลูกๆทำนาด้วย เข้าใจว่าพ่อแม่เองก็ไม่เคยทำนาเหมือนกัน เมื่อเด็กๆได้ปักดำข้าวกล้ากันพอสมควรแล้ว เจ้าของที่นาได้นำเด็กๆไปช่วยกันเก็บดอกโสน ซึ่งมองเห็น

เหลืองอร่ามไปทั้งท้องทุ่งเด็กรุ่นนี้ไม่เคยเล่นน้ำในลำประโดง ไม่เคยเห็นเรืออีโปง แต่เพียงได้รู้จักดอกโสน ได้ช่วยกันเก็บใส่ถุงใส่ตะกร้าที่เจ้าของบ้านเตรียมไว้ก็แสนจะมีความสุขแล้ว หลังจากนั้นเป็นกิจกรรมที่เด็กๆช่วยกันทำขนมจากดอกโสน ซึ่งจัดขึ้นที่บ้านของเจ้าของนา อันอยู่ในบริเวณใกล้เคียงนา พวกเด็กๆพ่อแม่ของเด็กๆ คณะครูและชาวบ้านซึ่งเป็นเจ้าของที่นาช่วยกันทำขนมดอกโสน ตอนสุดท้ายทุกคนร่วมกันรับประทานอาหาร บรรยากาศที่บ้านของชาวนาในวันนั้นเต็มไปด้วยความรัก และความสุขทั่วหน้า ทุกคนให้คำมั่นสัญญาต่อกันว่า อีกสี่ห้าเดือนข้างหน้าจะมาพบกันอีกในฤดูเก็บเกี่ยว

คนที่เกิดมาเกินกว่าจะรู้จักเรื่องกำเนิดของข้าวมีความรู้เรื่องข้าวตั้งแต่เป็นเมล็ด ผ่านการเพาะปลูก ปักดำ เกิดความเจริญงอกงามในท้องทุ่งโดยค่อยๆ อาศัยกระบวนการดูดซับอินทรียสาร การช่วยเหลือเกื้อกูลจากผู้ปลูก การสร้างความสมดุลระหว่างการเจริญงอกงามกับสภาพแวดล้อม จนสุดท้ายกลายเป็นเมล็ดข้าวช่วยหล่อเลี้ยงชีวิตทั้งหลายก่อให้เกิดประโยชน์สืบเนื่องกันมาเป็นเวลานานนับหมื่นๆ ปี การเข้าใจธรรมชาติของข้าวตลอดสายอย่างนี้เรียกว่าเป็นการเรียนรู้ที่มีระบบโดยเริ่มต้นจากรากเหง้าของความรู้หรือวิทยาการเรียนรู้ จากกระบวนการที่สิ่งต่าง ๆ จะต้องดำเนินไปและสุดท้ายเรียนรู้สิ่งที่เป็นตัวเกื้อหนุนหรืออุปสรรคต่อกระบวนการที่กำลังดำเนินอยู่ การเรียนรู้ตลอดสายในลักษณะนี้ทำให้ผู้เรียนตระหนักในคุณค่าของสิ่งที่เรียน เกิดกระบวนการคิดที่ถูกต้องเกิดปัญหามากมายและทำให้ไม่เครียด ไม่เบื่อหน่าย ตรงกันข้ามการเรียนรู้ลักษณะนี้ทำให้ผู้เรียนมีทั้งความรักและความสุข

บทความเรื่อง “ปฏิรูปการเรียนรู้ การมองในระบบองค์รวม” ผู้เขียนได้กำหนดกรอบของเนื้อหาไว้ว่าเรื่อง ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกัน โดยเริ่มต้นจากเป้าหมายของการเรียนรู้ ตามความคิดของนักปราชญ์ภูมิปัญญาไทย เป็นการแสดงถึงรากเหง้าของการปฏิรูปการเรียนรู้ว่า มีต้นกำเนิด และคลี่คลายมาอย่างไร เรื่องการเรียนรู้ และเป้าหมายการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นการเสนอข้อมูลตามความคิด หลักการที่กำลังเป็นแนวปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน เรื่องของหลักสูตรและวิธีสอน เป็นการเสนอแนวคิดจากประสบการณ์ที่เห็นว่าสามารถทำให้บังเกิดผลได้ และเรื่องสุดท้ายเป็นเรื่องขององค์ประกอบสภาพแวดล้อมที่มีความเกื้อหนุน และอาจเป็นอุปสรรคอันสำคัญต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ รวมทั้งกระบวนการจัดการแก้ปัญหาในเรื่องต่างๆ ที่จะเป็นการส่งเสริมให้การปฏิรูปการเรียนรู้บังเกิดผลอย่างสมบูรณ์ เป็นการเสนอข้อมูลเรื่องนี้ ในลักษณะขององค์รวมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันทั้งระบบ ซึ่งจะเสนอไปที่ละเรื่องดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายของการเรียนรู้ตามความคิดของนักปราชญ์

เป้าหมายของการเรียนรู้ก็คือเป้าหมายของการศึกษา นักปราชญ์ภูมิปัญญาไทยแสดงทัศนะตรงกันว่าเป้าหมายของการศึกษาเป็นทั้งการแสวงหาวิถีในการพัฒนามนุษย์ และจุดหมายปลายทางในการพัฒนามนุษย์ ซึ่งในที่นี้จะ

กล่าวถึงเป้าหมายของการศึกษาตามทัศนะของนักปราชญ์ภูมิปัญญาไทยสามคนคือ พุทธทาสภิกขุ พระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต) และ ประเวศ วะสี ไปตามลำดับดังนี้

พุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า การศึกษาจะต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อการประหาร ซึ่งสัญญาตญาณอย่างสัตว์คือ ความเห็นแก่ตัว ผลของการศึกษาต้องเพื่อให้มนุษย์ได้สิ่งที่ดีที่สุดในมนุษย์ควรจะได้ คือมีการประพจน์และกระทำอย่างมนุษย์ที่มีใจสูงโดยสมบูรณ์ ระบบการศึกษาที่ถูกต้องจะต้องมีกำหนดเป้าหมายไว้ดังต่อไปนี้ (พุทธทาสภิกขุ 2536 : 25-29)

(1) ต้องทำให้เด็กรู้ว่า คนเราเกิดมาต้องทำหน้าที่ดับทุกข์ ดับปัญหาทั้งของตนเองและเพื่อนร่วมโลกทุกคน ดับได้มากเท่าใด ทุกชีวิตก็จะมีสันติสุขและสังคมก็มีสันติภาพมากขึ้นเท่านั้น การเรียนก็เพื่อเพิ่มสมรรถนะของตนเองในการดับทุกข์ดับปัญหาดังกล่าวนั่นเอง

(2) ต้องรู้ว่าปัญหาหรืออุปสรรคของชีวิตและสังคมล้วนแต่เกิดจากความต้องการในสิ่งที่เป็นส่วนเกิน ที่บุคคลแสวงหาหรือสะสมเกินความจำเป็น

(3) เราสามารถจะขจัดปัญหาหรืออุปสรรคของชีวิตและสังคมให้หมดไปได้ โดยต้องพยายามหาวิธีให้ทุกคนได้ยกระดับเลื่อนชั้นจิตใจจนสูงขึ้นเหนือสัญญาตญาณอย่างสัตว์ และสูงเหนืออำนาจของวัตถุ ซึ่งจะเข้าใจได้ก็ต่อเมื่อได้มองเห็นว่า ธรรมชาติของสิ่งต่างๆ (อัสสาทะ) ในโลกนั้นมันมีโทษอันต่ำทราม หรืออันตรายอย่างร้ายกาจของมัน(อาทีนวะ)ซ่อนอยู่ ซึ่งจะต้องอาศัยการเจริญสติภาวนาจึงจะมองเห็นได้ชัด

(4) การศึกษาจะต้องมีการฝึกลดความเห็นแก่ตัว อยู่เสมอ เช่น ฝึกกินอยู่แต่พอดี ฝึกการเสียสละ ฝึกรักษากายวาจาให้ปกติอยู่เสมอ ฝึกมองให้เห็นชีวิตด้านในคือสภาพอันเป็นปกติของจิตใจตนเอง ฝึกความอ่อนน้อมถ่อมตน ฝึกแบ่งปันความดีด้วยการชักชวนกันทำในสิ่งที่ดีบ่อยๆ เป็นต้น

พระเทพเวที ประยูรย์ ปยุตโต (2536:90-104) ได้กล่าวไว้ในลักษณะที่สอดคล้องกันว่า ตามทัศนะของพุทธศาสนานั้น การศึกษาเป็นทั้งตัวการพัฒนาและเป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ในความหมายของตัวการพัฒนา ก็คือเป็นการพัฒนาตัวคนทั้งคนหรือทั้งชีวิต และเมื่อผู้เรียนมีการศึกษาก็จะเอาคุณสมบัติที่ตัวมีซึ่งเกิดจากการศึกษาไปเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ โดยที่ขอบเขตของการพัฒนาครอบคลุมในเรื่องต่างๆ 4 เรื่องดังต่อไปนี้

1. พัฒนากาย ตามความหมายในทางพุทธศาสนานั้น ได้จัดให้มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม ดังนั้นความหมายของการพัฒนากายจึงหมายถึงการทำให้ร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บที่เป็นไปได้ ขณะเดียวกันก็มีการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพอย่างถูกต้องดีงาม เช่น การมีปัจจัย 4 เพียงพอที่จะให้ดำรงชีวิตอย่างผาสุก และใช้ปัจจัย 4 นั้นอย่างถูกต้อง เพื่อคุณค่าแท้ มิใช่เพื่อคุณค่าเทียม นอกจากนี้มนุษย์จะต้องพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีงามกับธรรมชาติ คือ ไม่เอาเปรียบธรรมชาติ รู้จักรักษาบำรุงส่งเสริมธรรมชาติ

2. พัฒนาศีล การพัฒนาศีลในขั้นต้นก็คือไม่ก่อการเบียดเบียน ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น หรือแก่สังคม ในขั้นต่อมาก็คือประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อผู้อื่น หรือต่อสังคม ได้แก่ การมีระเบียบวินัย การอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยดี การประกอบอาชีพสุจริตด้วยความขยันหมั่นเพียรซึ่งรวมไปถึงการฝึกฝนในสัมมาอาชีวะ ดังที่องค์ประกอบของฝ่ายศีล ในอริยมรรคซึ่งมีสัมมาวาจา หรือวาจาชอบ สัมมากัมมันตะ หรือการกระทำชอบ และสัมมาอาชีวะ หรือเลี้ยงชีพชอบ นี่เป็นศีล ดังนั้นพัฒนาศีลก็คือการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดี มีระเบียบวินัยอยู่ในกฎเกณฑ์กติกา มีชีวิตที่เกื้อกูลเป็นประโยชน์และประกอบสัมมาอาชีพพัฒนาศีลในปัจจุบันเขาเรียกกันว่า “พัฒนาการทางสังคม”

3. พัฒนาจิต ตามหลักพุทธศาสนาการพัฒนาจิตเป็นการฝึกอบรมเสริมสร้างจิตใจให้พร้อมสมบูรณ์ด้วยคุณสมบัติทั้ง 3 ด้าน คือ

3.1 คุณภาพจิต ได้แก่คุณธรรมต่าง ๆ ที่สร้างเสริมจิตใจที่สูงประณีตมีเมตตา คือ มีความรัก ความเป็นมิตร ความปรารถนาประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น มีกรุณาอยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ มีจาคะ มีน้ำใจเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี มีคารวะ ความเคารพ เห็นความสำคัญของผู้อื่น มีมัทวะ ความอ่อนโยน กตัญญู ความรู้คุณค่าแห่งการกระทำของผู้อื่น เหล่านี้เป็นเรื่องของคุณภาพจิต

3.2 สมรรถภาพจิต หรือความสามารถของจิต เช่น ความมีสติ มีวิริยะ ความเพียร พยายามสู้งาน มีขันติ ความอดทน และทนทาน มีสมาธิ มีจิตใจแน่วแน่ มีสังขะ มีความจริงจัง เอาจริงเอาจัง มีอธิษฐาน มีความเด็ดเดี่ยวต่อความมุ่งหมาย มีความหนักแน่นเข้มแข็งมั่นคงของจิตใจที่จะทำงานให้ได้ผลสมบูรณ์โดยเฉพาะงานทางปัญญา คือ การคิดพิจารณาให้เห็นความจริงแจ่มแจ้งชัดเจน

3.3 สุขภาพจิต หมายถึงมีจิตใจที่เป็นสุข มีสุขภาพดี สดชื่นร่าเริง เบิกบาน ปลอดโปร่ง สงบ ผ่องใส พร้อมที่จะยิ้มแย้มได้ มีปิติ ความอิ่มเอิบใจ มีปราโมทย์ ความแช่มชื่นใจ มีปีติสัทธิ ความผ่องคลาย ไม่คับข้องขุ่นมัว ไม่หม่นหมอง หดหู่ เหี่ยวแห้ง หรือโศกเศร้าอะไรต่างๆ เหล่านี้เรียกว่า สุขภาพจิต ดังนั้น การศึกษาจะต้องสร้างคนให้มีความสุข เพราะว่าความสุขเป็นแกนของจริยธรรม ในทางพุทธศาสนานั้น คนจะมีจริยธรรมได้ต้องมีความสุขเป็นหลักด้วย ถ้าคนไม่มีความสุขแล้วจะมีจริยธรรมได้ยาก การศึกษาจะต้องถือเป็น

หน้าที่ที่จะทำให้คนมีความสุข ปัจจุบันนี้มีปัญหาว่าเราได้ถือหน้าที่นี้เป็นสิ่งสำคัญหรือไม่ การศึกษาปัจจุบันทำให้คนมีความสุข หรือทำให้เป็นคนทวิโยกระหายความสุข ถ้าดำเนินการศึกษาผิดพลาดก็จะทำให้คนไม่มีความสุข แต่การศึกษาจะกลายเป็นเครื่องมือดูดซับความสุขออกจากคน ทำให้บุคคลหมดความสุขและกลายเป็นคนที่ทวิโยกระหายความสุข และกลายเป็นคนที่เบื่องานเมื่อจบการศึกษาไปแล้วก็จะดิ้นรนทะยานแข่งกันหาความสุข กอบโกยความสุขให้แก่ตัวมากที่สุด

4. พัฒนาปัญญา การพัฒนาปัญญา คือพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งมีอยู่ 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1 ปัญญาที่เป็นความรู้ความเข้าใจในศิลปวิทยาการ คือความรู้ ความเข้าใจทางวิชาการ และวิชาชีพ ความเข้าใจในข่าวสารต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องของสุตมยปัญญา

4.2 การรับรู้เรียนรู้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง ไม่บิดเบือนหรือเอนเอียงด้วยอคติ พุทธศาสนา ถือว่าปัญญาทั้งหลายเกิดจากการรับรู้ที่บริสุทธิ์ ไม่มีความลำเอียงหรือเอนเอียงเข้าครอบงำ อคติทำให้มีการปรุงแต่งความคิด ทำให้การรับรู้เรื่องต่างๆ ผิดพลาดไปจากสภาพของความเป็นจริง

4.3 การคิดการวินิจฉัย ซึ่งหมายถึงการคิดวินิจฉัย ด้วยการให้ปัญญาโดยบริสุทธิ์ใจ ไม่ถูกครอบงำหรือบัญชาโดยกิเลส เช่น คนที่มีความโลภครอบงำ แม้มีปัญญาก็จะใช้ปัญญาในทางวินิจฉัยวางแผนที่จะเอาทุกสิ่งทุกอย่างเข้ามาหาตัว ปัญญาในขั้นนี้จึงมีความสำคัญ เพราะช่วยให้สามารถเข้าใจรู้จักกิเลสหลายรูปแบบทำให้ไม่เปิดโอกาสให้กิเลสเข้าครอบงำได้

4.4 ปัญญาที่รู้เข้าใจสาระแห่งความเป็นไปของโลกและชีวิต ซึ่งหมายถึง รู้ทางเสื่อม ทางเจริญและเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รู้วิธีแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์ความสำเร็จที่ทำให้พัฒนาตน พัฒนาชีวิตและสังคมให้เจริญดังมายิ่งๆ ขึ้นไป ซึ่งเป็นเรื่องของจินตมยปัญญา

4.5 ปัญญาที่รู้เท่าทันธรรมชาติของสังขาร คือ เข้าถึงความจริงแท้ของการที่สิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุปัจจัยของมัน ทำให้ผ่อนคลายความยึดติดถือมั่น โดยวางใจได้ถูกต้องต่อสิ่งทั้งหลายสามารถแยกจิตใจออกเป็นอิสระ มีอิสรภาพ หลุดพ้นจากความทุกข์อย่างสมบูรณ์ ซึ่งเป็นเรื่องของภาวนามยปัญญา

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เป้าหมายของการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมก็คือ การฝึกฝนพัฒนาคนให้รู้จักพัฒนากาย ใช้สติปัญญา แก้ปัญหา ดับทุกข์ ทำตนให้เป็นสุข และต่อจากนั้น ก็สามารถแสวงหาหรือสร้างความสุขที่ประณีตยิ่งขึ้นไป พร้อมทั้งสามารถขยายขอบข่ายแห่งความสุขแก่ผู้อื่นได้อย่างกว้างขวางออกไปอีกด้วย เป็นการสร้างความสุขทั้งในระบบของมนุษย์ สังคม และธรรมชาติไปพร้อมกัน

ประเวศ วะสี (2539 : 42-50) ได้กล่าวถึงจุดอ่อนของการเรียนการสอนของไทยที่เกิดขึ้นในสถาบันการศึกษาทุกระดับว่าเป็นการศึกษาที่สร้างความอ่อนแอทางสติปัญญา

หรือสร้างคนที่พิการทางปัญญาและทำลายศักยภาพในการเรียนรู้กล่าวคือ เราสร้างคนที่ขาดความรอบรู้ไม่รู้จักความจริง คิดไม่เป็น ทำอะไรไม่เป็น ขาดความรักในหัวใจ ไม่มีฉันทะ และขาดความสามารถในการสร้างความรู้ไม่มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม และสร้างปัญหาต่อเนื่องต่างๆ ในสังคมอย่างมากมาย โดยเน้นว่า การศึกษาที่ดีควรจะสร้างคนให้ฉลาด เป็นคนดี และมีความสุข และได้เสนอทางออกในทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ลดการถ่ายทอดเนื้อหาในห้องเรียนลงให้มากที่สุด แล้วใช้กระบวนการเรียนรู้สามารถพัฒนามิติทางกาย สังคม จิตใจ และปัญญาให้มีความเข้มแข็งครบทุกด้านพร้อมๆ กันไป ซึ่งต้องอาศัยวิธีการจัดการศึกษา 3 ประการคือ การศึกษาจากการสัมผัสความจริง ศึกษาจากการคิด และการศึกษาจากการเจริญสติ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การศึกษาจากการสัมผัสความจริง การสัมผัสความจริงทำให้บุคคลรู้จักและเข้าใจความจริงไม่เป็นคนที่ไม่เลือนลอย ซึ่งได้แก่การศึกษาสัมผัสความจริงทางธรรมชาติ การศึกษาสัมผัสความจริงทางข้อมูลข่าวสาร การศึกษาสัมผัสความจริงทางสังคม วัฒนธรรม จากชุมชน การศึกษาสัมผัสความจริงจากการทำงานและกิจกรรมที่ชอบ และการศึกษาสัมผัสความจริงที่เป็นสุนทรียะทั้งที่เป็นความงามทางธรรมชาติ และศิลปะ เพื่อเป็นการสร้างความสุข และพัฒนาความละเอียดอ่อนทางจิตใจรวมทั้งเกิดฉันทะในการเรียนรู้ ทั้งหมดนี้คือกระบวนการพัฒนาปัญญาในระดับ**สุดมยปัญญา**

2. ศึกษาจากการคิด เป็นกระบวนการที่สัมพันธ์และต่อเนื่องจากการศึกษาสัมผัสความจริงซึ่งประกอบด้วยการฝึกสังเกต ฝึกการบันทึก ฝึกการนำเสนอในการประชุมกลุ่ม ฝึกการฟัง ฝึกการตั้งคำถาม และหาคำตอบที่เรียกว่า ปลูกจิวลิสนา ฝึกให้มีความอดทนต่อความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ฝึกการตั้งสมมติฐานและการตั้งคำถาม ฝึกการค้นคว้าหาคำตอบจากแหล่งต่าง ๆ ฝึกฝนด้านการวิจัย ฝึกการคิดแบบเชื่อมโยงและการรู้จักเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ตลอดจน ฝึกการเขียนความรู้และบทความทางวิชาการ ซึ่งทั้งหมดเป็นกระบวนการทาง**จันตมยปัญญา**

3. การศึกษาจากการเจริญสติ การเจริญสติเป็นวิธีการทางปัญญาอย่างยอดเยี่ยมและมีประโยชน์สุดคณา เป็นต้นว่าการเจริญสติช่วยให้การสัมผัสความจริงและการคิดตรงและคมชัดมากขึ้น เพราะการเจริญสติทำให้จิตเป็นกลาง ทำให้เกิดปัญญา ไม่มีอคติสามารถเอาปัญญามาใช้ได้ทัน

การเจริญสติป้องกันความผิดพลาดและสกัดกั้นความไม่ตั้งใจไม่ให้เข้ามาสู่ตัว การเจริญสติทำให้เกิดความสุขอันเหลือทำให้สัมผัสความงามอันดำรงอยู่รอบตัว การเจริญสติทำให้คนเข้าถึงสุนทรียะต่าง ๆ และการเจริญสติยังเป็นเครื่องรักษาสุขภาพและช่วยให้อายุยืนอีกด้วย การเจริญสติก็คือกระบวนการฝึกพัฒนาปัญญาในระดับสูงสุดหรือ **ภาวนามยปัญญา**

ตามทัศนะของนายแพทย์ประเวศ วะสี ท่านมองว่าคนไทยไม่ค่อยมีความรู้ข้อมูลข่าวสารอะไร คิดไม่เป็น ไม่มีความรัก ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม และยังมีคุณสมบัติอะไรต่อมิอะไรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอีกหลายๆ ประการ ซึ่งประเด็นที่สำคัญก็คือการคิดไม่เป็นถือว่าเป็นเรื่องใหญ่มากประเทศตะวันตกและประเทศที่เจริญแล้ว เด็ก ๆ จะได้เริ่มต้นเรียนรู้กระบวนการคิดมาจากครอบครัว พ่อแม่ใช้ภาษาพูดที่เฉลียวฉลาดมากๆ สอนเด็กๆ เด็กจะคิดเป็นตั้งแต่เล็กๆ เมื่อเข้าสู่ระบบโรงเรียน การเรียนรู้วิธีการคิดได้รับการสั่งสอนอย่างต่อเนื่องขณะเดียวกันสิ่งแวดล้อมทางสังคมและสื่อต่างๆ จะมีส่วนเข้ามาส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างเข้มแข็ง คนไทย

จะรู้สึกทั้งมากมาย เมื่อพบว่า คนกวาดถนนกับนายกรัฐมนตรีของประเทศตะวันตกมีวิธีการคิดที่ไม่แตกต่างกันมากนัก เราสามารถรู้ความคิดของคนว่ามีลักษณะคิดกว้าง คิดลึก คิดไกล คิดใกล้ คิดเชื่อมโยงหรือคิดแยกแยะ คิดสร้างสรรค์ หรือคิดทำลายก็ต้องสังเกตจากวิธีการดำเนินชีวิตวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการพูด วิธีการตั้งคำถามซึ่งขอแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างแต่เพียงคร่าวๆ ดังนี้

เมื่อไม่นานมานี้เพื่อนของผู้เขียนเป็นฝรั่งชาวออสเตรเลีย ทั้งสองสามีภรรยาได้เดินทางมาเยี่ยมลูกที่อยุธยา ผู้เขียนมีโอกาสพาทั้งสองคนไปเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ เช่น ที่ทุ่งภูเขาทอง พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช อนุสรณ์สถานท่านปรีดี พนมยงค์ และวัดใหญ่ชัยมงคล เป็นต้น ฝรั่งผู้เป็นสามีนั้นอายุ 62 ปี แต่ยังสามารถเดินขึ้นบันไดภูเขาจนถึงชั้นสูงสุดอย่างคล่องแคล่วว่องไวทัศนียภาพรอบๆ ภูเขาทองประกอบด้วย ท้องทุ่งเขียวขจี มีฝูงวัวควายและเล็มหญ้าอยู่ทางทิศเหนือ ทิศตะวันออกเป็นพระบรมราชานุสาวรีย์ที่มีการวางแผนผังไว้สวยงามมาก

หลังจากชมทัศนียภาพอยู่ครู่หนึ่ง เขาได้ชี้ไปที่เศษปูนแตกที่ผิวของเจดีย์ภูเขาทองแล้วถามว่า คนไทยสมัยโบราณเขาทำปูนขึ้นมาอย่างไร ผู้เขียนได้อธิบายให้เขาฟังอย่างละเอียด เมื่อฟังจบเขายิ้มแล้วก็บอกว่าประหลาดมากคนอังกฤษโบราณกับคนไทยโบราณ มีวิธีการผสมปูนที่ใช้ในการก่อสร้างคล้ายคลึงกันมากทั้งๆ ที่อยู่ห่างไกลแสนไกล แต่ของคนไทยดูจะพิเศษกว่าตรงที่มีการใช้หนังควายเป็นส่วนผสมด้วย

ในพระอุโบสถวัดใหญ่ชัยมงคลมีภาพเขียนสงครามยุทธหัตถี สิ่งที่เขาสังเกตเห็นก็คือ มีทหารพม่ายืนถือปืนยาวอยู่เป็นจำนวนมาก คำถามที่เขาถามก็คือ ทำไมทหารแม่นปืนเหล่านั้นจึงไม่ยิงสมเด็จพระนเรศวรทั้งๆ ที่เป็นสิ่งที่ง่ายมากถ้าหากจะกระทำ ในวิหารพระนอนก็มีคำถามว่าทำไมคนไทยจึงต้องมีผ้าห่มผืนใหญ่มาห่มให้พระด้วย ในพระอุโบสถวัดหน้าพระเมรุฯ คำถามที่เขาถามก็คือ เพราะเหตุใดปฏิมากรจึงเอาเครื่องทรงที่มีค่าทั้งหลายไปสวมใส่ให้กับพระพุทธรูป และคำถามแปลกๆ อื่นๆ อีกมากมาย ในที่สุดทั้งสองสามีภรรยาชาวออสเตรเลียได้ข้อสรุปว่าอดีตของอยุธยาเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่มากรวมทั้งคนไทยสมัยโบราณมีความกล้าหาญและฉลาดอย่างน่าอัศจรรย์

ฝรั่งซึ่งผ่านระบบการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากการได้สัมผัสความจริง การได้รับการฝึกฝนด้านกระบวนการคิดมาอย่างถูกต้องเมื่อต้องมาเรียนรู้สิ่งใหม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันวิธีการคิด วิธีการตั้งคำถามของเขาทำให้ผู้เขียนเองเกิดปัญญาต้องคิดหาคำตอบในแง่มุมที่ไม่เคยคิดมาก่อน ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้เขียนเองก็ได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ อีกหลายเรื่องจากเพื่อนชาวต่างชาติคุณนี้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลให้เกิดความรักและความสุขไปพร้อมๆ กัน

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนามนุษย์ในทุกๆ มิติคือ ทางกาย ทางสังคม ทางจิต และทางปัญญาพร้อมๆ กันไปในลักษณะของบูรณาการ โดยถือว่าชีวิตคือการศึกษาและการศึกษาคือชีวิต ผู้เรียนจะมีความสุขในกระบวนการศึกษาแบบนี้ เนื่องจากได้มีการเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดใหม่ มีอิสรภาพ มีความรัก และมีมิตรภาพอันกว้างใหญ่ไพศาลไร้ขอบเขต มีความคิดละเอียดอ่อนสามารถขยายขอบข่ายของความรักและความสุขไปยังเพื่อนมนุษย์ สังคมและสภาพแวดล้อม และสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามทั้งหลายได้เต็มศักยภาพของความเป็นมนุษย์

2. การเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543 : 2-6) ได้กล่าวถึงปัญหาหลักของประเทศไทยว่า ประชาชนยังมีความยากจน ความมั่งคั่ง ความเอารัดเอาเปรียบ ความทุจริต ยังมีอยู่ทุกหนทุกแห่ง ช่องว่างห่างไกลระหว่างคนยากไร้ และคนมั่งมี ประชาธิปไตยยังกึ่งดิบกึ่งดี ดังนั้นการศึกษาจะต้องช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ แต่เมื่อได้พิจารณาถึงระบบการจัดการเรียนการสอนพบว่ายังไม่มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่จะช่วยแก้ปัญหาตามที่กล่าวถึงได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของคนไทย เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมไทย จัดระบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคโลกาภิวัตน์ มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และสังคมไทย

มาตรา 6 : ลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 : เป้าหมายกระบวนการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริม สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 : การจัดการศึกษา เป็นการศึกษาตลอดชีวิต สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

มาตรา 22 : หลักการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 : สารการเรียนรู้ เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ตลอดจนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย การเมือง และการปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเรื่องการจัดการ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การใช้และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้ เกี่ยวกับศาสนา ศิลป วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้

มาตรา 24 : กระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหา ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผลสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างสมดุลรวมทั้ง ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่

จะเห็นได้ว่าเรื่องใหญ่ ๆ ที่มีความสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ก็คือ คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาตนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่กำลังใช้อยู่ในปัจจุบัน เรื่องอื่น ๆ เช่น เป้าหมายของกระบวนการเรียนรู้ การจัดการศึกษา สารการเรียนรู้ รวมทั้งกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดเหล่านี้ล้วนแต่เป็นกระบวนการและองค์ประกอบต่างๆ ที่จะทำให้การดำเนินไปสู่เป้าหมายบังเกิดผล ซึ่งการทำความเข้าใจรายละเอียดแต่ละเรื่องจะต้องใช้เวลาและปัญญาในการพิจารณาแยกแยะพอสมควร อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญสำหรับคนไทยทั่ว ๆ ไปก็คือ คนไทยทั้งหลายที่เป็นผลผลิตของระบบสังคมเก่าที่ผ่านมานั้นด้อยคุณภาพจริงหรือ คนที่มีคุณภาพตามคุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ที่ว่าเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม

ทั้งหลายตามที่ต้องการนั้นจะสามารถสร้างขึ้นมาได้อย่างไร จึงต้องมีการวิเคราะห์ในเรื่องนี้อย่างละเอียดเพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อไป

8. เป้าหมายการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

เป้าหมายสำคัญที่สุดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็คือ การพัฒนาผู้เรียนไปสู่คุณสมบัติที่พึงประสงค์ 3 คุณลักษณะ ซึ่งประกอบด้วย **ความเป็นคนดี เป็นคนเก่ง เป็นคนที่มีความสุข** และสามารถแผ่ขยายขอบเขตของความสุขไปยังบุคคลอื่น ซึ่งสามารถอธิบายคุณลักษณะแต่ละอย่างเป็นการวิเคราะห์ให้เห็นรายละเอียดดังต่อไปนี้

8.1 คนดี หมายถึงคนที่มีจิตใจดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม ประกอบสัมมาอาชีพ มีวินัย มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ควบคุมความต้องการของตนเอง เห็นใจผู้อื่น มีจิตใจคิดถึงส่วนรวม สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นและสามารถจะสร้างสันติสุขร่วมกับผู้อื่น โดยภาพรวมจึงกล่าวได้ว่าคนดีคือคนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ

8.2 คนเก่ง หมายถึงบุคคลที่รู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ มีความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน มีความสามารถทางด้านภาษา ศิลป ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ มีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ มีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองจนถึงระดับการมีศักยภาพสูงสุดของตน สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นและคนเก่งจะต้องมีจิตสาธารณะคือการใช้สติปัญญาในทางที่จะสร้างประโยชน์และสันติสุขต่อสังคมและประเทศชาติ

8.3 คนมีความสุขและสร้างความสุข หมายถึงคนที่มีสุขภาพดี ทั้งร่างกาย จิตใจ ซึ่งเป็นเรื่องที่กว้างและครอบคลุมเรื่องเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม วิธีการเรียนรู้ และกระบวนการคิดทั้งหมดของบุคคลเข้าไว้ด้วยกัน คนที่มีความสุขจะมีความร่าเริงแจ่มใส มีจิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีศรัทธาในศาสนา มีจิตใจที่เป็นอิสระ ทั้งจากวัตถุและอำนาจเหนือสัญญาญาณฝ่ายต่ำหรือกิเลส สามารถสร้างความรัก ความสุข และสามารถขยายขอบข่ายของความรักและความสุขออกไปยังสรรพสิ่งทั้งหลายอย่างไร้ขอบเขต

การกำหนดเป้าหมายที่ถูกต้องถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของความสำเร็จ สิ่งที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันอีกเรื่องหนึ่งก็คือ กระบวนการจัดการ หรือการควบคุม

ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือปฏิบัติการในรูปแบบ และทิศทางเดียวกันเพื่อไปสู่เป้าหมายให้จงได้ ซึ่งถ้าเปรียบด้วยการเดินทางด้วยเรือ เมืองท่าเป็นเป้าหมายที่ต้องการ แต่กับตันและลูกเรือจะช่วยกันนำเรือไปให้ถึงท่าได้อย่างไร เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องใหญ่อีกเรื่องหนึ่ง ดังนั้น การที่จะสอนให้เด็กเป็นคนเก่ง คนดี คนมีความสุข หรือผู้ที่จะสร้างความสุขให้กับสังคม จึงต้องให้ความสำคัญในเรื่องของหลักสูตรและวิธีการสอน ซึ่งเรื่องนี้เป็นหน้าที่ และความรับผิดชอบของครูทุกคน ซึ่งจะนำมากล่าวถึงต่อไป

4. หลักสูตรและวิธีการสอน

ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้ เป้าหมายที่สำคัญที่สุดก็คือการสร้างคนให้เป็นคนเก่ง คนดี และคนมีความสุข ตามที่ได้กล่าวถึงมาแล้ว แต่ขณะเดียวกันหลักสูตรและวิธีการสอนที่ที่จะต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับพัฒนาการของเด็กด้วย ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจเรื่องทั้งสองเรื่องนี้ และหาทางทำให้เกิดการประสมประสานอย่างลงตัว ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเพียงสองระดับคือ ระดับอนุบาล กับระดับประถมศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของการจัดการศึกษาทั้งระบบ

4.1 ระดับอนุบาล

โจแอน อัลมอน (Almon 1995:10) กล่าวว่า โดยธรรมชาติของเด็กจะมีความรักธรรมชาติ เด็กจะรักทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถสร้างสรรค์ได้เป็นต้นว่า น้ำ อากาศ สายลม ต้นไม้ ดอกไม้ ก้อนหิน โดยที่มีความรู้สึกว่าตนเองมีความใกล้ชิดกับผู้มีพลังมหัศจรรย์แห่งจักรวาลที่เป็นผู้มอบโลกอันสวยงามให้แก่เราเด็กเล็ก ๆ จึงเป็นผู้ที่มีพลังสร้างสรรค์อันสูงยิ่ง มีพลังในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โรงเรียนอนุบาลจะต้องสร้างสิ่งแวดล้อมที่ให้อิสระภาพแก่เด็ก เด็กจะต้องสามารถคิดสามารถเล่นได้อย่างสร้างสรรค์ จากประสบการณ์ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กมาเป็นเวลานาน ทำให้ค้นพบความจริงว่า เด็กที่เล่นอย่างกระตือรือร้นในทางสร้างสรรค์ จะเจริญเติบโต เป็นนักศึกษาที่มีภูมิปัญญา และจะเจริญเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสมดุลที่สุดในทุก ๆ เรื่อง

ดังนั้นหลักสูตรและวิธีการสอนในระดับอนุบาล จึงควรมีจุดเน้นที่การส่งเสริมให้เด็กได้เล่นในทางสร้างสรรค์ การเล่นในทางสร้างสรรค์มีความแตกต่างจากการเล่นทั่วไป คือ จะต้องจัดสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะง่าย ๆ จากธรรมชาติให้เด็กเล่น เช่น ก้อนหิน ท่อนไม้ใหญ่ ๆ ตะกร้าใส่เศษผ้าสีต่าง ๆ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นวัตถุดิบที่เด็กสามารถใช้ใน

การสร้างสรรคโลกของพวกเขาขึ้นมาได้ โดยมีหลักการว่า ถ้าเด็กจะเล่นรถ ต้องการจะมีบ้านหรือปราสาท พวกเขาจะต้องสร้างสิ่งเหล่านี้ขึ้นมาเอง เด็ก ๆ สามารถนำเศษผ้ามาตัดเย็บเป็นเครื่องแต่งตัวแบบต่าง ๆ ตามที่พึงประสงค์ แม้แต่ตุ๊กตาก็ควรจะให้เด็กประดิษฐ์ขึ้นมาด้วยตนเอง

โดยสรุปในระดับอนุบาลผู้ที่เป็นครูจะต้องมีความเป็นมนุษย์มากกว่าความเป็นครู เนื่องจากเป็นบุคคลแรกที่จะชี้นำให้เด็กให้เจริญเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณสมบัติที่ถูกต้อง ดังนั้นครูทุกคนจะต้องเข้าใจตรงกันว่าในระดับนี้จะต้องไม่มีหลักสูตรที่ตายตัวแน่นอน ตัวครูเองต้องมีความคิดยืดหยุ่นที่จะทำให้ห้องเรียนหรือโรงเรียนเป็นโลกของเด็ก ๆ อย่างสมบูรณ์

4.2 ระดับประถมศึกษา

โดยธรรมชาติของเด็กวัย 7-12 ปี จะเริ่มพัฒนาทักษะการคิด การเล่นเชิงจินตนาการและจะค่อย ๆ ปรับเข้าสู่โลกของความเป็นจริงมากขึ้น มีระบบระเบียบและมีจังหวะขั้นตอนมากขึ้น ชอบทำงานที่ต้องใช้ความสนใจและต้องระดมความสามารถที่มีอยู่มากขึ้น มีหัวใจซึ่งรักและสนใจในศิลปะ เด็กในระดับประถมศึกษาจะค้นพบความสามารถเฉพาะตัวในทางสร้างสรรค์ วิชาต่าง ๆ ที่จัดให้เรียนในระดับประถมศึกษาตามหลักของสากลนั้นเขาจะไม่จัดรวมกลุ่มกันเป็นหมวดหมู่ ดังที่จัดกันในประเทศไทย แต่จัดแยกเป็นวิชาภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และศิลปะต่าง ๆ ตามธรรมชาติที่แท้จริงของวิชานั้น ๆ แต่การบูรณาการหรือการดึงความรู้จากวิชาต่าง ๆ มาสอนนั้นเกิดขึ้นในขั้นของการจัดกิจกรรมการสอนของครู

การเรียนการสอนที่จะส่งเสริมให้เกิดความคิด สร้างสรรค์ หรือพัฒนาสติปัญญา จึงมีความสำคัญอยู่ที่ตัวของครูว่าจะเป็นผู้ที่มีความรักในความรู้ต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ครูผู้สอนชั้นประถมจะต้องมีความรักคณิตศาสตร์ รักวรรณคดี รักวิทยาศาสตร์ และจะต้องมีความสามารถในการดึงสิ่งที่มีคุณค่าจากวิชาเหล่านี้ถ่ายทอดให้แก่เด็กได้ โดยที่การดึงความรู้นั้นเป็นการกระทำในระดับกว้าง ๆ ไม่ใช่ระดับลึก เพียงแต่เป็นการแสดงการเชื่อมโยงให้เห็นถึงสายใยของความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาการต่าง ๆ ในโลก เนื่องจากเด็กในวัยนี้มีหัวใจซึ่งรักและสนใจในศิลปะทุก ๆ ด้าน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ครูผู้สอนในระดับชั้นประถม จะต้องมีความเป็นศิลปินโดยธรรมชาติ เนื่องจากวิชาการทั้งหลายเหล่านี้จะต้องใช้เทคนิควิธีการทางศิลปะพื้นฐานเป็นสื่อกลางที่จะถ่ายทอดไปยังเด็ก ดังนั้นในห้องเรียน

ชั้นประถมศึกษาจึงมีกิจกรรมหลาย ๆ อย่างที่จะต้องจัดให้แกเด็ก เช่น การร้องเพลง การเคลื่อนไหว การเล่นดนตรี กิจกรรมเข้าจังหวะ การเขียนภาพ วาดรูป การเขียนกลอน กิจกรรมเหล่านี้ครูจะต้องนำเข้าไปจัดในลักษณะที่มีความประสมกลมกลืนกันเป็นหลักสูตรสำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา

โจแอน อัลมอน (Almon 1995:74) ได้กล่าวถึงการสอนวิชาภาษาในระดับเกรด 1 (ประถมปีที่ 1) ของโรงเรียนในเครือของวอลดอร์ฟ (Waldorf) ซึ่งใช้หลักการศึกษาตามแนวจิตวิทยา กลุ่มมนุษยนิยมว่า มีวิธีการดังต่อไปนี้

ในเบื้องต้นที่ครูจะสอนตัวพยัญชนะ “S” ให้กับเด็ก ๆ ครูเริ่มต้นด้วยการวาดรูปห่านแสนสวยกำลังว่ายน้ำลงในกระดานดำ เล่านิทานหรือเทพนิยายเกี่ยวกับห่านเป็นเวลา 2-3 วัน เด็ก ๆ ไม่ต้องใช้หนังสือเรียน แต่มีสมุดเปล่า ๆ ค่อนข้างหนาคนละเล่ม เด็ก ๆ วาดรูปห่านลงในสมุดของตนเองและลงสี ครูแสดงตัวอักษร “S” ซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญของคำของห่านครูอ่านคำโคลงซึ่งมีคำที่สะกดด้วยตัว “S” ให้เด็กฟังและให้เด็กท่องปากเปล่าหลาย ๆ บท ให้เด็กเขียนตัวอักษร “S” ในอากาศ ให้เด็กเดินแถวไปตามขอบตัวอักษรประกอบเสียงดนตรี หลังจากนั้นเด็ก ๆ จึงจะเริ่มเขียนตัวอักษร “S” ลงในสมุดของตนเอง และสมุดเล่มนี้เด็กจะต้องใช้ต่อเนื่องกันไปจนเรียนจบชั้นประถม

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงระยะที่เด็กได้เขียนตัวอักษร “S” นั้นใช้เวลามาก แต่ผลที่เกิดขึ้นคือ เด็ก ๆ ชอบตัวอักษร “S” และมีความรู้สึกว่าตัวอักษร “S” เป็นเสมือนเพื่อนรักคนหนึ่งของตน ตัวอักษรไม่เพียงแต่ปรากฏอยู่ในกระดาน ในสมุด หรือในสมอง แต่ปรากฏอยู่ในจิตใจ เมื่อต้องเรียนตัวอักษรอื่น ๆ ก็ใช้วิธีการต่าง ๆ ในลักษณะเดียวกัน ดังนั้นความรักในตัวอักษรจึงเกิดขึ้นกับเด็กทุก ๆ คน หลังจากนั้นจึงจะเริ่มสอนคำและเริ่มต้นการอ่าน นอกจากนั้นการที่เด็กได้ผ่านกิจกรรมที่มีลักษณะต่าง ๆ กันหลาย ๆ ชนิด จะเป็นจุดกำเนิดของความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ รวมทั้งจินตนาการและสหัชญาณหรือญาณทัศนะต่าง ๆ ก็เกิดขึ้นต่อเนื่องกันโดยตลอด และยังเป็นการส่งเสริมทักษะรวมทั้งพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องพร้อมกันด้วย

สิ่งที่ครูจะต้องให้ความสำคัญคือการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนต่าง ๆ โดยใช้วิชาศิลปะเป็นศูนย์กลาง ครูคนใดที่เก่งทางด้านศิลปะแม้แต่เพียงด้านใดด้านหนึ่ง เพียงด้านเดียวเท่านั้นจะสามารถสอนชั้นประถมได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงอยู่แล้ว ยิ่งครูคนใดที่มีทักษะทางด้านศิลปะ หลาย ๆ ด้านประกอบกันด้วยแล้ว จะยิ่งสอนชั้นประถมศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้นอีก จึงมีข้อที่นำคิดเพิ่มเติม สำหรับครูที่สอนระดับประถมศึกษาทั้งหลายว่า เราได้ศึกษา วิทยาการต่าง ๆ ในสายของวิชาเอก วิชาโทในระดับลึกกัน มาเป็นจำนวนมาก แต่เรานำมาใช้น้อยมาก สิ่งที่มีความ จำเป็นจริง ๆ คือ ทักษะทางศิลปะ ซึ่งครูไม่ค่อยถนัด เรากลับ มีการสอนหรือการฝึกอบรมให้กับครูประถมน้อยมาก ถ้าจะ มีการปฏิรูปการเรียนรู้กันจริง ๆ ควรจะปฏิรูปกันตรงจุดนี้ อีกหนึ่งเรื่องจะเป็นการดีหรือไม่ เพื่อว่าต่อไปเราจะได้พบสิ่ง ต่าง ๆ ต่อไปนี้ในชั้นเรียนประถมศึกษา

เด็กสามารถเล่นลิเกเรื่องของโลก และจักรวาล

เด็กสามารถร้องเพลงเรือ เพลงเกี่ยวกับข้าวที่พวกเขา ช่วยกันแต่งขึ้น

เด็กสามารถสร้างหุ่นจำลองชุมชนที่เขาอยู่ด้วย กระดาษสี และดินน้ำมัน

เด็กช่วย ๆ กันสร้างเรือจำลองขึ้นมาในห้องเรียน แล้วเดินทางรอบโลกตามจินตนาการของตน

เด็กแต่ละคนเล่นดนตรีได้คนละหลาย ๆ ชิ้น และ คิดทำรายการประกอบจังหวะ ทำนองดนตรีได้

เด็ก ๆ สามารถพูดถึงทัศนะในเรื่องต่าง ๆ ของพวกเขา ให้ผู้ใหญ่ฟังได้อย่างปราศจากความหวาดกลัว ฯลฯ

โรงเรียนประถมในเครือของวอลดอร์ฟนั้นนอกจาก จะใช้วิชาศิลปะเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนของชั้นประถมศึกษาแล้ว กิจกรรมที่นำมาใช้นั้น อีกอย่างหนึ่งก็คือ กิจกรรมที่เป็นงานบ้านที่พ่อแม่ทำอยู่ ที่บ้าน และเด็ก ๆ พบเห็นอยู่เป็นประจำแล้ว ครูก็นำกิจกรรม เหล่านั้นเข้ามาให้เด็กทำในชั้นเรียน หรือนำเด็กไปศึกษา กิจกรรมของจริงกันในชุมชนด้วย เป็นต้นว่า

เด็กต้องเรียนเรื่องการหุงข้าวทำกับข้าวจากที่บ้านและ ที่โรงเรียน

เด็กต้องเรียนเรื่องการกวาดบ้านเช็ดถูบ้าน ปิด เปิด หน้าต่างประตู

เด็กต้องเรียนรู้เรื่องการช่วยกันทำงานบ้าน และงาน ของส่วนรวม

ในห้องถิ่นที่มีการปลูกผัก เด็กต้องเรียนรู้ทุก ๆ เรื่อง เกี่ยวกับการเพาะปลูกผัก และมีการแลกเปลี่ยนความรู้จาก เกษตรกรโดยตรง

ในห้องถิ่นที่มีโรงงานอุตสาหกรรม เด็กจะต้องเรียนรู้ ผลได้ผลเสียที่เกิดขึ้นจากโรงงานอุตสาหกรรม จากการสัมผัส กับความเป็นจริง

เด็กเรียนรู้ระบบการปกครองท้องถิ่นจากการมีส่วนร่วม สังเกตการทำงานขององค์กรในชุมชนในห้องถิ่น เป็นต้น

ดังนั้นการพัฒนาคนเพื่อให้เป็นคนดี คนเก่ง และคน มีความสุข จึงต้องอาศัยทั้งสาระหรือเนื้อหาของการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ในเรื่องของสาระนั้นผู้เรียน จึงควรได้ศึกษาจากการสัมผัสความจริงจากสังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และจากธรรมชาติ ขณะเดียวกันกระบวนการ เรียนรู้ในเบื้องต้นจะให้ความสำคัญในเรื่องการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสังเกตและ กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเป็นหลักใหญ่ แล้วมีการเชื่อมโยง ไปยังกระบวนการทางปัญญา คือ ความสามารถในการคิด หลายๆ รูปแบบ เช่น คิดอย่างมีเหตุผล คิดคล่อง คิดกว้าง คิดไกล คิดลึก คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ในขั้นสุดท้ายของกระบวนการเรียนรู้ก็คือ การเจริญสติเพื่อ เสริมสร้างปัญญาในระดับสูงสุดคือการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นความคิดในกระบวนการพัฒนาปัญญาของมนุษย์ตาม หลักพุทธศาสนา ทำให้บุคคลสามารถใช้ความคิดใน ลักษณะที่มีความบริสุทธิ์มีอิสรภาพทำให้เกิดความเข้าใจโลก เข้าใจชีวิต และมองเห็นความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ตามสภาพ ที่เป็นจริง สามารถแก้ปัญหาทั้งหลายได้ ก่อให้เกิด ประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง สังคม สภาพแวดล้อมและธรรมชาติ โดยที่กระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดนี้สามารถจัดหรือเกิดขึ้นใน ลักษณะของการบูรณาการได้โดยตลอดชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ลักษณะนี้จึงเรียกกันว่ากระบวนการ เรียนรู้ตลอดชีวิตของมนุษย์

5. บทสรุปปฏิรูปการเรียนรู้อย่างไรจึงจะบังเกิดผล

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต ของมนุษย์เพื่อให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นปกติและ มีความสุขในสังคม กระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้องจะส่งผลให้ มนุษย์สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เช่น ชีวิต สังคม และสภาพแวดล้อมให้เกิดขึ้นในทางสร้างสรรค์ การจัด กระบวนการเรียนรู้ที่ดีจะต้องรู้จักประยุกต์หลักทฤษฎี

การเรียนรู้ทางจิตวิทยาและกระบวนการเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ มาใช้ประโยชน์ร่วมกันทำให้กระบวนการเรียนรู้เกิดความสำเร็จยิ่งขึ้น กระบวนการเรียนรู้ตามแนวจิตวิทยาตะวันตกให้ความสำคัญในเรื่องการเปลี่ยนพฤติกรรมทางด้านความคิดหรือสติปัญญา ด้านจิตใจหรือความรู้สึกและทางด้านทักษะหรือความชำนาญ ความสำคัญทางการเปลี่ยนแปลงทั้งสามด้าน จะเกิดความสำเร็จชัดเจนก็ด้วยการกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้เป็นเรื่อง ๆ อย่างละเอียด ซึ่งในเรื่องนี้ผู้ที่เป็นครูหรือนักการศึกษาส่วนใหญ่จะรับรู้และปฏิบัติสืบต่อกันมาโดยตลอดอยู่แล้ว

สำหรับเป้าหมายการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาไทยนั้น นักปราชญ์ภูมิปัญญาไทยแสดงทัศนะตรงกันว่า เป้าหมายของการศึกษาเป็นทั้งการแสวงหาวิธีการและการกำหนดจุดหมายปลายทางในการพัฒนามนุษย์ ซึ่งจุดหมายทางการศึกษาก็คือ การลดความเห็นแก่ตัวและยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นจนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพื่อให้มนุษย์สามารถทำหน้าที่อันถูกต้องของตนได้อย่างดีที่สุดในเรื่องวิธีการพัฒนามนุษย์ได้ให้ความสำคัญของกระบวนการพัฒนาปัญญา

ซึ่งมีอยู่สามระดับคือ การศึกษาจากการสัมผัสความจริง การศึกษาจากการคิดและการศึกษาจากการเจริญสติ ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวนี้ได้มีกำหนดไว้เป็นหลักสำคัญในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ การพัฒนาผู้เรียนไปสู่คุณสมบัติที่พึงประสงค์คือความเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข หรือผู้ที่จะสร้างความสุขแก่สังคม ชุมชน และสภาพแวดล้อม โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นการพัฒนาปัญญาทั้งสามระดับตามที่นักปราชญ์ภูมิปัญญาของไทยได้แสดงทัศนะเอาไว้ก่อนแล้ว

การเปลี่ยนแปลงในระบบใหญ่ระบบใดก็ตาม ย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดแล้ว จะเห็นได้ว่าปัญหาใหญ่ของการปฏิรูปการเรียนรู้ยังมีอีกมากทั้งปัญหาที่เกิดจากบุคคล และระบบของการทำงานที่จะต้องปรับปรุงพัฒนาเพื่อมารองรับการทำงานให้บังเกิดผล ขณะเดียวกันเรื่องใหญ่อีกหลาย ๆ เรื่องที่จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาปฏิรูปการเรียนรู้ โดยตรงก็คือ เรื่องของการเมือง การปกครอง กฎหมาย ระบบเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิรูปเรื่องของตัวแบบ

“เราสร้างคนที่ขาดความรอบรู้ ไม่รู้ความจริง คิดไม่เป็น ทำอะไรไม่เป็น ขาดความรักในหัวใจ ไม่มีฉันทะ และขาดความสามารถในการสร้างความรู้ ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสร้างปัญหาต่อเนื่องต่าง ๆ ในสังคมอย่างมากมาย”

บรรณานุกรม

ทางสังคม เรื่องของสื่อต่าง ๆ ในทางสังคม เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ ทั้งหลายเหล่านี้ล้วนแต่มีอำนาจโน้มน้าวจิตใจเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ จัปจต เป็นนักวัตถุนิยม หลงใหลอำนาจ ขาดศีลธรรม และสุดท้ายคนจะกลายเป็นคนร้ายมากกว่าเป็นคนดี ถ้าทำได้ จัดการกับสิ่งเหล่านี้ให้เป็นระบบ และเกิดความถูกต้องแล้ว การปฏิรูปการเรียนรู้ก็อาจจะเกิดขึ้นด้วยความยากลำบาก

ในกระบวนการพัฒนาจิตใจตามแนวทางของพระพุทธศาสนานั้นได้ให้ความสำคัญทั้งเรื่องของสภาพแวดล้อม (ปรโต โฆสะ) และกระบวนการเกิดปัญญา หรือการพัฒนาความคิด (โยนิโสมนสิการ) ว่าทั้งสองเรื่องจะต้องเกี่ยวพันกัน การพัฒนาจิตใจของมนุษย์จึงจะได้ผลดังนั้นสิ่งที่จะต้องกระทำไปพร้อมๆกันคือการปฏิรูปการเมือง การจัดระเบียบการปกครอง การออกกฎหมายที่สามารถควบคุมพฤติกรรมการฟุ้งเฟ้อ การเห็นแก่ตัว และความเห็นแก่ได้ของผู้มีอำนาจในสังคม การออกกฎหมายควบคุมสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมทุกชนิด จะต้องมีการจัดระเบียบของสังคมใหม่ สร้างครอบครัวที่อบอุ่น สร้างเศรษฐกิจที่พอเพียง ใช้หลักเศรษฐศาสตร์ตามแนวพุทธชี้แนะการดำเนินชีวิต สร้างชุมชนที่เข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และศีลธรรม และการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ถ้ามีการปฏิรูประบบใหญ่ทั้งหมดที่กล่าวถึงมานี้ไปพร้อมๆกัน กระบวนการสร้างคนเก่ง คนดี และสร้างบุคคลที่จะไปขยายขอบข่ายของความรักและความสุขแก่สังคม ย่อมบังเกิดผล สันติสุขในส่วนของคุณค่าและสันติภาพในส่วนของคุณค่าจะเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน เป็นสันติสุขและสันติภาพในระบบองค์รวมซึ่งทุกชีวิตจะสามารถสัมผัสความสุขที่แท้จริงในสังคมและสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพไปพร้อม ๆ กัน

คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ของคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. **ปฏิรูปการเรียนรู้
ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, 2543.

ประเวศ วะสี, **ยุทธศาสตร์ทางปัญญาของชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง
จำกัด (มหาชน), 2539.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). **การศึกษา : เครื่องมือ
พัฒนาที่ยังต้องพัฒนา**. ปัตตานี : มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีจัดพิมพ์, 2536.

พุทธทาสภิกขุ. **ครูเป็นพระเจ้าผู้สร้างโลก**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ
เผยแพร่ชีวิตประเสริฐ (ผชป.) จัดพิมพ์. 2536.

อุดม นิลแสง. **เอกสารประกอบการสอน รายวิชาการ
ศึกษาไทย**. พระนครศรีอยุธยา : คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จัดพิมพ์. 2543.

Almon, Joan. **Toward Creativity and Humanity** : The
lectures given in Bangkok, Thailand August,
1995. Bangkok : Panyotai 297 Panyavillage, Soi
32 Patanakan Road, 1996.

Kleim, Stephen B. **Leaning : Principle and Applications**.
Third Edition. New York : Mc Graw-Hill, Inc;
1996.

Lefrancois, guy r. **Psychology for Teaching**. Six Edition.
California : Wadsworth Publishing Company,
1988.

Woolfolk, Anita E. **Educational Psychology**. Seventh
Edition. Boston : Allyn and Bacon, 1998.

การสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

รุ่งทิพย์ รัตนกานุกร

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในประเทศไทย คุณภาพของเด็กไทยได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในช่วงเวลาไม่นานมานี้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่ตัวครูผู้สอนที่ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการสอนโดยการบอก การบรรยายมากกว่าจะเน้นที่กระบวนการ เป็นลักษณะการส่งผ่านความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนเพื่อให้ ผู้เรียนจดจำ และทำตามที่ผู้สอนบอก (passive approach) หรือจะเป็นปัญหาที่ตัวผู้เรียนที่คิดไม่เป็นทำไม่เป็น และไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้ จึงเป็นที่มาของแนวคิดในการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนให้มีลักษณะบูรณาการ เน้นให้ผู้เรียนได้คิดได้มีส่วนร่วม มีกิจกรรมมีการปฏิบัติ (active approach) เป็นการปฏิรูป

การเรียนรู้ที่ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี (คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543 : ก) ได้อธิบายไว้ว่าเป็นการปฏิรูปการเรียนรู้จากการยึดวิชาเป็นตัวยึดมาเป็นการเรียนรู้ที่ยึดมนุษย์หรือผู้เรียนเป็นตัวยึดที่เรียกว่าเป็นการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญนั่นเอง

ในลำดับต่อไปจะได้กล่าวถึงแนวคิดและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยย่อ และในฐานะที่เป็นครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ จะมีวิธีใดบ้างที่จะทำให้การสอนภาษาอังกฤษเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพร้อมตัวอย่างกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้สอนได้เห็นแนวทางแล้วสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชั้นเรียนของตนต่อไป

กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ในมาตรา 24 ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกผู้เรียนให้มีทักษะกระบวนการคิด การจัดการ โดยเป็นการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ ใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องและผสมผสานความรู้ด้านต่างๆอย่างสมดุล การเรียนรู้ดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการที่ผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ โดยที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกเวลาและสถานที่ (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543 : 20)

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญยึดหลักการค้นพบ หรือการทำความเข้าใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยตัวของผู้เรียนเองเป็นสำคัญ ครูเป็นเพียงผู้ที่ยกย่อง คำแนะนำผู้เรียนให้สามารถสรุปประเด็นได้ด้วยตนเอง แล้วสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ (พนิต เข้มทอง, 2544 : 17)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้สอนหลายคนอาจจะคิดว่า บทบาทความสำคัญของตนเองลดลง แต่ที่จริงแล้วการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้สอนมีบทบาทที่สำคัญยิ่งแต่เป็นการเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ป้อนความรู้มาเป็น

- 1. **ผู้จัดการ** มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้เรียนทุกคนได้ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจ
- 2. **ผู้ร่วมทำกิจกรรม** ให้ความคิดเห็นและร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนกับผู้เรียนในขณะที่ทำกิจกรรม
- 3. **ผู้ช่วยเหลือและแหล่งวิทยาการ** ให้คำตอบเมื่อผู้เรียนต้องการ ทำให้ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเพิ่มพูนขึ้น
- 4. **ผู้สนับสนุนและเสริมแรง** ช่วยสนับสนุนด้านสื่อ อุปกรณ์ หรือคอยให้คำแนะนำเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน
- 5. **ผู้ติดตามตรวจสอบ** คอยตรวจสอบผลงานของผู้เรียน

สำหรับขั้นตอนกระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

- 1. **ขั้นนำ** เตรียมความพร้อมและกระตุ้นความสนใจ

- ของนักเรียน
- 2. **ขั้นการทำกิจกรรม** ควรเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ในระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ได้เรียนรู้กระบวนการเพื่อให้ได้ผลงานออกมา แล้วสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้
- 3. **ขั้นวิเคราะห์ อภิปรายผลจากกิจกรรม** เป็นการวิเคราะห์ อภิปรายความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรม รวมทั้งกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้

- 4. **ขั้นสรุป และประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์**
(พิรพงศ์ ทิพนาค, 2544 : 12-13)
วิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับผู้สอนที่จะเลือกใช้ให้เหมาะกับเนื้อหาและให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ได้แก่ การอภิปราย การแสดง บทบาทสมมุติ การสอนแบบแก้ปัญหา การสร้างสถานการณ์ เกมส์ การศึกษาดูด้วยตนเอง การทำโครงงาน หรือโครงการ การทำแฟ้มสะสมงาน ฯลฯ

การสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเกิดขึ้นนานมาแล้วในต่างประเทศ คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา โดยใช้คำว่า learner – centredress (Tudor, 1996 : viii) เป็นเพราะมองเห็นว่า ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษก็คือผู้เรียน แนวคิดดังกล่าวได้มาจากการท้าววิจัยที่ศึกษาถึงวิธีการในการเรียนรู้ของผู้เรียน (learning strategies) ซึ่งทำขึ้นในช่วงต้นปี พ.ศ. 2513 ถือเป็นจุดเริ่มต้นของความพยายามในการรับฟังผู้เรียนแล้วนำความรู้ลึก ความพึงพอใจของผู้เรียนมาเป็นตัวกำหนดรูปแบบในการจัดกระบวนการสอนภาษาอังกฤษให้สนองตอบความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง ต่อมาได้เกิดแนวคิดที่ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบเดิมๆที่เคยใช้กันมา มีการยอมรับพัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แตกต่างกันออกไปตามความสามารถ และความถนัดของแต่ละคน (individualisation) จึงทำให้กระบวนการสอนในระยะเวลาต่อมามีความยืดหยุ่น และสนองตอบความสามารถ ความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ข้อดีของการใช้วิธีสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็น

สำคัญมีหลายประการ เช่น

- ผู้เรียนได้แสดงความสามารถทางภาษาของตนเองอย่างแท้จริง
- ส่งเสริมกระบวนการกลุ่ม ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน เรียนรู้ซึ่งกันและกันจากการทำกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สอนกันเองรวมถึงแก้ไขข้อบกพร่องซึ่งกันและกัน
- ส่งเสริมความสัมพันธ์ในระหว่างกลุ่ม โดยเน้นการทำงานมากกว่าจะแข่งขันกันเอง

ฯลฯ

แต่การที่จะบรรลุผลดังกล่าวข้างต้นได้นั้น จำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกฝนในด้านต่างๆดังต่อไปนี้

1. กระบวนการในการเรียนรู้ภาษา
2. โครงสร้างทางภาษา และการใช้ภาษา
3. การรู้จักตนเองทั้งด้านทัศนคติ แรงจูงใจในการเรียน ความพึงพอใจและความพยายามในการเรียนรู้ภาษาของตน

แต่อุปสรรคสำคัญในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีหลายประการ เช่น

- วิธีการสอนของครูที่ยึดตำราเรียนเป็นหลัก สอนโดยเน้นไวยากรณ์และการแปล รวมทั้งการท่องจำ
- ห้องเรียนใหญ่เกินไป ผู้เรียนมีมาก (บางห้องมีถึง 50 คน)

- ผู้เรียนไม่มีโอกาสที่จะได้พบพูดคุยกับเจ้าของภาษา หรือมีโอกาสก็น้อยมาก และน้อยรายที่จะได้มีโอกาสไปต่างประเทศ

- ตำราเรียนที่มีส่วนใหญ่นำเนื้อหาด้านไวยากรณ์ การอ่านและการเขียนโดยมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับทักษะการพูดเพียงเล็กน้อย

- หนังสือเสริม หรือสื่อประกอบการเรียนมีน้อย และราคาค่อนข้างแพง

- ผู้สอนมักจะให้ความสำคัญกับการเตรียมผู้เรียน สำหรับการสอบเข้าสถานศึกษาอื่น หรือการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งข้อสอบเข้าส่วนใหญ่จะเน้นไวยากรณ์ และทักษะย่อย

แล้วจะทำอย่างไรให้การสอนภาษาอังกฤษเป็นการสอนแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต่อไปนี้คือคำแนะนำเบื้องต้น

1. ศึกษาวิธีการเรียนรู้ทั้งของผู้สอนและผู้เรียน
2. ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการกลุ่ม

4. พยายามให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้วิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไปในแต่ละบทเรียน

5. จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะกับการเรียนภาษาต่างประเทศ

6. จัดห้องเรียนเพื่อเสริมการเรียนรู้โดยการจัดที่นั่งเรียนในรูปแบบต่างๆ ตามลักษณะของกิจกรรมที่ทำ

7. จัดกิจกรรมนอกห้องเรียนบ้างเป็นครั้งคราวเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักว่าการเรียนรู้ภาษาไม่ได้จำกัดเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น

หลักสำคัญอยู่ที่วิธีการที่นำมาใช้จะต้องมีความยืดหยุ่น ที่สำคัญผู้สอนจะต้องทำการบ้านโดยการคิดรูปแบบกิจกรรม ตลอดจนเตรียมสื่อการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป บันทึกและเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งสื่อต่างๆ ให้เป็นหมวดหมู่เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุง และการนำมาใช้ และจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งถ้าได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการสอนร่วมกับเพื่อนครูด้วยกัน

วิธีการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

อย่างที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่าวิธีการสอนแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นมีหลายวิธี ผู้สอนสามารถศึกษาและเลือกวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือหลายวิธีมาบูรณาการให้เหมาะสม

กับเนื้อหาที่จะสอน และจุดมุ่งหมายในการเรียน รวมถึงให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้ ในที่นี้ขอกล่าวถึงวิธีการสอนบางวิธีที่ผู้สอนอาจนำไปประยุกต์ใช้กับผู้เรียนของตนซึ่งได้แก่ การแสดงบทบาทสมมุติ การทำโครงการ และการทำแฟ้มสะสมงาน

1. การแสดงบทบาทสมมุติ

การใช้บทบาทสมมุติ (role play) ในห้องเรียน วิชาภาษาอังกฤษเพื่อฝึกผู้เรียนให้สามารถใช้ภาษาได้อย่างอิสระ (open ended and unstructured) เป็นการใช้ภาษาที่ไม่สามารถเตรียมล่วงหน้าได้เพราะไม่อาจคาดเดาว่าอีกฝ่ายจะโต้ตอบกลับมาในลักษณะใด การแสดงบทบาทสมมุตินี้ ผู้เรียนสวม 'บทบาท' (อาจเป็นตัวเองหรือใครคนใดคนหนึ่งก็ได้) ตามสถานการณ์ที่กำหนดโดย 'การแสดง' ตามบทบาทที่ได้รับนั้นจะต้องเกิดขึ้นในบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่สร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน เมื่อเกิดความมั่นใจก็กล้าที่จะใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างสร้างสรรค์ เกิดความสนุกสนาน และจะต้องเป็นการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง (Ladousse, 1987 : 5-6)

วิธีการสอนโดยการใช้บทบาทสมมุติมีขั้นตอนไม่ยุ่งยากและใช้เวลาไม่มากในการดำเนินการ แต่ผู้สอนบางคนไม่นิยมใช้วิธีการสอนแบบนี้ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น ควบคุมชั้นเรียนไม่ค่อยได้ เสียงดังรบกวนห้องข้างเคียง ผู้เรียนอายไม่กล้าแสดงหรือมีเจตนาที่นินทาผู้อื่นว่าจะพูดอะไรในขณะแสดง เป็นต้น คำแนะนำต่อไปนี้อาจจะช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ได้

– ควรเริ่มต้นด้วยการทำงานเป็นคู่ ก่อนจะให้ทำงานเป็นกลุ่ม

– เริ่มต้นจากกิจกรรมง่ายๆที่ใช้เวลาไม่มากนัก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยก่อน

– ต้องแน่ใจว่าผู้เรียนทุกคนเข้าใจสถานการณ์และบทบาทที่จะต้องแสดงตามที่เขียนไว้ในบัตรงาน (role cards) ก่อนแสดง ในบัตรงานควรใช้ข้อความขนาดสั้น โดยใช้ภาษาและโครงสร้างประโยคที่ผู้เรียนคุ้นเคย

– ไม่ต้องกังวลกับผู้เรียนคู่ใด หรือกลุ่มใดที่อาจจะไม่สนใจทำกิจกรรมถ้าการกระทำดังกล่าวไม่รบกวนผู้เรียนคนอื่นในห้อง

– ควรกำหนดเวลาที่แน่นอนในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง

การแสดงบทบาทสมมุตินี้ผู้สอนมีบทบาทเป็นทั้งผู้ดำเนินกิจกรรม และผู้คอยสังเกตการณ์ในขณะที่ผู้เรียนทำกิจกรรม กิจกรรมการแสดงบทบาทสมมุติมีหลายรูปแบบ ซึ่งผู้สอนสามารถศึกษาได้จากหนังสือที่นำเสนอกิจกรรมในลักษณะดังกล่าว เช่น ในตัวอย่างกิจกรรมต่อไปนี้

ชื่อกิจกรรม Small Talk

วัตถุประสงค์ ฝึกสนทนาในสถานการณ์ต่างๆ

สื่อที่ใช้
ขั้นตอน

บัตรงานที่กำหนดบทบาทในสถานการณ์ต่างๆ

1. ให้ผู้เรียนจับคู่ หรือแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน
2. แจกบัตรงานที่กำหนดบทบาทสมมุติให้ผู้เรียนทุกคน ต้องแน่ใจว่าผู้เรียนทุกคนเข้าใจสถานการณ์ และบทบาทที่ต้องแสดง
3. ให้เวลาเตรียมตัวประมาณ 2-3 นาที ก่อนแสดง
4. ขณะที่ผู้เรียนกำลังแสดงบทบาทสมมุติ ผู้สอนควรเดินไปรอบห้องเพื่อคอยสังเกต แล้วจดบันทึกปัญหาที่พบในระหว่างการทำกิจกรรม

หมายเหตุ ตัวอย่างบัตรงาน

ROLE CARD A

You are walking down the street. You meet a friend. You ask how he / she is and suggest having some soft drinks

ROLE CARD B

You meet a friend in the street.
Ask how he/she is and agree
to have some soft drinks.

(Ladousse, 1987 : 70-71)

2. การทำโครงการ

การทำโครงการ (project work) เป็นวิธีหนึ่งในการถ่ายโอนความรับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียน ทรายด์-บูธ (Fried-Booth อ้างถึงใน Tudor, 1996 : 220) ได้อธิบายขั้นตอนในการมอบหมายผู้เรียนให้ทำโครงการดังนี้

- ขั้นที่ 1 กระตุ้นความสนใจ** โดยการให้คำอธิบาย และคำแนะนำเบื้องต้นกับผู้เรียนในการทำโครงการ
- ขั้นที่ 2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำโครงการ**
- ขั้นที่ 3 ฝึกทักษะภาษาที่จำเป็น** เช่น ภาษาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ภาษาที่ใช้แนะนำตน ภาษาที่ใช้ในการให้คำแนะนำ ภาษาที่ใช้ในการถามข้อมูล ฯลฯ
- ขั้นที่ 4 ออกแบบสื่อที่ใช้** เช่น แบบสอบถาม แผนที่ ตาราง ตลอดจนสื่ออื่นๆที่จำเป็นในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ขั้นที่ 5 ทำกิจกรรมกลุ่ม** ช่วยกันเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาจกำหนดให้ผู้เรียนทำงานเดี่ยว จับคู่ทำงาน หรือทำงานในลักษณะเป็นกลุ่มย่อยๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน
งานที่มอบหมาย เช่น การสัมภาษณ์ หรือการสำรวจ แล้วรวบรวมข้อมูลที่ได้
- ขั้นที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูล** โดยการอ่านบันทึกย่อ อธิบายตีความข้อมูลเชิงสถิติ เช่น กราฟ ตาราง โดยเน้นการอภิปรายผลร่วมกัน
- ขั้นที่ 7 จัดลำดับข้อมูล** เพื่อให้ออกมาเป็นผลงานขั้นสุดท้าย
- ขั้นที่ 8 นำเสนอ** จะใช้วิธีการใดในการนำเสนอขึ้นอยู่กับลักษณะและรูปแบบของผลงานขั้นสุดท้ายซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของแผนภูมิ หนังสือรายงาน การฉายภาพวิดีโอ หรือการนำเสนอแบบปากเปล่า

ตัวอย่างเช่น ให้ผู้เรียนทำโครงการในหัวข้อเรื่อง “My Learning Problem” โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- วางแผน** แบ่งกลุ่มเพื่อสำรวจข้อมูล
- แจกแจงปัญหา** เน้นสำรวจหาปัญหาสำคัญในการเรียนภาษาของผู้เรียนทุกคนในห้อง
- ประเมินตนเอง** ผู้เรียนแต่ละคนวิเคราะห์ปัญหาสำคัญในการเรียนของตน
- จัดหมวดหมู่** รวบรวมปัญหาสำคัญของผู้เรียนแต่ละคนเข้าด้วยกัน โดยแยกตามหมวดหมู่
- บันทึกสรุป** แต่ละกลุ่มเรียบเรียงข้อมูลแล้วนำมาเปรียบเทียบกัน
- กระบวนการกลุ่ม** อภิปรายข้อมูลที่ได้ร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปร่วมกันแล้วกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียน

ระยะเวลาที่ใช้ในการทำโครงการขึ้นอยู่กับหัวข้อที่กำหนด ผู้สอนควรจะให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดหัวข้อ และระยะเวลาในการทำโครงการ และที่สำคัญผลงานที่ได้จะต้องถือเป็นส่วนหนึ่งของการวัดผลโดยการกำหนดคะแนนให้เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนได้ใช้ความพยายามในการทำโครงการดังกล่าวจนบรรลุผล

8. การทำแฟ้มสะสมงาน

แฟ้มสะสมงาน (portfolios) คือการเก็บรวบรวมผลงานที่ดีที่สุด หรือผลงานที่ผู้เรียนเห็นว่าสำคัญด้วยตัวของผู้เรียนเอง ผลงานที่เก็บจะเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นความรู้ความสามารถ ทักษะ พัฒนาการทางความคิดของผู้เรียน รวมทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงความพยายาม และความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

ทอม ครอกเกต (Crockett, 1998 : xv-xvi) เปรียบเทียบการเรียนรู้อย่างเป็นเช่นการเดินทางครั้งยิ่งใหญ่ แฟ้มสะสมงานเป็นเหมือนกับกระเป๋าเดินทางที่เราจะเก็บของที่ต้องการใช้ รวมทั้งเก็บบันทึกรายละเอียดต่างๆที่ได้จากการเดินทางไว้ในนั้น ในระหว่างทางย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับเรา เช่น เราอาจสามารถทำอะไรใหม่ๆได้ หรือทำสิ่งที่เคยทำมาแล้วได้ดียิ่งขึ้น จึงเป็นเรื่องดีที่จะได้เก็บสะสมตัวอย่างทักษะใหม่ๆที่ได้เรียนรู้ขณะเดินทางเพื่อว่าเมื่อเวลาที่กลับถึงบ้านสิ่งเหล่านี้จะเป็นหลักฐานที่นำความ

ประทับใจมาให้และเมื่อใดก็ตามที่มีคนมาเห็นมาดูก็จะรู้จัก
ความเป็นตัวตนของเรา

พิรพงศ์ ทิพนาค (2544 : 80-81)
ได้เสนอแนะขั้นตอนในการจัดทำแฟ้มสะสมงานรวมทั้ง
โครงสร้างของแฟ้มสะสมงานไว้ดังนี้

ขั้นตอนในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน :

1. รวบรวมผลงาน
2. คัดเลือก
3. แสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึก
4. ประเมินผลงาน

โครงสร้างของแฟ้มสะสมงาน ควรจะ

ประกอบด้วย

- สารบัญ
- คำนำ
- ประวัติส่วนตัว
- ชิ้นงานที่เก็บ
- แบบทดสอบต่างๆ
- การบ้าน
- การประเมินตนเอง
- การประเมินโดยผู้สอน
- การประเมินโดยเพื่อน
- ความรู้สึกต่อวิชาที่เรียน
- ภาคผนวก (ถ้ามี)

ข้อควรคำนึงถึงในการทำแฟ้มสะสมงานคือจะต้อง
เป็นงานที่สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินทั้งต่อผู้สอน
และผู้เรียน การสะสมงานจะต้องเป็นเรื่องที่ผู้เรียน
ดำเนินการเองทั้งในส่วนของการสร้างสรรค์และการเก็บรักษา
ผลงาน โดยมีครูและ/หรือผู้ปกครองคอยให้คำแนะนำ งานที่
ทำจะต้องเป็นงานที่อาศัยการบูรณาการความรู้ในสาขาต่างๆ
ที่เกี่ยวข้อง และที่สำคัญจะต้องนำแฟ้มที่ทำมาแลกเปลี่ยน
กันดูในระหว่างผู้เรียนด้วยกันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการยอมรับ
นับถือ มองเห็นคุณค่าในงานที่เพื่อนทำรวมทั้งให้เกิดความ
เอื้ออาทรในระหว่างกัน

Portfolio Collection List

Nature Sketch
Essay: My Favorite Sport
Ecosystem Diorama (photo)
Math Test: fractions #1
History Report: Outline
History Report: Civil War
Descriptive Writing: Nature Scene
Math Test: story problems #4
Science Project (photo)

Project Portfolio

Name:	
Teacher:	
Project Start Date:	
Project:	
What should be added to this project portfolio:	
the original assignment (written out)	☐
teacher handouts	☐
research notes	☐
resource notes	☐
sketches and plans	☐
lists and outlines	☐
draft versions	☐
graded work	☐
processing and self-assessments	☐
corrected or revised copies	☐

Evidence
classroom work
samplers that
support compass
reading *1

Academic
Review
that supports
compass reading
*1

Award
Certificate
that supports
compass reading
*1

Press Clippings
that support
compass reading
*1

Reading List
in this position
only because it
supports compass
reading *1

Compass Reading
*2

ตัวอย่างการใช้แฟ้มสะสมงานกับวิชาการอ่านภาษาอังกฤษ

ปัญหาที่ผู้สอนมักพบในการสอนอ่านภาษาอังกฤษ คือผู้เรียนส่วนใหญ่มักจะแสดงความเบื่อหน่ายหรือไม่ต้องการอ่านข้อความที่ผู้สอนนำมาให้อ่านในห้องเรียน แฟ้มสะสมงานสามารถนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหานี้ เพราะผู้เรียนสามารถเลือกข้อความที่ตนต้องการอ่านได้ด้วยตนเอง และการทำแฟ้มสะสมงานจะช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ กระบวนการในการอ่าน และมองเห็นพัฒนาการของตนเอง อย่างเป็นรูปธรรม

ขั้นตอนในการจัดทำแฟ้มสะสมงานที่อธิบายไว้ข้างล่างนี้เป็นวิธีการที่ผู้สอนสามารถนำมาใช้กับการสอนอ่านภาษาอังกฤษ โดยอาจปรับเปลี่ยนรายละเอียดบางส่วนให้เหมาะกับผู้เรียนของตน

- ขั้นที่ 1** ผู้เรียนจัดหาแฟ้มเพื่อเก็บข้อความที่ตนต้องการอ่าน ข้อความที่เลือกอาจนำมาจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร ตำราเรียน หรือแหล่งอื่นๆ
- ขั้นที่ 2** แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน แต่ละคนเปิดแฟ้มของตนแล้ว พูดคุยกับเพื่อนในกลุ่มเกี่ยวกับข้อความที่เลือกมา โดยจะต้องบอกด้วยว่าข้อความดังกล่าวได้มาจากที่ใด และบอกเหตุผลในการเลือก อาจให้ผู้เรียนเขียนข้อคิดเห็นของตนที่มีต่อข้อความนั้นๆ ด้วย ใช้เวลาประมาณ 20–30 นาที ควรทำเช่นนี้สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง
- ขั้นที่ 3** ผู้เรียนส่งแฟ้มของตนกับผู้สอนสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ต่อจากนั้นให้ผู้สอนนำแฟ้มทั้งหมดกลับบ้านเพื่อเลือกข้อความจากแต่ละแฟ้มมา 1 ข้อความ แล้วตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนั้นจำนวน 5 ข้อ เขียนใส่แฟ้มแต่ละแฟ้มไว้
- ขั้นที่ 4** คืนแฟ้มให้ผู้เรียน ต่อจากนั้นให้ผู้เรียนตอบคำถามในแฟ้มของตน ใช้เวลาประมาณ 30 นาที
- ขั้นที่ 5** รวบรวมแฟ้มทั้งหมดภายหลังจากผู้เรียนตอบคำถามแล้วเสร็จเพื่อให้คะแนน ต่อจากนั้นผู้สอนเขียนวิจารณ์ผลการทำงานของผู้เรียนแต่ละคนลงในกระดาษแล้วจัดใส่แฟ้มของผู้เรียนไว้
- ขั้นที่ 6** คืนแฟ้มให้กับผู้เรียน แล้วให้แต่ละคนพิจารณาผลงานของตนรวมทั้งคำวิจารณ์จากผู้สอน
- ขั้นที่ 7** นัดหมายผู้เรียนแต่ละคนให้มาพบผู้สอนนอกเวลาเรียนเพื่อพูดคุยสอบถามเกี่ยวกับพัฒนาการ และ

ผลการฝึกปฏิบัติด้านการอ่านทุกสองสัปดาห์

(Brown, (Ed.), 1998 : 30–31)

หมายเหตุ ในกรณีห้องเรียนขนาดใหญ่มีผู้เรียนมาก อาจให้ผู้เรียนทำงานในลักษณะงานกลุ่ม เพื่อเป็นการลดภาระของผู้สอนในการตรวจและประเมินผลงาน

ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กิจกรรมต่อไปนี้นำเสนอไว้เป็นตัวอย่างสำหรับผู้สอน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มีลักษณะที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บางกิจกรรมผู้สอนอาจจะเคยใช้หรือใช้อยู่ในปัจจุบัน กิจกรรมเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่นำมาจากหนังสือของแม็คโดนัลด์ และโรเจอร์ส-กอร์ดอน (Macdonald & Rogers–Gordon, 1984)

ชื่อกิจกรรม Verbal Volleyball

วัตถุประสงค์ ฝึกการถาม-ตอบภาษาอังกฤษ

สื่อที่ใช้ ลูกบอลยาง หรือลูกบอลพลาสติก

ขั้นตอน

1. ผู้สอนโยนลูกบอลส่งให้ผู้เรียนคนหนึ่ง โดยขณะโยนบอลให้ตั้งคำถามขึ้นมา 1 คำถาม
2. เมื่อผู้เรียนคนดังกล่าวรับลูกบอลแล้วให้ตอบคำถามนั้น
3. ต่อจากนั้นให้โยนลูกบอลส่งให้เพื่อนอีกคนหนึ่งพร้อมตั้งคำถามต่อไป ผู้ที่รับลูกบอลจะต้องตอบคำถามดังกล่าว ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนครบทุกคน หรือตามเวลาที่กำหนด

ชื่อกิจกรรม Got a Word?

วัตถุประสงค์ ฝึกทักษะการเขียน

สื่อที่ใช้ กระดาษพร้อมอุปกรณ์การเขียนที่ผู้เรียนนำมาเอง

ขั้นตอน

1. ให้ผู้เรียนหาคำศัพท์ล่องหน้ามาประมาณ 10–15 คำ ให้มีทั้งคำศัพท์เฉพาะ คำกริยา คำคุณศัพท์ และคำนามทั่วไป
2. ผู้สอนเขียนรายการคำศัพท์ที่ผู้เรียนหามาบนกระดาน จากนั้นแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ให้แต่ละกลุ่มเขียนเรื่องสั้นๆ

หนึ่งเรื่องโดยใช้คำศัพท์ทั้งหมดที่ปรากฏ
บนกระดาน พยายามให้ผู้เรียนทุกคน
ในกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการเขียนเรื่อง
ดังกล่าว

3. แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาอ่านเรื่องที่
กลุ่มของตนแต่งขึ้นมาให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง
อาจจะให้ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มสลับกันตรวจ
ผลงานเขียนของเพื่อนในกลุ่มอื่นก็ได้

หมายเหตุ

ชื่อกิจกรรม

Paired Interviews on the First Day of Class

วัตถุประสงค์

ฝึกการสัมภาษณ์ และการแนะนำตนเอง

สื่อที่ใช้

กระดานชาร์ต ปากกาเมจิก

ขั้นตอน

1. ผู้เรียนจับคู่กันแล้วผลัดกันสัมภาษณ์คู่
ของตน เช่นถามชื่อ ที่อยู่ หรือสิ่งที่สนใจ
2. ต่อจากนั้นให้แต่ละคู่ออกมาหน้าชั้นเพื่อ
แนะนำคู่ของตน
3. ให้แต่ละคนเขียนข้อมูลเกี่ยวกับคู่ของตน
(ที่ได้จากการสัมภาษณ์) ลงในกระดาน
ชาร์ตแล้วนำไปติดหน้าห้องเรียน

บทสรุป

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษอาจเป็นเรื่องน่าเบื่อสำหรับ
ผู้เรียนหลายคน เพราะบทเรียนรวมทั้งการเรียนการสอน
ไม่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนได้
การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ความสำคัญกับการเรียนรู้
ตามสภาพที่แท้จริง ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาและสามารถจดจำ
ภาษาได้ดีเมื่อได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน สามารถ
เลือกได้ว่าจะพูด จะเขียน จะอ่านอะไร ในสภาพแวดล้อมที่
เอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้จากการที่
ผู้สอนเกิดความตระหนักแล้วพยายามปรับเปลี่ยนวิธีการ
สอนของตน พยายามจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิด
โอกาสให้ผู้เรียน ได้ฝึกปฏิบัติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ผู้สอนคงไม่อาจเพิกเฉยต่อความจำเป็นในการที่จะต้อง
ปฏิรูปการสอนของตน ถ้าได้ตระหนักว่าเราคือผู้ที่มิบทบาท
สำคัญในการที่จะทำให้การศึกษามีพลังและศักดิ์ศรีในการ
แก้ปัญหาของมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพราะ
การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญช่วยพัฒนาผู้เรียน
อย่างครบด้าน ทั้งทางกาย ทางจิตหรืออารมณ์และสติปัญญา
ตลอดจนถึงพัฒนาการทางจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์

(ประเวศ วะสี, อ้างถึงในคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้,
2543 : ก)

เอกสารอ้างอิง

- ปฏิรูปการเรียนรู้, คณะอนุกรรมการ. (2543). **ปฏิรูป
การเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- พิรพงศ์ ทิพนาค. (บก.). (2544). **เอกสารประกอบการ
ฝึกอบรมหลักสูตร “การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ”**.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พนิต เข้มทอง. (2544). มโนคติของการสอนแนวใหม่ :
การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน. ในพิรพงศ์
ทิพนาค (บก.), **เอกสารประกอบการฝึกอบรม
หลักสูตร “การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ”**.
(หน้า 16–22). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- Brown, J.D. (Ed.). (1998). **New Ways of Classroom
Assessment**. Virginia : TESOL.
- Crockett, T. (1998). **The Portfolio Journey : A Creative
Guide to Keeping Student-Managed Portfolios
in the Classroom**. Colorado : Teacher Idea.
- Hamp – Lyons, L. and Condon, W. (2000). **Assessing
the Portfolio : Principles for Practice, Theory,
and Research**. New Jersey : Hampton.
- Ladousse, G.P. (1987). **Role Play**. Oxford : Oxford
University.
- Macdonald, M. and Rogers–Gordon, S. (1984). **Action
Plans : 80 Student – Centred Language Activities**.
Boston : Heinle & Heinle.
- Tudor, I. (1996). **Learner-centredness as Language
Education**. New York : Cambridge University.

การประเมินคุณภาพ การผลิตบัณฑิต

คณะวิทยาการจัดการรุ่นปีการศึกษา 2542.

ลำยอง ปลั่งกลาง
รุ่งริธ นอนศรี

คณะวิทยาการจัดการถือเป็นคณะใหม่ของสถาบันราชภัฏทุกแห่งที่ถือกำเนิดจากหลักสูตรสาขาศิลปศาสตรในปี พ.ศ. 2528 เมื่อนับย้อนหลังไป คณะวิทยาการจัดการมีอายุเพียง 15 ปี เท่านั้น แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ไม่น้อย เช่นเดียวกับคณะวิทยาการจัดการสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา กล่าวคือเมื่อเริ่มก่อตั้งคณะนั้นได้พิจารณาคัดเลือกอาจารย์จากคณะอื่น ๆ มาสังกัด รวมทั้งบรรจุอาจารย์ใหม่ อีกส่วนหนึ่ง ที่ทำการของคณะซึ่งช่วงแรกที่เรียกว่าคณะวิชาวิทยาการจัดการ ในขณะที่สถาบันราชภัฏเป็นวิทยาลัยครูนั้น ได้อาศัย อาคาร 2 ชั้น 2 เป็นสถานที่ดำเนินการ ต่อมาในปี

พ.ศ. 2537 ได้ย้ายไปอยู่ ณ อาคาร 7 ชั้นล่างและเมื่อวิทยาลัยครูเป็นสถาบันราชภัฏ ตามพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 คณะวิชาวิทยาการจัดการจึงเป็นคณะวิทยาการจัดการและย้ายที่ทำการของสำนักงานคณะไปอยู่ที่อาคาร 4 ในปี พ.ศ. 2539 ซึ่งอาคาร 4 มี แต่เดิมคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ใช้อีกก่อน เมื่ออาคารเฉลิมพระเกียรติสำเร็จจึงย้ายไปทั้งหมด คณะวิทยาการจัดการจึงได้อาศัย มาจนทุกวันนี้ โดยมีการซ่อมแซมปรับปรุงเรื่อยมา แต่ยังไม่สมบูรณ์นัก เช่น ห้องน้ำไม่เพียงพอ อาคารชั้น 3 มีรอยแตกร้าว หรือแม้แต่ชั้นล่างด้านหน้ามีน้ำขังในเวลาฝนตก ไม่สามารถใช้เป็นที่พักผ่อนของนักศึกษาได้ ซึ่งยังไม่ได้รับการบูรณะเท่าที่ควร

อย่างไรก็ตามคณะวิทยาการจัดการก็ได้พัฒนาในด้านการเรียนการสอนตลอดมา เนื่องจากปัจจุบันภาวะการแข่งขันการจัดการศึกษาด้านการบริหารธุรกิจและการจัดการมีมากยิ่งขึ้น ตลาดแรงงานเองก็ต้องการบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความรอบรู้ที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น ดังนั้น เพื่อเป็นการประเมินคุณภาพของบัณฑิต และเพื่อนำผลวิจัยไปปรับปรุงการจัดหลักสูตรวิชาเรียน การจัดการเรียนการสอนให้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งควรศึกษาจากบัณฑิตหรือจากหน่วยงานผู้รับบัณฑิตเข้าทำงาน ในการวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะจากทัศนะของบัณฑิตก่อน อันจะทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพของหลักสูตรในภาพรวมของคณะ และเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารของคณะ ในการพิจารณาหลักสูตร การวัดและประเมินผลการเรียนให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินคุณภาพการผลิตบัณฑิตของคณะวิทยาการจัดการที่จบการศึกษาในปีการศึกษา 2542

(ช่วงเวลาที่ประเมินคือปีการศึกษา 2538–2541)

2. สำนวนความคิดเห็นของบัณฑิตเกี่ยวกับหลักสูตร
สภาพการเรียนการสอน และหน่วยส่งเสริมการเรียนการสอน

3. เพื่อศึกษาภาวะการทำงานของบัณฑิต

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาคุณภาพของการผลิตบัณฑิต ซึ่งเป็นบัณฑิตจากภาคเรียนปกติของคณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2542 ทั้งหมด ทั้งระดับปริญญาตรี 4 ปี และปริญญาตรี 2 ปีหลังอนุปริญญา โดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถของบัณฑิต 5 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านการปฏิบัติงาน ความสามารถพิเศษ บุคลิกภาพ และมนุษยสัมพันธ์ และศึกษาความพึงพอใจต่อสภาพการเรียนการสอน 3 ด้าน ได้แก่ สภาพการเรียนการสอน สภาพสิ่งแวดล้อม และสภาพการวัดประเมินผล

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา โดยรวมทั้งคณะ ปรากฏดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของบัณฑิต

1.1 จำนวนบัณฑิตที่จบและมีรายชื่อรับปริญญา ในปีการศึกษา 2542 มี 180 คน เป็นโปรแกรมบริหารธุรกิจ 55 คน โปรแกรมนิเทศศาสตร์ 35 คน โปรแกรมเศรษฐศาสตร์ 45 คน และโปรแกรมการจัดการทั่วไป 45 คน

1.2 ระยะเวลาที่บัณฑิตใช้ศึกษาจนจบการศึกษา ส่วนใหญ่ จบตามเวลาของหลักสูตร คือ หลักสูตร 4 ปี จบ 4 ปี ร้อยละ 93.33 หลักสูตร 2 ปี จบตามเวลา ร้อยละ 93.33 เช่นกัน โดยมีโปรแกรมการจัดการทั่วไปจบตามเวลาเต็ม ร้อยละ 100.00

1.3 คะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร (GPA) พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสะสมระหว่าง 2.51–2.75 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.90 และรองลงมาคะแนนสะสมอยู่ระหว่าง 2.76–3.00 ร้อยละ 25.67 และคะแนนระหว่าง 2.00–2.50 ร้อยละ 24.54 และมีคะแนนระดับเกียรตินิยม ร้อยละ 1.80

2. ภาวะการทำงานของบัณฑิต

2.1 สภาพการทำงาน บัณฑิต มีงานทำแล้ว ร้อยละ 80.91 เคยทำงานมาก่อนแต่ปัจจุบันไม่ได้ทำ ร้อยละ 10.00 และยังไม่ได้ทำงานร้อยละ 9.19

2.2 สาเหตุที่ไม่ได้ทำงาน พบว่า อยู่ในระหว่างรอฟังคำตอบสูงที่สุด ร้อยละ 38.09 รองลงมาหางานทำไม่ได้ ร้อยละ 33.33 ศึกษาต่อ ร้อยละ 4.76

2.3 สถานที่ทำงาน ส่วนมากอยู่ในภาคกลาง ร้อยละ 80.91 รองลงมาเป็นกรุงเทพฯ ร้อยละ 15.33

2.4 ประเภทหน่วยงานที่ทำ เป็นบริษัทหรือหน่วยงานเอกชนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.39

2.5 รายได้อยู่ระหว่างเดือนละ 6,360 – 10,000 บาท สูงที่สุด ร้อยละ 52.80 รองลงมามีรายได้น้อยกว่า 6,360 บาท เท่ากับร้อยละ 41.58

2.6 สื่อในการหางานทำของบัณฑิต ส่วนใหญ่ได้จากเพื่อนหรือญาติ ร้อยละ 41.82 รองลงมาได้จากการติดต่อสอบถามด้วยตนเอง ร้อยละ 21.82

2.7 ระยะเวลาในการหางานทำ พบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ได้งานทำทันที ร้อยละ 20.19 รองลงมาได้งานทำภายใน 2 เดือน และ 6 เดือน ร้อยละ 19.23 และภายใน 3 เดือน ร้อยละ 16.35

2.8 ปัญหาที่ประสบในการหางานทำ ปัญหาที่บัณฑิตพบมากที่สุด ในการหางานทำคือ หน่วยงานต้องการความสามารถพิเศษอื่น ๆ เพิ่มเติมและความมีชื่อเสียงของสถาบัน ร้อยละ 11.84 รองลงมาคือไม่ทราบแหล่งงาน ร้อยละ 10.53

2.9 การได้รับการฝึกอบรมขณะทำงาน บัณฑิตส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความชำนาญ เฉพาะให้สอดคล้องกับงานที่ได้รับมอบหมาย ร้อยละ 84.91 มีเพียงร้อยละ 15.09 เท่านั้นที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม

3. คุณภาพการผลิตบัณฑิต

3.1 พิจารณาจากดัชนีต่าง ๆ ได้แก่ อัตราร้อยละของการจบการศึกษา อัตราการออกกลางคัน ประสิทธิภาพการผลิต จำนวนปีที่ใช้ในการผลิตบัณฑิต และอัตราการสูญเสีย ซึ่งการศึกษาค้นคว้าพบว่า

– อัตราร้อยละของบัณฑิตที่จบตามกำหนดเวลาของหลักสูตร โดยรวมทั้งหลักสูตร 4 ปี และ 2 ปีหลังคิดเป็นร้อยละ 76.67 อัตราการออกกลางคันร้อยละ 16.27 และไม่สำเร็จการศึกษา ร้อยละ 7.22

– ร้อยละประสิทธิภาพการผลิตบัณฑิต มีค่าเฉลี่ย สำหรับหลักสูตร 4 ปี = 94.33 และหลักสูตร 2 ปี = 97.56 อัตราการสูญเสีย หลักสูตร 4 ปี คือ ร้อยละ 5.67 หลักสูตร 2 ปี ร้อยละ 2.44

- จำนวนปีเฉลี่ยที่ใช้ในการผลิตบัณฑิตพบว่า
หลักสูตร 4 ปี = 4.24 ปี และหลักสูตร 2 ปี = 2.05 ปี

3.2 พิจารณาข้อมูลคุณภาพอาจารย์ ได้แก่
ตำแหน่งทางวิชาการ วุฒิทางการศึกษา ภาระการสอน
ปริมาณงานวิจัย และการได้รับงบประมาณใช้จ่าย

- อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ มีตำแหน่ง
ทางวิชาการ ระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระหว่างปีการศึกษา
2539-2542 มีจำนวนระหว่าง 8-9 คนเท่านั้น คิดเป็น
ร้อยละ 29.0-36.4 โดยแยกตามภาควิชาได้คือ บริหารธุรกิจ
3 คน นิเทศศาสตร์ 3 คน เศรษฐศาสตร์ 2 คน ส่วนนอกนั้น
เป็นตำแหน่งอาจารย์เมื่อเทียบสัดส่วนเฉลี่ย 4 ปี ของอาจารย์
ตามตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ : อาจารย์ เป็น 32.07 :
67.93

- วุฒิทางการศึกษา พบว่า สัดส่วนปริญญาเอก
: ปริญญาโท : ปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 20.20 : 76.00 : 3.80
ซึ่งสัดส่วนของทบวงมหาวิทยาลัย = 30 : 60 : 10

- ปริมาณงานวิจัยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.99-0.35
เรื่อง ต่อคน ต่อปี หรือเฉลี่ยทั้งสิ้นคนละ .18 เรื่องต่อปี
เท่านั้น

สำหรับงบประมาณการใช้จ่าย จากงบประมาณ
แผ่นดิน และงบบำรุงการศึกษาที่สถาบันจัดสรร พบว่า
งบประมาณแผ่นดินในช่วง 4 ปี ที่ศึกษาครั้งนี้
เฉลี่ยจะ 3,637,078 บาท และงบบำรุงการศึกษาเฉลี่ยปีละ
1,434,044 บาท คิดเป็นสัดส่วน 72 : 28 ซึ่งส่วนใหญ่
เป็นค่าจ้างประจำ (เงินเดือน)

3.3 การเปรียบเทียบความรู้ความสามารถของ
บัณฑิต

- ด้านวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย
ความสามารถด้านการค้นคว้าวิจัย ด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ
ด้านภาษาต่างประเทศ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในงาน
ส่วนใหญ่บัณฑิตเห็นว่ามีรู้ความสามารถไม่แตกต่างจาก
บัณฑิตสถาบันอื่น ๆ โดยมีค่าร้อยละอยู่ระหว่าง 52.63-
70.16

- ด้านการปฏิบัติงาน ซึ่งศึกษาจากความรู้
รับผิดชอบในงาน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมีแบบแผน
ในการทำงาน ความขยันและอดทน คุณภาพของงาน พบว่า
บัณฑิตส่วนใหญ่ประเมินว่ามีความสามารถในการปฏิบัติงาน
ทุกด้าน ไม่แตกต่างจากบัณฑิตที่จบจากสถาบันอื่น โดยมี
ค่าร้อยละ 56.14, 64.04, 57.89, 53.51 และ 63.16

ตามลำดับ และพบว่าที่บัณฑิตประเมินว่ามีความเด่นกว่า
บัณฑิตจากสถาบันอื่นค่อนข้างสูงคือความขยันอดทน ร้อยละ
38.60

- ด้านความสามารถพิเศษ ส่วนใหญ่บัณฑิต
ประเมินว่ามีความสามารถพิเศษ ไม่แตกต่างจากบัณฑิต
สถาบันอื่น คือ ไหวพริบในการแก้ปัญหา ร้อยละ 59.82
การกระตือรือร้นในการหาความรู้ ร้อยละ 50 การแสดง
ความคิดเห็นหรือการแสดงออกร้อยละ 54.46 ความรู้ทาง
สังคมเศรษฐกิจ - การเมือง ร้อยละ 60.71 การมีจิตสำนึก
ต่อการอนุรักษ์ ร้อยละ 59.82 และการสร้างชื่อเสียงให้กับ
หน่วยงาน ร้อยละ 56.70 และพบว่าที่บัณฑิตประเมินว่ามี
ความเด่นกว่าสถาบันอื่นค่อนข้างสูง คือ การกระตือรือร้น
ในการหาความรู้เด่นกว่า ร้อยละ 39.29

- ด้านบุคลิกภาพ พบว่า ส่วนใหญ่ บัณฑิต
ประเมินว่ามีบุคลิกภาพไม่แตกต่างจากบัณฑิตสถาบันอื่น คือ
ความเชื่อมั่นในตนเอง ร้อยละ 58.03 ระเบียบวินัยร้อยละ
52.21 ความสามารถในการเป็นผู้นำที่ดี ร้อยละ 61.95
ความสามารถในการเป็นผู้ตามที่ดี ร้อยละ 58.41 และการ
ตัดสินใจและการแก้ปัญหา ร้อยละ 61.06

- ด้านมนุษยสัมพันธ์ บัณฑิตประเมินว่า
มีมนุษยสัมพันธ์ที่ไม่แตกต่างจากบัณฑิตสถาบันอื่น ๆ คือ
การเป็นที่ยอมรับจากผู้ร่วมงาน ร้อยละ 52.21 การเป็นที่ย
อมรับของผู้บังคับบัญชา ร้อยละ 50.89 ส่วนมนุษยสัมพันธ์
ด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม พบว่า เหนือกว่า ร้อยละ 46.43
ไม่แตกต่าง ร้อยละ 44.60

4. ความคิดเห็นและความพึงพอใจของบัณฑิตด้านต่างๆ

4.1 ความคิดเห็นของบัณฑิตต่อหลักสูตร

- การจัดให้มีกิจกรรมการฝึกงาน - ดูงาน
ในหลักสูตร บัณฑิตเห็นด้วยในกิจกรรมฝึกงาน ในระดับมาก
เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 83.10 และเห็นด้วยในการ
ดูงานระดับปานกลาง เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 45.23

4.2 ความพึงพอใจต่อสภาพการเรียนการสอน
พบว่า

- ด้านความครบถ้วนของเนื้อหาวิชา
ส่วนใหญ่ พอใจปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 64.28

- ด้านความทันสมัยของเนื้อหาวิชา พอใจ
ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 57.14

- ด้านรูปแบบการเรียนการสอน พอใจ
ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 66.07

- ด้านการประเมินผลวัดผล พอใจระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 66.07
- ด้านห้องปฏิบัติการ/อุปกรณ์ พอใจระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 45.95
- จำนวนหนังสือในห้องสมุด พอใจระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 53.57
- สภาพห้องเรียน พอใจระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 58.41
- อุปกรณ์ในห้องเรียน พอใจระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 52.17
- วิธีการลงทะเบียน พอใจระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 60.72
- การให้บริการของศูนย์คอมพิวเตอร์ พอใจระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 44.55
- การให้บริการของสำนักวิทยบริการ พอใจระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 61.82
- การให้บริการของฝ่ายการเงิน พอใจระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 57.14

4.3 ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อม

พบว่า ส่วนใหญ่บัณฑิตมีความพอใจในระดับปานกลาง ทุกด้าน คือ การให้บริการของฝ่ายกิจการนักศึกษา พอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 62.22 ความเพียงพอของสถานพักผ่อน พอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 57.78 การจราจรและอุบัติเหตุ พอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 57.45 กิจกรรมนักศึกษาสถานที่จอดรถ พอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 57.14 สภาพหอพัก พอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 53.93 โรงอาหาร พอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 53.68 ความรื่นรมย์ของธรรมชาติ พอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 53.33 เพื่อนร่วมสถาบัน พอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 52.22 สนามกีฬา พอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 51.09 ความปลอดภัย พอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 48.42 บริการสุขภาพ พอใจระดับปานกลาง ร้อยละ 46.15

4.4 ความคิดเห็นเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนพบว่า สิ่งที่ยังเห็นควรปรับปรุง 3 ลำดับแรก ได้แก่ วิธีการสอนของอาจารย์ ร้อยละ 10.35 การบริการของศูนย์คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 10.00 ห้องปฏิบัติการพร้อมอุปกรณ์ ร้อยละ 8.25

4.5 ความคิดเห็นต่อการปรับปรุงหลักสูตรพบว่า ควรปรับปรุง 3 ลำดับแรก ได้แก่ การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ

มาประกอบการสอน ร้อยละ 19.27 การเพิ่มความทันสมัยของวิชา ร้อยละ 18.44 และการเพิ่มวิชาเรียนให้ตรงกับตลาดแรงงาน ร้อยละ 16.20

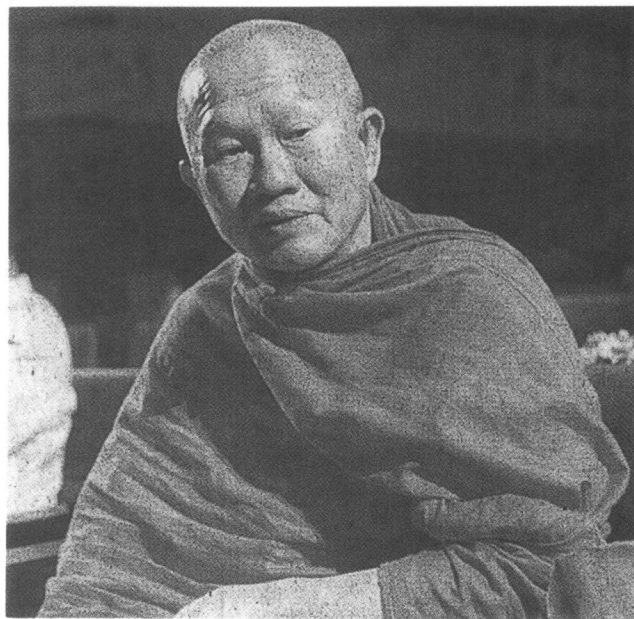
บรรณานุกรม

- คณะวิทยาการจัดการ. (2541). **ข้อมูลพื้นฐานคณะวิทยาการจัดการ 2540-2541**. ฝ่ายวางแผนและพัฒนา คณะวิทยาการจัดการ, สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2525). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- ลายอง ปลั่งกลาง. (2543). **"การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาสถาบันราชภัฏ"**. รายงานการวิจัย คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. (2543). **งบประมาณรายจ่ายค่าบำรุงการศึกษา ปีการศึกษา 2542**. สำนักวางแผนและพัฒนา สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. (ม.ป.ป.). **หลักสูตรวิทยาลัยครู ฉบับปรับปรุง 2536** สาขาศิลปศาสตร์. สำนักทะเบียนและประมวลผล สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. (2541). **คู่มือนักศึกษาพระนครศรีอยุธยา** : โรงพิมพ์เทียนวัฒนา.
- สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. (2538). **ข้อมูลประกอบการศึกษาค่าใช้จ่ายต่อหัวนักศึกษา สถาบันราชภัฏมหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏกระทรวงศึกษาธิการ.
- อโนทัย ตรีนวนิช และคณะ. (2541). **การประเมินคุณภาพการผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น รุ่นปีการศึกษา 2540**. อัดสำเนา.

มองโคลงกรนิ “ทาลัน”

ทำลาย “พระพุทธรูป” ล้ำค่า

พระธรรมปิฎก

ถาม ที่นานาชาติจะขอให้ทางรัฐบาลอัฟกานิสถานนี้ยุติการทำลายพระพุทธรูป แต่ปรากฏว่าขณะนี้ชาวออกมาชัดเจนแล้วว่า ได้ทำลายพระพุทธรูปหมดสิ้นไปเรียบร้อยแล้ว นี่ถือเป็นจุดที่จะขอความกรุณาท่านเจ้าคุณให้อะไรกับชาวพุทธ เพราะว่าความโกรธแค้นก็ต้องมี และอีกอย่างหนึ่งมันจะเป็นชนวนที่จะทำให้เกิดสงครามศาสนาหรือเปล่า

ตอบ สงครามศาสนานั่นคงไม่มีหรอก เรียกว่าไม่มีแน่ๆ เพราะชาวพุทธก็ไม่ได้ทำสงครามศาสนากับใคร เรื่องนี้ นับว่าเป็นเรื่องใหญ่ กลับเป็นเครื่องทำให้ชาวพุทธตื่นตัว คือชาวพุทธนั้นที่จริงค่อนข้างหลับใหลพอมีเรื่องอย่างนี้ก็จะตื่นตัวขึ้นมา แต่ว่าข้อสำคัญก็คือให้ตื่นตัวในทางที่ถูกต้อง

ขอพูดถึงพระพุทธรูปที่ถูกทำลายนี้ก่อน คงทราบกันดีว่าพระพุทธรูปใหญ่ 2 องค์นี้ อยู่ที่เมืองฮามิยาน ประเทศอัฟกานิสถาน ฮามิยานนี้ก็อยู่ห่างจากเมืองคาบูล ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศอัฟกานิสถานไปทางตะวันตกประมาณ 150 กิโลเมตรเฉียงขึ้นไปทางเหนือเล็กน้อย ในประวัติศาสตร์สมัยพุทธกาล บริเวณแถวนี้อยู่ชายขอบแคว้นคันธาระ คันธาระนี้เป็นแคว้นใหญ่ ซึ่งปัจจุบันนี้ครอบคลุมประเทศปากีสถานภาคตะวันตกเฉียงเหนือ แล้วกินเข้าไปทางอัฟกานิสถานตะวันออกบางส่วน

ที่ว่าเมื่อกี้ก็คือไปถึงทางเมืองคาบูล ฮามิยานนี้อยู่ชายขอบต่อออกไปทางอาณาจักรที่นอกออกไป พระพุทธรูป 2 องค์นี้สร้างระหว่าง พ.ศ. 800-1000 องค์เล็กสูง 37 เมตรเศษ บางแห่งก็เลยนับเป็น 38 เมตร องค์เล็กสร้างก่อนคือประมาณ พ.ศ. 800 องค์ใหญ่สูง 53 เมตร สร้างเสร็จหลังจากนั้นมาอาจจะสักศตวรรษหนึ่ง คงใช้เวลาในการสร้างนาน เพราะว่าเจาะแล้วสลักเข้าไปในภูเขา เป็นศิลปะ

สำคัญเราถือว่าเป็นศิลปะแบบคันธาระ คันธาระนี้เป็นศิลปะที่สืบเนื่องจากกรีกคงจะเป็นชาวกรีกที่นับถือพระพุทธศาสนา ริเริ่มสร้างพระพุทธรูปกันขึ้น

คือพระพุทธรูปนี้เรารู้กันว่าเกิดขึ้นในสมัยที่กรีกเข้ามาอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดีย เมื่อมานับถือพระพุทธศาสนาก็ได้เริ่มสร้างพระพุทธรูปขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อพุทธศักราชประมาณ 500 ถือว่าพระพุทธรูปเกิดขึ้นครั้งแรกเป็นศิลปะแบบกรีกหรือคันธาระนี้ ทำให้มีการนิยมสร้างพระพุทธรูปกันต่อมา เพราะว่าก่อนนั้นในอินเดียไม่กล้าสร้างพระพุทธรูป เพราะถือว่าเคารพมาก คนอินเดียแต่เดิมนั้นเคารพพระพุทธเจ้ามาก ไม่กล้าทำเป็นรูปได้แต่สร้างเครื่องหมายบอกให้รู้เช่นว่า จะแสดงให้เห็นว่าพระพุทธเจ้าประทับตรัสรู้อยู่ ก็ทำเป็นรูปต้นโพธิ์ แล้วก็มีการแห่อยู่ข้างล่าง อย่างนี้เป็นต้น

หรืออย่างที่ปรีนิพพานก็มีต้นสาละ มีพระแท่นที่ประทับ อย่างนี้เป็นต้น เรื่องพระพุทธรูปที่เจริญรุ่งเรืองมาถึงพ.ศ. 800-1000 เป็นระยะที่ศิลปะคันธาระนี้เจริญรุ่งเรืองมาก ความจริงพระพุทธรูป 2 องค์ที่เมืองฮามิยานนี้เคยถูกทำลายไปครั้งหนึ่งแล้ว แต่ว่าทำลายได้ไม่มาก เพราะสมัยก่อนไม่มีเครื่องมือมากมาย พระพุทธรูปมีขนาดใหญ่มากและเป็นศิลปะทั้งหมด การทำลายก็ทำได้ยาก กองทัพของมุสลิมเข้ามาทางดินแดนแถบนี้ประมาณ พ.ศ. 1250 ตอนนั้นก็มีการทำลาย แต่ทำลายได้อย่างมากก็ได้แต่ทุบบางส่วน

อย่างที่ในอินเดียนี้นี้ก็จะทุบพระนาสิกคือจมูกเป็นหลัก เพราะฉะนั้นพระพุทธรูปในอินเดียนี้นี้จะพบว่าไม่มีขารูตที่พระนาสิกมากมายเหลือเกิน เพราะทำลายไม่ไหว และมีการทำลายพระพุทธรูปทั้ง 2 องค์กันอีกครั้งหนึ่ง เมื่อ พ.ศ.

2200 เศษ ตอนนั้นกองทัพของอิหร่านบุกเข้ามา กองทัพนี้
ได้ทำลายพระพัคตร์ทั้งหมด ดังนั้นจะเห็นว่าก่อนที่ทาลิบัน
จะทำลายคราวนี้นั้น พระพัคตร์ของพระพุทธรูปก็ไม่มี
เพราะว่ากองทัพของมุสลิมได้ทำลายไปเมื่อ พ.ศ. 2200
เศษนั้นแล้ว

มาคราวนี้เมื่อ พ.ศ. 2540 คือ 4 ปีมาแล้วนี้
พวกทาลิบันตอนนั้นก็กำลังรบ เขาเรียกว่าเป็นกบฏเพื่อชิง
อำนาจรัฐบาล พวกทาลิบันตอนนั้นก็เข้าไปอยู่ในเขตแถบนี้
ก็ได้รู้ว่าจะทำลายพระพุทธรูปนี้ ชาวพุทธในศรีลังกา เป็นต้น
ก็ได้ออกมาเรียกร้องขอให้ระงับการทำลายเรื่องเลยเสียไป
นั้นก็เมื่อ 4 ปีมาแล้ว จนกระทั่งมาคราวนี้แหละ ที่เป็นครั้ง
สุดท้ายที่ว่าได้ทำลายกันไป

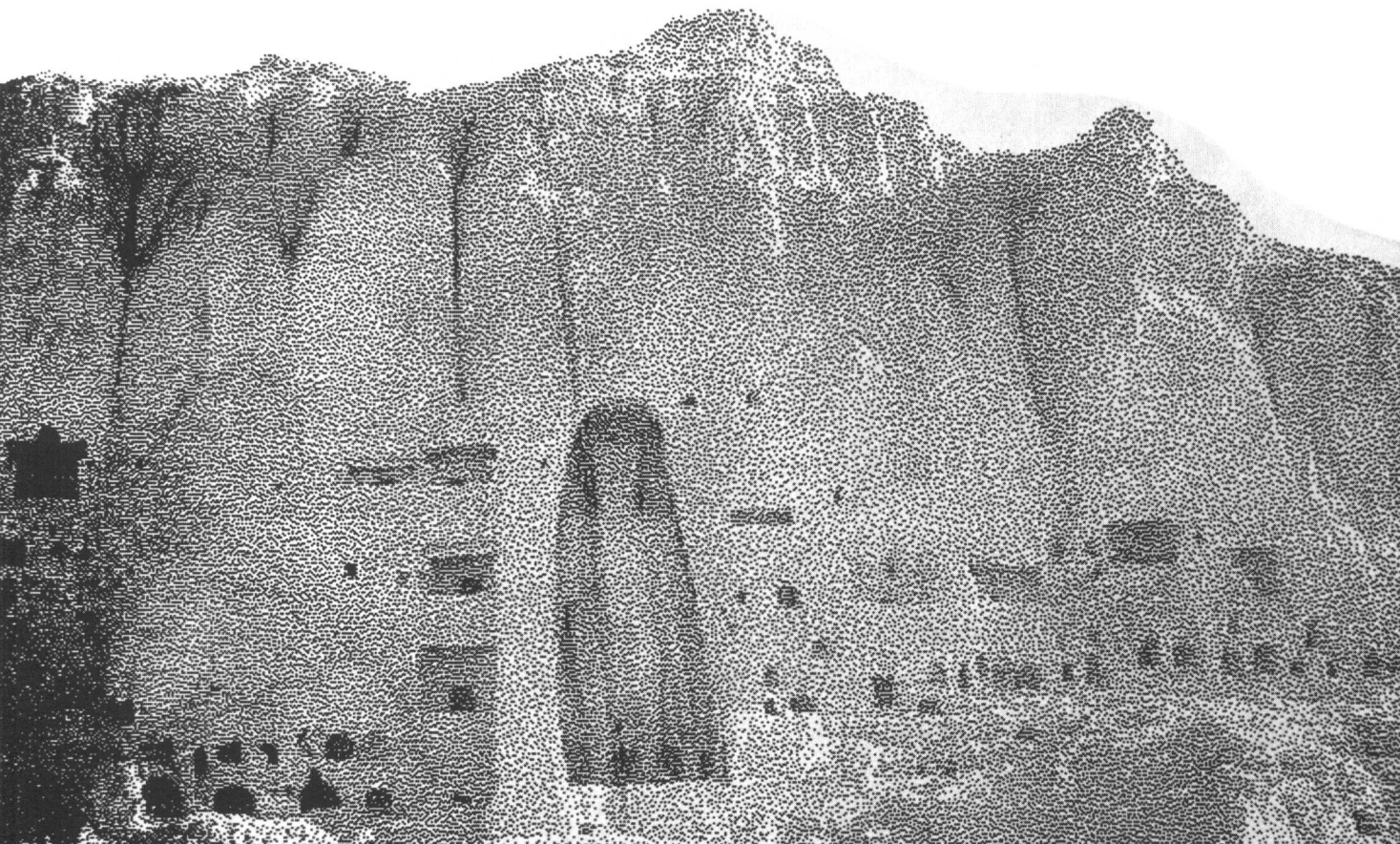
เมื่อเขาทำลายอย่างนี้ ก็เป็นธรรมดาที่จะก่อให้เกิด
ความไม่พอใจแก่ชาวพุทธ ซึ่งไม่ใช่เฉพาะแค่ชาวพุทธหรือ
ชาวโลกทั้งหมด คือผู้ที่มีอารยธรรมก็ไม่พอใจทั้งนั้น ดังที่
จะเห็นว่านานาประเทศได้แสดงออก เรียกร้องบ้าง
ประณามบ้าง ในการกระทำของทาลิบันครั้งนี้ สำหรับ
ชาวพุทธเรานี้ก็มีสิทธิ์ ที่จะไม่พอใจ แต่ในฐานะเป็น
ชาวพุทธเรามีหลักพระพุทธ ศาสนาอยู่

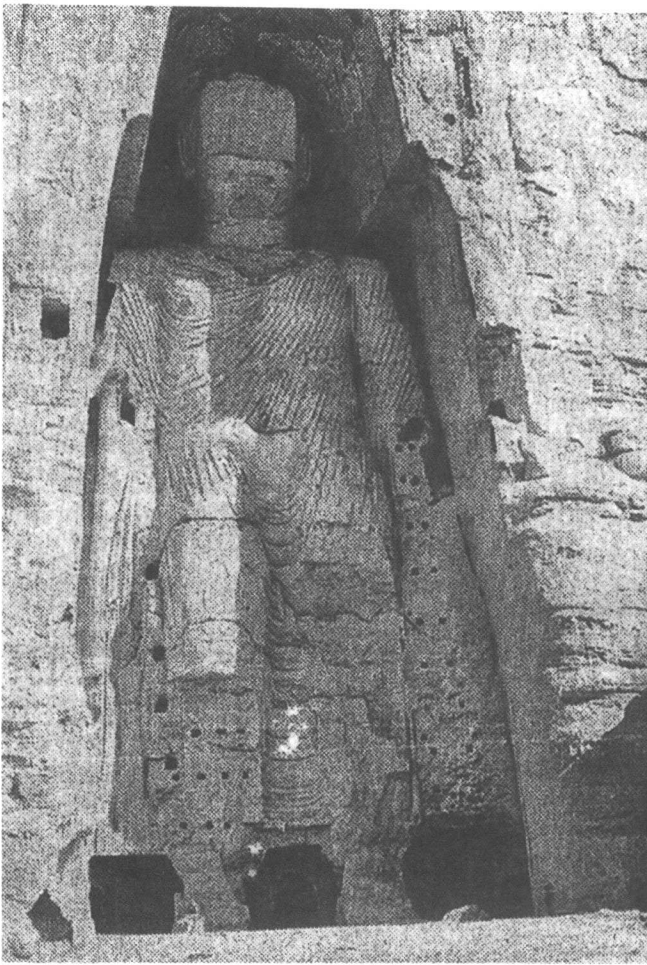
ในพุทธศาสนานั้นก็สอนว่าให้มีเมตตาประจําใจ
ก็คือมีความรักความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ทั้งหมด เรา
ก็ถือหลักว่าไม่รุนแรง ไม่แก้แค้นอะไรทำนองนี้ ก็ถือหลัก
กันมา มีขันติ มีความอดทน

เพราะฉะนั้นชาวพุทธจึงไม่มีสงครามศาสนากับผู้ใด
ก็อยู่มาอย่างนี้ แต่ว่าการที่จะมีเมตตาานั้น ก็ไม่ใช่ว่ามีเมตตา
ไปเฉยๆ มิฉะนั้นเดียวกลายเป็นเมตตาแบบเรื่อยเฉื่อย ไม่ใช่
ปัญญา ก็กลายเป็นโมหะไป ทางพระพุทธศาสนาท่านสอน
ให้มีเมตตาประจําใจแต่พร้อมกันนั้นก็ให้มีชีวิตอยู่ด้วยปัญญา
และความไม่ประมาท ตรงนี้ที่ว่าให้อยู่ด้วยปัญญาและมีความ
ไม่ประมาทนี้เป็นเรื่องสำคัญ คือเราต้องรู้ต้องเข้าใจว่าเรื่องนี้
ไม่ใช่เรื่องส่วนตัว ไม่ใช่ใครจะมาทำร้ายเรา แล้วเราก็
อดทน ไม่แก้แค้น ไม่ทำร้ายตอบแล้วก็จบไป หรือว่ายอมไป
เรื่อย ๆ อย่างนั้น

แต่มันเป็นเรื่องของส่วนรวม เป็นเรื่องของกรมอง
ไกลไปข้างหน้าว่า สังคมมนุษย์หรือโลกนี้จะอยู่กันด้วย
สันติสุขได้อย่างไร คือในกรณีที่มีการกระทำแบบนี้ ถ้าทำกัน
ต่อไปข้างหน้า มันจะเป็นอย่างไร มนุษย์ทำอย่างไรจะอยู่
กันได้ด้วยสันติสุข

ฉะนั้นก็ให้คำนึงในข้อนี้เป็นที่สำคัญ เพราะว่า
พระพุทธเจ้าทรงสอนธรรมะไว้นี้ ก็เห็นได้ชัดเจนว่าทรงมี
จุดหมายเพื่อให้ชาวโลกนี้อยู่กันร่มเย็นเป็นสุขคือ จุดหมายนี้
เพื่อประโยชน์สุขของชาวโลกทุกคน โดยเฉพาะชาวพุทธ
ต้องมาคิดกันว่า เราจะทำอย่างไรให้โลกหรือสังคมมนุษย์นี้
อยู่ด้วยดีมีสันติสุข โดยใช้วิธีการที่เป็นธรรมคือวิธีการที่เป็น
สันติ สงบ ไม่รุนแรง ถ้าหากว่ามนุษย์ใช้วิธีเอาแต่ใจตัว
ไม่คำนึงถึงผู้อื่นแล้ว โลกนี้จะอยู่สงบสุขได้หรือไม่ นี่เป็น

เรื่องที่ต้องคิดระยะยาว ว่าเราจะเอาวิธีการทางธรรมะนี้มาใช้ แก้ปัญหาของโลกให้สำเร็จได้หรือไม่

มองกันในแง่หนึ่งก็เป็นเรื่องท้าทายทีเดียว ท้าทายความสามารถ สติปัญญาของมนุษย์ ที่จะต้องคิดพิจารณา เอาจริงเอาจัง ไม่ใช่ว่าปล่อยไปเรื่อย มีเหตุการณ์อะไรขึ้นมา ก็ตื่นเต้นกันที

เพราะฉะนั้น เรื่องนี้เป็นเรื่องที่มาเตือนใจชาวพุทธ การตื่นตัวนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่ว่าตื่นตัวแล้วก็ไม่ใช่ว่ามีความโกรธรุนแรงไปแล้วก็จบ ไม่ใช่อย่างนั้น ก็คือการที่ต้องคิดเอาจริงเอาจัง ที่จะนำเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติ หรือมาใช้ประยุกต์กับสถานการณ์โลกปัจจุบันว่า จะให้โลกนี้อยู่เป็นสุขในระยะยาวได้อย่างไร

ถ้าเราไปมองในแง่ว่าการทำลายครั้งนี้ ทำมานานอารยประเทศ จนกระทั่งยูเอ็นเขาจึงได้ออกมาประณาม มีการเรียกร้อง มีการส่งทูตไปเจรจาเอาจริงเอาจังกันมากมาย ก็เพราะว่าเขาเห็นเป็นเรื่องใหญ่ ที่มีความหมายต่ออารยธรรมของมนุษย์ อย่างพวกทาลิบันเขาบอกว่า พระพุทธรูปนี้เป็น insult to Islam เป็นการดูถูกต่อศาสนาอิสลาม เขาจะพูดดังนั้นได้อย่างไร

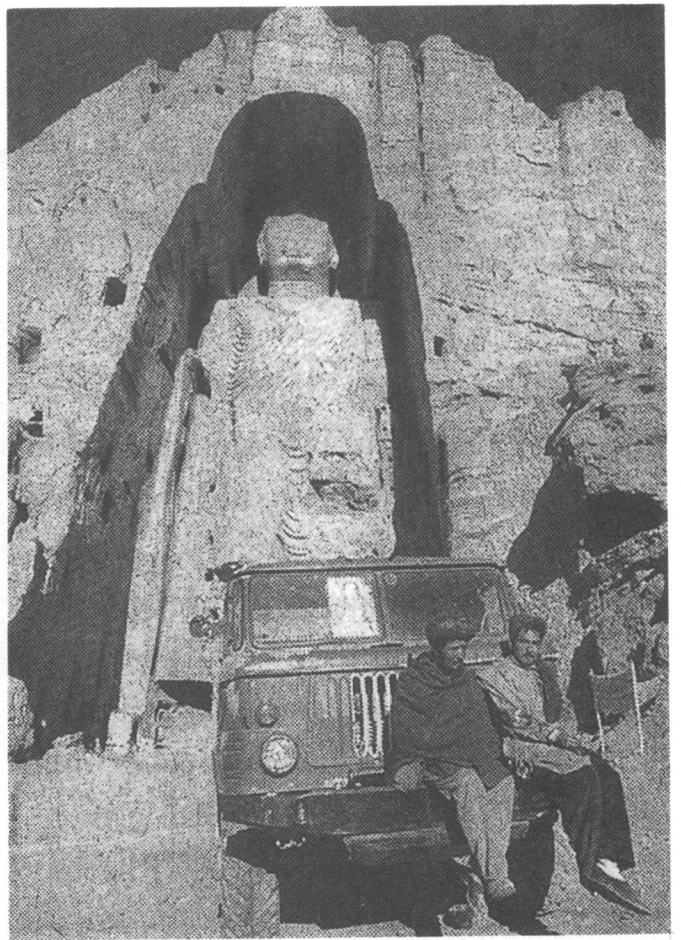
เพราะว่าไม่ใช่เขาเป็นดินแดนอิสลามแล้วก็มีใครไปสร้างพระพุทธรูปขึ้นมา แต่ว่าพระพุทธรูปนี้ท่านมีอยู่ก่อน

แล้วในดินแดนนี้ ซึ่งแต่ก่อนนี้เป็นดินแดนพระพุทธศาสนา เป็นดินแดนที่พระพุทธศาสนารุ่งเรืองมากเกิดขึ้นก่อน ศาสนาอิสลามเกิด

ศาสนาอิสลามนั้นเกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1165 ก็หมายความว่าพระพุทธรูปนี้เกิดมีขึ้นก่อนศาสนาอิสลาม เกิดตั้ง 200-300 ปี หลังจากศาสนาอิสลาม กองทัพมุสลิมบุกเข้ามาก็มาทำลายกลายเป็นว่ากองทัพเหล่านั้นแหละที่มาถูกทำลายท่าน ไม่ใช่ว่าพระพุทธรูปไปดูถูกอะไร ชาวอิสลามหรือว่าเป็นเรื่องที่เขาไม่มีสิทธิที่จะพูด

เมื่อเป็นอย่างนี้ เขาอาจจะอ้างในแง่ศาสนาบัญญัติ คือตัวหลักการที่บอกว่าไม่ให้นับถือ idol รูปเคารพ รูปบูชา หรือเทวรูป ความจริงข้ออ้างนี้ก็ไม่ถูก เพราะว่าเมื่อตนนับถือศาสนาอิสลาม ก็ตัวเองก็ไม่นับถือรูปเคารพบูชาของศาสนาอื่น ก็ไม่เป็นโทษแก่ตนเอง ก็ไม่เป็นบาป เพราะตัวเองก็ปฏิบัติตามหลักศาสนาของตัวเอง ก็คือว่าตัวเองเป็นมุสลิมตัวเองก็ไม่นับถือ แต่ว่าคนอื่นเขานับถือก็เป็นเรื่องของเขา เราก็ไม่ไปยุ่งด้วย ก็เป็นการให้เกียรติแก่กัน และก็เป็นหลักของการอยู่ร่วมกันด้วยดี

โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันนี้จะต้องเน้นเรื่องนี้มาก เพราะว่าโลกนี้มันแคบเข้า แล้วมนุษย์จะอยู่ร่วมกันได้อย่างไรในเมื่อมนุษย์มีความแตกต่างกัน เช่น ความเชื่อถือทางศาสนา เขาก็ใช้หลักการนี้ ก็คือว่าตัวเองก็ปฏิบัติไปตามหลักของตัวเอง ไม่ไปรุกรานไปทำร้ายผู้อื่น อันนั้นก็

เป็นการให้เกียรติแก่กัน หรือแม้แต่ถ้าจะบังคับคนไหนเป็นมุสลิมก็ไปบังคับได้ เธอเป็นมุสลิมแล้ว เธอต้องปฏิบัติตามศาสนาบัญญัติ เธอต้องไม่นับถือรูปเคารพของศาสนาอื่นอย่างนั้นได้ ก็มีสิทธิบังคับ ถ้าจะบังคับก็มีสิทธิบังคับได้แก่คนมุสลิมด้วยกัน แต่จะไปบังคับคนศาสนาอื่นไม่ได้

ก็ตัวเองอย่างที่บอกเมื่อกี้ เมื่อตัวเองไม่นับถือแล้วตัวเองก็ไม่มีโทษ เพราะว่าไม่ได้ปฏิบัติศาสนาบัญญัติ หรือแม้แต่ว่า ถ้าเห็นว่าการนับถือรูปเคารพนี่เป็นสิ่งไม่ดีตัวเองก็มีสิทธิที่จะไปแนะนำชักจูงอธิบายด้วยเหตุด้วยผลเพื่อให้เขาเห็นด้วย ก็ใช้วิธีพูดจาด้วยสติปัญญา จะไปทำร้ายบังคับเขา ก็ไม่ถูกต้อง

ถ้าว่ากันไปตามหลักพระพุทธศาสนา พระพุทธรูปก็ไม่ใช่อีดอล อย่างที่เขาบัญญัติไว้ไม่ให้นับถือ เพราะว่าพระพุทธรูปของเราไม่ใช่ว่ารูป ไม่ใช่รูปศักดิ์สิทธิ์แบบที่ศาสนาต่างๆ เขานับถือกัน แต่ว่าเป็นอุทเทสิกเจดีย์ เป็นเครื่องระลึกถึงพระพุทธเจ้า สำหรับเตือนใจให้ระลึกถึงพระพุทธคุณ ระลึกถึงธรรมะ ระลึกถึงความดี เราจะได้มาประพฤติหรือปฏิบัติธรรม หรือนำคำสอนของพระพุทธเจ้ามาดำเนินชีวิต

ฉะนั้นการที่ทางทาลิบันทำการครั้งนี้ นานาอารยชาติก็เลยประณามกันถือว่าเป็นการทำลายมรดกอารยธรรมมนุษย์ที่มนุษย์มีความเจริญมีความคิดสร้างสรรค์ในทางศิลปะเป็นต้น และก็สร้างสรรค์ขึ้นมา บางรัฐบาลเขาประณามพวก

ทาลิบันแรง เขาประณามว่าการกระทำของทาลิบันนี้เป็นการลบหลู่มนุษยชาติ มนุษยชาติเขามีความเจริญงอกงามมีวิถีของความเป็นอยู่ที่ดี อยู่ด้วยกันด้วยสันติสุขแบบนี้ แก่ไม่เอาด้วย การกระทำของทาลิบันก็เป็นการลบหลู่อย่างน้อยก็เป็นการที่แสดงว่า ไม่คำนึงถึงจิตใจของเพื่อนมนุษย์ที่เขานับถือศาสนาอื่นหรือเป็นพวกอื่น จะเอาแต่ใจตัวเองเดียว ในกรณีนี้ก็เป็นการทำมีจิตใจคับแคบและโหดร้ายทำให้เพื่อนมนุษย์มีสิทธิที่จะหวาดระแวง

เพราะฉะนั้นข้อสำคัญก็คือ จะแก้ปัญหากันอย่างไรในระยะยาว ถ้าจะว่าถึงในเฉพาะหน้าก็คือว่า ประเทศต่างๆ ก็มีสิทธิที่จะประณาม ซึ่งก็ได้ประณามกันไปแล้ว ก็เป็นการประณามอย่างชอบธรรม เพื่ออย่างน้อยให้รู้ว่า การกระทำอย่างนี้ไม่เป็นที่ยอมรับ ให้รู้กันไปก่อนว่า ประเทศทั้งหลายไม่ยอมรับการกระทำอย่างนี้ นี่เรียกว่าเป็นการประณามเมื่อประณามไปแล้วก็ไม่ควรจะหยุดอยู่แค่นั้น ก็ต้องคิดทำอย่างไร เราจึงจะรักษาอารยธรรมของมนุษยชาติไว้ได้ ไม่ใช่ให้มีการทำลายกันอยู่อย่างนี้ แล้วก็คิดกันให้จริงจังอย่างที่บอกเมื่อกี้ ก็คือมาคิดในแง่อนาคตยาวไกลว่า โลกหรือสังคมมนุษย์นี้จะอยู่กันด้วยดีมีสันติสุขได้อย่างไร และชาวพุทธก็ต้องตื่นตัวไม่ประมาท มีภัยอันตรายต่างๆ เกิดขึ้นอยู่เรื่อยๆ เกิดขึ้นครั้งหนึ่งก็ตื่นขึ้นมาที่หนึ่งกลายเป็นตื่นตื่นแล้วก็เงียบกันไป

“พระพุทธรูปของเรานี้ไม่ใช่เทวรูป ไม่ใช่รูปศักดิ์สิทธิ์แบบที่ศาสนาต่าง ๆ เขานับถือกัน แต่ว่าเป็นอุทเทสิกเจดีย์ เป็นเครื่องระลึกถึงพระพุทธเจ้า สำหรับเตือนใจให้ระลึกถึงพุทธคุณ ระลึกถึงธรรมะ ระลึกถึงความดี”

การตื่นตัวที่จริงก็ต้องมาเรียนรู้หลักพระศาสนา แล้วก็มองถึงประโยชน์ส่วนรวม ว่าเราจะปฏิบัติตามหลักการของพระพุทธเจ้าที่ทรงสอนธรรมะไว้เพื่อให้ชีวิต สังคม ดินแดน ต้องการให้เกิดประโยชน์สุขแก่ชาวโลก ให้โลกนี้มนุษย์อยู่ร่วมกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุขนี้เขาจะทำอย่างไร เอาธรรมะมาใช้แก้ปัญหาของโลกให้ได้ เป็นการป้องกันภัยในอนาคต แล้วก็ทำประโยชน์แก่สังคมมนุษย์ทั้งหมด

ในส่วนหนึ่งที่น่าชมก็คือ ชาวมุสลิมในหลายประเทศ ที่มาแสดงออก ได้มาประณามพวกทาสีบันด้วย ก็เป็นการแสดงท่าทีของชาวมุสลิม ที่แสดงให้เห็นว่ามีชาวมุสลิมที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของพวกทาสีบันนี้ และก็ยินดีที่จะอยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์โดยสันติสุข

ซึ่งอันนี้ถ้าชาวมุสลิมได้แสดงออกมากก็ยิ่งดีโดยเฉพาะระยะยาว ก็เพื่อจะรักษาสันติสุขของมนุษย์ว่าเราอยู่ร่วมกันได้อย่างไร ก็อาจจะออกมาอธิบายหลักการของศาสนาอิสลามให้เห็นว่าศาสนาอิสลามนั้นต้องการให้อยู่กันสันติอย่างนี้ แนวทางปฏิบัติที่แท้จริงเป็นอย่างนี้

ถ้าอย่างนี้แล้วมันก็จะเป็นอย่างที่จะมาร่วมกันสร้างสรรค์สังคมมนุษย์ ให้โลกนี้อยู่ร่มเย็นเป็นสุขได้

สำหรับชาวพุทธก็ขออย่างที่ว่าเมื่อ ก็คือว่า ต้องตื่นตัวขึ้นมาศึกษาหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา รู้เท่าทันสถานการณ์อะไรเกิดขึ้น ในเรื่องของกิจการพระศาสนา ทำอย่างไรจะให้พระศาสนาดำรงอยู่ได้มั่นคง ยั่งยืน และนำหลักพระศาสนามาใช้ประโยชน์ เพื่อจะให้ชีวิตและสังคมอยู่ร่มเย็นเป็นสุข และก็เอาธรรมวิธีคือวิธีที่เป็นธรรมชอบธรรมนี้มาแก้ปัญหาของโลก

โดยเฉพาะปัญหาปัจจุบันที่มันมีความเลวร้ายเกิดขึ้นมากเหลือเกิน มีความรุนแรง มีสงคราม มีการเบียดเบียนกันทั่วไปหมด เราทำอย่างไรจะแก้ไขได้อย่างที่บอกเมื่อกี้ว่าเป็นการทำลายชาวพุทธก็ได้ว่าจะสามารถนำหลักการของพระศาสนามาสร้างสันติสุขให้แก่โลกมนุษย์ได้หรือไม่

หวังว่าทุกคนจะช่วยกัน ขอให้การตื่นตัวที่เกิดขึ้นนี้ กลายเป็นการตื่นตัวที่นำไปสู่การสร้างสรรค์ความดีงาม และการเอาจริงเอาจังในทางที่จะเกิดประโยชน์สุขความเจริญมั่นคงของพระพุทธศาสนา ประเทศชาติ สังคม และแก่ชาวโลกทั้งหมด

เรียบเรียงจากบทสัมภาษณ์พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) กรณีการทำลายพระพุทธรูปของรัฐบาลทาสีบัน ณ วัดญาณเวศกวัน วันที่ 15 มีนาคม 2544 โดยหัวหน้ากองบรรณาธิการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์

វិមានព្រះពុទ្ធបដិមាបាគម ភ្នំតាព្រៃទី២

ลุงมานิตย์ แยมประยูร กับชีวิตที่พลิกผัน จากช่างตัดผมสู่เกษตรกรปริญญา

ปริญญา ลวทรัพย์
สุวิทย์ เกียรติกอ

เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2544 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารฯ เสด็จแทนพระองค์ ในการพระราชทานปริญญาบัตรให้กับบัณฑิตของสถาบันราชภัฏ ณ เวทีใหม่สวนอัมพร จำนวนกว่าสองพันคน ซึ่งในจำนวนนี้มีนายมานิตย์ แยมประยูร เกษตรกรชาวสวนจากอำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รับพระราชทานปริญญามหาบัณฑิตบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาส่งเสริมและสื่อสารการเกษตรด้วยผู้หนึ่ง นายมานิตย์ แยมประยูร เป็นใครมาจากไหน มีความสามารถอย่างไร สถาปนาสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จึงได้พิจารณาอนุมัติปริญญากิตติมศักดิ์ให้อย่างเป็นทางการ เชื่อว่าผู้อ่านทุกท่านคงอยากรู้แล้วใช่ไหม? ในฐานะที่ผู้เขียนมีโอกาสไปมาหาสู่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ตลอดจนจัดพานักศึกษา อาจารย์ และแขกของสถาบันไปเยี่ยมชมสวนของลุงมานิตย์ (ขออนุญาตเรียกลุงมานิตย์ เพื่อความเป็นกันเอง) บ่อย ๆ จึงอยากจะเล่าถึงประวัติ และเกียรติคุณของลุงมานิตย์ ให้ผู้อ่านได้

รับรู้ตามที่ลุงมานิตย์ และผู้ที่คุ้นเคยกับลุงมานิตย์ถ่ายทอดให้ฟัง

ชีวิตวัยหนุ่มโลดโผนจนน่าจะเอามาสสร้างเป็นหนังไทย

ลุงมานิตย์มีอายุปัจจุบัน 62 ปี ตั้งแต่เป็นชาวสามพราน จังหวัดนครปฐม ในครอบครัวเกษตรกร จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนใกล้บ้าน ต่อมาครอบครัวได้ย้ายมาอยู่ที่ตำบลบางพรหม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นช่วงระยะวัยรุ่นเข้าสู่วัยหนุ่ม ชีวิตในช่วงนี้ลุงเล่าให้ฟังว่ามีชีวิตที่โลดโผน และซอกซอนตามประสานกุ่มทั่วไป ซึ่งคนหนุ่มในยุคซอกซอนนั้นเขาทำกัน จนถึงได้ว่าเป็น “โก๋หลังวัง” คนหนึ่งที่เดียวอาศัยที่ลุงมานิตย์ชอบงานศิลปะและมีดนตรีอยู่ในหัวใจ จึงไม่เตลิดเปิดเปิงสู่อบายมุขที่เฝ้าชวน หันเหมายึดอาชีพ “หากินบนหัวคน” คือเป็นช่างตัดผมที่ตลาดแม่น้ำศรีอยู่ยาวนานถึง 8 ปี ขณะเดียวกัน การที่มีพรสวรรค์ทางดนตรีด้วยจึงเป็นนักดนตรีไทยสมัครเล่นที่ถูกเชิญไป

แสดงตามที่ต่าง ๆ ชนิดไม้เกียจคำตัว เป็นงานอดิเรกอีกด้วย
 ความเป็นผู้กว้างขวางแถมดลิ่งชันลงมานิตย์จึงได้รับการ
 คัดเลือก ให้มาช่วยเหลืองานราชการโดยเป็น สารวัตรกำนัน
 ที่ตำบลบางพระ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร เมื่อปี พ.ศ.
 2519 มีผลงานเยี่ยมยอดจนได้รับรางวัลให้เป็นสารวัตร
 กำนันดีเด่น ลงมานิตย์ ทำหน้าที่สารวัตรกำนันอยู่ 9 ปี
 จึงได้ลาออกเมื่อย้ายภูมิลำเนาไปอยู่ที่จังหวัดพระนครศรี
 อยุธยา

เรื่องส่วนตัว...ส่วนตัว

ศรภามเทพปักอกเมื่อลงมานิตย์ได้พบสาวสวย
 เจ้าของนามบุญช่วย พลันมี สวามย์อันดลิ่งชัน หลังจาก
 ดูใจกันพอสมควร จึงเข้าสู่พิธีวิวาห์ ช่วยกันทำมาหากิน
 ทั้งตัดผม เล่นดนตรี เช้าที่ตื่นทำสวนกล้วยไม้ และ
 เพาะเห็ดฟางในเนื้อที่ 5 ไร่ นอกเหนือจากงานในหน้าที่
 การเป็นสารวัตรกำนันที่ทางราชการเรียกใช้ พร้อมกับมี
 ทายาทสาวล้วน ๆ ถึง 4 คน ซึ่งปัจจุบันจบการศึกษา
 กันเป็นส่วนใหญ่ดังนี้

1. นางสาวอัจฉรา แยมประยูร อายุ 31
 การศึกษาปริญญาโทนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม
2. นางสาวเดือนเพ็ญ แยมประยูร อายุ 29 ปี
 การศึกษาจบปริญญาตรี สาขาการโรงแรมและท่องเที่ยว
 มหาวิทยาลัยสยาม
3. นางสาวสมพร แยมประยูร อายุ 25 ปี
 การศึกษาจบปริญญาตรีรัฐศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัย
 รามคำแหง
4. นางสาวประไพ แยมประยูร อายุ 20 ปี
 กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2 โปรแกรมนิติศาสตร์ สถาบัน
 ราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

มาอยู่อยุธยาเพราะเหตุตามขโมย

จุดพลิกผันของลงมานิตย์ เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2527
 ได้มีผู้ร้ายขโมยเรือในพื้นที่รับผิดชอบแล้วหนีมาทางอยุธยา
 ลงมานิตย์ ในฐานะสารวัตรกำนันพร้อมกับทีมงาน จึงติด
 ตามโจรผู้ร้ายซึ่งก่อเหตุในพื้นที่รับผิดชอบ ความเป็นผู้มี
 จิตใจกว้างขวางจึงสามารถประสานงานกับกำนันตำบลมารวิชัย

อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งคนร้ายหนีมาหลบซ่อนอยู่ จนได้เรือกลับคืนเจ้าของในที่สุด ผลพวงจากการที่ชอปปอกับกำนันแห่งตำบลมารวิชัย จึงได้รับคำแนะนำให้ซื้อที่ดินในท้องที่ดังกล่าว ซึ่งรกร้างทำนาไม่ได้ เนื่องจากว่าเป็นดินเปรี้ยวแต่ทว่ามีราคาถูกมาก เมื่อเปรียบเทียบที่ดินย่านดลิ่งชัน แหล่งปลูกไม้ผลดั้งเดิมของไทย ซึ่งนับวันที่ดินแต่ละตารางนิ้วกำลังจะกลายเป็นทองคำ

จากเงินเปี้ยแชร์สี่พันบาท มาสู่ที่ดินกว่า 150 ไร่ในปัจจุบัน

ลุงมานิตย์ตัดสินใจซื้อที่ดินทันทีด้วยการเปี้ยแชร์มา 4 พันบาท พร้อมลาออกจากการเป็นสารวัตรกำนันและเลิกอาชีพตัดผม เมื่อซื้อที่ดินแล้วก็มาปลูกกระต๊อบอยู่วางแผนทำคันดินล้อมรอบพื้นที่ให้พ้นจากการที่ระดับน้ำท่วมถึง ขุดดินเดิมออกเอาหน้าดินใหม่ใส่แทนและใส่ปุ๋ยซีไกลงไปด้วย ทำทุกอย่างเพื่อจะแก้ดินเปรี้ยว ท่ามกลางการเฝ้าดูของผู้คนในท้องถิ่นที่คาดเดาเอาว่าคงจะไปไม่รอด ขณะเดียวกัน ลุงมานิตย์ ก็เริ่มมีความคิดกว้างไกลที่จะอนุรักษ์ต้นตาล ซึ่งไม่เคยมีใครคิดจะปลูกมาก่อน โดยปลูกต้นตาลจากการเพาะเมล็ดจำนวนมาก ทำให้ปัจจุบันนี้ (15 ปีต่อมา) ต้นตาลเหล่านี้มีผู้ให้ราคาซื้อไปจัดสวนในราคาถึง 6,000 บาท ต่อต้นทีเดียว ด้วยความที่มีทุนน้อย ลุงมานิตย์จึงค่อย ๆ ขยายงานทีละเล็กทีละน้อย โดยยกร่องสวนเพื่อปลูกไม้ผลก่อน ระยะ 2 - 3 ปีแรกยังทำไม่เต็มที่ เพราะต้องไปดูแลสวนกล้วยไม้ที่ดลิ่งชันด้วย ปี พ.ศ. 2530 ลุงมานิตย์จึงเริ่มลุยงานเต็มที่ด้วยการลงกล้วยไม้เป็นงานหลักตามด้วยไม้ผล ไม้ผลที่ทำรายได้เป็นกอบเป็นกำก็คือขนุน โดยการไปซื้อกิ่งตอนที่จังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่พันธุ์เหริยญบาท พันธุ์ทองสุดใจ พันธุ์ฟ้าถล่ม และที่ถูกโฉลกมากที่สุด ก็คือพันธุ์เหลืองบางเตยที่ได้พันธุ์จากนครชัยศรี ขนุนพันธุ์เหลืองบางเตยเป็นพันธุ์หายากออกผลทั้งปี ให้ผลใหญ่เต็มที่ถึง 18 กิโลกรัม ปลูกแค่ 3 ปี ก็ให้ผลแล้ว โดยจะมีผลออกถึงพื้นดิน ราคาดี กิโลกรัมละ 18-20 บาท ให้ยวงหนานหวานกรอบอร่อย ปี พ.ศ. 2531 ลุงมานิตย์มอบหมายให้ภรรยาสุดที่รักดูแลรังกล้วยไม้ที่ดลิ่งชัน สำหรับตนเองจะมาทำสวนอยู่ที่เสนาเพียงแห่งเดียว ช่วงนี้กิจกรรมในสวนได้แก่การขยายรังกล้วยไม้ รวบรวมไม้ผลพันธุ์ดี เช่น มะม่วง มะพร้าวน้ำหอม ส้มโอ รายได้จึงมีทั้งการขายผลผลิต และขายพันธุ์ไม้พันธุ์ดีให้แก่เกษตรกรในท้องถิ่น และละแวกใกล้เคียงอีกด้วย ชื่อเสียงของสวนลุงมานิตย์

รั่วลือไปไกลถึงผลผลิตที่มีคุณภาพ จากการที่ต้องวิ่งหาตลาดส่งสินค้า ส่งผลผลิตเอง กลายเป็นว่าพ่อค้าจากตลาดไท และสนามหลวง 2 ธนบุรี มารับสินค้าถึงสวน มีรายได้ อย่างต่ำ ๆ ไม่น้อยกว่าวันละ 1,500 - 3,000 บาท ทุกวัน

เวลาผ่านไป 16 ปี ลุงมานิตย์มีที่ดินที่เป็นสวนผสม ซึ่งกำลังให้ผลผลิตกว่า 120 ไร่ รังกล้วยไม้อีก 30 ไร่ โดยเริ่มต้นจากเงินลงทุนเปี้ยแชร์ 4 พันบาท ในสวนมีผลไม้นานาชนิด ที่น่าทึ่งเห็นจะเป็นมังคุด ทุเรียนและลองกอง ซึ่งไม่ใช่ไม้ผลดั้งเดิมของอยุธยา แต่ลุงมานิตย์ก็สามารถปลูกได้ และให้ผลผลิตที่ไม่ด้อยไปกว่าแหล่งปลูกดั้งเดิม นอกเหนือจากกล้วยไม้และผลไม้ ภายในสวนลุงมานิตย์ยังมีกิจกรรมการเพาะเห็ดฟางที่ใช้ทะลายปาล์มน้ำมันที่หีบน้ำมันออกแล้วมาเป็นวัสดุเพาะเห็ดแทนฟาง มีพันธุ์ไม้หายากแทบทุกชนิด มีไม้ดอกไม้ประดับแทบทุกพันธุ์ มีสมุนไพรนานาชนิด และที่ลุงมานิตย์ภาคภูมิใจที่สุดก็คือ ลุงมานิตย์ได้จัดโซนสำหรับปลูกไม้มงคล ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานไม้มงคลให้เป็นไม้ประจำจังหวัดทุกจังหวัด โดยลุงมานิตย์ ได้พยายามรวบรวมพันธุ์ต้นไม้ดังกล่าวมาปลูกไว้ที่สวนของตนจนเกือบครบทั้ง 76 จังหวัดแล้ว

ภูมิปัญญาไทยนำมาใช้พัฒนาการเกษตร

ในท่ามกลางกระแสการที่คนไทยต้องสั่งเข้าหรือซื้อ “เทคโนโลยี” จากต่างประเทศ โดยเฉพาะการทำการเกษตร เช่น ปุ๋ยเคมี พันธุ์พืช ยาฆ่าแมลง ฯลฯ แต่สำหรับลุงมานิตย์ สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว แทบจะไม่มี ความหมายสำหรับลุงมานิตย์แล้วจะใช้ภูมิปัญญาไทย ในการแก้ปัญหาพัฒนาหรือเติมเต็มให้งานก้าวหน้าลุล่วงไปด้วยดี เช่นการแก้ปัญหาดินเปรี้ยว โดยการขุดดินผิวหน้าให้ลึกไม่เกิน 2 เมตร แล้วเปลี่ยนหน้าดินใหม่ใส่ปุ๋ยธรรมชาติลงไป การใส่เกลีรอบๆ โคนต้นและในกาบใบของลำต้นมะพร้าว น้ำหอม เพื่อให้ได้มะพร้าวที่มีรสหวานหอมมารับประทาน หรือการใช้ภูมิปัญญาไทย ๆ ปลูกมะพร้าวให้ได้มะพร้าว กะทืออย่างถาวร ทำให้ขายได้ราคาดีกว่าการขายมะพร้าวทั่วไป หรือการไม่ตายหญ้าในสวนจนเตียน เพื่อทำให้สวนชุ่มชื้นในหน้าแล้ง และเป็นแหล่งอาหารของแมลงเพื่อไม่ให้แมลงมารบกวนต้นไม้ประดาน นอกจากนี้ยังมีการจัดสวนโดยใช้ไม้ดอกไม้ประดับพื้น ๆ ราคาถูก ๆ เช่น เข็มแสด โกสน สับปะรดกระระ พิมานเมฆ มาเพิ่มมูลค่าโดยจัดเป็นแจกัน จัดเป็นสวนถาดขายยกชุด เป็นต้น นับว่าลุงมานิตย์เป็น

เกษตรกรที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลจนกล่าวได้ว่าแม้อายุจะมากขึ้นเรื่อยๆ ในระบบโรงเรียนน้อยแต่วิสัยทัศน์ก็ไม่ได้ด้อยกว่าใคร ๆ ที่เรียนจบในชั้นสูง ๆ

ฟิคนี่มีแต่ให้

เพลงลูกทุ่งเพลงนี้มีความหมายกินใจมากเมื่อนำมาใช้กับชีวิตของลุงมานิตย์ ขณะที่ลุงมานิตย์ประสบความสำเร็จในอาชีพการงานของตน ทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญา ความรู้ ประสบการณ์ และทรัพย์สินเงินทองของลุงมานิตย์ ก็จะได้คืนกลับสู่สังคมในหลากหลายรูปแบบเป็นต้นว่า

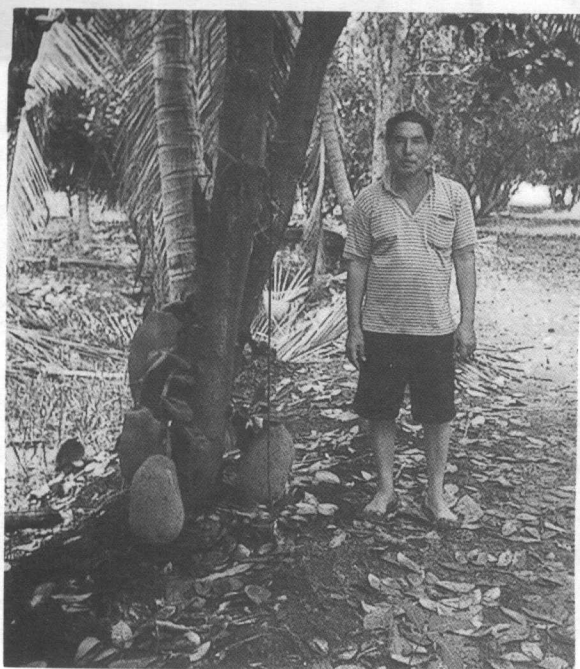
1. การเป็นผู้ริเริ่มเปลี่ยนที่ดินมาเป็นไม้ผล ซึ่งเป็นตัวอย่างแก่เกษตรกรรายอื่น ๆ ที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ช่วงเวลาเพียง 2 ปี มีเกษตรกรเปลี่ยนที่ดินมาทำสวนไม้ผลถึง 85 ราย รวมเนื้อที่ประมาณ 1,000 ไร่ ช่วยให้การปลูกไม้ผลเป็นทางเลือกใหม่ที่ช่วยให้เกษตรกรมีเศรษฐกิจที่ดีอย่างเห็นได้ชัด

2. การเข้าบ้านพักและสวนเกษตรเป็นศูนย์เกษตรประจำตำบล เปิดให้ประชาชน เกษตรกร สื่อมวลชน

นักเรียน นิสิตนักศึกษา ข้าราชการ พระภิกษุ ชาวเขา แม้กระทั่งผู้ต้องขังชั้นดี มาศึกษาหาความรู้ มาฟังการบรรยายมาพบปะ มาฝึกงานที่สวนอย่างมากมาย ไม่เว้นแม้แต่ชาวต่างประเทศ ทั้งนักศึกษา ข้าราชการจาก ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อิหร่าน ปากีสถาน เกาหลี มาดูงานและฝึกงานกันมิได้ขาด

3. การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกไม้ผลเข้าด้วยกัน เพื่อให้การดำเนินการผลิตมีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การเป็นที่ปรึกษาให้กับสภาตำบล อบต. และโรงเรียนต่าง ๆ หลายต่อหลายแห่ง การบรรยายให้ความรู้แก่เยาวชนในเรื่องอาชีพและการป้องกันปัญหาเสพติดโดยฝึกฝนอาชีพแก่เยาวชนเป็นประจำ

4. การเผยแพร่ภูมิปัญญา และผลการทดลองที่ได้ผลจากสวนไปสู่เกษตรกรรายอื่น ๆ อย่างไม่ปิดบังอำพราง เช่น เทคนิคการปลูกมะพร้าวน้ำหอม การเผยแพร่พันธุ์พันธุ์เหลืองบางเตย ที่เหมาะสำหรับปลูกที่อยุธยา การปลูกกล้วยไม้ตัดดอก การทำมะพร้าวกะทิ การเพาะเห็ดฟางจากทะลายปาล์มน้ำมัน การเพิ่มมูลค่าของไม้ดอกไม้ประดับพื้น ๆ โดยการจัดสวน การปลูกมังคุด ทุเรียน ลองกอง ซึ่งภูมิปัญญาและเทคโนโลยีต่าง ๆ เหล่านี้ถือว่า

เป็นสิ่งใหม่สำหรับเกษตรกรชาวอยุธยา

5. การเสียสละเพื่อตอบแทนแก่สังคมและชุมชนท้องถิ่น เช่น บริจาคที่ดินสร้างถนนสาธารณะให้คนได้ใช้ประโยชน์ถึง 500 ครอบครั้ว การสร้างศาลาที่พักผู้โดยสาร การเป็นผู้นำในการขอไฟฟ้ามาใช้ในหมู่บ้านจากทางราชการ เป็นต้น

ความมุ่งมั่นในอนาคต

ลูงมานิตย์ นอกจากจะทำความฝันส่วนตัวให้เป็นความจริงแล้ว โดยการสร้างฐานะจากช่างตัดผมเล็ก ๆ คนหนึ่งมาสู่เกษตรกรที่มีฐานะเป็นปึกแผ่นมั่นคงมีบ้านหลังใหญ่สวยงาม ส่งเสียลูกได้เล่าเรียนถึงชั้นปริญญาตรีและปริญญาโท

ทุกคน ก็ยังคงมุ่งมั่นสู่ออนาคตที่จะสร้างสิ่งที่ดีงามแก่สังคมอีกหลายประการ โดยเริ่มต้นดำเนินการไปบ้างแล้ว เช่น การสร้างสวนรวบรวมพันธุ์ไม้ประจำจังหวัดทั้ง 76 จังหวัด ตามพระราชดำริของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ จัดสร้างสวนสมุนไพรเพื่อรวบรวมสมุนไพรทุกชนิด พันธุ์ไม้ไทย และพันธุ์ไม้หายากไว้ในบริเวณเดียวกันสำหรับเป็นแหล่งศึกษาของเยาวชนและผู้สนใจ สร้างตลาดกลางไม้ผลให้กับสภาตำบล เพื่อช่วยเหลือเศรษฐกิจของท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นี่คือนิธานที่มุ่งมั่นของชาวยัย 62 ปี อย่างลูงมานิตย์

สวนหย่อมที่จัดประกวดได้รับรางวัล
งานยอยค้อยฟ้าอยุธยา ปี พ.ศ. 2541

ต้นหมัน ต้นไม้ประจำจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา
ที่นายมานิตย์ แยมประยูร
นำมาปลูกในสวนที่รวบรวม
พันธุ์ไม้ประจำจังหวัดทั้ง 76 จังหวัด

ผลแห่งความเพียรพยายามและกระทำความดี

ลุงมานิตย์มีถ้วย โล่ห์ ประกาศนียบัตร ประดับอยู่ที่บ้านเต็มห้อง เจ้าตัวภูมิใจกับการที่สังคม ยอมรับและเชิดชูคนดี ลุงมานิตย์ได้รางวัลต่าง ๆ ทั้งในฐานะที่เป็นเจ้าของผลผลิตที่มีคุณค่าในการประกวดทั้งกล้วยไม้ กระบองเพชร ตลอดจนรางวัลในการจัดสวนต่าง ๆ รวมทั้งรางวัลที่สังคมมอบให้ ในฐานะที่เป็นคนดีมีคุณภาพ สำหรับรางวัลบางส่วนของลุงมานิตย์ที่พอจะหยิบยกเอามาประกาศเกียรติคุณก็เช่น

1. รางวัลสารวัตรกำนันดีเด่น ของกรุงเทพมหานคร ขณะดำรงตำแหน่งสารวัตรกำนัน ตำบลบางปรุ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
2. รางวัลชนะเลิศ การประกวดผู้นำอาชีพก้าวหน้า อาชีพทำสวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากกรมพัฒนาชุมชน ปี พ.ศ. 2535
3. รางวัลเกษตรกรดีเด่นภาคกลาง อาชีพทำสวน จากกรมส่งเสริมการเกษตร ปี พ.ศ. 2536 และ พ.ศ. 2538
4. ได้รับการคัดเลือกเป็นชาวอยุธยาดีเด่น สาขาเกษตรกร ปี พ.ศ. 2539 จากสมาคมชาวกรุงศรีอยุธยา
5. ได้รับการคัดเลือกเป็นพ่อตัวอย่างแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2540
6. ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการตรวจสอบ และติดตามการบริหารงานตำรวจจังหวัด (กต.ตร.) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเกษตรกรรม พ.ศ. 2542

ได้รับพระราชทานรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

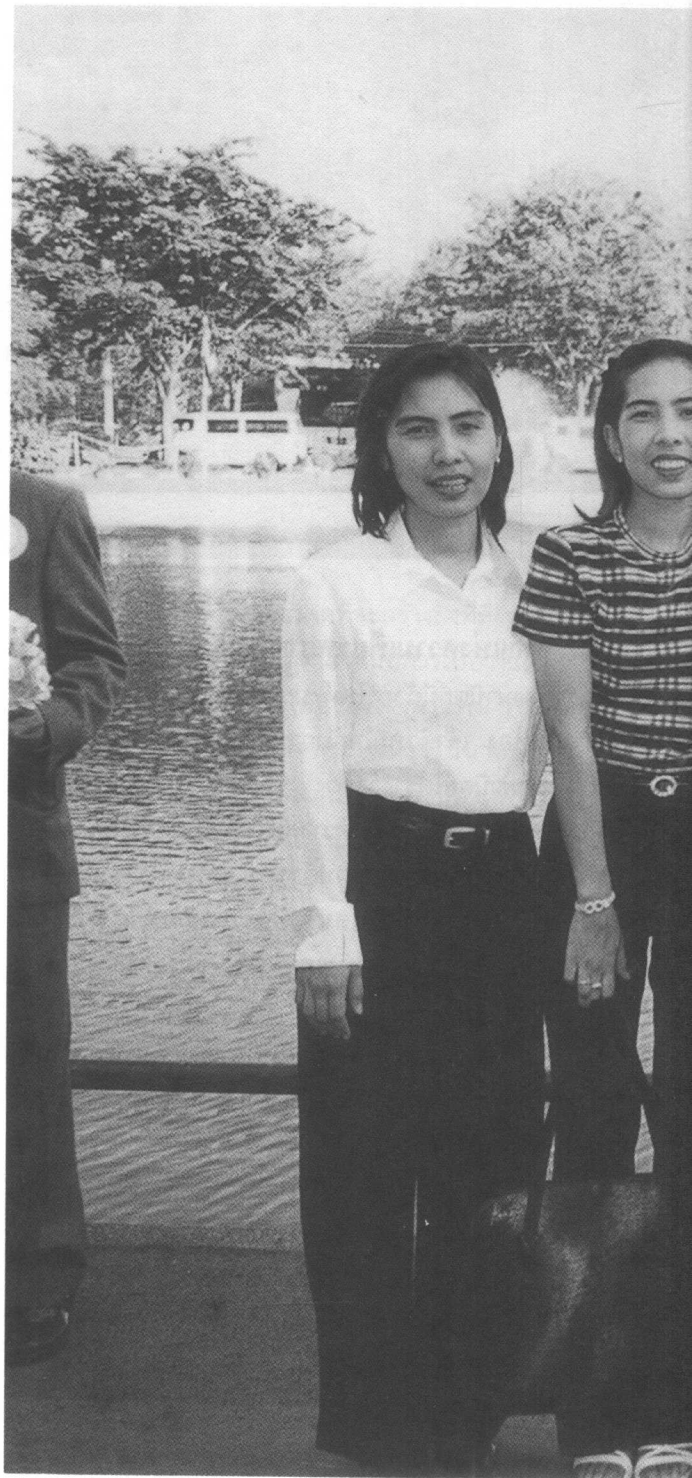

ส่วนหนึ่งของถ้วยโล่ห์รางวัลที่ได้รับจากการประกวด

บทสรุป : ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์กับ ลุงมานิตย์ แยมประยูร

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (F.A.O) ได้กำหนดขอบเขตของงานส่งเสริมการเกษตรเมื่อปี ค.ศ. 1970 ว่างานส่งเสริมการเกษตรนั้นมีได้หมายถึงการผลิตพืชผลให้เจริญเติบโตหรือออกงามออกดอกออกผลและเป็นอาหารของมวลมนุษยชาติเท่านั้น แต่งานส่งเสริมการเกษตรมุ่งเน้นในเรื่อง ต่าง ๆ ถึง 9 ประการ เช่น การทำการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านการผลิตและการตลาด การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การบริหารการจัดการที่ดี การทำให้ชีวิตครอบครัวมีความเป็นอยู่อย่างมีคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการพัฒนาเยาวชน ชุมชน และสร้างผู้นำในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง และจัดให้มีการสังคมสงเคราะห์แก่ผู้อื่นตามสมควร ซึ่งลุงมานิตย์ได้ปฏิบัติภารกิจที่ว่่ามานี้ อย่างครบถ้วนตามหลักการส่งเสริมการเกษตรสากลทุกประการ

สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยาในฐานะสถาบันการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าลุงมานิตย์เป็นบุคลากรอันมีคุณค่าของชาวอยุธยาที่เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติ มีความเหมาะสมและปฏิบัติตนในการให้ความรู้ ให้ภูมิปัญญาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ ที่ผ่านการทดลองแล้วว่าได้ผลเอามาเผยแพร่สู่แก่นักเรียนนักศึกษาเกษตรกร ประชาชนทั่วไปจนกระทั่งเกิดประโยชน์ต่อสังคมแก่ชุมชน และประเทศชาติอย่างกว้างขวาง สมควรต่อการได้รับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาส่งเสริมและสื่อสารการเกษตรเป็นอย่างยิ่ง และเป็นสิ่งที่คุ้มค่าเหนือกว่าสิ่งอื่นใด กับชีวิตของลุงมานิตย์ที่พลิกผันจากช่างตัดผมสู่เกษตรกรปริญญา

ครอบครัวของนายมานิตย์ แยมประยูร

ZOOM IN RAJABHAT

อธิการบดีและผู้บริหารจากวิทยาลัยครูฮานอยมาเยือนสถาบันระหว่างวันที่ 26 กุมภาพันธ์ - 2 มีนาคม 2543 มีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นด้านการผลิตครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เป็นพิเศษ

อธิการบดีและนายกสภาฯ จากมหาวิทยาลัยอินเดียนา สเตท (Indiana State University) มาเยี่ยมชมสถาบันเมื่อ 7 มิถุนายน 2544 มีการเจรจาถึงความร่วมมือในการช่วยพัฒนาบุคลากรในสถาบันในอนาคตด้วย

ศูนย์การศึกษานานาชาติ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ร่วมกับ เมชั่น กรุป และสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏจัดประชุม เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ให้กับอาจารย์ในสถาบันราชภัฏทั่วประเทศ ตั้งแต่ 29-30 พฤศจิกายน 2543 ณ ห้องประชุมสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มี ดร.สงบ ลักษณะ รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มาเป็นประธานในพิธีเปิด

การจัดทำมาตรฐานโปรแกรมวิชาของคณะต่าง ๆ

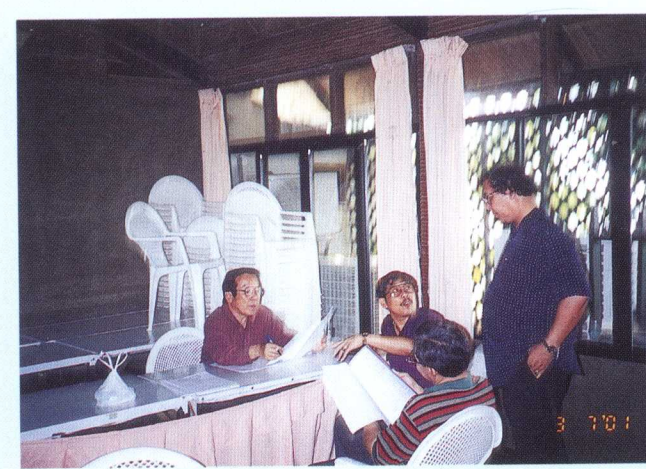
คณะวิทยาการจัดการ

คณะวิทยาศาสตร์

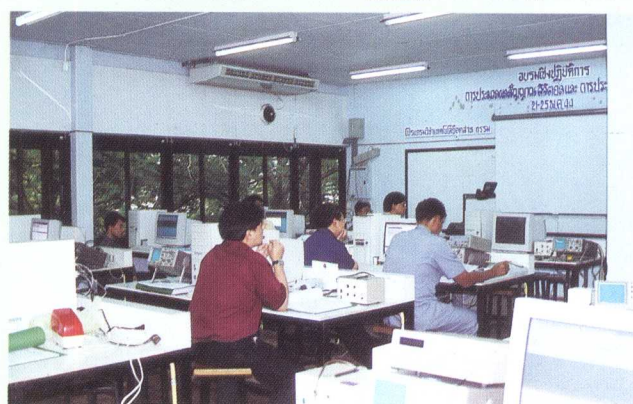

คณะครุศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์

การจัดทำรายงานการประเมินตนเอง
ระดับโปรแกรมวิชา
16-17 มกราคม 2544
ณ ฐานทัพเรือสัตหีบ ชลบุรี

โปรแกรมเทคโนโลยีอุตสาหกรรม เป็นเจ้าภาพจัดอบรม
เชิงปฏิบัติการให้กับอาจารย์สถาบันราชภัฏทั่วประเทศ ในเรื่องการ
ประมวลผลสัญญาณดิจิทัล ตั้งแต่ 21-25 พฤษภาคม 2544

Mr. Sasaki ผู้แทนจากมหาวิทยาลัยเกียวโต ทางการศึกษา
มาดำเนินการติดตั้งเครื่องมือที่สำนักวิทยบริการ เพื่อใช้ในโครงการ
พัฒนาการเรียนการสอนด้วยระบบ TV Conferencc ร่วมกัน 16-17
มีนาคม 2544

การจัดทำหนังสือร่วมกับ UNESCO สืบเนื่องจากการนำเสนอของอธิการบดีสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ในการจัดทำหนังสือเผยแพร่ผลงานของสถาบันราชภัฏทั่วประเทศ กับโครงการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในครั้งนี้ ทาง UNESCO โดย คุณ Ginna G. Geal ในฐานะที่ปรึกษาได้มาร่วมประชุมหารือ ในการจัดทำหนังสือร่วมกันและเป็นผู้ให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำโดยจะจัดทำทั้งภาคภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เพื่อเผยแพร่ไปยังต่างประเทศด้วย

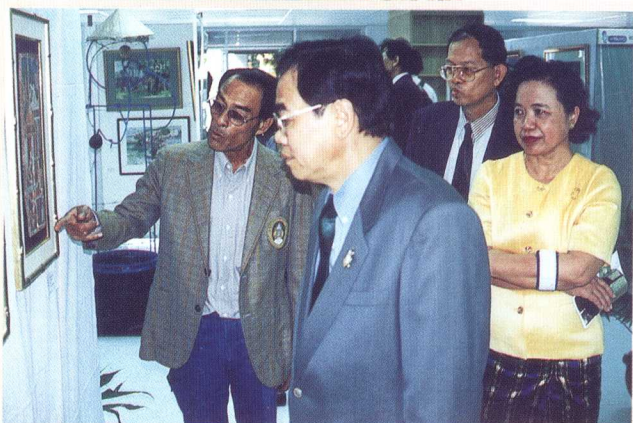

สำนักงานส่งเสริมเอกลักษณ์แห่งชาติ ได้นำคณะผู้อบรมที่ทำงานด้านวิเทศสัมพันธ์มาเรียนรู้งานด้านศิลปวัฒนธรรม ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2544 หนึ่งในรายการวันนั้นมาฟังบรรยายโดยวิทยากร ท่านผู้ว่าราชการจังหวัด และอธิการบดีสถาบันราชภัฏ รวมทั้งชมการสาธิตการเล่นเพลงเรือ และการรำกลองยาวของภาคกลาง

หลังจากว่างเว้นมา 6 ปี ที่สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มิได้พิจารณามอบปริญญาเกิตติมศักดิ์ให้แก่ผู้ใดเลย เนื่องในปี 2544 นี้
สถาบันจะมีอายุครบ 96 ปี จึงได้มีการพิจารณานำเสนอสภาประจำ
สถาบันเพื่ออนุมัติปริญญาเกิตติมศักดิ์แด่ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น 3 ท่าน
กับ 1 องค์ คือ พระธรรมคณี เจ้าอาวาสวัดบรมวงศ์ศวรราม
เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายสุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์
นายมานิตย์ แยมประยูร และนางทองห่อ แพรดำ

ดร.สงบ ลักษณะ ได้มาเป็นประธานเปิดงานฉลอง 25 ปี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และงานทำบุญเปิดอาคารสำนักวิทยบริการ
หลังใหม่ เมื่อ 29 พฤศจิกายน 2543

ประชุมพิจารณาปรับโครงการวิจัยร่วมกับสำนักงานสนับสนุน
กองทุนวิจัย (สกว) ณ หอประชุม 1 สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
5 เมษายน 2544

ร่วมแสดงผลงานการวิจัย และจัดแสดงข้อมูลท้องถิ่นจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 6-7 ธันวาคม 2543

จัดอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียน ให้กับครู คณาจารย์ และบุคลากรการศึกษา หลายรุ่น มีทั้งจัดภายในสถาบัน และไปจัดให้ในโรงเรียนต่าง ๆ

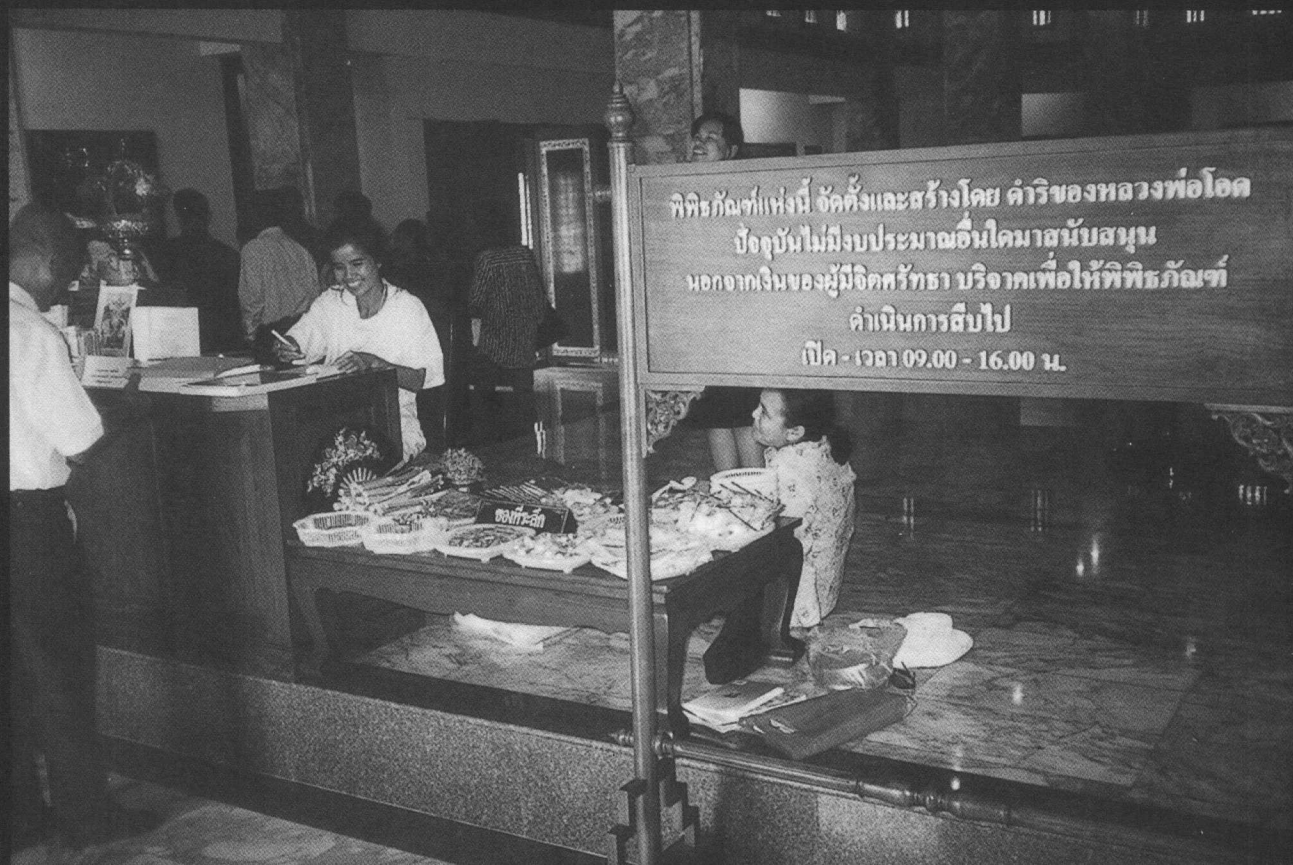
การประชุมสภาประจำสถาบัน ครั้งสุดท้ายก่อนหมดวาระ เมื่อ 22 มิถุนายน 2544
มี ศ.ดร.เกษม สุวรรณกุล นายกสภาเป็นประธาน จากนั้นอธิการบดีมอบโล่ แสดงความ
ขอบคุณแก่คณะกรรมการทุกท่าน

วันที่ 18 มิถุนายน 2544 อธิการบดีร่วมประชุมหัวหน้าส่วน
ราชการที่เกี่ยวข้องกับการริเริ่มโครงการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อชุมชน

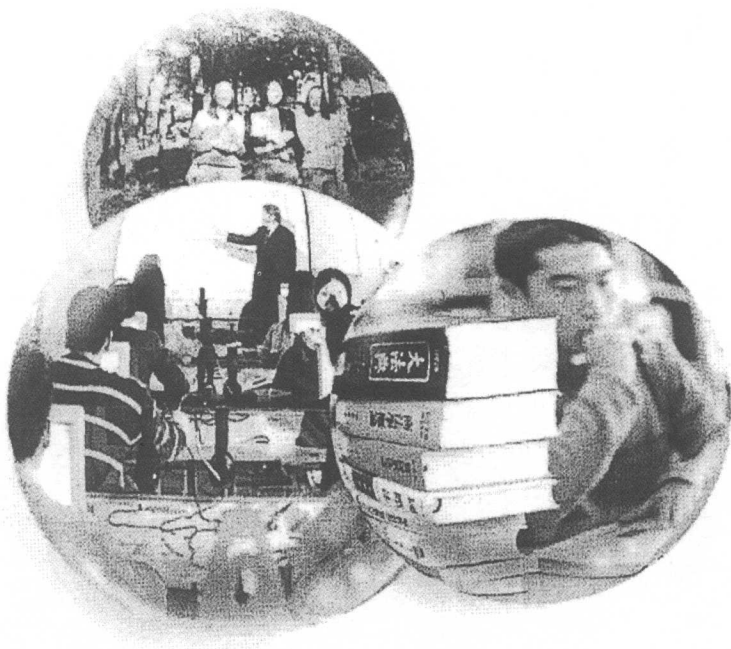
วันที่ 31 มกราคม 2544 จัดกิจกรรมส่งเสริมการรวมกลุ่ม
ศึกษาดูงานการตั้งพิพิธภัณฑ์ ตำบลจันเสน อ.ตาคลี จ.นครสวรรค์

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ จัดตั้งและสร้างโดย คำรित्रของหลวงท้อโอด
ปัจจุบันไม่มีงบประมาณอื่นใดมาสนับสนุน
นอกจากเงินของผู้มีจิตศรัทธา บริจาคเพื่อให้พิพิธภัณฑ์
ดำเนินการสืบไป
เปิด - เวลา 09.00 - 16.00 น.

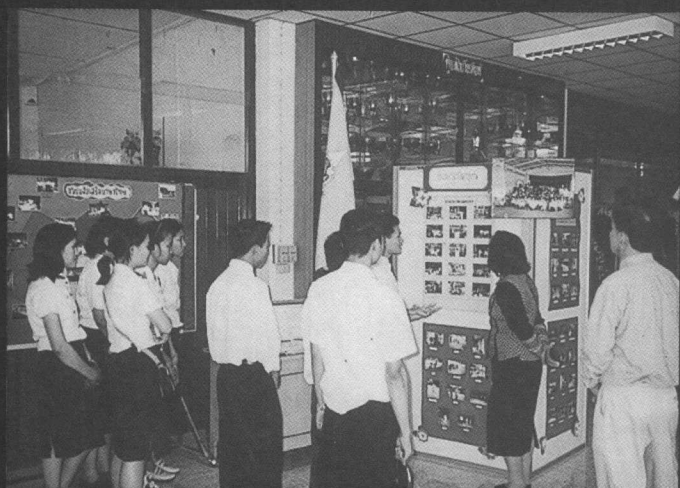
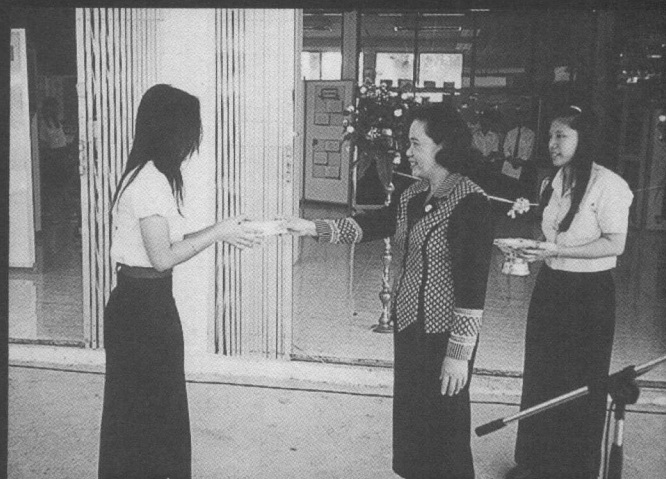
วันที่ 4 - 6 มีนาคม 2544 จัดประชุมแบบมีส่วนร่วมเพื่อ
กำหนดทิศทางกรวิจัยร่วมกับสำนักงานสนับสนุนกองทุนวิจัย (สกว.)

อธิการบดี และคณบดีจากมหาวิทยาลัยเคียงจู ประเทศเกาหลี มาเยือนระหว่างวันที่ 9-11 มกราคม 2544

ให้คำปรึกษางานวิจัยแก่สมาชิกชมรม
พัฒนาวิชาชีพครู
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อธิการบดีเป็นประธานเปิดงานนิทรรศการแสดงผลงานชมรมต่าง ๆ และมอบวุฒิบัตรแก่ประธานชมรม เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2544 ณ อาคารองค์การนักศึกษา

เข้าร่วมการแข่งขัน
กีฬาสัมพันธ์อุดมศึกษา
ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ระหว่าง 9-22 ธันวาคม 2543

Ethnic groups of Yunnan

Museum of the Yuanmou Man

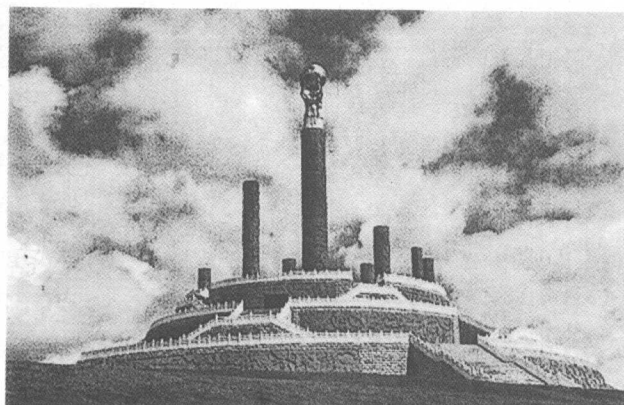
Village of the ethnic Wa minority

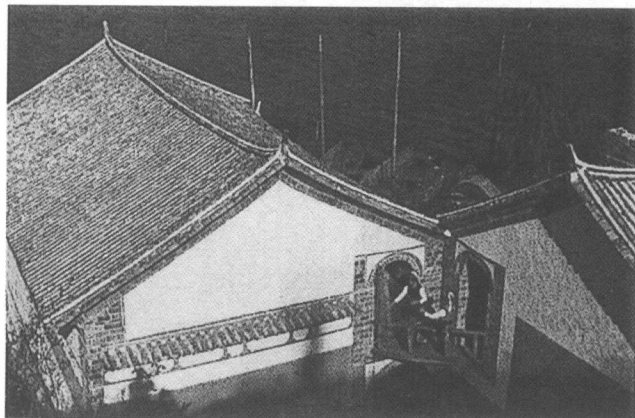
Costume show and competition of the ethnic Yi minority

Stilted bamboo cottages of the ethnic Dai people

The Sun Calendar Park

Houses of the ethnic Bai people

Where did the Thai People Come From?

: A View of One Who Come From Dali Where the Nanzhao-Dali Kingdoms Had Set Up

Yang Yi

Where did the forefathers of Thai people come from? When I asked my Thai students, they usually answered to me "Our school textbooks have told us that our ancestors had their roots in Altai Mountains. They were forced to migrate to the south because they had been repeatedly subjected to the oppression of the Han People".

I read the books that were written by Thai scholars in English, they usually introduced that before the Sukhothai Dynasty, Thai People established the Nanzhao kingdom. Then in the middle of the 13th century, when Kublai Khan led a mighty cavalry force into Yunnan and occupied Dali, a great number of Thai People were forced to migrate again to settle down at the present-day Thailand.

I wonder to the views. I am a Bai people from Dali where the Nanzhao and Dali kingdoms had set up. I know clearly about my nationalistic history, I firmly believe that theories mentioned above aren't true.

The Nanzhao and Dali Kingdoms Culture and the Sukhothai Culture Are Two Distinct Cultures As Different As Chalk From Cheese.

The Nanzhao and Dali kingdoms left many important cultural relics; for example, Nanzhao Civilization Memorial Tablet, the Three Pagodas and other relics, the Pictorial Nanzhao History, the Dali Kingdom's Transcribed Buddhist Sutra and the

Pictorial Scroll by Zhang Shengwen of the Dali Kingdom, etc. They are famous in the world as Phor-khun Ramkamhaeng ancient stone tablet in Thailand. Now, compare and study are as follows with above-mentioned the substantial objects themselves.

1.Spoken and Written Language

Above-mentioned cultural relics have a lot of written language, but all are in Chinese, not in Thai language. In addition, Fan Chuo in the Tang Dynasty wrote the *book Savage Tribes*. It amassed the most numerous of the Nanzhao language, and they are either identical or similar to those in the present language of the Bai and Yi people. It is worth notice, in the Nanzhao Language, there were terms like "Meng she zhao ", " Deng dian zhao",etc. Which would have to be written as " Zhao Meng she ", " Zhao Deng dian " , if we tried to write them according to the Thai language's word order of putting the modified before the modifier. Obviously, there is a very marked difference between the two languages.

The most ancient handwriting of the Thai's written language appears on the memorial tablet erected by the Sukhothai kingdom's King Phor-Khun Ramkamhaeng in 1292. It has been shape and utterly different from the Chinese written language. I think that the Nanzhao kingdom was from the middle of the 7th

century to A.D. 902. The Dali kingdom was from A.D. 937 to 1253. The Sukhothai Dynasty was from A.D. 1257 to 1436. There was only a short period of time between the Nanzhao-Dali kingdoms and the Sukhothai kingdom. If the Sukhothai Dynasty had really been established as a result of the mass migration of the Thai people caused by Kublai Khan's conquest of the Dali kingdom in the middle of the 13th century. Why Thai language was commonly used instead of Chinese in the reign of the Sukhothai Dynasty? As everyone knows, the spoken and written language of a people usually undergoes a period of several hundred years before it gradually takes a definite shape. It is evidence that the Siamese Language came into so long before the 13th century and wasn't same as written language of the Nanzhao and Dali kingdoms.

2. Religious Beliefs and Pagoda

The Nanzhao kingdom was a multi-national state in the realm under its jurisdiction. ⁽¹⁾ Apart from Bai and Yi race who made up the main body of the people, under their domination there were other races and tribes such as Dai, Hani, Naxi, Lisu, Achang, etc. The Nanzhao royal court was of the Wuman people while civil officials and military officers were of the Baiman people. At the boundaries of the Nanzhao kingdom, inhabitants believed in various religions, including Shamanism, Taoism, Buddhism, and the worshipping of village bodhisats and land bodhisats. *Zhang Shengwen's pictorial scroll*, as the most important material for the study of Buddhism in the

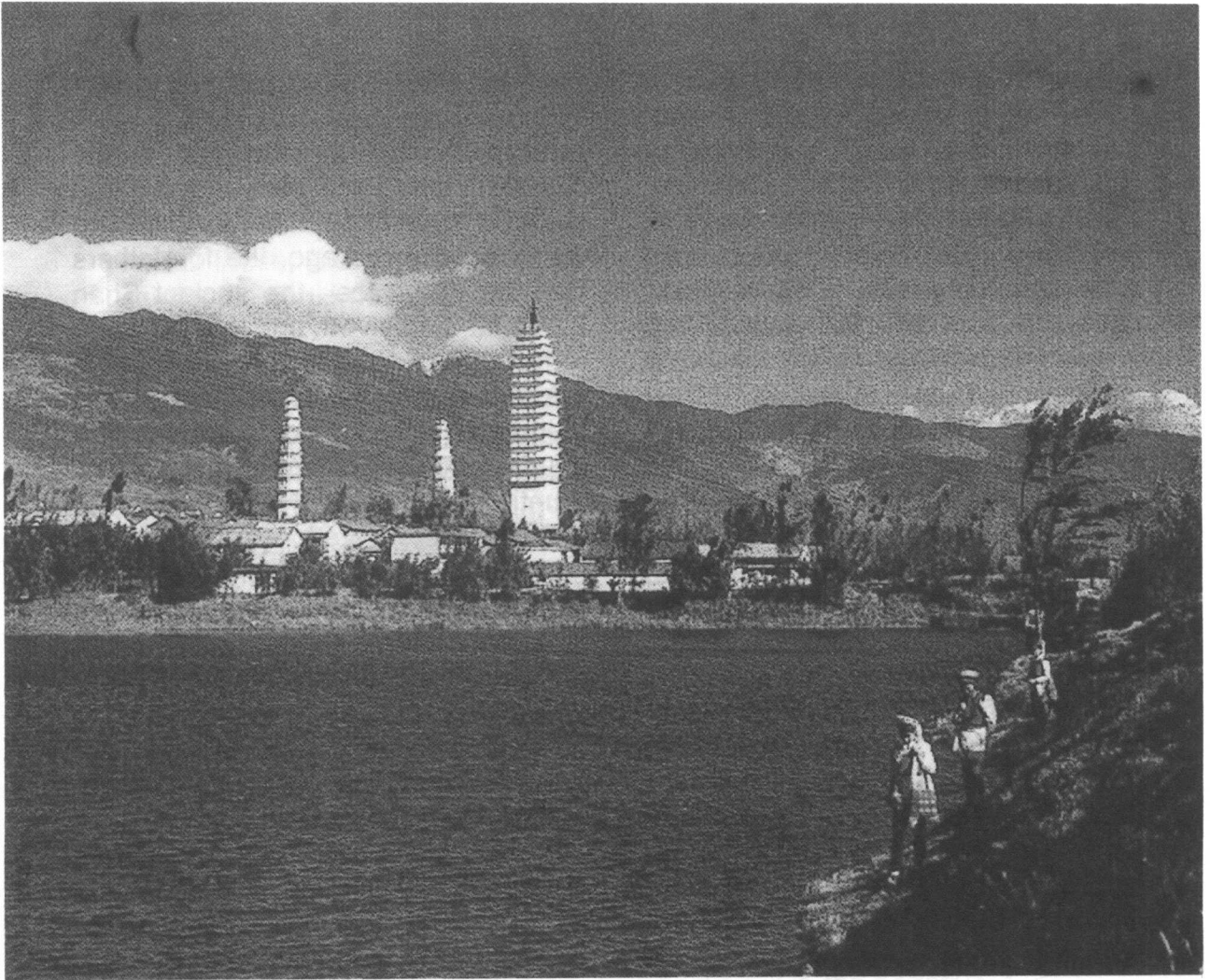
Nanzhao-Dali kingdoms, indicated the Buddhism prevalent was Shingon sect of the Mahayan during the Nanzhao-Dali period. However, the Thai people in Thailand believe in Hinayana from ancient times to modern times, which is different from Mahayana. The relics unearthed in the Dali and its surrounding areas belong to the cultural relics of the Shingon sect.

In addition, <picture 1 > is three pagodas of Dali, it situated at northwest of Dali city, built in the Tang Dynasty (A.D.836), it can boast history of over 1100 years. The Qianxun Pagoda as one of three Dali Pagodas, is similar to the Xiaoyan Pagoda in Xian built in Tang Dynasty; the two lesser pagodas, as north and south of it are similar to the pagoda of the Yunyan temple of Suzhou. These pagodas are entirely different from the Buddhist pagodas in Thailand. The famous Nakhon Pathom's great golden pagoda was the oldest Buddhist pagoda in Thailand, and was built more than 2000 years ago. It is similar to the pagoda in India but entirely different from the Buddhist pagoda in the Nanzhao-Dali kingdoms.

3. Customs and Habits

In the boundaries of the Nanzhao kingdom, there are a number of entirely difference and outstanding characteristics in the customs and habits of the Wuman and Baiman people.

Firstly, the system of joining the father's name with the son's name by taking the last character of the father's name as the first character of the son's name was a unique

1. < Picture 1>: Three Pagodas of Buddhist pagoda, situated at northwest of Dali, built in the Nanzhao Kingdom period (A.D.836).

custom among the Nanzhao Baiman and Woman people. The following is a complete system of joining the father's name with the son's name regarding to the Nanzhao royal court.

Xi Nu Luo – Luo Sheng – Sheng
Luo Pi – Pi Luo Ge – Ge Luo Feng
– Feng Jia Yi – Yi Mou Xun – Xun
Ge Quan – Quan Long Sheng –
Feng You – Shi Long – Long Shun
– Shun Hua Zhen.

Secondly, a high chignon is one of the most characteristic apparel and personal adornments in the Nanzhao kingdom. In the *Pictorial Scroll* by Zhang Shengwen, Xi Nu

Luo, the founder of the Nan Zhao kingdom, and his son, both did wear their hair in a high chignon.

Thirdly, the Nanzhao people like to wear felt cloaks, which they wouldn't take off no matter whether it is raining or shining, hot or cold. Now, the males of the Yi nationality in Yunnan always wear felt cloaks everyday.

Above-mentioned customs are the Nanzhao cultural features, but they have no connection with the Thai people and have direct cognate relationship with the Yi nationality now. To sum up, there is a categorical difference between the

culture of the Nanzhao-Dali kingdoms and the Sukhothai culture. The culture of the Nanzhao-Dali kingdoms have very pronounced local national colors, some reflected the culture of the Bai people and some reflected the culture of the Yi people. Likewise, Indian, Khmer and Ceylonese cultures had a very profound influence on the Sukhothai culture. At the same time, the Sukhothai culture has its own distinctive national characteristics. This is fully reflected in the palaces, Buddhist pagodas sculpture, mural paintings, literature, dance and other aspects of the Sukhothai Dynasty and Ayutthaya Dynasty. Therefore, we may draw the conclusion here that, the Nanzhao-Dali kingdoms and the Sukhothai culture both evolved gradually through a long historical process lasted for several hundred years, perhaps even more than a thousand years; and both cultures are two distinct cultures as different as chalk from cheese.

I think that if the Thai people whom forced to migrate south from the Nanzhao-Dali kingdoms established the Sukhothai Dynasty. Why was the Sukhothai kingdom's culture completely different from the Nanzhao Dali kingdoms' culture? In actual fact, after the conquest of Dali by Kublai Khan, the local people with their own Dali culture could never have migrated immediately south to the northern part of Thailand to establish a Sukhothai kingdom that had a completely distinct culture of their own

Where did the Thai Race Really Originate?

In my opinion, the place of origin of the Thai race is in the gorges and

plains of the northern part of the Indochina Peninsula and the southern part of Yunnan. About two thousand years ago, the forefathers of the Thai race---the ancient Shan people had lived and multiplied in the region, the areas geophysical form an integral part of the earth's surface, was not under the jurisdiction of any country. It was not until the Eastern Han Dynasty of China, there were loose tribal unions in the region. In the long course of the history, different parts of this region have successively fallen under the jurisdiction of China, Burma, Thailand and Laos respectively and become part of these countries. As a result of historical evolution, the Shan – Thai ethnic group of this region has gradually evolved into the Thai race of Thailand, the Lao race of Laos, the Thai race of northwest Vietnam, the Dai race of Yunnan and the Shan race of the Shan States of Burma. Reasons are as follows:

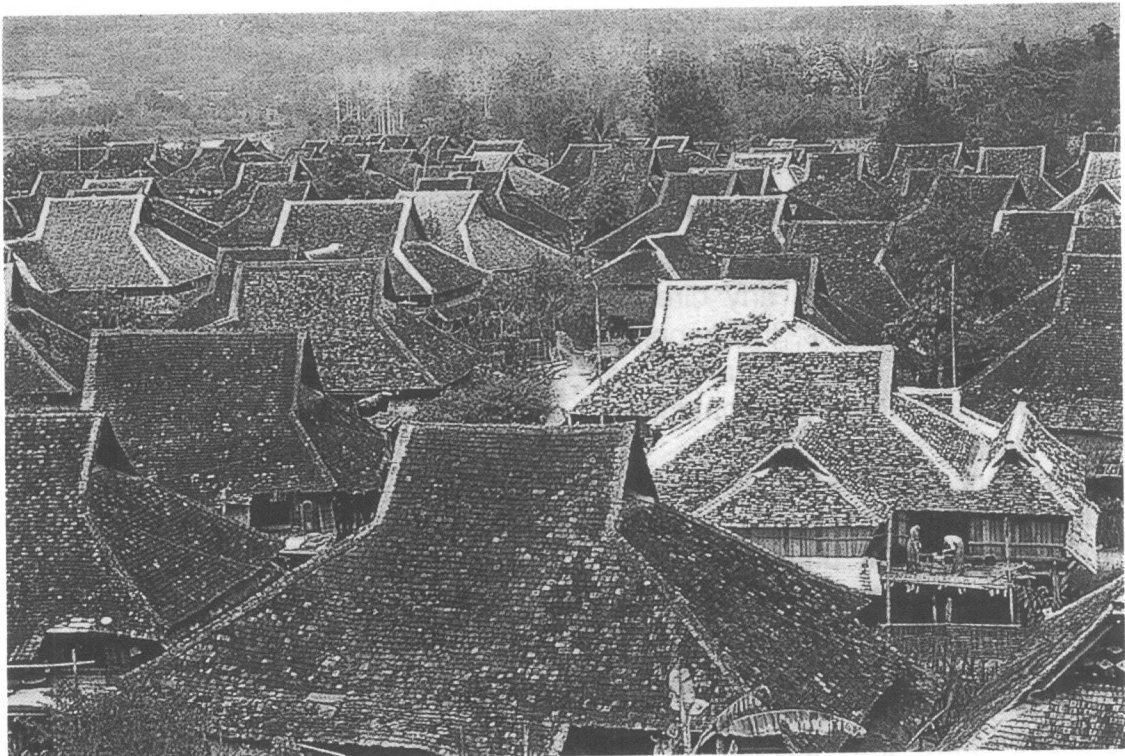
1. Shanxi province published in 1987 a book entitled *Rock Paintings of Altai Mountains in China*. The book introduced a long "corridor" of ancient rock paintings at the foot of the Altai Mountains. This corridor extends more than 1,000 Kilometers in length and more than 40 rock-painting sites have been thoroughly examined with more than 10,000 rock paintings found the contents. And styles of the Altai rock paintings are diversified and colorful, it vividly reflect from different angles the grassland cultural styles and features of the nomadic clans and tribes who inhabited the Altai Mountain region in ancient times. However, as it is well known the

Thai and Dai races have long been living in tropical and sub – tropical river valleys and plains, they are settled dwellers with farming as their main mode of production. Judging from all these, the homeland of the Thai people could never be the Altai Mountains. ⁽²⁾

2. In Chinese history book entitled *Records of the Historian* recorded that the ancestors of the Dai people were referred to as Dian Yue in the Han Dynasty. Golden Teeth or Silver Teeth in the Sui and Tang Dynasties; BaiYi in the Song, Yuan and Qing Dynasties. According to the *Brief Record of Yunnan* Written by Li Jing of the Yuan Dynasty, “of the tribes in the Southwest, Bai Yi is the dominant one, since it spreads to Tibet in the North and Cochin-China in the South, with basically similar customs.” It shows that the Dai people remained settled in the South and Southwest of Yunnan. Judging by relevant records dating

from Yuan Dynasty to Ming Dynasty, the Dai Region remained predominantly under the rule of the “chieftains”. The “Chieftains” of Dai Region were hereditary officials appointed by the Yuan and Ming Court. The Yunnan provincial government exacted taxes, set up courier stations and stationed army in the Dai Region.

<Picture 2 > is Dai people who live in the west and southwest of Yunnan today. I think the Dai people in the west and southwest of Yunnan was the only race closely related to the Thai in Thailand and whose language belonged to the same language family as the Thai race. If a lot of Thai people were forced to migrate to the South, the Dai people who now live in the west and southwest of Yunnan naturally should fall into the category of people taking part in the “ Mass migration to the South”. But the answer is in the negative.

2. <Picture 2>: Today Dai people who live in the west and southwest of Yunnan look like Thai people in Thailand.

3. In the history of the Eastern Han Dynasty chronicles, It is recorded that in 97, 120 and 131 A.D., Shan kingdom emissaries missions to Loyang, the capital of the Eastern Han Dynasty. They presented to the court music band and some magicians and the court gave them friendly receptions. Noteworthy is the fact that the first and second mission come from a territory beyond Yong Chang and the third mission come from the middle part of Vietnam now. ⁽³⁾ This shows about two thousand years ago, the Shan, as the ancestors of the Thai and Dai peoples, had already lived in the wide area of the present – day northern and southwestern of Yunnan.

4. In Chinese historical materials, the Sukhothai Kingdom called Xian Guo (the ancient Siam), and had rather close political and cultural relation in the Yunnan Dynasty. Famous King Ram Khamhaeng of the Sukhothai Kingdom, made tributes of tigers and elephants, etc. to the Court, and Yuan Court also bestowed on the king “saddles and bridles, white horse and gold-filigreed dress” and bestowed on the “hereditary prince” “Tiger Tally”. ⁽⁴⁾ I think that if had had any direct or frontal confrontations, the people of the Sukhothai kingdom and Yuan Dynasty have never any contact.

5. In recent years at Thailand, a large quantity of valuable historical relics have been unearthed, which demonstrate that the Thai People have a long history, and created their brilliant ancient culture with its own distinct national traits. I firmly believe that the day when the brilliant ancient culture of the Thai

people buried in the depth of the earth has come to light, an irrefutable conclusion can be drawn that the Thai people are the natives of Thailand!

Conclusion

This article has come to the following main conclusions:

1. The forefathers of Thai race – the ancient Shan people hadn't lived in the Altai Mountains but in the gorges and plains of the northern part of the Indochina Peninsula and the Southern part of Yunnan.

2. The Nanzhao kingdom was a state not founded by the Thai people, but a local separatist regime founded by the ancestors of the Yi and Bai nationalities in the Tang Dynasty.

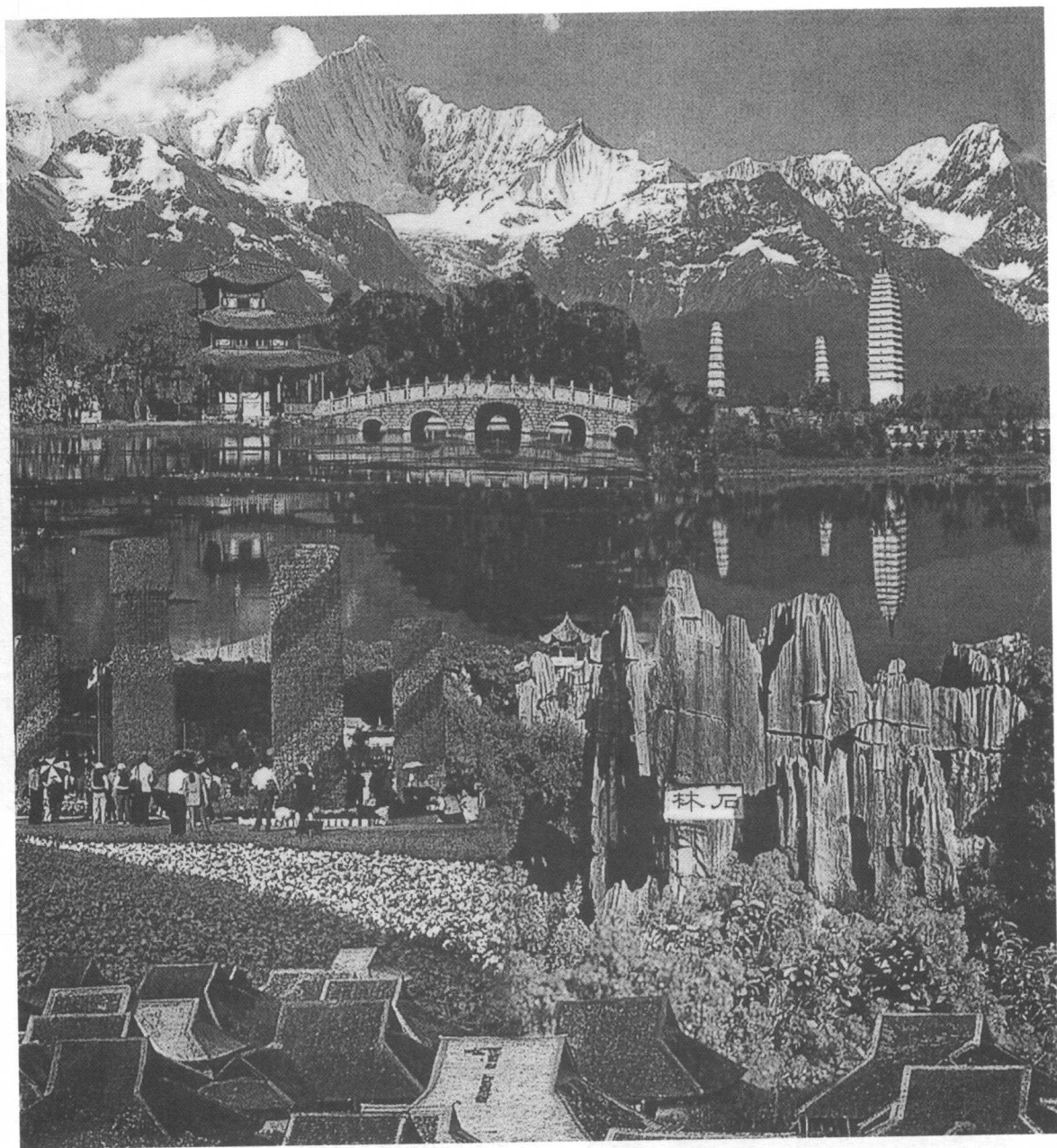
3. The Thai people are the natives of Thailand and have a long history. They did not in any sense migration south in mass to Thailand after Kublai Khan's conquest of the Dali Kingdom.

<< Notes >>

(1) Detailed records have Du You's *Encyclopedia*. Fan chuo's *Book of Savage Tribes*. Liu xu's *Old History of the Tang Dynasty*. Ouyan xiu et al's *New History of the Tang Dynasty*. Sima guang's *History as a Mirror* and so on.

(2) *Rock Painting of Altai Mountains in China*. Shanxi People's Art Publishing House. July 1987, pp. 17.

(3) *History of the Eastern Han Dynasty*, Vol.4: *Chronicles of the Reign of Emperor Huo Di*, Vol.5:

Chronicles of the Reign of Emperor An Di, Vol.86: History of the Southwest Tribe of Ai lao.

(4) History of the Yuan Dynasty, Vol .17: Chronicles of the Reign of Emperor Shizu. , Vol .20: Chronicles of the Reign of Emperor Chengzu, Vol .210: History of Xian Guo (Siam).

ในนามของสำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา กระผมรู้สึกเป็นเกียรติที่ได้มีโอกาสต้อนรับท่านที่เคารพพรักทั้งหลาย เข้าสู่บริการท่องเที่ยวทางน้ำเลียบกาะเมืองอยุธยา หรือในชื่อที่มีความงดงามมากกว่านี้คือ **“กรุงเทพมหานครบรรพตราชวราวุธศรีอยุธยา”** การเดินทางของเราวันนี้ช่วงเป็นเวลาที่เหมาะสมเสียจริงๆ เพราะเป็นเวลาบ่ายแก่ๆ แล้วอากาศไม่ร้อนมีกระแสลมอ่อนๆ จากทิศใต้ที่หลายคนเรียกว่าลมมรสุม ลมว่าว หรือลมสำเภาพัดโชยมาเบาๆ สัมผัสกับผิวน้ำ และแสงอาทิตย์ที่ใกล้จะลับขอบฟ้า ทำให้เกิดเปลวคลื่นเป็นฝอยกระจายเป็นประกายระยิบระยับ เป็นภาพที่อยากกล่าวว่าสวยงามตื่นตาน่าชมเป็นอย่างยิ่ง

อีกประมาณ 1 ชั่วโมงกว่าๆ เท่านั้นความมืดของราตรีกาลก็จะคืบคลานมาถึง เป็นเวลาที่เราเดินทางของเราจะสิ้นสุดลงพอดี ก็ขอเชิญชวนท่านทั้งหลาย หายใจยาวๆ สูดอากาศบริสุทธิ์ ที่นับวันจะหาได้ยากและซบเซากับทัศนียภาพอันสวยงามที่เป็นธรรมชาติ โบราณสถาน วิวาอาราม สองข้างทางนี้ด้วย

การท่องเที่ยวทางน้ำรอบเกาะเมืองอยุธยา

สุธรรม ราชะสิงห์

วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำ เลียบเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาของพวกเรา นอกจากจะเป็นการหวนกลับไปสู่การรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ของชาวลี้งปรักหักพังโบราณสถานของวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมที่เห็นที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานแล้ว ยังอาจเป็นการแสวงหามุมมองใหม่ๆ ที่บางท่านอาจจะยังไม่เคยเห็นไม่เคยได้ยิน ได้ฟังมาก่อน และที่น่าจะเกิดขึ้น คือ ขอให้การเดินทางของเราเกิดเป็นประโยชน์อย่างยั่งยืน ช่วยให้เราท่านทั้งหลายรักษาภาพตึกเหล่านี้ไว้ให้อยู่คู่ไทยตราบนานเท่านาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีกระแสพระราชดำริว่า “น้ำคือชีวิต” น้ำเป็นผู้ให้กำเนิดเหมือนแม่ คนไทยจึงมีคำว่า แม่น้ำ กิริยาอาการของคน รวมทั้งนิสัย ใจคอ ถ้ามีน้ำเข้าไปประกอบด้วย จะเป็นอาการที่ดี เช่น คนไทยมีคำว่า น้ำคำ น้ำมือ น้ำใสใจจริง

สายน้ำ เป็นเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่อดีต เป็นที่อาศัยตมกิน เป็นเส้นทางสัญจร เป็นที่อยู่อาศัยบนเรือ เป็นที่ทำมาค้าขาย ประกอบอาชีพตกปลา ตกกุ้ง

สายน้ำเริ่มถูกลดบทบาทลง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 โดยมีถนนเข้ามาแทนที่ คนไทยมีคำกล่าว และถ้อยคำที่เป็นสุภาษิตที่เกี่ยวข้องกับน้ำอยู่มากเช่น

กระแสน้ำไม่คอยท่า เวลาไม่คอยใคร
น้ำขึ้นให้รีบตัก
น้ำท่วมปาก
น้ำเชี่ยว อย่าขวางเรือ
น้ำลด ตอดูด

กรุงศรีอยุธยา เป็นราชธานีเก่าของไทยยาวนานถึง 417 ปี (กรุงเทพฯ ขณะนี้มีอายุ 219 ปี) ต้องพบกับความ

ล่มสลายลงในเดือน 5 ขึ้น 9 ค่ำปีกุนอันเป็นวันเนาวันสงกรานต์ โดยหนีไม่พ้นกฎของธรรมชาติ (Natural Law) หรือกฎแห่งสังสารวัฏ คงเหลือไว้แต่ซากสิ่งปรักหักพัง และอดีตที่เป็นประวัติความเป็นมาที่มีค่า ควรแก่การจดจำและศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

กรุงเทพมหานครบรรพบุรุษกรุงศรีอยุธยา เป็นนามเรียกขานที่หลายคนสันนิษฐานว่ามาจาก **เขื่อนครในมหากาพย์อันยิ่งใหญ่ของอินเดีย 2** เรื่องคือ รามายณะและมหาภารตะ นามนี้แฝงไว้ด้วยความศักดิ์สิทธิ์และอำนาจ

บางคนกล่าวว่า “อยุธยา” มาจากชื่อของฤาษี 4 ตน มีความหมายรวมกันว่า เป็นนครที่ยากต่อการทำลายล้าง (ไม่แพ้) เป็นนครที่ได้รับการขนานนามหลายอย่างหลายประการด้วยกัน เช่น

นครแห่งแม่น้ำ (Charinao = city of rivers)

เวนิส แห่งภาคตะวันออก (Venice of the east)

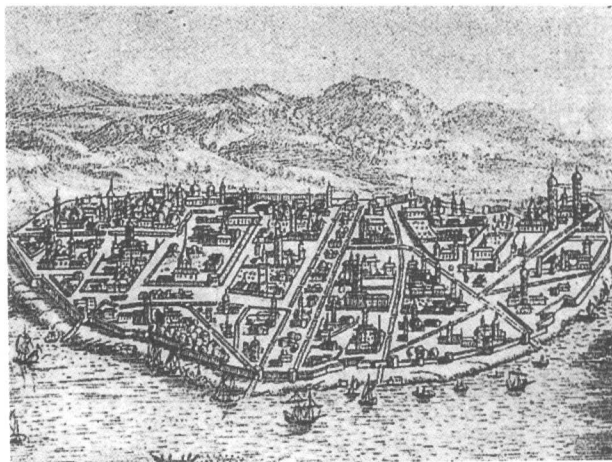
เมืองป้อม (fort city)

เมืองท่า (port city)

เมืองแห่งวัด (city of temples)

เมืองแห่งศิลปะประเพณีวัฒนธรรม (city of culture)

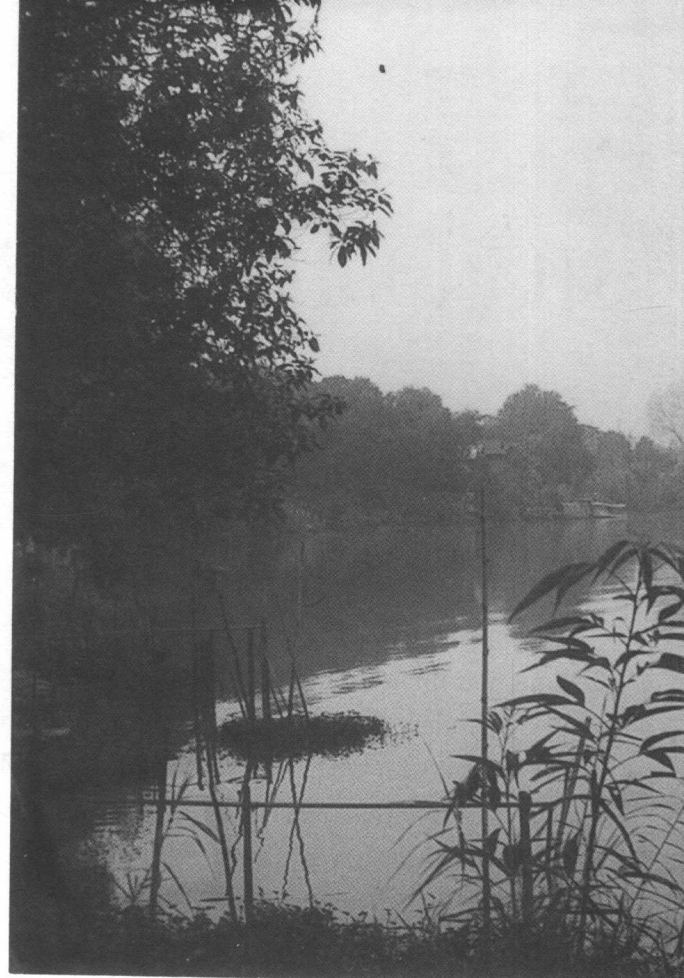
มีรูปร่างลักษณะคล้ายลำภาวจิน คล้ายรูปไข่ และคล้ายรอยพระพุทธรูปขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

อยุธยาเป็นนครแห่งแม่น้ำลำคลอง

ทั้งนี้เพราะตัวเกาะเมืองอยุธยาทั้งในอดีตและปัจจุบันมีแม่น้ำล้อมรอบ 3 สายคือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำลพบุรี แม่น้ำป่าสัก นับตั้งแต่หน้าพระราชวังจันทร์เกษมจนมาบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณวัด**เจ้าพระนางเชิง** เดิมเป็นคู่อ้อมหน้าซึ่งสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) โปรดให้ขุดขึ้นและขุดขยายอีกครั้งหนึ่งในแผ่นดินสมเด็จพระมหาธรรมราชา ทำให้กระแสน้ำเปลี่ยนทางเดิน ทั้งในบริเวณเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา และบริเวณรอบนอกมีลำคลองต่างๆ เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายมากมาย เช่น คลองมะขามเรียง หรือคลองในไก่ คลองท่อ คลองฉะไกรน้อย คลองบ้านบาตร คลองสวนพลู คลองกระมัง คลองตะเคียน คลองคูจาม เป็นต้น การมีแม่น้ำล้อมรอบเมื่อถึงฤดูน้ำหลาก น้ำจะท่วมบริเวณรอบนอกพระนครทำให้ข้าศึกที่มามุ่งทัพล้อมกรุงศรีอยุธยา ต้องรับท่าสงครามให้เบ็ดเสร็จ ก่อนถึงฤดูน้ำ มินะนั้นก็ต้องถอยทัพกลับไปทำให้ในจำนวนสงครามกับข้าศึกรวม 24 ครั้ง กรุงศรีอยุธยาต้องเสียแก่พม่าเพียง 2 ครั้งเท่านั้น ปัจจุบันนี้แม่น้ำ ลำคลองหลายๆแห่ง หลายๆตอนต้นดินแคบลง เพราะคนไทยหันมาใช้ในการเดินทางทางบกมากขึ้น แม่น้ำคลองขาดการดูแลชาวบ้านปลูกบ้านหันหลังลงน้ำ ทั้งขยะเศษอาหารสิ่งปฏิกูลลงน้ำ ปลูกบ้านที่อยู่อาศัยรุกล้ำเขตแม่น้ำลำคลองทำให้แม่น้ำลำคลองแคบและตื้นเขินทำให้เราไม่สามารถนั่งเรือเข้าไปในบริเวณคลองเมืองได้ การเดินทางของเราจึงเดินทางได้ไม่รอบเกาะเมือง

แม่น้ำลำคลองมิใช่เป็นเพียงเส้นทางใช้สัญจรไปมาเท่านั้นแต่ยังเป็นที่ให้คนปักหลักจอดเรือ ผูกเรือนแพเพื่ออยู่อาศัย เพื่อการค้าขายในรูปของตลาดน้ำ เพื่อการยกทัพทางเรือสู้รบกับข้าศึก เช่น สมเด็จพระนเรศวรมหาราชเคยยกทัพทางเรือ ติดตามกองเรือของพญาจันจันตุ แม่ทัพเขมรที่เปลี่ยนใจไม่สวามิภักดิ์ต่อกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2116 เพื่อการประมงคือการทอดแห ลงอวน ลอยข่าย ลอยกระบอกจับกุ้ง หอย ปู ปลา ซึ่งมีอยู่ชุกชุม ตามธรรมชาติด้วยภาพเหล่านี้หลายภาพหายไปแล้วยิ่งไปกว่านั้นบางภาพหายไปจากความทรงจำของผู้คนแล้ว เช่น ภาพเรือนแพ ภาพตลาดน้ำ บางภาพกำลังจะหายไป เช่น ภาพการสัญจรทางน้ำ ภาพคนทอดแห ตกปลา ภาพพระภิกษุพายเรือบิณฑบาตรในยามเช้า เป็นต้น

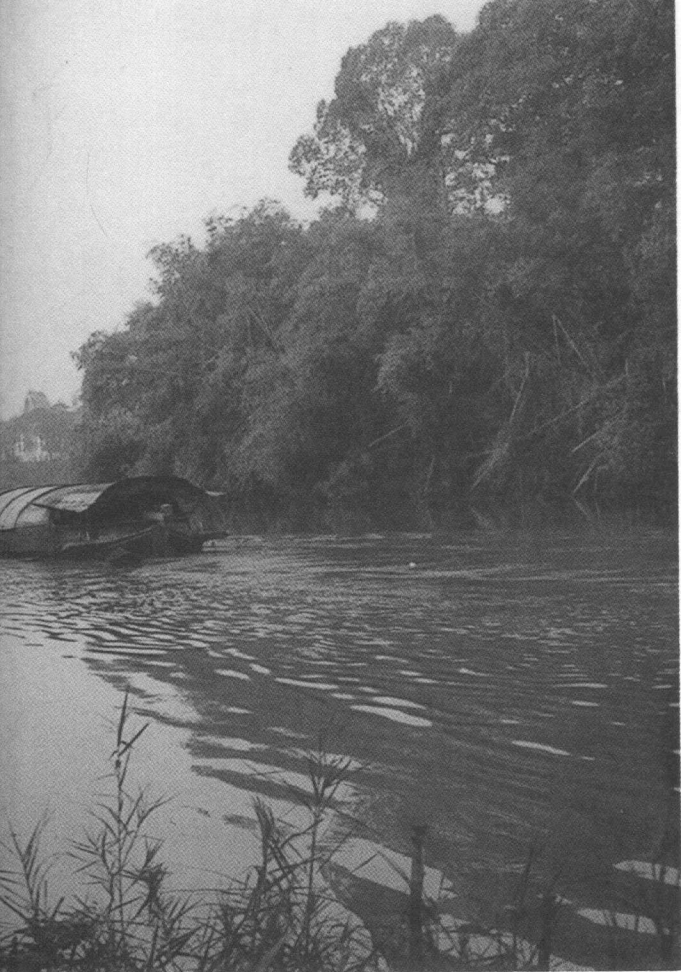
เรือที่ชาวบ้านใช้มีอยู่หลายขนาด หลายลักษณะหลายชื่อ เช่น เรือบด เรือเขมร เรือลำปิ่น เรือหนู เรือมด เรืออีโปง เรือกระแซง เรือข้างกระดาน

โดยเหตุที่มีแม่น้ำลำคลองจำนวนมากคนอยุธยาจึงถูกเรียกว่าเป็นชาวน้ำคงไม่ใช่แหว่น้ำ เหมือนดังที่สุนทรภู่ถูกคนโจรกรรมขโมยในเรือ เมื่อมาจอดเรือที่หน้าวัดหน้าพระเมรุเมื่อ พ.ศ. 2350 และโดยเหตุที่มีแม่น้ำลำคลองมากและเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง ทำให้เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำนาทำไร่ จนได้รับการขนานนามว่าอู่ข้าวอู่น้ำ (ปัจจุบันนี้เป็นอยู่หรือเปล่า)

สุนทรภู่เปรียบเทียบจิตใจคนไว้เหมือนกับคลองในนิราศเมืองเพชร ตอนล่องเรือเข้าคลอง 32 คด ว่า

อันคดอื่นหมิ่นคดกำหนดแน
เว้นเสียแต่ใจมนุษย์สุดกำหนด
ทั้งลวงล่องอเจี้ยว ทั้งเลี้ยวลด
ถึงคลองคดก็ยังไม่เหมือนใจคน

คลองคดทำให้เรานึกถึงคลองโคกขาม นึกถึงพันท้ายนรสิงห์ อยุธยาไม่ค่อยมีคลองที่คดมากๆ จะมีก็แต่คลองแคบ แม่น้ำที่คดและอันตราย ก็คือ ตรงบริเวณวัดพนัญเชิง เขตตำบลลำภาลม์ ฤดูน้ำหลาก เรือมักจะล่มได้ง่ายในบริเวณนี้

อยุธยาเป็นเมืองป้อม

ราชธานีศรีอยุธยามีกำแพงล้อมรอบถึง 3 ชั้น (ตรีบุร) มีประตูมีป้อมปราการตั้งเรียงรายล้อมรอบเกาะเมืองเพื่อป้องกันการโจมตีของข้าศึกศัตรูถึง 17 ป้อมด้วยกัน เช่น ป้อมท้ายกบ ป้อมสุกรัต ป้อมปากท่อ ป้อมท้ายสนม ป้อมหัวสมุทร ป้อมประตูข้าวเปลือก ป้อมมหาไชย ป้อมวัดขวาง ป้อมเหล่านี้นับเรียงรายตั้งแต่บริเวณหัวแหลมไปตามคลองเมืองถึงบริเวณพระราชวังจันทร์เกษมและ ป้อมหอราชคฤห์ ป้อมเพชร ป้อมอกไก่ อยู่ทางทิศใต้ของเกาะตั้งแต่วัดจีนหรือวัดรัตนชัยไปทางทิศตะวันตก ถึงจะมีกำแพงมีป้อมปราการที่ดูมั่นคงแข็งแรงเพียงใด ก็ต้องพบกับความล่มสลาย เพราะศึกภายในคือการแตกความสามัคคี การขาดการฝึกซ้อม เตรียมความพร้อมในการสู้รบที่พ่ายแพ้ต่อศึกภายนอกที่กำลังทัพของข้าศึกมีสูงกว่า

ในเดือน 5 ปีกุน พ.ศ. 2310 ถึงแม้ว่าชาวบ้านบางระจันโดยมีผู้นำปรากฏชื่อตามเพลงที่หลวงวิจิตรวาทการแต่งไว้ คือ นายอิน นายจัน นายแท่น นายดอก นายเมืองขุนสรรค์ พันเรือง นายทองแสงใหญ่ นายโชติ นายทองเหม็น จะได้แสดงวีรกรรมอันหาญกล้าต่อสู้พม่าข้าศึกอยู่ได้เป็นเวลานาน แต่น่าน้อยก็ยอมแพ้ไฟทำให้กำแพงพระราชวังค่ายคูประตู หอรบต้องพังทลายลงและเสียกรุงในที่สุด และในสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3 ได้มีการทลายกำแพงเมือง

นำอิฐใส่เรือล่องไปสร้างกรุงเทพฯ เป็นอันมากและประชาชนก็พากันแอบขุดค้นทำลายโบราณสถานเพื่อหาทองและสิ่งของมีค่าที่เชื่อว่าบรรพบุรุษไทยซุกซ่อนไว้อยู่เนืองๆ ทำให้กล่าวได้ว่าอยุธยาไม่ได้ถูกทำลายเพราะพม่าข้าศึกเท่านั้นแต่ถูกทำลายด้วยฝีมือของพวกเราคนไทยด้วย การโกรธเคืองเพียงพม่าอย่างเดียวมันไม่เกิดประโยชน์อีกแล้ว สำหรับสถานการณ์ปัจจุบันเราควรคิดว่าเราคนไทยได้บทเรียนที่มีค่าอะไรบ้างจากการเสียกรุงศรีอยุธยาทั้ง 2 ครั้ง และครั้งที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2540 ที่ผ่านมา ทำอย่างไรประวัติศาสตร์จึงจะไม่ซ้ำรอยเดิม

อยุธยาเป็นเมืองแห่งวัด

มีวัดในพระพุทธศาสนาอยู่เป็นอันมากรวมแล้วประมาณ 300 วัด เช่น วัดพนัญเชิง วัดพุทไธสวรรย์ วัดไชยวัฒนาราม วัดสุวรรณคาราราม นอกจากนี้ยังมีโบสถ์ในศาสนาคริสต์และมัสยิดในศาสนาอิสลาม สร้างกระจายอยู่ทั่วไป แสดงถึงความมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาของประชาชนโดยไม่คำนึงว่าผู้ที่อยู่ในประเทศไทยนั้นจะเป็นคนไทยหรือว่าคนต่างชาติ ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนาได้อย่างเท่าเทียมกัน

การที่วัดในศาสนาพุทธสร้างขึ้นเป็นจำนวนมากเป็นเพราะคติความเชื่อของคนไทยที่เชื่อว่าการสร้างวัดจะได้บุญมากและแสดงออกถึงความมั่งมีและบุญญาธิการของผู้สร้างพระมหากษัตริย์เชื้อพระวงศ์ตลอดจนไพร่ฟ้าสามัญชนจึงนิยมสร้างวัด จนถึงกับมีคำกล่าวว่า สร้างวัดเพื่อให้มีพื้นที่สำหรับให้ลูกหลานเล่น วัดจึงแบ่งเป็นวัดหลวงและวัดราษฎร์ ปัจจุบันวัดหลายวัดเก่าชำรุดไปตามกาลเวลาบางวัดกลายเป็นวัดร้าง บางวัดสูญหายไปจากแผนที่เพราะการก่อสร้างถนนหนทาง เช่น ถนนโรจนะซึ่งสร้างหลังการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ถนนอุทอง เป็นถนนสายแรกที่สร้างรอบเกาะเมืองสมัยรัชกาลที่ 5 การสร้างบ้านเรือนเพราะผลประโยชน์ส่วนตนและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของคนบางคน บางกลุ่ม ในอดีตวัดมีความสำคัญมากเพราะเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นโรงพยาบาล เป็นโรงเรียน เป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่างๆ ของคนไทย ปัจจุบันความสำคัญของวัดลดลงไปมาก

อยุธยาเป็นเมืองท่า

คำว่า “ท่า” มีความหมายว่า “ฝั่งน้ำสำหรับ ขึ้น ลง

หรือจอตเรือ” สมัยกรุงศรีอยุธยามีท่าค้าขายหลายท่า เช่น **ท่าวาสุกรี** อยู่ด้านทิศเหนือ ติดกับคลองเมือง **ท่าสิบเบี้ย** อยู่ตรงก้นวัดกุฎีทอง **ท่าทราย** อยู่ติดกับวัดราชประดิษฐฐาน **ท่าภาษี** อยู่บริเวณสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบัน

อยุธยาเป็นศูนย์กลางการท่ามาค้าขายในย่านเอเชียอาคเนย์ มีย่านการค้าอยู่ 30 กว่าย่าน มีตลาดบกและตลาดน้ำหลายสิบตลาด สำหรับตลาดน้ำมีกระจายอยู่ทั่วไปในบริเวณคลองเมืองบริเวณวัดมณฑปไปถึงวัดตอตะปู จากวัดมณฑปไปวัดประตูทรงธรรม วัดพิชัยสงคราม วัดสุวรรณดาราราม ไปจนถึงวัดพนัญเชิงและจากวัดพนัญเชิงไปยังย่านบางกะจะไปถึงหมู่บ้านวิลันดา และบ้านญี่ปุ่นบริเวณปากน้ำแม่เบี้ยมีคนไทยจากเมืองต่างๆ เช่น จากเมืองพิษณุโลก เมืองตาก เมืองวิเศษไชยชาญ เมืองสิงห์ เมืองสุพรรณ เมืองเพชรบูรณ์ เดินทางมายังกรุงศรีอยุธยา ด้วยยานพาหนะคือเรือรูปร่างต่างๆ กัน เช่น เรือใหญ่ท้ายแฉ่ง เรือหางเหี่ยว นำสินค้า เช่น น้ำมัน ยาสอบ น้ำมัน ของป่าจากภาคเหนือ และข้าวเปลือกจากภาคกลาง มาปักหลักขาย หรือจอตแพคค้าขายนับเป็นหมื่นๆ แพ

สำหรับชาวต่างประเทศในมรสุมเทศกาล หรือฤดูลมล่าเมา ก็จะเดินทางโดยเรือสำเภา เรือกำปั่น เรือดาว หรือเรือเกลือท กางใบ เดินทางจากอ่าวไทย เข้ามาตามลำน้ำเจ้าพระเจ้านำเรือมาทอดสมอขนสินค้าของตนเข้ามาขายในห้างร้าน ตึก ในกำแพงพระนคร ที่ตนได้เช่าหรือซื้อไว้จนเกิดเป็นย่านที่มีสินค้าแต่ละอย่างวางขาย เช่น ดอกไม้เพลิงมีจำหน่ายย่านซีกุน น้ำมันพืชชนิดต่างๆ เช่น น้ำมันถั่ว น้ำมันงา มีขายย่านสัมปณี เชือกฟั่นจากเปลือกมะพร้าว มีขายย่านบ้านท่าภาษี ย่านหอรัตนไชย ผลิตและขายเครื่องเรือน ย่านในโกมีสินค้าจากเมืองจีน เช่น ผ้าไหม ผ้าแพร ถ้วยโอโหมขาย เป็นต้น ซึ่งภายหลังต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จึงเกิดชื่อย่านต่างๆ ในกรุงเทพฯ เช่น บ้านหม้อ บ้านช่างหล่อ บ้านพานถม บ้านบาตร เลียนแบบหมู่บ้านในกรุงศรีอยุธยา เพื่อเป็นการรักษาอดีตให้คงอยู่ต่อไปนั่นเอง

อยุธยาเป็นเมืองแห่งศิลปวัฒนธรรม

ศิลปวัฒนธรรมของไทยได้รับการเริ่มต้นและถ่ายทอดพัฒนามาตั้งแต่สมัยสุโขทัย สู่สมัยอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ประเพณีวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องกับน้ำก็คือประเพณีการแข่งขันเรือ ปรากฏตามเอกสารตำรับท้าวศรี

จุฬาลักษณ์ว่าพระมหากษัตริย์สมัยกรุงสุโขทัย ทรงจัดให้มี **พระราชพิธีอาศุข** หรือการแข่งขันเรือมาแล้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้สืบทอดประเพณีนี้โดยจัดให้มีการแข่งเรือยาวขึ้นในช่วงเทศกาลวันเพ็ญเดือน 12 หรือเทศกาลลอยกระทง ที่แม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณหน้าวัดกษัตราธิราช ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรจะจัดประเพณีลอยกระทงตามประเพณีและการแข่งเรือยาวนานาชาติในช่วงเทศกาลลอยกระทงเป็นประจำทุกปีมาเช่นเดียวกัน

เมื่อถึง**เทศกาลทอดกฐิน** คนไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาในช่วงระยะเวลาที่บ้านเมืองสงบร่มเย็นก็จะมีโอกาสเห็นขบวนพยุหยาตราทางชลมารคของพระมหากษัตริย์ในพระราชพิธีถวายผ้าพระกฐิน หรือพระราชพิธีสำคัญๆ ต่างๆ ในท้องน้ำแลดูสวยงามตระการตา เช่น ขบวนพยุหยาตราทางชลมารคของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชที่นิโคลัส แชรเวลเขียนบันทึกไว้ เป็นต้น

เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์กวีเอกของไทยสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ได้ทรงนิพนธ์กาพย์เห่เรือไว้ขับร้องเพื่อความพร้อมเพรียง อลังการของขบวนพยุหยาตราทางชลมารคอีกด้วย

ขบวนแห่อัญเชิญพระราชสาส์นของทูตต่างประเทศ หลายๆ ประเทศที่เข้ามาเจริญสัมพันธไมตรี เข้ามาทำมาค้าขายกับราชธานีกรุงศรีอยุธยาก็เป็นอีกปรากฏการณ์หนึ่ง

ด้านทิศตะวันตก สถานที่สำคัญ ในพระราชวังจันทร์เกษม ประกอบด้วย

1. พลับพลาจตุรมุข
2. พระที่นั่งพิมานรัตยา
3. พระที่นั่งพิสัยศัลลักษณ์ (หอส่งกลอง)
4. ดิกรังม้าพระที่นั่ง
5. อาคารสโมสรเสือป่า
6. ดิกรังม้าพระที่นั่ง

วัดพิชัยสงคราม

เป็นสถานที่ตั้งค่ายของพระยาวชิรปราการ (พระเจ้าตากสิน) เป็นค่ายนอกพระนครค่ายหนึ่งในจำนวน 8 ค่ายที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสู้รบกับพม่าก่อนเสียกรุงครั้งที่ 2 มีค่ายต่างๆ ได้แก่ค่ายพะเนียด ค่ายวัดหน้าพระเมรุ ค่ายวัดไชยวัฒนาราม ค่ายวัดพุทไธสวรรย์ ค่ายคลองสวนพลู ค่ายวัดเกาะแก้ว และค่ายวัดนางชี เมื่อกรุงศรีอยุธยาใกล้จะเสียกรุง พระเจ้าตากและทหารเสือของพระองค์ได้ยกทัพตีฝ่าวงล้อมของพม่าออกจากวัดนี้ เดินทัพผ่านบ้านข้าวเม่า บ้านธนู บ้านสามบัณฑิต บ้านโพธิ์สาวหาญ อำเภอกุทัยไปจนกระทั่งถึงเมืองจันทบุรี และตราด เตรียมกองทัพเรือและยกมาตีกรุงศรีอยุธยาคืนจากพม่าได้เป็นผลสำเร็จหลังจากเสียกรุง 7 เดือน

ที่สร้างความตื่นตาตื่นใจให้กับชาวพระนครศรีอยุธยา เช่นเดียวกัน ขบวนแห่จะล่องขึ้นมาตามลำน้ำเจ้าพระยา เลียบกำแพงเมือง และจอดที่ท่าเรือประตูชัย จัดขบวนแห่อัญเชิญพระราชสาส์นทางบกด้วยราชรถเทียมช้าง เทียมม้า มีเสียง คานหาม สำหรับผู้ที่มีตำแหน่งสูง แห่แห่น แวดล้อมด้วยทหารเดินเท้าและดนตรีขับประโคมเข้าไปยังพระบรมมหาราชวัง นอกจากนี้ยังมีพระราชพิธีที่เกี่ยวกับน้ำอื่นๆ อีก เช่น พิธีไล่เรือ พิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา พิธีพืธนาศาสตร์ เป็นต้น

ต่อไปนี้ผมขอนำท่านสู่สถานที่สำคัญๆ ต่างๆ ตามเส้นทางที่เรือท่องเที่ยวของเราจะผ่านไปหรือได้ผ่านไปแล้วดังนี้

พระราชวังจันทร์เกษม

สร้างขึ้นสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชาประมาณ พ.ศ. 2120 โดยเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์และพระมหากุปราชหลายพระองค์ เช่น สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเอกาทศรถ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระเจ้าเสือ และสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ เป็นต้น หลังเสียกรุงศรีอยุธยาสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้รับการบูรณะและปรับปรุงใหม่ ต่อมารัชกาลที่ 5 ได้พระราชทานให้เป็นที่ทำกรมณฑลกรุงเก่า ต่อมาพระยาโบราณราชธานินทร์ได้สร้างที่ว่าการมณฑลขึ้นเป็นการเฉพาะตรงบริเวณกำแพง

วัดพนัญเชิง

หรือวัดเจ้าพระนางเชิง อยู่ในเขตอโยธยาได้ ตามหลักฐานพงศาวดารเหนือกล่าวว่าสร้างโดยพระเจ้าสายน้ำผึ้ง กษัตริย์องค์ที่ 3 สมัยอโยธยา ในบริเวณพระราชทานเพลิงพระศพพระนางสร้อยดอกหมาก ราชธิดาของพระเจ้ากรุงจีนก่อนสถาปนากรุงศรีอยุธยา 26 ปี พระนางสร้อยดอกหมากเดินทางโดยเรือสำเภาอรอนแรมมาจากประเทศจีน เมื่อมาถึง พระมหากษัตริย์ไทยไม่ได้จัดขบวนเสด็จไปรับให้สมพระเกียรติ เพราะกษัตริย์ไทยทรงเห็นว่าเดินทางมาไกลขนาดนี้แล้ว พระนางน่าจะเข้ามาสู่พระบรมมหาราชวังได้โดยพระองค์เอง ทำให้พระนางสร้อยดอกหมากเสียพระทัยมากทรงกลืนใจตายทหารและกลาสีเรือที่ตามเสด็จมาก็พากันเจาะท้องเรือให้น้ำเข้าเรือจนเรือจมตายตามพระนางไปด้วย บริเวณนี้จึงมีชื่อเรียกว่าตำบลลำเกลือ

นี้แสดงให้เห็นว่าเกียรตินี้คือสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่คนบางคนหลงใหลใฝ่ฝันและรักษาไว้อย่างชีวิต สมกับบทพระราชนิพนธ์ของล้านเกล้าฯ รัชกาลที่ 6 ที่ว่า **“มนมอมพระผู้เสวยสวรรคต แขนมอมบวดยทรงธรรมเทิดทูล ควงใจมอมเมียขวัญและแม่ เกียรติศักดิ์รักข้าฯ มอมไว้แก้ตัว”**

วัดสุวรรณดาราราม

เดิมชื่อว่าวัดทองเป็นวัดที่พระชนกของพระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงสร้างและรัชกาลที่ 1 ทรงปฏิสังขรณ์พระอุโบสถและเสนาสนะใหม่ทั้งหมดจึงจัดว่าเป็นวัดต้นตระกูลของราชวงศ์จักรี ภายในผนังพระอุโบสถมีภาพเขียนเทพชุมนุม เวสสันดรชาดก เตมียชาดก สุวรรณสามชาดก และภาพการกระทำยุทธหัตถีของสมเด็จพระนเรศวรกับพระมหาอุปราชา

วัดพุทธไธสวรรย์

เป็นวัดซึ่งสร้างขึ้นในบริเวณพื้นที่ซึ่งสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) และไพร่พลของพระองค์ประทับอยู่ก่อนที่จะมีการสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี บริเวณนี้มีชื่อเรียกว่าเวียงเหล็ก มีพระปรางค์ที่แสดงสถาปัตยกรรมของขอม ตั้งสูงเด่นเป็นสง่า ในบริเวณวัดมีตำหนักพระพุทธโฆษาจารย์มีภาพเขียนเรื่องทศชาติชาดกซึ่งชำรุดเลือนลางไปมากแล้ว ขณะนี้ทางวัดได้สร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ 3 กษัตริย์ขึ้นที่บริเวณหน้าวัด ประดิษฐานพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าอู่ทอง สมเด็จพระนเรศวรมหาราชและสมเด็จพระเอกาทศรถ

วัดนักบุญยอเซฟ (St. Joseph Church)

เป็นโบสถ์ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกแห่งแรกในประเทศไทย สร้างในปี พ.ศ. 2209 (ค.ศ. 1666) ในสมัย

สมเด็จพระนารายณ์มหาราช (องค์ที่ 27) Bishop Lambert de Motte และพระนักบวชในศาสนาคริสต์ 2 รูป จากประเทศฝรั่งเศส ได้เดินทางเข้ามาในกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงพอพระทัยมากในกิจกรรมที่นักบวชเหล่านี้กระทำ จึงพิจารณาอนุญาตให้สร้างโบสถ์ และสร้างโรงเรียนขึ้น โบสถ์ที่สร้างครั้งแรกสร้างด้วยไม้ เมื่อเกิดสงครามกับพม่าโบสถ์นี้ถูกเผาจึงสร้างใหม่ และแล้วเสร็จสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ก่ออิฐถือปูนรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบยุโรป

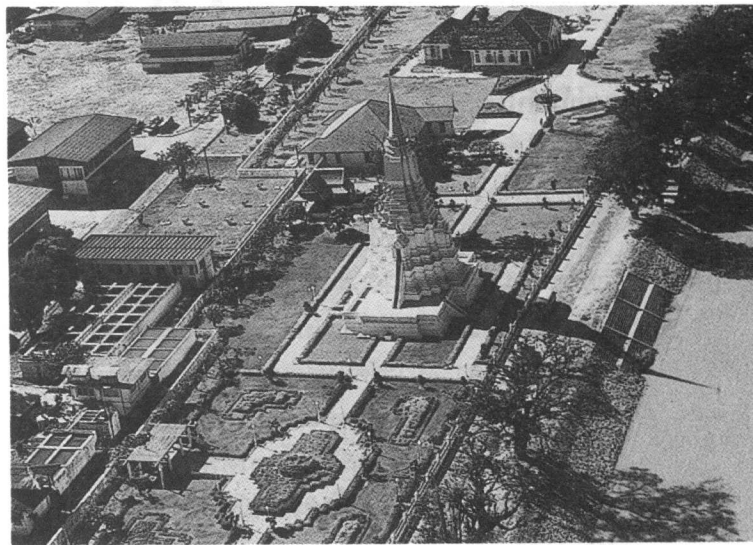
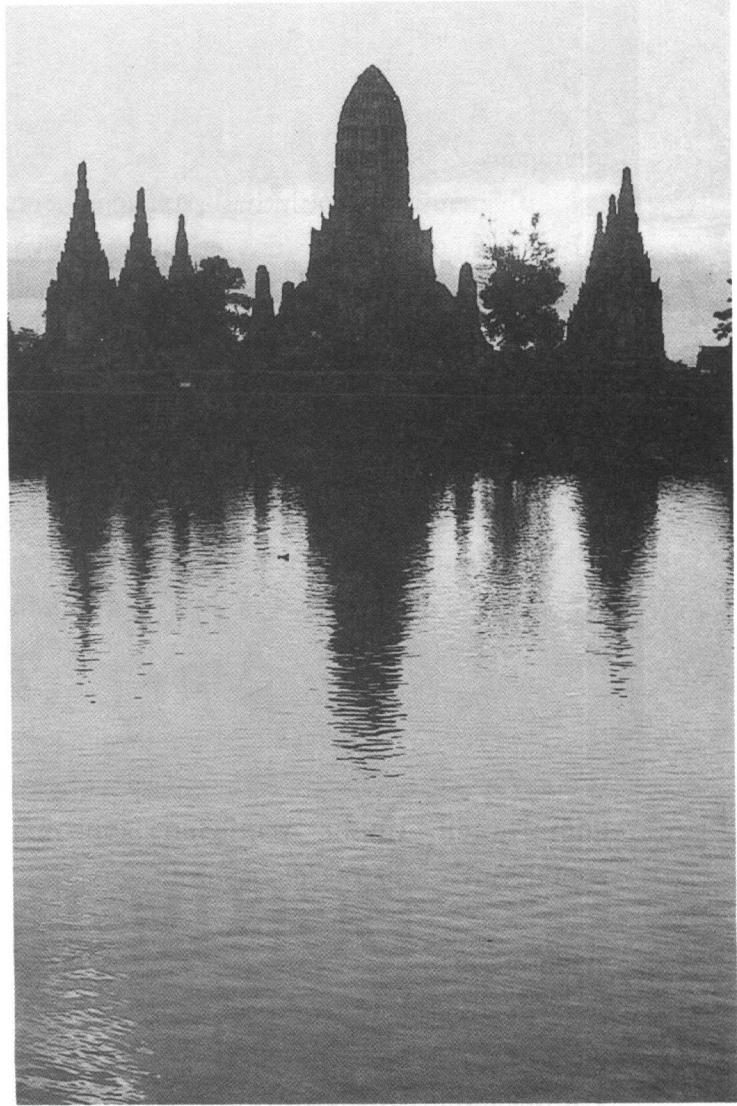
วัดไชยวัฒนาราม

พระเจ้าปราสาททอง (องค์ที่ 24) ทรงให้สร้างขึ้น ในโอกาสพระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์ในปี พ.ศ. 2172 (ค.ศ. 1629) เพื่อเป็นที่พำนักของประมุขสงฆ์ฝ่ายอรัญวาสี (rural order) เป็นที่ถวายพระเพลิงศพพระเจ้าลูกเธอ พระเจ้าลูกยาเธอ และพระบรมวงศานุวงศ์ และเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ กวีเอกสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ สร้างเลียนแบบแผนผังปราสาทนครวัดของกัมพูชาเป็นอนุสรณ์แห่งชัยชนะเหนือเขมร มีปรางค์ใหญ่หรือปรางค์ประธาน เมรุทิศ เมรุราย ระเบียงคตมีพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย ลงรักปิดทอง แต่ปัจจุบันเศียรของพระพุทธรูปขาดหายไปเป็นจำนวนมากเพราะคนลักขโมย มีเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสอง และพระพุทธรูปทรงเครื่องซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของศิลปกรรมสมัยอยุธยา

เจดีย์ศรีสุริโยทัย

สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกถึงวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัยที่ทรงสละพระชนม์ชีพเพื่อช่วยพระสวามีคือ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิในการสู้รบกับพระเจ้าแปร แม่ทัพพม่าที่นำโดยพระเจ้าตะเบงชเวตี้ ทำให้พระองค์ต้องสิ้นพระชนม์ชีพบนคอช้างเมื่อ พ.ศ. 2091 เจดีย์นี้สร้างในเขตวังหลังเดิมเป็นเจดีย์ที่ยังไม่ได้ปิดทอง ต่อมาจึงได้มีการบูรณะครั้งใหญ่และปิดทองสวยงามขึ้น มีอาคารแสดงนิทรรศการบริเวณนี้ด้วย มีวัดร้างที่สำคัญในเขตวังหลังคือ วัดสวนหลวงสราธรรม

ผมอยากจะขอเล่าถึงชุมชนของคนต่างชาติต่างภาษา ที่เข้ามาทำมาค้าขาย เผยแพร่ศาสนา เจริญสัมพันธไมตรี และช่วยราชการของพระมหากษัตริย์ไทย จนมีความดีความชอบได้รับพระราชทานที่ดินให้สร้างชุมชน สร้างวัดขึ้นริมแม่น้ำที่เรือของเราแล่นผ่านมาคือ

ชุมชนมุสลิม

เป็นชุมชนที่พบอยู่ทั่วไปทั้งในเมืองและนอกเมือง เช่น ที่บ้านท่ากาอี้ (Gayi Pier) ถัดจากบ้านประตูลิ้นไปทางทิศตะวันตก ไปถึงคลองฉะไกรน้อยบริเวณทุ่งแขกคือบริเวณซึ่งเป็นที่ตั้งของสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบัน มีหลุมฝังศพของท่านซึก อหมัด คูมี ชาวเปอร์เซีย ที่เข้ามาค้าขายในกรุงศรีอยุธยา ในสมัยแผ่นดินพระเจ้าทรงธรรมและพระเจ้าปราสาททอง และได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการช่วยเหลือราชสำนัก มีความดีความชอบได้รับการแต่งตั้งให้มีตำแหน่งสูงในราชการเป็นเสนาบดีตำแหน่งเจ้าพระยาบวรราชนายกเป็นต้นตระกูลบุญนาคนและตระกูลอื่นๆของคนไทยมุสลิมและคนไทยพุทธอีกหลายตระกูล

ชุมชนมุสลิม ที่อยู่นอกเขตกำแพงพระนครมีอีกหลายชุมชน เช่น ชุมชนมุสลิมคลองตะเคียน ลุมพลี และชุมชนมุสลิมหัวแหลม เป็นต้น พวกนี้เรียกว่าแขกอาหรับ พวกที่มาจากจังหวัดปัตตานีเรียกว่าแขกตานี

ชุมชนบ้านญวน

อยู่แถบหมู่บ้านลำเภอล้อม มีโบสถ์เซนโยเซฟเป็นศูนย์กลาง คำว่าญวนในที่นี้หมายถึงชาวญวน ชาวดัช และชาวโปรตุเกสด้วยอาชีพที่เด่นของพวกพวกเขญวนคือการประมง

หมู่บ้านโปรตุเกส

ได้ขุดค้นพบหมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2527 โดยกรมศิลปากร และมูลนิธิกุลเบงเกียน ชาวโปรตุเกสเป็นชาวตะวันตกชาติแรกที่เข้ามาติดต่อค้าขายกับพระนครศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. 2054 สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ชาวโปรตุเกสได้มาช่วยเผยแพร่ความรู้เรื่องการสร้างป้อมค่าย ทำปืนคาบศิลา การจัดหมวดหมู่ทหารเป็นแบบกรมกอง จัดตั้งกองทหารปืนใหญ่ ขุดคลองและอาสาช่วยรบ

จากการขุดค้นหมู่บ้านนี้เราได้พบโครงกระดูกของชาวคริสต์นอกรีตในพื้นที่เป็นโบสถ์คริสต์ อยู่จำนวนหลายโครงกระดูกและวางแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์กลางแจ้งในอาคารที่สร้างขึ้นที่เห็นนี้

หมู่บ้านญี่ปุ่น

เป็นหมู่บ้านในประวัติศาสตร์อีกหมู่บ้านหนึ่งขณะนี้สร้างไว้สวยงาม มีอาคารแสดงนิทรรศการหัวข้อที่ 5 ต่อจาก

นิทรรศการในศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยาเรื่องความสัมพันธ์กับต่างประเทศสมัยกรุงศรีอยุธยา

หัวหน้าชาวญี่ปุ่นที่เข้ามาค้าขายกับไทยและเป็นโปรดปรานของพระมหาจักรีบรมราชูปถัมภ์คือนากามาสา ยามาตา หรือออกญาเสนาภิมุข เขาได้แสดงความจงรักภักดี ต่อโอรส 2 พระองค์ของสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม (พ.ศ. 2153-2171) ต่อมาได้นำคนญี่ปุ่นเป็นกองทหารอาสาสมัครไปปราบกบฏที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และเสียชีวิตที่นั่นเมื่อ พ.ศ. 2179

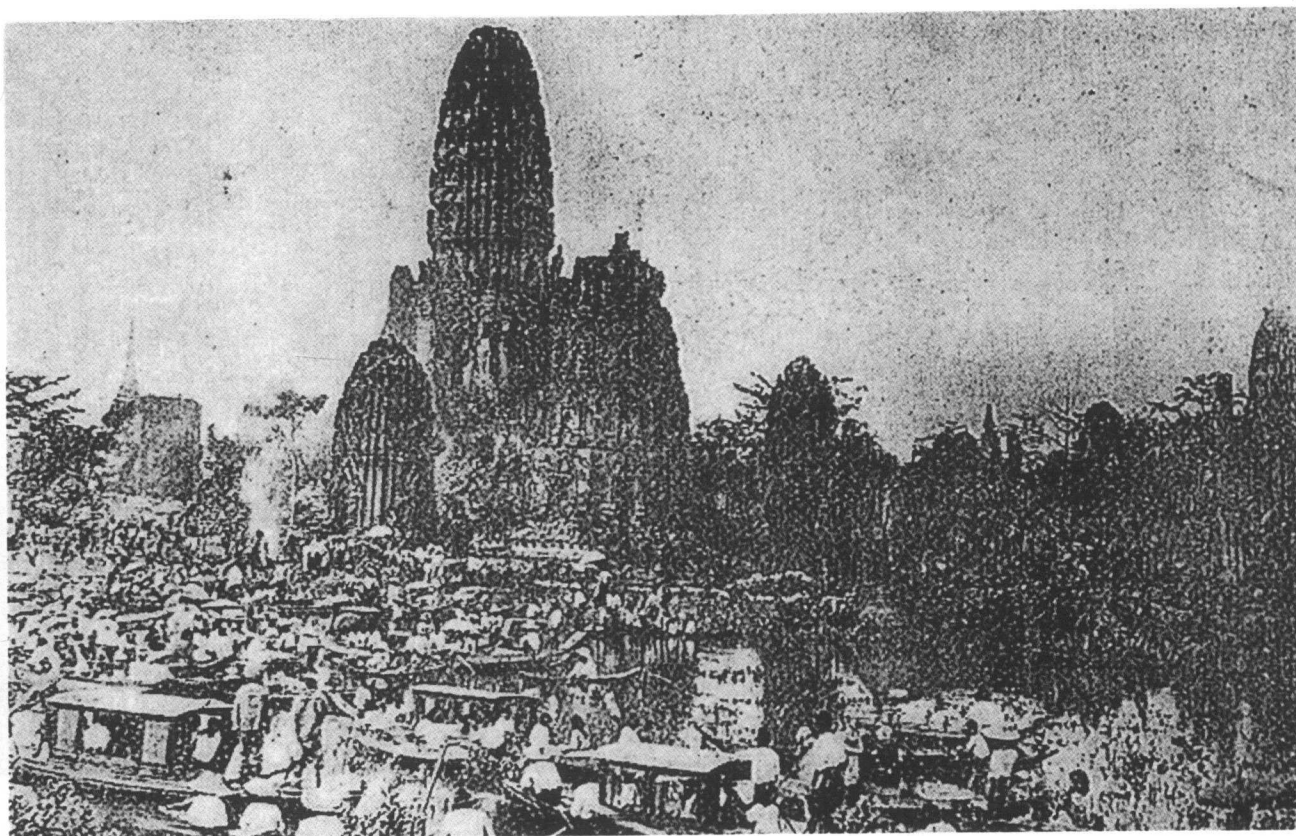
นอกจากนี้ยังมีหมู่บ้านฮอลันดา อยู่บริเวณคันเรือ และหมู่บ้านอังกฤษอยู่เหนือขึ้นไปซึ่งอยู่ใกล้กับวัดพนัญเชิงอีกด้วย

อา...ความมืดแห่งราตรีกาลก็คืบคลานมาถึงเราอีกแล้ว

อนิจจาความสุข ความสบายในชีวิตของคนเราดูช่างเป็นช่วงเวลาที่สั้นเสียจริงๆ เหมือนกับคำกล่าวของใครบางคนที่ว่า “ชีวิตของการรอคอยและชีวิตที่ทุกข์ทรมาน ช่างเป็นชีวิตที่ยาวนานเสียเหลือเกิน เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาของความสุข สนุกสนาน แต่สำหรับช่วงเวลาของความรักที่แท้จริงย่อมจะเป็นเวลาที่นิรันดร์ผมใคร่ขอฝากความรักในธรรมชาติอันได้แก่แม่น้ำลำคลอง ความรักในวิถีชีวิตไทยโบราณสถาน วัตถุอารามไว้ในจิตใจของท่านทั้งหลายด้วย

ขอให้ท่านทั้งหลายเดินทางกลับภูมิลำเนาโดยสวัสดิภาพ

สวัสดิ์

อยุธยา กับ เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่

.มจล ชาวเรือ
สุธรรม ชาตะสิงห์

ความเป็นมาของแนวคิดเมืองน่าอยู่

แนวคิดเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2529 เกิดขึ้นในทวีปยุโรปโดยองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ใช้คำว่า “Healthy Cities” ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการเมืองน่าอยู่ในระดับนานาชาติ แนวคิดนี้เน้นกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ชุมชน และประชาชน เพื่อให้บรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้า ต่อมาได้มีการเผยแพร่แนวคิดดังกล่าวไปสู่ประเทศต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว จากจุดแรกเริ่ม 11 เมืองในทวีปยุโรป ปัจจุบันได้ขยายตัวไปถึงประมาณ 2,000 กว่าเมืองทั่วโลก ภายในระยะเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา และกำลังจะมีมากยิ่งขึ้นในอนาคต

องค์การอนามัยโลกได้กำหนดลักษณะของเมืองน่าอยู่ไว้ 11 ประการดังนี้

1. มีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และที่อยู่อาศัยที่สะอาดปลอดภัย
2. มีระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อมที่อยู่ร่วมกันอย่างสมดุลและยั่งยืน
3. มีชุมชนเข้มแข็งช่วยเหลือเกื้อกูลไม่เอารัดเอาเปรียบกันในชุมชน
4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด ควบคุม และตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต
5. ประชาชนได้รับการสนองตอบความจำเป็นพื้นฐาน

เช่น อาหาร น้ำ ที่พักอาศัย รายได้ ความปลอดภัย และการมีงานทำ

6. ประชาชนมีสิทธิ มีโอกาสรับรู้ข่าวสาร มีกลไกในการระดมความคิด ประสพการณ์อันหลากหลายเพื่อทำงานร่วมกันในชุมชน

7. มีระบบเศรษฐกิจที่หลากหลาย มีชีวิตชีวา และมีนวัตกรรมอยู่เสมอ

8. มีการเชื่อมโยงมรดกทางวัฒนธรรม วิธีการดำรงชีวิตอันดีงาม รวมทั้งเอกลักษณ์ของกลุ่มชนในแต่ละชุมชน

9. มีรูปแบบการดำเนินโครงการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

10. มีระบบการให้บริการทางสาธารณสุข และการรักษาพยาบาลอย่างทั่วถึง เหมาะสำหรับผู้ประชาชนทุกคน

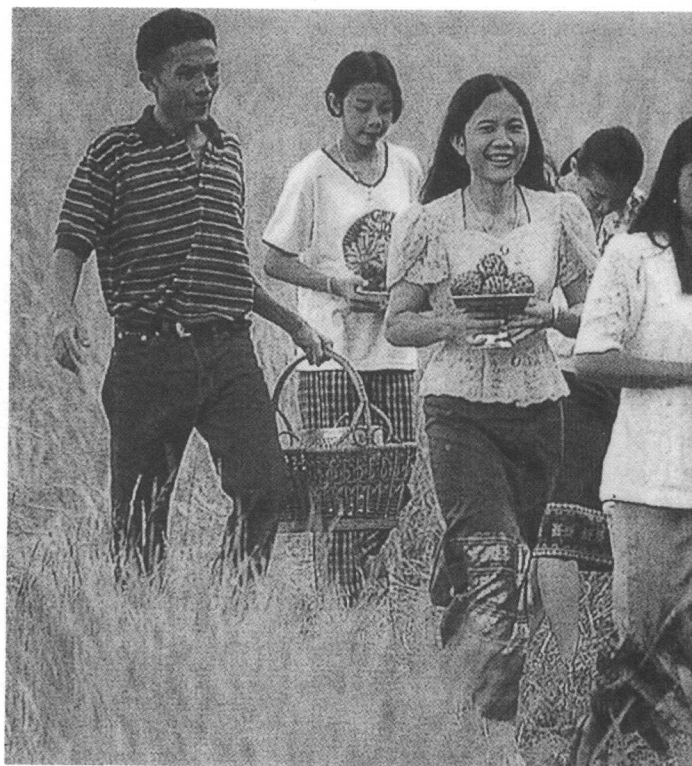
11. ประชาชนมีสภาวะสุขภาพที่ดีในระดับสูง และมีอัตราการเจ็บป่วยในระดับต่ำ

ในช่วงปี พ.ศ. 2535 องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้จัดประชุมที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ทำให้นานาประเทศที่เข้าร่วมประชุมต่างเห็นถึงภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม จึงได้มีการลงนามร่วมกันใน Local Agenda (LA 21) เพื่อร่วมมือกันดูแล อนุรักษ์ และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมโลก มุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมีความสมดุลของการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวางรากฐานการดำเนินงานในระดับท้องถิ่น โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นับว่าเป็นหลักการที่สอดคล้องและสนับสนุนการพัฒนาเมืองน่าอยู่อีกทางหนึ่งด้วย

ความหมายของเมืองน่าอยู่

เมืองน่าอยู่ หมายถึง เมืองที่มีการสร้างสรรค์ และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและสังคมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการขยายแหล่งทรัพยากรของชุมชน โดยให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วม และช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการดำเนินวิถีทางของชีวิตเพื่อให้ได้ศักยภาพ หรือคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุด (ไชยยันตร์ : 2538)

นอกจากนี้เมืองน่าอยู่ และชุมชนน่าอยู่ ยังหมายถึง ชุมชนที่อยู่อาศัยทั้งในเขตเมือง และเขตชนบทที่มีสภาพแวดล้อม และคุณภาพชีวิตที่ดี มีสังคมที่เอื้ออาทร มีชุมชนเข้มแข็ง มีความสะดวกสบาย ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง มีวัฒนธรรมและ

จิตวิญญาณที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองและชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : 2542)

บุคคลทั่วไปมักจะเข้าใจว่าเมืองน่าอยู่ คือเมืองที่มีความสวยงาม ร่มรื่นเต็มไปด้วยต้นไม้สีเขียว ถนนหนทางสะอาด บ้านเรือนเป็นระเบียบ โดยจะเน้นไปที่สภาพทางกายภาพของเมืองเป็นหลัก แต่ความเป็นจริงแล้วเมืองน่าอยู่รวมไปถึงสภาพหลาย ๆ อย่าง ได้แก่ เมืองที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีการจรรยาบรรณ มีมลภาวะที่เป็นพิษน้อยที่สุด เมืองที่ประชาชนมีสุขภาพร่างกายและจิตใจมั่นคงแข็งแรง มีงานทำและมีรายได้ที่เพียงพอต่อการครองชีพ สภาพสังคมมีความสงบสุข รวมทั้งมีระบบเศรษฐกิจ และการเมืองที่มั่นคง โดยมีประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม และสร้างสรรค์ แนวคิดใหม่ ๆ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามความสำเร็จ ภายใต้การสนับสนุน ร่วมมือ ร่วมใจอย่างจริงจังและต่อเนื่องจากส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ เพื่อรักษาความเป็นเมืองน่าอยู่ให้มีความยั่งยืนตลอดไป

จากความหมายของเมืองน่าอยู่ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่ามีความแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นฐาน และความต้องการของคนในชุมชนนั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การให้ความสำคัญ สนับสนุนร่วมมือร่วมใจของประชาชน และเจ้าหน้าที่ของเมืองทุกระดับ โดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูงสุดของชุมชน

องค์ประกอบหลักของการพัฒนาเมืองน่าอยู่

เมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ที่มีลักษณะเป็นสากลและเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกว่าจะสามารถนำไปสู่การพัฒนา

อย่างยั่งยืนได้นั้น เน้นการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ 3 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านความน่าอยู่** หมายถึงมีความน่าอยู่ทั้งทางด้านกายภาพ สภาพแวดล้อม และสังคม ประชาชนมีคุณภาพชีวิต และวิถีชีวิตที่ดี มีความสุข โดยมีคุณลักษณะสำคัญในแต่ละด้านคือ

ด้านกายภาพ มีผังเมืองที่ดี การคมนาคมสะดวก โครงสร้างพื้นฐานมีคุณภาพพอเพียง มีพื้นที่สีเขียวและแหล่งนันทนาการอย่างพอเพียง เป็นต้น

ด้านสภาพสิ่งแวดล้อม มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยมีการป้องกันและลดมลภาวะทางน้ำ อากาศ ดิน และเสียง รวมทั้งมีจิตวิญญาณ เอกลักษณ์ และวัฒนธรรมของเมืองและชุมชน เป็นต้น

ด้านสังคม ประชาชนมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ รู้สิทธิหน้าที่และมีจิตสำนึกสาธารณะ มีความปลอดภัยในชีวิต มีการศึกษาและบริการสาธารณสุขที่ดีอย่างพอเพียง เป็นต้น

2. **ด้านประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ** หมายถึงเศรษฐกิจมีเสถียรภาพมั่นคง และสมดุล มีการพัฒนาที่เชื่อมโยงระหว่างชนบท และเมืองอย่างเกื้อกูลกัน โดยมีคุณลักษณะสำคัญ เช่น มีบรรยากาศที่ดีเอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ค่าครองชีพไม่สูงเกินไป ประชาชนมีอาชีพและมีรายได้

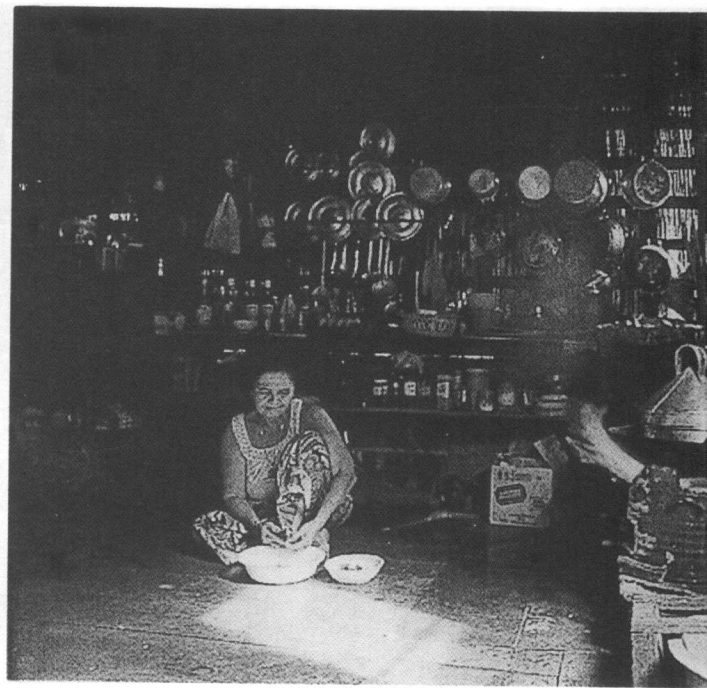
3. **ด้านการมีระบบการบริหารจัดการที่ดี** ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะจะช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนองค์ประกอบ

ในทุก ๆ ด้าน ให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การมีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม มีความโปร่งใส ไร้ทุจริต สามารถตรวจสอบได้ และยึดผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก มีกระบวนการทำงานที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอน

ดัชนีชี้วัดเมืองน่าอยู่

หลายหน่วยงานได้มีการจัดทำดัชนีชี้วัดเมืองน่าอยู่ไว้ เช่น กรุงเทพมหานคร เอเชียวิค องค์การอนามัยโลก โดยเน้นหนักไปในด้านของการมีสุขภาพอนามัยดี ในพื้นที่สามารถจัดกลุ่มของดัชนีชี้วัดได้ 4 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. **กลุ่มดัชนีชี้วัดทางด้านสังคม** เพื่อใช้วัดหรือสะท้อนให้เห็นถึงสถานะของชุมชนมีความเข้มแข็ง มีการช่วยเหลือเกื้อกูลไม่เอาเปรียบ การมีสุขภาพอนามัยที่ดี ได้รับบริการทั้งทางด้านสาธารณสุข การศึกษาและบริการทางสังคมอื่น ๆ รวมทั้งมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน มีความเชื่อมโยงด้านมรดกและวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นวัดไปที่คนเป็นหลัก กลุ่มดัชนีชี้วัดทางด้านสังคมประกอบไปด้วยสาระสำคัญดังนี้

- อัตราการตายของทารก ได้แก่ อัตราการตายของทารกอายุน้อยกว่า 1 ปี ต่อเด็กเกิดมีชีวิต 1,000 คน
- อัตราการเจ็บป่วย ได้แก่ อัตราการเจ็บป่วยต่อประชากร 1,000 คน
- การให้บริการด้านสุขภาพ ได้แก่ จำนวนแพทย์ต่อประชากร 1,000 คน
- ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้แก่ จำนวนอาชญากรรมต่อประชากร 1,000 คน
- สุขภาพจิต ได้แก่ อัตราการเกิดอัตวินิบาตกรรมต่อประชากร 100,000 คน
- การสืบสานวัฒนธรรม หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มคนต่าง ๆ ได้แก่ การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การพัฒนาค่านิยมลักษณะนิสัย วิถีชีวิตและสังคม ตลอดจนการพัฒนาองค์กรและการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อกิจกรรมวัฒนธรรม ซึ่งใช้วัดด้วยอัตราส่วนของงบประมาณที่ท้องถิ่นสนับสนุนกิจกรรมดังกล่าวต่องบประมาณรวมของท้องถิ่นนั้น ๆ
- การให้บริการทางสังคม ได้แก่ การวัดถึงอัตราความพึงพอใจของประชากรต่อการได้รับบริการของรัฐ โดย

จะต้องทำการสำรวจจากประชาชนในพื้นที่เมือง และชุมชน

- การมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ อัตราการใช้สิทธิลงคะแนนเสียง
- การศึกษา ได้แก่ อัตรารู้หนังสือของประชากรที่มีอายุ 10 ปีขึ้นไป
- การให้บริการการศึกษา ได้แก่ สัดส่วนของงบประมาณที่ใช้ในการสนับสนุนการศึกษาต่องบประมาณรวมท้องถิ่น

2. **กลุ่มดัชนีชี้วัดทางด้านสิ่งแวดล้อมและกายภาพ**

เพื่อใช้วัดหรือสะท้อนให้ทราบถึงสถานะของเมืองที่มีการรักษาความสะอาดด้านกายภาพ และมีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีคุณภาพ รวมทั้งมีที่อยู่อาศัยที่สะอาดปลอดภัย มีระบบนิเวศที่สมดุลและยั่งยืน กลุ่มดัชนีชี้วัดทางด้านนี้ประกอบด้วย

- คุณภาพทางอากาศ ได้แก่ อัตราส่วนประมาณรวมของ SO_2 ฝุ่นละออง และสารตะกั่วในอากาศเมื่อเทียบกับมาตรฐานของ WHO
- คุณภาพเสียง ได้แก่ อัตราร้อยละของประชาชนที่ต้องรับเสียงสูงกว่า 70 dB (A)
- คุณภาพแหล่งน้ำสาธารณะ ได้แก่ ค่าของ BOD
- การขนส่งจราจร ได้แก่ ปริมาณยานยนต์ต่อ 1 กิโลเมตร และอัตราการเกิดอุบัติเหตุต่อประชากร 1,000 คน
- การมีน้ำสะอาดใช้ ได้แก่ อัตราร้อยละของประชากรที่มีน้ำสะอาด (จากระบบประปา) ใช้
- การใช้พลังงาน ได้แก่ อัตราการใช้พลังงานในครัวเรือน

– การสุขาภิบาล ได้แก่ อัตราร้อยละของประชากรที่มีส่วนถูกสุขลักษณะ ซึ่งอาจจะสำรวจจากครัวเรือนในพื้นที่ท้องถิ่นนั้น ๆ

– การบำบัดน้ำเสีย ของเสีย และสิ่งปฏิกูล ได้แก่ อัตราร้อยละของการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งอาจพิจารณาจากจำนวนหลังคาเรือนที่ได้รับการบำบัดน้ำเสียต่อจำนวนหลังคาเรือนทั้งหมดในท้องถิ่น อัตราร้อยละของการเก็บขนขยะและอัตราร้อยละของการขนถ่ายสิ่งปฏิกูล

– สวนสาธารณะและที่โล่งแจ้ง ได้แก่ จำนวนพื้นที่สวนสาธารณะและที่โล่งแจ้งเพื่อการนันทนาการต่อประชากร 1,000 คน

3. กลุ่มดัชนีชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อใช้วัดหรือสะท้อนให้ทราบถึงสถานะทางการประกอบอาชีพ และความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของประชาชน กลุ่มดัชนีชี้วัดทางด้านเศรษฐกิจประกอบด้วย

– การมีงานทำ ได้แก่ อัตราส่วนการว่างงานของประชากรวัยทำงาน (13–60 ปี)

– สถานภาพการทำงาน ได้แก่ อัตราส่วนของประชากรที่ต้องทำงานมากกว่า 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

– การใช้แรงงานเด็ก ได้แก่ อัตราการใช้แรงงานเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี

– การกระจายรายได้ ได้แก่ อัตราเปรียบเทียบรายได้ของกลุ่มประชากรกลุ่มต่าง ๆ และรายได้ต่อหัวประชากร

– ที่อยู่อาศัย ได้แก่ อัตราส่วนของประชากรที่ไร้ที่อยู่อาศัย และราคาเช่าบ้านต่อตารางเมตร

4. กลุ่มดัชนีชี้วัดทางการบริหาร เพื่อใช้วัดหรือสะท้อนให้ทราบถึงการที่ท้องถิ่น หรือชุมชน มีรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถขับเคลื่อนโครงการให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงการที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนด ควบคุม และตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของตนเอง กลุ่มดัชนีชี้วัดทางการบริหารประกอบด้วย

– ประชาคมเมือง และชุมชนมีการประชุมร่วมกัน มากน้อยเพียงใด

– การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ได้แก่ จำนวนขององค์กรและชุมชนที่เข้าร่วมในกระบวนการพัฒนา

– การประชาสัมพันธ์และการรับรู้ข่าวสาร ได้แก่ จำนวนคนในพื้นที่ชุมชนที่ได้รับรู้ข่าวสารทั้งด้านหนังสือพิมพ์ และสื่อต่าง ๆ

เมืองน่าอยู่ และชุมชนน่าอยู่ในประเทศไทย

ประเทศไทยได้รับแนวคิดเรื่องเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ มาจากองค์การอนามัยโลกโดยศาสตราจารย์เรือเอกนายแพทย์ ไชยยันตร์ กัมปนาทแสนยากรได้นำมาเผยแพร่เมื่อปี พ.ศ. 2537 ซึ่งได้จัดทำ “โครงการเมืองน่าอยู่” สนับสนุนให้ชุมชนในเมืองขนาดต่าง ๆ กัน 5 เมือง ได้แก่ พะเยา นครราชสีมา พนัสนิคม (จังหวัดชลบุรี) ยะลา และกรุงเทพมหานคร เป็นเมืองนาร่องที่น่าแนวคิดเมืองน่าอยู่ไปปฏิบัติ โดยดำเนินการในลักษณะเครือข่ายร่วมกับชุมชน หรือประชาคมของท้องถิ่นนั้น ๆ การดำเนินโครงการของแต่ละเมืองใช้วิธีที่แตกต่างกันไปในการพัฒนาเมืองของตนไปสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ จากการติดตามผลการดำเนินงาน

พบว่าในแต่ละเมืองมีความก้าวหน้าแตกต่างกันไป ซึ่งขณะนี้ยังไม่มีการวัดความสำเร็จของความเป็นเมืองน่าอยู่ว่าอยู่ในระดับใด เนื่องจากแนวความคิดนี้มีปรัชญาหลักว่า ความเป็นเมืองน่าอยู่ต้องเป็นความน่าอยู่ของชาวเมืองนั่นเอง มิใช่ของหน่วยงานภายนอก อีกทั้งความเป็นเมืองน่าอยู่เป็นกระบวนการพัฒนาที่เป็นพลวัต คือเกิดขึ้น และเปลี่ยนแปลงไป โดยขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของคนในชุมชนแต่ละแห่ง ดังนั้นการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ในแต่ละพื้นที่จะมีรูปแบบแตกต่างกันไปตามศักยภาพ ความต้องการ ตลอดจนวัฒนธรรม และค่านิยมของคนในชุมชน และสังคมนั้น ๆ การชี้วัดผลการพัฒนาเป็นเพียงเกณฑ์กลางที่สามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้เป็นระยะ ๆ

ในระยะต่อมาหน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศไทย ได้นำแนวคิดเรื่องการพัฒนาเมืองน่าอยู่ไปเป็นแนวทางการดำเนินโครงการ โดยมีรายละเอียด และวิธีการดำเนินงานที่แตกต่างกันไปตามภารกิจหลักของตนเอง เช่น โครงการนาร่องของการเคหะแห่งชาติร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ในพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ นครสวรรค์ อุตรดิตถ์ และพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งโครงการเสริมศักยภาพให้ท้องถิ่นจัดทำแผนปฏิบัติการ LA 21 ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ได้นำแนวคิดขององค์การสหประชาชาติเข้ามาทดลองดำเนินการในพื้นที่ 2 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา และตรัง

จากการติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า ส่วนใหญ่มักจะเน้นการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน ต่างหน่วยต่างประสาน และลงปฏิบัติดำเนินการในพื้นที่เป้าหมายที่กำหนดของตน ทำให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันมีน้อย และมักขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน รวมทั้งการขยายผลอย่างเป็นระบบ

เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9

ประเทศไทยในอนาคตมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทสู่สังคมเมืองเพิ่มมากขึ้น จากการคาดการณ์พบว่าประชากรเมืองจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 37 ในปัจจุบันเป็นร้อยละ 50 ของประชากรทั่วประเทศในอีก 10 ปี ข้างหน้า เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคต และสร้างโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน รวมทั้งสร้างความเชื่อมโยงของการพัฒนาชนบทและเมืองในช่วงกลางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม

แห่งชาติฉบับที่ 8 คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้แต่งตั้ง “คณะอนุกรรมการประสานการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน : เมืองน่าอยู่” ขึ้นเพื่อประสานและสนับสนุนการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ขณะเดียวกันรัฐบาลในช่วงนั้นก็ให้ความสำคัญ โดยผลักดันให้มีกลไกระดับชาติคือ “คณะกรรมการพัฒนาเมืองแห่งชาติ(กมช.)” พร้อมกับประกาศให้การพัฒนาเมืองน่าอยู่ และชุมชนน่าอยู่เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งในเมืองและชนบทโดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

ในการระดมความคิดของประชาชนทั่วประเทศเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2549) ทั้งเวทีระดับจังหวัด ระดับอนุภาค และระดับประเทศล้วนให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองน่าอยู่ และชุมชนน่าอยู่โดยร่วมกันให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาอย่างหลากหลาย ซึ่งจะเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและประชาสังคมเป็นหลัก แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 จะใช้เป็นกรอบในการพัฒนาประเทศระหว่างปี พ.ศ. 2545-2549 ซึ่งขณะนี้อยู่ในกระบวนการขั้นตอนสุดท้ายของการจัดทำแผนฯ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำร่างแผนฯ ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติต่อไปในต้นฉบับร่างของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ดังกล่าว ได้กำหนดให้มีเรื่องของการพัฒนาเมืองน่าอยู่ และชุมชนน่าอยู่เป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้เข้มแข็งภายใต้ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบท และเมืองอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์สำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองน่าอยู่ และชุมชนน่าอยู่ คือ ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบท และเมืองอย่างยั่งยืน โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาที่สำคัญไว้ 5 ประการ ประการที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การพัฒนาเมืองน่าอยู่ และชุมชนน่าอยู่ ซึ่งจะเน้นการสร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็งเพื่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่อย่างต่อเนื่องให้มีความสงบ สะอาด ปลอดภัย และมีระเบียบวินัย มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในเมืองและชุมชน พร้อมทั้งพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจที่

สอดคล้องกับบทบาทและศักยภาพของเมืองและชุมชน โดยชุมชนและประชาสังคมมีส่วนร่วม

สถานการณ์เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ในปัจจุบัน

ในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานที่ดำเนินงานตามแนวคิดเมืองน่าอยู่ โดยแต่ละหน่วยงานจะมีรายละเอียดจุดเน้น และวิธีดำเนินงานแตกต่างกันไปตามภารกิจของตนเองดังนี้

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ดำเนินงานการศึกษาเพื่อจัดทำรายงานสภาพสิ่งแวดล้อมตามแผนปฏิบัติการ 21 และโครงการนาร่องเมืองน่าอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช และภูเก็ต และสนับสนุนการดำเนินการทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดำเนินโครงการนาร่องเมืองน่าอยู่ในจังหวัดตรังและนครราชสีมาเพื่อสนับสนุนตามแผนปฏิบัติการ 21

กรมอนามัย ดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่ขององค์การอนามัยโลกในพื้นที่เขตเทศบาล 72 แห่ง อบต. 500 แห่ง พร้อมทั้งโครงการนาร่อง 5 พื้นที่ คือ เทศบาลนครนครราชสีมา เทศบาลนครยะลา เทศบาลเมืองพะเยา เทศบาลเมืองพนัสนิคม และกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ก่อให้เกิดการปฏิรูประบบราชการที่เน้นการบริหารที่ยึดพื้นที่เป็นหลักอย่างมีบูรณาการและปฏิรูป

ระบบสาธารณสุข

กรุงเทพมหานคร ได้จัดทำเครื่องชี้วัดการประเมินความเป็นเมืองน่าอยู่ เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานสำหรับเขตต่าง ๆ 50 เขต

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ดำเนินการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเมืองน่าอยู่ และโครงการเชิงปฏิบัติการ เช่น การเพิ่มพื้นที่สีเขียวริมทางเท้า รวมถึงการผลิตสื่อเพื่อเมืองน่าอยู่ พร้อมทั้งมีโครงการนาร่องเมืองน่าอยู่ในจังหวัดลำปาง กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ เทศบาลเมืองภูเก็ต และเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

การเคหะแห่งชาติและสำนักพัฒนาชุมชนเมือง ดำเนินการจัดโครงการนาร่องการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนร่วมกับเทศบาลนครนครสวรรค์เพื่อการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยที่น่ายุ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมแบบพหุภาคีในการดำเนินงาน

แผนความร่วมมือไทย-สหประชาชาติ (Thai-UNCAP) เป็นการสนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็งเพื่อชุมชนที่น่ายุ ซึ่งดำเนินงานในพื้นที่นาร่อง 5 พื้นที่ คือ พะเยา เพชรบุรี มหาสารคาม ปัตตานี และเขตนานนาวา กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาแนวทางและวิธีการปฏิบัติในการส่งเสริมการพัฒนาแบบองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลาง

สถาบันสันติศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ดำเนินการโครงการวิทยุชุมชน ซึ่งเป็นการใช้สื่อวิทยุ เพื่อสร้าง

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และส่งเสริมกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม

กลุ่มงานจัดทำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดทำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่โดยเน้นการพัฒนาทางกายภาพเพิ่มขึ้น รวมถึงข้อเสนอแนะกลไกการประสานการดำเนินการที่ต่อเนื่อง

จากการลำดับเมืองน่าอยู่ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งมีเมืองศูนย์กลางทั้งหมด 40 เมือง ที่ได้รับการคัดเลือก

กรุงเทพมหานคร และเชียงใหม่ เป็นเมืองที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นเมืองน่าอยู่ในลำดับต้น ๆ โดยในปี พ.ศ. 2542 เชียงใหม่ได้รับเลือกให้เป็นเมืองน่าอยู่ในลำดับที่ 11 (ในปี พ.ศ. 2541 ได้รับเลือกลำดับที่ 20) และกรุงเทพมหานครได้รับเลือกให้เป็นเมืองน่าอยู่ในลำดับที่ 13 (ในปี พ.ศ. 2541 ได้รับเลือกลำดับที่ 26) ซึ่งนับว่าเป็นความภาคภูมิใจของประเทศไทยในความพยายามที่จะผลักดันเมืองใหญ่ ๆ ให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ เพื่อความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

ผลการจัดลำดับเมืองน่าอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2541-2542

เมือง	ผลการจัดลำดับเมืองน่าอยู่	
	พ.ศ. 2541	พ.ศ. 2542
ฟูกูโอกะ (Fukuoka)	2	1
โอซากา (Osaka)	3	2
ไทเป (Taipei)	5	2
โตเกียว (Tokyo)	1	4
สิงคโปร์ (Singapore)	4	5
เบตาล เสรี เบกาวัน (Bandar Seri Begawan)	—	6
จอร์จทาวน์ (Georgetown)	6	7
กัวลาลัมเปอร์ (Kuala Lumpur)	9	8
ฮ่องกง (Hong Kong)	7	9
เซี่ยงไฮ้ (Shanghai)	13	9
เชียงใหม่ (Chiang Mai)	20	11
เคาหลูซุย (Kaohsiung)	14	11
กรุงเทพมหานคร (Bangkok)	26	13
กรุงโซล (Seoul)	14	13
คูชิ่ง (Kuching)	11	15
ปูซาน (Pusan)	14	15

ที่มา : Asia's best cities 1999, Asia's best cities 1998, Asiaweek.
(Asiaweek, December 17, 1999 vol. 25 no. 50)

โอกาสและข้อจำกัดของการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่

เส้นทางและโอกาสการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ ในปัจจุบันและอนาคตเด่นชัดมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ กระแสการมีส่วนร่วมของประชาคมโลกและแนวโน้มการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นที่มุ่งให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่ดี ขณะที่กระแสการเปลี่ยนแปลงในประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และแนวนโยบายการพัฒนาตามร่างแผนพัฒนาฉบับที่ 9 ได้เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทุกระดับอย่างเท่าเทียมกัน และมุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ตลอดจนให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจให้กระจายตัวในระดับพื้นที่ มีการบริหารจัดการพื้นที่ที่เป็นเอกภาพ และครบวงจร นอกจากนี้ในอีก 10 ปีข้างหน้าประเทศไทยจะกลายเป็นประเทศที่มีประชากรเกินกว่าครึ่งอาศัยอยู่ในเขตเมือง ก่อให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการเพื่อให้ความเป็นเมืองเป็นโอกาสในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน บรรเทาปัญหาความยากจน ช่วยสนับสนุนภาคชนบท และรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อมไว้ได้ หากขาดมาตรการ “บริหารจัดการ” ที่เหมาะสม โอกาสดังกล่าวก็จะเป็นอุปสรรคส่งผลกระทบต่อชุมชนและประชาชน

จุดอ่อนของการพัฒนาเมือง และระบบชุมชนที่เป็นอุปสรรค และจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข คือ ปัญหาการประสานการดำเนินงานที่ขาดเอกภาพทั้งหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น ก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน และที่สำคัญยิ่งคืออุปสรรคทางด้านกฎหมายที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาเมือง เช่น กฎหมายผังเมือง กฎหมายสิ่งแวดล้อม ปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพในระดับท้องถิ่น

ดังนั้นรัฐบาลควรมีนโยบายต่อไปนี้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเมืองที่น่าอยู่ และยั่งยืน (อย่างบูรณาการ)

1. ทำเมืองใหญ่ให้เล็กลง โดยการพัฒนาชนบทและพัฒนาเมืองระดับรอง
2. สร้างธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง
3. ทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน
4. นโยบายสาธารณะจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของสาธารณะเป็นอันดับแรกเสมอ
5. ให้ความสำคัญกับ “การป้องกัน” และ “คุณภาพ”

พัฒนาการเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ในอยุธยา

ความคิดเรื่องเมืองน่าอยู่ได้รับการเผยแพร่ และดำเนินการอย่างจริงจังในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อประมาณ 2 ปีที่ผ่านมา โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ร่วมกับส่วนกลางได้จัดประชุมเผยแพร่ความรู้ไปสู่หัวหน้าหน่วยราชการต่าง ๆ และสู่ประชาชนหลายครั้ง เช่น ที่เทศบาลนครนครศรีอยุธยา ที่สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเป็นแกนนำ จัดให้มีการรณรงค์ดูแลความสะอาด ถนนหนทางในเขตเทศบาลนครและดูแลความสะอาด แม่น้ำ ลำคลอง บริเวณเกาะเมือง

การเคหะแห่งชาติ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ร่วมกับจังหวัด ได้จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาที่อยู่อาศัยในเขตเมือง เพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่ มีการประชุมคณะกรรมการ ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน รองผู้ว่าราชการการเคหะแห่งชาติเป็นรองประธาน ประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ และสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มีการประชุมกันหลายครั้ง คณะกรรมการได้เลือก **ชุมชนอาคารสงเคราะห์** เป็นชุมชนนำร่องเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยการรื้อย้ายที่อยู่อาศัยเดิมซึ่งเก่าชำรุดเป็นลักษณะชุมชนแออัด สร้างเป็นอาคารไม้ชั้นเดียว เปลี่ยนเป็นอาคารแถวคอนกรีต 2 ชั้น ปรับสถานที่ทางเดินเท้า และบริการสาธารณูปโภคให้ดีขึ้น โดยการเห็นชอบ และความร่วมมือร่วมแรงของประชาชนในชุมชนจัดตั้งเป็นกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยขึ้น

ชุมชนศาลาปูน เป็นชุมชนที่อยู่อาศัยส่วนหนึ่งอยู่ในที่ลุ่มมีน้ำขังตลอดปี มูลนิธิพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยของประเทศเดนมาร์ก หรือ DANCED ได้ให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน จัดทำทางเดินเท้า เป็นทางปูน สูงจากระดับน้ำเข้าสู่บ้านที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน โดยชาวบ้านช่วยสนับสนุนด้านแรงงาน

ชุมชนตรอกขนมถ้วย ก็มีการจัดทำทางเดินเท้า และเทพื้นทำลานบ้าน ในชุมชน โดยได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนทางสังคม (SIF)

ชุมชนป่าตอง เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาล และการเคหะแห่งชาติ จัดดำเนินการวางท่อระบายน้ำและปรับปรุงถนนในชุมชนใหม่ โครงการนี้เสร็จเรียบร้อยแล้ว ทำให้ชุมชนนี้มีความน่าอยู่มากขึ้น

ชุมชนวัดพิชัยสงคราม เป็นชุมชนที่บ้านที่อยู่อาศัย

เป็นอาคารไม้แถว 2 ชั้น มีสภาพเก่า ชำรุด เจ้าอาวาสวัดพิชัยสงคราม อยากจะให้ชาวชุมชนย้ายออกไป เพราะที่อยู่อาศัยของชาวชุมชนเป็นที่ดินของวัด ชาวชุมชนมีการรวมตัวกันมาก่อนนานแล้ว ได้เจรจากับวัดขอผ่อนผันการไล่รื้อ ซึ่งทางวัดก็ยินยอมโดยขอให้ชาวชุมชนปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้สวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย จัดปรับแต่งภูมิทัศน์ให้สวยงามขึ้นด้วย ขณะนี้ชาวบ้านกำลังดำเนินการอยู่

ชุมชนสวนสมเด็จฯ และชุมชนศรีสรรเพชญ เป็น 2 ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกัน เป็นชุมชนในเขตเทศบาลนครนครศรีอยุธยา ในจำนวนทั้งหมด 50 ชุมชน ในเขตเทศบาลที่มีการสำรวจสภาพของชุมชนแล้ว 2 ชุมชนนี้มีปัญหาร่วมกันคือ ที่อยู่อาศัยแออัดต้องเช่าที่ดินราชพัสดุ สิ่งแวดล้อมไม่ถูกสุขลักษณะ มีปัญหาน้ำท่วมขัง และปัญหาทางระบายน้ำ ขณะนี้ชาวชุมชน โดยการสนับสนุนของเครือข่ายพัฒนาชุมชนเมือง และคณะเจ้าหน้าที่จากสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และมูลนิธิ DANCED ได้เข้าร่วมประชุมกับชาวบ้าน ระดมความคิด กำหนดกรอบความคิด (Conceptual Framework) เพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน ซึ่งจะได้แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และภูมิทัศน์ของชุมชนในโอกาสต่อไป โดยจะนำเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

กรมศิลปากรโดยสำนักงานโครงการนครประวัติศาสตร์ นับว่าเป็นหน่วยงานสำคัญหน่วยหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างความเป็นเมืองน่าอยู่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเฉพาะกับโบราณสถาน โครงการพัฒนาโบราณสถานระยะแรกจะสิ้นสุดลงในปี 2544 นี้ ได้รับทราบจากผู้มีส่วนในการบริหารจัดการโครงการว่า เนื่องจากความตกดต่ำทางเศรษฐกิจทำให้ได้รับงบประมาณเพื่อการดำเนินโครงการล่าช้า ทำให้การดำเนิน โครงการในรายละเอียดบางกิจกรรมย่อยจะต้องขยายเวลาต่อไป และดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนที่จะเริ่มแผนการพัฒนานครประวัติศาสตร์ ระยะที่ 2

เทศบาลนครนครศรีอยุธยา เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการดูแล พัฒนาสิ่งแวดล้อม ที่อยู่อาศัยของประชาชนในเขตเทศบาลนครอย่างกว้างขวาง ขณะนี้มีโครงการที่มองเห็นได้ก็คือ การวางท่อระบายน้ำเพื่อรับน้ำทิ้งจากชุมชน และนำน้ำทิ้งไปบำบัดที่โรงงานบำบัดน้ำเสียที่ตำบลสวนพริกต่อไป คลองมะขามเรียงก็จะเป็นคลองที่รับน้ำทิ้งจากบ้านเรือนอีกต่อไป น่าจะได้สูบน้ำจากแม่น้ำ

เข้ามาในคลองนี้ ทำให้คลองมีน้ำสะอาด และดูสวยงามมากขึ้น อาจคิดทำเป็นตลาดน้ำ หรือใช้จัดกิจกรรมประเพณี เช่น สงกรานต์ ลอยกระทงได้

มูลนิธิสิ่งแวดล้อมไทย ได้เข้ามาช่วยปรับแต่งภูมิทัศน์บริเวณวัดขุนแสน โดยรื้อย้ายบ้านอยู่อาศัยของชาวชุมชนวัดขุนแสนเฉพาะที่ปลูกบ้านอยู่บนบริเวณวัดออกไป ทำให้ขณะนี้บริเวณวัดขุนแสนมีความสวยงาม สามารถใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านศิลปวัฒนธรรม และใช้เป็นที่พักผ่อนของชาวบ้านได้อย่างดีอีกแห่งหนึ่ง

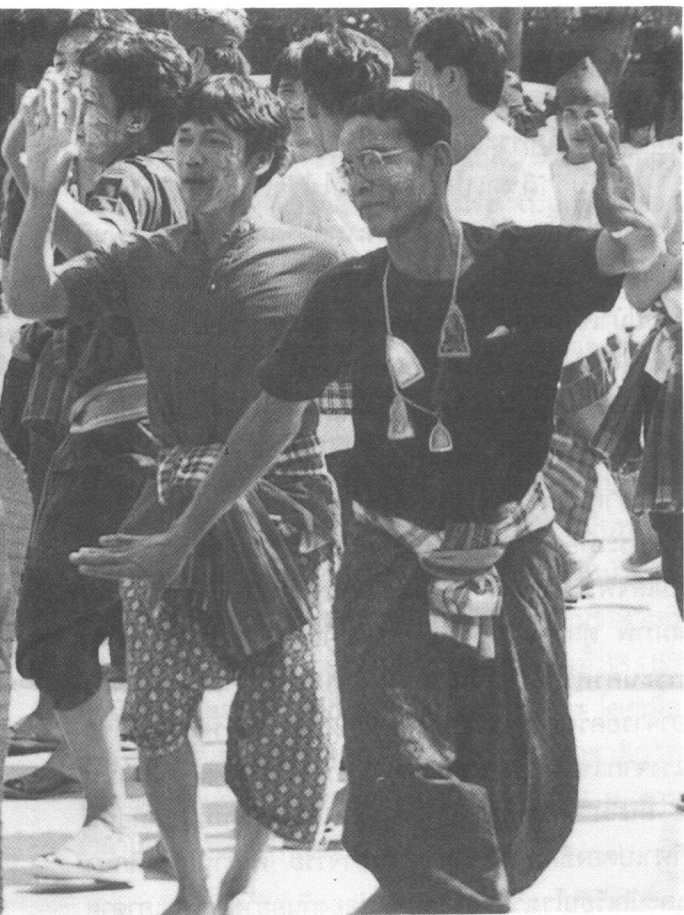

มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยคณะอาจารย์และนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาเอก และโทด้านสิ่งแวดล้อม ได้มาจัดการประชุมสัมมนาผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลนครฯ รวมทั้งผู้นำส่วนราชการ และองค์กรเอกชนขึ้นที่สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เรื่องการริใช้ศักยภาพในชุมชน ทำให้ผู้เข้าประชุมสัมมนามีความรู้ ความเข้าใจต่อการที่จะจัดการกับปัญหาขยะที่กำลังจะมีเพิ่มมากขึ้นได้ ความคิดนี้กำลังเป็นที่สนใจของคณะกรรมการเครือข่ายพัฒนาชุมชนเมือง และคงจะเกิดผล

เป็นรูปธรรมในโอกาสต่อไปขณะนี้เครือข่ายพัฒนาชุมชนเมือง กำลังมองหาสถานที่ที่เหมาะสมเพื่อทำกิจกรรมนี้

สรุปข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาอยุธยา เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่

1. ควรมีคณะกรรมการพัฒนาอยุธยาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ที่เป็นคณะกรรมการในระดับนโยบาย ประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยราชการ องค์กรเอกชน ชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่กำหนด

นโยบาย ประสานแผน กำหนดแผนงานโครงการ ที่ชัดเจน ซึ่งคงจะแตกต่าง และมีรายละเอียดมากกว่าที่ปรากฏใน แผนพัฒนาจังหวัด หรือแผนของแต่ละหน่วยงาน โดยเฉพาะ ในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา น่าจะกำหนดภาพออกมา ให้ได้ว่า ความเป็นเมืองท่องเที่ยวควรจะมีภาพเป็นอย่างไร ถนนหนทาง ที่อยู่อาศัย โบราณสถาน แม่น้ำลำคลอง ตลาดร้านค้า บ้านเรือน ชุมชน สวนหย่อม สวนสาธารณะ สถานที่ราชการ ที่มี ที่ยังไม่มี และควรมีขึ้นในอนาคต ที่สวยงาม ที่สะอาด เป็นระเบียบ ควรเป็นเช่นไร ถ้าจะ

มีการโยกย้ายสถานที่ทำงาน บ้านเรือน หรือชุมชน ไปอยู่ สถานที่ใหม่ สถานที่ใหม่ที่เหมาะสมควรอยู่ที่ใด

2. งานพัฒนาอยุธยาให้เป็นเมืองน่าอยู่ ไม่ควรเป็นหน้าที่ของหน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะ และไม่ควร จะต่างคนต่างทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเอกชน ภาคชุมชน และภาคประชาชน ควรมีส่วนร่วมด้วยเป็นอย่างมาก เช่น งานย้ายที่จอดรถ งานจัดระเบียบการจราจร แม่น้ำลำคลอง เรือมอญ งานดูแลความสะอาด ความเป็นระเบียบของถนน ของหญ้าและต้นไม้บนเกาะกลางถนน ควรแบ่งเบาให้หน่วย ราชการ สถาบันการศึกษา หรือชุมชนบางชุมชนช่วยดูแลได้

3. ทำอย่างไรเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา จึงจะมี ความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาดในด้านถนนหนทาง ตลาดร้านค้า และรักษาความเป็นเมืองน้ำ ใกล้ชิดกับน้ำไว้ได้ น่าจะมีสวนหย่อม หรือบริเวณที่โล่งริมแม่น้ำมากขึ้นหรือไม่

4. ควรจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่ เพื่อปลูกจิตสำนึกประชาชนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

5. ควรหาทางให้เกิดภาคเอกชน หรือเกิดประชาคม เพื่อการดูแลที่อยู่อาศัยมากขึ้น เข้มแข็งขึ้น .

เอกสารอ้างอิง

ไชยยันตร์ กัมปนาทแสนยากร, 2538. **เมืองน่าอยู่** (Healthy Cities) กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ : 2544 : **ข่าวการพัฒนา** ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 มีนาคม 2544

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ : 2543 **ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545 - 2549.**

กรุงเทพมหานคร

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม : 2544. **รายงาน**

สถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2543.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิบูลย์การปก

ตาม...

นักเปตองทีมชาติไทยไปโปรตุเกส

สุวิทย์ เทียรทอง

โลโก้สัญลักษณ์การแข่งขันเปตองชิงแชมป์โลกทีมชาย ครั้งที่ 36
ณ S. Brás de Alportel - Algarve
ประเทศโปรตุเกส ปี ค.ศ. 2000

เพราะความสัมพันธ์อันดีกับสมาคมสหพันธ์เปตองแห่งประเทศไทยในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มานานกว่า 15 ปี ชมรมเปตองอยุธยาซึ่งมี ผศ.ประเทือง คล้ายสุบรรณ์ เป็นประธานชมรมฯ จึงได้รับเชิญให้จัดส่งกรรมการของชมรมฯ ร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ในการที่ทีมเปตองทีมชาติไทยไปแข่งขันเปตองชิงแชมป์โลกประเภททีมชายครั้งที่ 36 ระหว่างวันที่ 1-11 ตุลาคม 2543 ณ เมืองฟารู (Faro) ประเทศโปรตุเกส และก็ดูเหมือนโชคจะเข้าข้างผมเมื่อท่านประธานชมรมฯ ได้มอบหมายให้ผมในฐานะเลขานุการชมรมเปตองอยุธยาตลอดกาล และอาจารย์สุธีรา เพชรมณี ร่วมคณะไปในครั้งนี้ด้วย โดยท่านอธิการบดีฯไฟเขียวให้ผมและอาจารย์สุธีรา ได้ไปราชการโดยไม่ถือเป็นวันลา และอนุมัติเงินพัฒนานุเคราะห์

จำนวน 30,000 บาท ให้อาจารย์สุธีราในฐานะอาจารย์ผู้สอนกีฬาเปตองหนึ่งเดียวคนหนึ่งของโปรแกรมวิชาพลศึกษา สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

อันว่ากีฬาเปตองนั้นถือได้ว่าเป็นกีฬาใหม่ของประเทศไทยโดยมีกำเนิดจากประเทศฝรั่งเศสประมาณ 2 พันปีมาแล้ว และเผยแพร่ในประเทศไทยโดยคนไทยที่เป็นนักเรียนยุโรปนำเข้ามาเล่นในประเทศไทยเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2518 และเฟื่องฟูในประเทศไทยอย่างสุดขีด เมื่อสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี หรือสมเด็จพระย่าของปวงชนชาวไทยรับเป็นองค์อุปถัมภ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 เป็นต้นมา (อ้างอิงบทความเรื่อง สมเด็จพระย่ากับกีฬาเปตอง โดย ผศ.ประเทือง คล้ายสุบรรณ์ ในหนังสือเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี 100 ปี วันพระราชสมภพ ตุลาคม 2543) สำหรับกีฬาเปตองกับชาวราชภัฏพระนครศรีอยุธยานั้นเริ่มต้นเมื่อสมัยผมเป็นนายกสโมสรอาจารย์ครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2527 โดยในครั้งนั้นผมได้ขอแรงจากแขวงการทางอยุธยา มาทำสนามเปตองให้สถาบัน 2 สนาม ที่บริเวณด้านหลังศูนย์หนังสือปัจจุบันนี้ สมัยนั้นกีฬาเปตองฮิตมาก พวกเราทั้งอาจารย์ คณงาน นักศึกษา และนักเรียนโรงเรียนสาธิตเล่นเปตองกันอย่างเอาเป็นเอาตาย และหาเรื่องจัดแข่งขันกันที่สถาบันบ่อย ๆ ถ้าเปรียบกับการแข่งขันฟุตบอล สถาบันราชภัฏอยุธยา หรือวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยาสมัยนั้น “เก๋า” มาก เราจัดได้ตั้งแต่ปตองระดับชาติ เข้าชั้นชิงถ้วยพระเมธีร์ลิก ลงไปจนถึงจัดแข่งระดับชิงถ้วยหัวหน้าภาควิชาเลยทีเดียว เพราะฉะนั้นเราจึงคุยได้ว่า ถ้าพูดถึงกีฬาเปตองอยุธยาแล้ว ถนนทุกสายจะมุ่งมาที่ราชภัฏอยุธยาเป็นอันดับแรก

มาพูดถึงเปตองชิงแชมป์โลกกันดีกว่า เปตองชิงแชมป์โลกมีอยู่ด้วยกัน 3 ประเภท คือประเภททีมชาย

ทีมหญิง และทีมเยาวชน แข่งขันไม่พร้อมกัน สำหรับการ
แข่งขันเปตองชิงแชมป์โลกทีมชายจัดแข่งมาแล้ว 35 ครั้ง
ครั้งแรกจัดที่ประเทศเบลเยียม เมื่อปี ค.ศ. 1959 และ
แชมป์โลกในครั้งนั้นก็คือฝรั่งเศสเจ้าตำรับ สำหรับ
ประเทศไทยได้มีโอกาสจัดการแข่งขันชิงแชมป์โลกทีมชาย
เมื่อปี ค.ศ. 1993 (พ.ศ. 2536) ที่จังหวัดเชียงใหม่ ผมและ
อาจารย์สุธีรา เพชรเมณี ได้มีโอกาสไปร่วมเป็นกรรมการ
จัดการแข่งขันในครั้งนั้นด้วย และก็แน่นอนฝรั่งเศสผูกขาด
การเป็นแชมป์โลกตามเคย (สรุปการแข่งขันชิงแชมป์
โลก 35 ครั้ง ฝรั่งเศสเป็นแชมป์โลกถึง 17 ครั้ง)
สำหรับการแข่งขันครั้งที่ 36 ที่ผมและอาจารย์สุธีรา จะร่วม
คณะไปในฐานะผู้สังเกตการณ์ครั้งนี้ จะจัดขึ้นที่เมือง Saint
Bras de Alportel ซึ่งอยู่ทางโปรตุเกสภาคใต้ที่เรียกว่า
แคว้นอัลการ์ฟ (Algarve) มีเมืองฟารูเป็นเมืองหลวง
ของแคว้น

คณะของเราทั้งหมด 11 คน ประกอบด้วยนักกีฬา
3 คน ผู้ฝึกสอน 2 คน ผู้สังเกตการณ์ 4 คน มีคุณสุริน
ภัทรดิลก เลขาธิการสมาคมสหพันธ์เปตองแห่งประเทศไทยฯ
เป็นผู้จัดการทีม และมีอาจารย์จันทร์ โพยหาญ อุปนายก
สมาคมฯ และหัวหน้าอีกโบหนึ่งท่านเป็นมนตรี ผู้มีบทบาท
อันสำคัญยิ่งแห่งสหพันธ์เปตองนานาชาติ เป็นหัวหน้าคณะ
นักกีฬา คณะของเราบินจากตอนเมืองก่อนเที่ยงคืนของวันที่
1 ตุลาคม 2543 โดยสายการบินสวิสแอร์ เที่ยวบินที่ SR.183
โดยใช้เวลาบิน 11 ชั่วโมง จากประเทศไทย โดยเมื่อ
ล้อเครื่องบินแตะผิวรันเวย์ของสนามบินนานาชาติซูริค
สวิสเซอร์แลนด์เมื่อตอนย่ำรุ่ง ตรงกับเวลา 11.00 น. ตาม
เวลาในประเทศไทยพอดี

ซูริคเป็นศูนย์การบินที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของยุโรป
จากที่นี่จะมีเที่ยวบินที่บินต่อไปยังทุกเมืองของทวีปยุโรป
คณะเปตองของเราก็ดำเนินที่นี่ยังที่จะบินต่อไปยังโปรตุเกส
โดยสายการบินประจำชาติโปรตุเกส TAP Air Portugal ซึ่ง
มีสีของลำตัวเครื่องบินเป็นสีธงชาติโปรตุเกส เขียว-แดง
สดใส่แปลกตา เราจะตั้งต้นบินจากซูริค โดยใช้เวลาประมาณ
3 ชั่วโมง เครื่องจะแวะลงที่ลิซบอนเมืองหลวงของโปรตุเกส
20 นาที จากนั้นจึงบินต่อไปยังเมืองฟารู เมืองหลวงของ
แคว้นอัลการ์ฟที่อยู่ปลายใต้ของโปรตุเกส ซึ่งเป็นจุดหมาย
ปลายทางของเรา

ความ(ไม่)รู้เรื่องโปรตุเกส

ก่อนมาโปรตุเกสผมรู้จักเรื่องราวของโปรตุเกส
ไม่มากนัก รู้แต่เพียงว่าโปรตุเกสเป็นประเทศหนึ่งในยุโรป
เคยเป็นชาติอภิมหาอำนาจทางการเดินเรือในอดีต เกี่ยวพัน
กับอยุธยาตรงที่ว่าโปรตุเกสเป็นยุโรปชาติแรกที่มาผูก
ความสัมพันธ์กับกรุงศรีอยุธยา โดยในสมัยสมเด็จพระ
ไชยราชาธิราชมีทหารโปรตุเกสนับร้อยคนมาสังกัดใน
กองทัพเพื่อรับจ้างรบกับศัตรูของกรุงศรีอยุธยา โดยทหาร
โปรตุเกสกองร้อยนี้มีอาวุธสำคัญคือปืนไฟ (ปืนยาว) ซึ่งเป็น
ของใหม่สำหรับชาวไทยในสมัยนั้น ถัดมาในสมัยสมเด็จพระ
นารายณ์มหาราชมีฝรั่งชาติกรีกมาเป็นใหญ่ในราชสำนัก
คือเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ท่านมีภรรยาเป็นชาวโปรตุเกสเรียกว่า
ท่านท้าวทองกีบม้า ท่านผู้นี้เป็นผู้ที่นำวิธีทำขนมแบบ
โปรตุเกสมาเผยแพร่ โดยเฉพาะเป็นต้นตำรับขนมประเภท
ตระกูล “ทอง” ทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นทองหยิบ ทองหยอด
ฝอยทอง ทองเอก ทองพลุ เป็นต้น ฯลฯ ทำให้ผมตั้งใจว่าไป
โปรตุเกสคราวนี้ ถ้ามีโอกาสผมคงจะตามไปชิมขนมต้นตำรับ
ที่ว่ากันว่ารสชาติเหมือนหรือว่าต่างกับของบ้านเราหรือไม่
สำหรับคนอยุธยาแล้วน่าจะต้องรู้จักโปรตุเกสอีกบริบทหนึ่ง
นั่นก็คือที่อยุธยามีหมู่บ้านโปรตุเกสซึ่งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา
ด้านทิศตะวันตก เยื้อง ๆ กับหมู่บ้านญี่ปุ่น ว่ากันว่าสถานที่นี้
เป็นที่ตั้งบ้านเรือนของชาวโปรตุเกสที่มาค้าขายในสมัย
กรุงศรีอยุธยา ปัจจุบันได้มีการขุดพบหลุมฝังศพของ
ชาวโปรตุเกส และข้าวของเครื่องใช้ กรมศิลปากรได้
ดำเนินการขุดแต่ง จนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ
ของอยุธยาอยู่ในขณะนี้ ประจวบกับปี ค.ศ. 2000
ก่อนเดินทางมาแข่งขันเปตองชิงแชมป์โลกครั้งนี้
มีเหตุการณ์สำคัญ ๆ เกี่ยวกับโปรตุเกสอยู่ 2 เรื่อง เรื่องแรก
ได้แก่พิธีคืนเกาะมาเก๊าที่เป็นอาณานิคมของโปรตุเกสคืน
กลับสู่ประเทศจีนอีกครั้งหนึ่ง ถึงแม้จะไม่เกี่ยวข้องกับ
อังกฤษคืนเกาะฮ่องกงให้กับจีน แต่ก็ป็นข่าวดังไปทั่วโลก
ทำให้ชื่อโปรตุเกสติดหูผมมากขึ้น และก็โดยบังเอิญอีก
เหมือนกัน ที่ปี ค.ศ. 2000 มีการแข่งขันฟุตบอลชิงแชมป์
แห่งชาติยุโรป นักฟุตบอลที่เล่นเป็นพระเอกระดับ
ซูเปอร์สตาร์ในครั้งนั้นคงไม่มีใครเด่นดังเท่ากับ **หลุยส์ ฟิโก้**
นักฟุตบอลฝีเท้าจัดจ้านแห่งโปรตุเกส เป็นผลทำให้ทีมริล
แมดริด แห่งสเปน รับซื้อตัวเข้าร่วมทีม โดยให้ค่าตัวราคาสูง
ที่สุดในโลกอย่างที่ไม่เคยมีใครเคยได้มาก่อน ทำให้ผมอยากรู้จัก
โปรตุเกสมากขึ้น และเร่งวันเร่งคืนให้ได้มาโปรตุเกสโดย
เร็วไว

มาทำความคุ้นเคยกับโปรตุเกสกันก่อน

จากการศึกษาในเอกสารพบว่าโปรตุเกสตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของทวีปยุโรปที่เรียกว่าคาบสมุทรไอบีเรีย มีสเปนอยู่ทางตอนเหนือและตะวันออก ทางใต้และตะวันตกคือมหาสมุทรแอตแลนติก คงไม่มีผิดถ้าจะกล่าวว่าโปรตุเกสคือประเทศที่อยู่ตะวันตกสุดของทวีปยุโรป เนื่องจากไม่มีแผ่นดินที่ไหนจะให้ไปอีกแล้ว มีพื้นที่ 88,675 ตารางกิโลเมตร มีความยาว 563 กิโลเมตร กว้าง 225 กิโลเมตร เวลาช้ากว่าประเทศไทย 6 ชั่วโมง เมืองหลวงคือลิสบอน (Lisbon) ซึ่งอยู่ตอนกลางของประเทศ มีเมืองสำคัญคือเมืองโอพอร์โต (Oporto) อยู่ทางตอนเหนือ และเมืองฟาร์โร (Faro) อยู่ทางตอนใต้ ประชากรมีลู่จะหนาแน่นนัก ทั้งประเทศมีพลเมืองประมาณ 10 ล้านคนเศษ เส้นรุ้งของโปรตุเกสอยู่ตรงที่เป็นประเทศชายทะเลมีอากาศดีเกือบตลอดปี มีแสงแดดเจิดจ้าให้ความรู้สึกแบบเมดิเตอร์เรเนียน สกุลเงินของโปรตุเกสคือ “เอสกุโดส” เทียบค่าเงินบาทของไทยแล้วก็ตกในราว 1 บาท เท่ากับ 5 เอสกุโดส ค่าครองชีพของโปรตุเกสจัดได้ว่าถูกมากกว่าประเทศใด ๆ ในยุโรป

โปรตุเกสเป็นประเทศที่เคยเป็นเจ้าอาณานิคมในอดีต เพราะความเป็นชาตินักเดินเรือที่เก่งกล้าจึงสามารถขยายอำนาจยึดครองประเทศต่าง ๆ ในโลก เป็นอาณานิคมมากมาย ไม่ว่าจะเป็นบราซิล อัฟริกาอย่างองโกล่า โมซัมบิก หรือในเอเชียอย่างมาเก๊า ฯลฯ แต่ ณ ปัจจุบันนี้โปรตุเกสได้ให้อิสระภาพแก่ประเทศเหล่านี้ และหันกลับมาบูรณะบ้านเมืองของตนซึ่งกลับกลายเป็นประเทศที่ยากจนประเทศหนึ่งในยุโรป ด้วยเหตุที่ว่าโปรตุเกสมุ่งแต่จะขยายอำนาจเพื่อล่าอาณานิคม แต่การบริหารภายในประเทศกลับประสบกับการล้มลุกคลุกคลาน เพราะปัญหาการเมืองภายในประเทศมีการแย่งชิงอำนาจกันอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองประเทศอ่อนแอ ประเทศจึงยากจนและทรุดโทรม ทุกวันนี้โปรตุเกสจึงเหลือแต่ความภาคภูมิใจในความเป็นชาติมหาอำนาจในอดีต และความที่ค่าของเงินถูกจึงทำให้ประเทศอื่น ๆ ในยุโรป อาศัยความได้เปรียบทางเศรษฐกิจเข้ามากว้านซื้อสิ่งปลูกสร้าง มาก่อสร้างวิลล่า อพาร์ทเมนต์ สำหรับเก็บไว้เป็นบ้านที่สองสำหรับใช้พักผ่อน ตลอดจนมาลงทุนทำกิจการต่าง ๆ ในโปรตุเกสอย่างกว้างขวาง ดูแล้วก็คล้าย ๆ กับประเทศไทยของเรา ภายหลังเศรษฐกิจทรุดโทรมลงเมื่อปี 2540 เป็นต้นมา กิจการต่าง ๆ ที่เคยเป็นของคนไทยก็ถูกฝรั่งมั่งคั่งทั้งยุโรป อเมริกากว้านซื้อกันอย่างสนุกสนาน นี่คือเรื่องราวของโปรตุเกส

ที่ผมประมวลมาจากเอกสารที่อ่านพบเพื่อเป็นการปูพื้นให้ผู้อ่านได้ทราบพอสังเขป

การแข่งขันเปตองชิงแชมป์โลกประเภททีมชาย ครั้งที่ 36

ผมขอเล่าถึงการแข่งขันเปตองชิงแชมป์โลกครั้งนี้ให้ผู้อ่านทราบพอเป็นน้ำจิ้มให้สลับกับชื่อเรื่องที่จั่วไว้ว่า **“ตามนักเปตองทีมชาติไทยไปโปรตุเกส”** สถานที่แข่งขันเปตองชิงแชมป์โลกครั้งนี้จัดที่สนามกีฬาของวิทยาลัยชุมชนของเมือง Saint-Bras de Alportel ซึ่งเป็นเมืองเล็ก ๆ ในชนบทของแคว้นอัลการ์ฟ ห่างจากย่านชายทะเลควอร์เทียรา (Quarteira) ที่คณะของเราพักประมาณ 20 กิโลเมตร มีการจัดทำสนามแข่งขันทั้งกลางแจ้ง และในร่ม (ภายในโรงยิมเนเซียม) โดยในการแข่งขันรอบแรก ๆ จะแข่งกันในสนามกลางแจ้งท่ามกลางแดดจ้า ต่อเมื่อการแข่งขันงวดเข้ารอบท้าย ๆ จึงจะย้ายเข้ามาแข่งขันในยิมเนเซียมติดแอร์ ทั้งนี้เจ้าภาพจะขนเอา กรวด หิน ดิน ทราย มาทำสนามกันในโรงยิมฯ ที่เดียว ฟังมาว่าการแข่งขันชิงแชมป์โลกที่สหพันธ์เปตองนานาชาติยอมให้ใช้สนามกลางแจ้งแข่งขันตั้งแต่รอบแรกจนถึงรอบชิงชนะเลิศโดยตลอด คือการแข่งขันชิงแชมป์โลกที่เสียใหม่เพียงครั้งเดียวแสดงว่าประเทศไทยเราก็น่าพอควรที่สหพันธ์เปตองนานาชาติจะต้องยอมการแข่งขันเปตองชิงแชมป์โลกครั้งที่ 36 นี้ มีประเทศต่าง ๆ เข้าแข่งขันรวม 43 ประเทศ ทีมตัวเก็งที่จะคว้าแชมป์ก็มี ฝรั่งเศส เบลเยียม ดินิเซีย อิตาลี สวิสเซอร์แลนด์ โมร็อกโค รวมทั้งพี่ไทยของเราด้วย ทั้งนี้เพราะไทยเราเคยได้รองแชมป์โลกมาหลายครั้งแล้วประกอบกับทีมชาติหญิงของไทยเคยไปสร้างชื่อเป็นแชมป์โลกมาแล้ว 3 สมัย ประเทศไทยจึงได้รับเครดิตให้เป็นตัวเก็งในครั้งนี้นี้ด้วย ดังนั้นเมื่อทีมไทยลงสนามครั้งใด เสียงเชียร์ **“ไต่ลง ๆ”** ตามลำเนียงฝรั่งเศสจะกระหึ่มก้องสนามทันที ทำเอาเลือดไทยที่เข้มข้นอย่างผมซู่ซ่าสูบฉีดแรงเพราะ **“อิน”** ไปกับเสียงเชียร์ อันเร้าใจ

วันพุธที่ 4 ตุลาคม 2543 พวกเรานักกีฬา เจ้าหน้าที่ผู้สังเกตการณ์ พร้อมด้วยกองเชียร์จากพนักงานการบินไทย ที่ลู่ล้าพักร้อนบินมาเชียร์อีก 4 คน รวม 15 คน ร่วมกันเดินพาเหรดในพิธีเปิด ซึ่งจัดในโรงยิมเนเซียม เป็นพิธีเปิดการแข่งขันระดับโลกที่เรียบง่าย แต่สมเกียรติและสง่างามเสร็จจากการเดินพาเหรดแล้วพวกเราได้รับเชิญไปรับประทานอาหารเย็น (ค่ำ) ในคาเฟ่ที่เรีย เพื่อจะกลับเข้ามาในโรงยิม

อีกครั้งหนึ่งเพื่อชมการแสดงประกอบพิธีเปิด และห้วงเวลานี้เองผมรู้สึกว่าการมาโปรตุเกสครั้งนี้ ผมเริ่มรู้จักโปรตุเกสจริง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอาหารการกิน นิสัยใจคอของผู้คน รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมประจำชาติทุกอย่างที่เจ้าภาพจัดในวันนี้ บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของประเทศที่มีวัฒนธรรมของตนเอง อาหารโปรตุเกสที่รสชาติแปลกกลืน ไม่เหมือนอาหารฝรั่งทั่ว ๆ ไปที่เราเคยกิน ซึ่งแยกไม่ออกกว่าเป็นของฝรั่งเศสชาติใดที่จะคุ้นเคยก็คือการเดินร่ำแบบพื้นเมืองที่มีจังหวะร่าร้อน คล้ายคลึงกับระบำฟลามิงโกของสเปน เพราะเป็นประเทศที่อยู่ในกลุ่มไอบีเรียนเหมือนกัน แต่ที่ผมประทับใจก็คงจะเป็นนิสัยใจคอของคนโปรตุเกสที่มีอัธยาศัยไมตรีที่ดี ยิ้มง่าย และเป็นมิตรอาจเป็นเพราะโปรตุเกสเป็นชาติยุโรปที่ไม่ร่ำรวย สิทธิการิยะว่าไว้คนที่ไม่รวยจะมีคุณลักษณะหนึ่งคือไม่เย่อหยิ่ง ผมว่าคนโปรตุเกสเข้าประเภทลักษณะที่ว่านี้

สนามแข่งขันกลางแจ้งใช้แข่งขันในรอบแรก ๆ

สนามแข่งขันในร่มใช้แข่งขันเฉพาะรอบ 8 ทีมสุดท้ายไปจนถึงรอบชิงชนะเลิศ

การแข่งขันเปตองชิงแชมป์เียนโลกจะแบ่งทีมต่าง ๆ ออกเป็นสาย ๆ รวม 12 สาย สายละ 4 ทีม ในรอบแรก ทีมไทยอยู่สาย 3 ชเนนอร์เวย์ และประเทศมาลี จากอแอฟริกา ผ่านฉลุยในฐานะที่ 1 ของสาย เข้าไปเล่นในรอบที่ 2 แต่โชคไม่ดีเมื่อเข้าไปเจอทีมสุดท้ายอย่างอดีตแชมป์ 3 สมัยทั้งสองทีม คือ อิตาลี และตูนิเซีย จึงตกรอบไปอย่างน่าเสียดาย ถ้าเป็น

กีฬาอื่น ๆ ลองได้ตกรอบแล้วก็เตรียมตัวม้วนเสื่อ เก็บจากลาโรงได้เลย แต่สำหรับกีฬาเปตองแล้วงานยังไม่จบ 24 ทีมที่ตกรอบเขานำมาแบ่งสายประกบคู่กันใหม่เพื่อชิงถ้วยอีกประเภทหนึ่ง ที่เรียกว่า**ชิงแชมป์เียนนานาชาติ** ซึ่งครั้งนี้ทีมไทยของเราโชว์ฟอร์มได้อย่างระเบิดเถิดเทิง ผ่านทีมต่าง ๆ จนได้เข้าไปชิงชนะเลิศถ้วยนานาชาติในวันที่ 8 ตุลาคม 2543

นักกีฬาเบตองทีมชาติไทยถ่ายภาพพร้อมกับนักกีฬาทีมชาติมอริตานิเย่ ก่อนชิงชนะเลิศถ้วยนานาชาติ ผู้ยืนขวาสุดคือ พันจ่าอากาศเอกปรารถทองประเทศ รองเลขาธิการสมาคมสหพันธ์เบตองแห่งประเทศไทยฯ และผู้ฝึกสอนนักกีฬาเบตองทีมชาติไทย

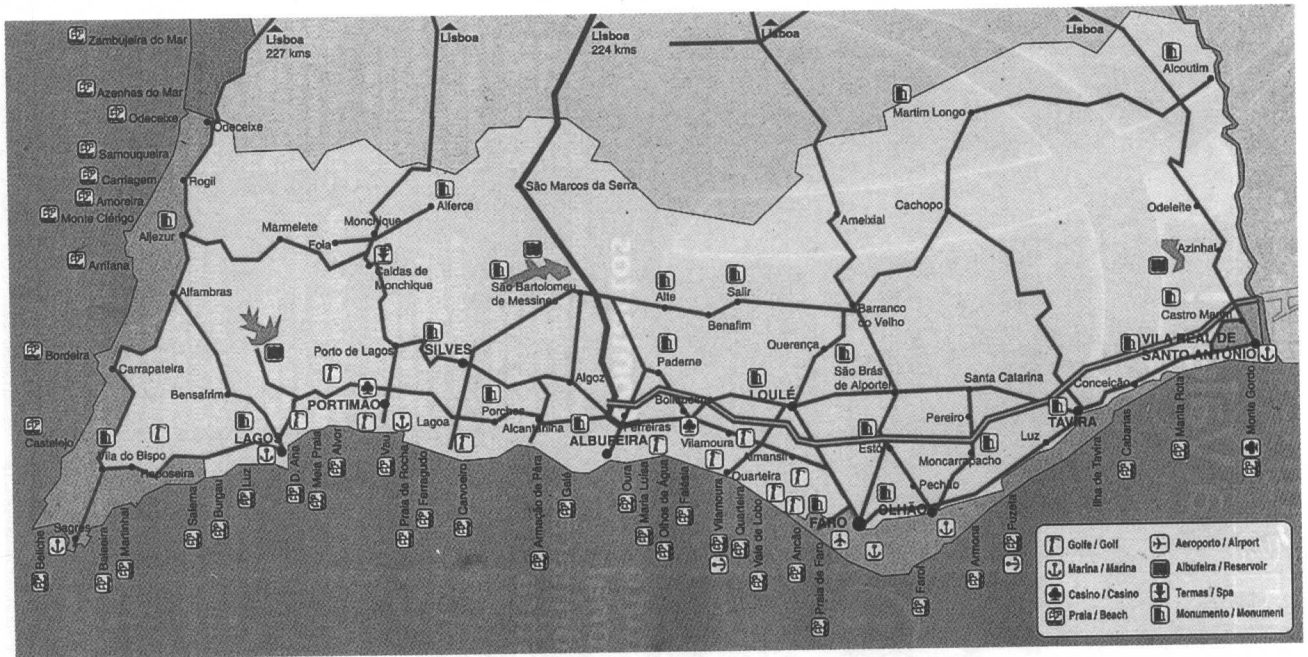
นักกีฬาเบตองทีมชาติไทย (จสอ.ศักดิ์ประเสริฐ มิตรสทะ จสอ.อึด พรหมมา จสอ.ภาคิน ภูครัมย์) ถ่ายพร้อมกับผู้เขียนและอาจารย์สุธีรา เพชรเมณี

ผู้เขียนกับฟ้าใสและต้นไม้ตระกูลปาล์มในบรรยากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน

กับทีมมอริตานิเย่ ซึ่งเป็นชาติที่เป็นเกาะในมหาสมุทรอินเดีย โดยจัดให้เป็นมวยคู่รอง สำหรับคู่เอกเป็นการแข่งขันชิงแชมป์โลกระหว่างเบลเยียมกับตูนีเซีย อดีตแชมป์โลกทั้งคู่ ซึ่งเขาจัดแข่งในสนามเบตองในร่มภายในโรงยิมเนเซียมสำหรับคู่ของไทยกับมอริตานิเย่ ผลปรากฏว่าไทยพลาดทำให้กับคู่แข่งขันไปหืดหวิดอย่างน่าเสียดาย เราจึงได้เพียงแค่รองแชมป์เย็นถ้วยนานาชาติแต่ก็คุ้มค่ากับการที่ผู้ชมทั้งสนามได้ฟังเพลงชาติไทยก่อนการแข่งขัน ความภาคภูมิใจในเกียรติภูมิของชาติทำให้ผมขมลูก หัวใจพองโต ร้องเพลงชาติไทยคลอไปด้วยโดยไม่รู้ตัว และสำหรับแชมป์โลกเบตองประเภททีมชาย ครั้งที่ 36 ปี ค.ศ. 2000 นี้ ได้แก่ประเทศเบลเยียมที่ชนะตูนีเซีย ซึ่งผู้เล่นทั้งสองทีมเล่นได้ดีเหลือเกิน ทั้งการโยนลูกบูลเข้าหาลูกเป้า การตีลูกบูลของฝ่ายตรงข้าม แล้วบังคับให้ลูกบูลของตนเองแทนที่การแก้เกมจากการที่ทีมเป็นรองมาสู่ความได้เปรียบ เพื่อกดดันฝ่ายตรงข้ามเป็นประสบการณ์ที่ล้ำค่ายิ่ง สำหรับผมที่ได้มีโอกาสชมเกมการแข่งขันระดับโลกในครั้งนี้ อย่างยากที่จะลืมเลือน

งานเลี้ยงปิดการแข่งขันจัดที่คาสิโนสถาน วิลลาโมรา (Casino Vilamoura) ซึ่งเป็นย่านท่องเที่ยวหรูหราชายทะเล ห่างจากสนามแข่งขันราว 22 กิโลเมตร งานปิดการแข่งขันเจ้าภาพใช้ศักยภาพของคาสิโนที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ เพื่อให้แขกผู้มาเยี่ยมเยือนประทับใจไม่รู้ลืม อาหาร และเครื่องดื่มเลิศรส ไวน์ชั้นดี ดนตรีเล่นเพลงคลาสสิก โชว์หลายต่อหลายชุดส่งตรงจากดินแดนแซมบ้า บราซิล เต็มไปด้วยความเร้าร้อนและมีพลัง พิธีมอบถ้วยให้แก่ทีมชนะเลิศยิ่งใหญ่ และสมเกียรติยิ่งสำหรับผู้ชนะ เหนือสิ่งอื่นใดกรรมการจัดการแข่งขันทุกคนได้รับเกียรติถูกเชิญขึ้นเวทีเพื่อแสดงตัว ไม่ว่าจะเป็นประธานจัดการแข่งขัน หรือแม้กระทั่งแม่ครัวที่ทำอาหารเลี้ยงนักกีฬาทุกมื้อ เป็นการยืนยันว่างานนี้สำเร็จได้ด้วยทีมเวิร์ค มิใช่เพราะอคติวันมาฆาคนใดคนหนึ่งภาซิดจินกล่าวไว้ว่างานเลี้ยงย่อมมีเลิกราจากงานที่เริ่มต้นเมื่อ 3 ทุ่ม ลึนสุดลงเมื่อเวลา 02.00 น. ของวันใหม่ ทุกคนแยกย้ายกันกลับที่พัก การแข่งขันเบตองชิงแชมป์โลกประเภททีมชายครั้งนี้ ครั้งที่ 37 จะแข่งขันกันที่ประเทศโมนาโก เราจะได้อีกไหมหนอ?

แผนที่ของแคว้นอัลการ์ฟตอนใต้ของโปรตุเกส ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของประเทศ

โรงแรม Dom Jose' โรงแรม 3 ดาว ริมหาดควอร์เทียรา (Quarteira) ซึ่งคณะนักกีฬาเบตองทีมชาติไทยพักที่นี่

ชายหาดอัลบูฟีรา (Albufeira) เหมาะสำหรับเล่นน้ำทะเล อาบแดด และบางส่วนใช้เป็นท่าเทียบเรือประมงด้วย

โปรตุเกสที่เห็นและเป็นไป

ข้อเขียนชิ้นนี้คงจะไม่สมบูรณ์ ถ้าผมจะพูดแค่เพียงเรื่องการแข่งขันเบตองชิงแชมป์โลกเท่านั้น ในช่วงเวลา 9 วัน 8 คืน ในโปรตุเกสอาจไม่มากพอที่ผมจะรู้ และเข้าถึงโปรตุเกสในทุกเรื่อง อย่างน้อยๆ ผมต้องสารภาพว่า ได้สัมผัสลิบบอนเมืองหลวงของโปรตุเกสเพียงแค่สายตาดอนเครื่องบินแวะจอดช่วงขาไปและขากลับเท่านั้น แต่ก็ได้เห็นลิบบอนที่มีหลังคาตึกสีเหลืองส้มทั้งเมืองที่สวยงาม และแปลกตา ได้เห็นสถาปัตยกรรมอันสวยงามอันมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แม้แต่ตึกต่าง ๆ ของภูเก็ตบ้านเรายังได้รับอิทธิพลที่ผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมของโปรตุเกส และจีน เป็นโครงสร้างสถาปัตยกรรมแบบ “จีน-โปรตุเกส” อันเลื่องชื่อในปัจจุบัน

อัลการ์ฟ (Algarve) คือส่วนที่เป็นภาคใต้ทั้งหมดของโปรตุเกส ถ้าเรียกแบบไทยโบราณก็น่าจะเทียบได้กับคำว่า “แคว้น” มีเมืองหลวงคือฟารู ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เกือบทั้งหมดติดทะเล เช่น ทาไวรา (Tavira) อัลบูฟีรา (Albufeira) วิลามอรา (Vilamoura) ควอร์เทียรา (Quarteira) ถ้าจะเปรียบก็คล้ายภูเก็ตที่แบ่งเป็นย่านหาดป่าตอง กะตะ กระรน ราไวย์ อะไร่ทำนองนี้ เพียงแต่ว่าย่านต่าง ๆ ของอัลการ์ฟ มีภัตตาคาร ตึกรามบ้านช่อง อพาร์ทเมนต์ โรงแรม วิลล่า และสถานที่ท่องเที่ยว สนามกีฬา แหล่งบันเทิงต่าง ๆ เช่น สนามกอล์ฟ สวนสัตว์ สวนสนุก คาสีโน สโมสรเรือยอชต์ มากเหลือเกิน ว่ากันว่าพลเมืองที่ชื่นชอบโปรตุเกสพื้นเมืองจะมีน้อยกว่าคนยุโรปประเทศอื่น ๆ ที่มาซื้อบ้าน

ปลาฉนาก (Swordfish) ปลาที่ชาวโปรตุเกสถือว่าเป็นอาหารที่นักท่องเที่ยวต้องชิมให้ได้ โดยเฉพาะปลาฉนากรมควัน

อพาร์ตเมนต์ เป็นบ้านหลังที่สองเสียอีก ทั้งเมืองเต็มไปด้วย ภัยพิบัติทั้งขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ จนผมอดคิดไม่ได้ว่า คนเมืองนี้คงอาศัยภัยพิบัติเป็นคร่าวเสียแล้วก็ไม่รู้ มาพูด ถึงอาหารการกินกันบ้าง โปรตุเกสเป็นชาติที่อยู่กับทะเล ดังนั้นอาหารที่ขึ้นชื่อก็คือปลาโดยเฉพาะปลาชาร์ดินย่างเกลือ เสริฟพร้อมกับขนมปัง และมันฝรั่งหัวเล็ก ๆ ต้มทั้งเปลือก อร่อยจนผมฝันถึง สเต็กปลาแซลมอนสีส้มอมชมพูเสริฟ บนจานเล็กก็อร่อยเด็ดขาด ที่ผมยังไม่ได้ลองลิ้มชิมดูก็เห็น จะเป็นปลาฉนากรมควัน ซึ่งคนโปรตุเกสถือว่าปลาฉนาก เป็นของอร่อยประจำชาติ ปลากับไวน์ดูเหมือนจะเป็นของคู่ กัน เกจิไวน์ว่าไวให้กินไวน์ขาวกับปลา กินเนื้อกับไวน์แดง เผอิญผมชมชอบไวน์แดงจึงไม่ได้ประพฤติตามเกจิ ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นปลาเนื้อหมู ไก่ผมกินกับไวน์แดงทั้งนั้น ที่บ้านเรา ไวน์เป็นเครื่องดื่มที่บ่งบอกฐานะและรสนิยมของผู้ดื่มว่าเป็น ของคนชั้นสูง แต่ที่อัลการ์ฟไวน์เป็นเครื่องดื่มสามัญประจำ บ้านที่มีราคาถูกเสียยิ่งกว่าน้ำเปล่า ไวน์โปรตุเกส มีคุณภาพ เยี่ยมไม่แพ้ไวน์ฝรั่งเศส คงเป็นเพราะโปรตุเกสปลูกองุ่นได้ดี เหมือนฝรั่งเศส ไวน์ขวดละ 100 บาท ของที่นี่ จึงมีรสชาติ เทียบได้กับไวน์ขวดละ 1,000 บาท ที่วางขายในเมืองไทย

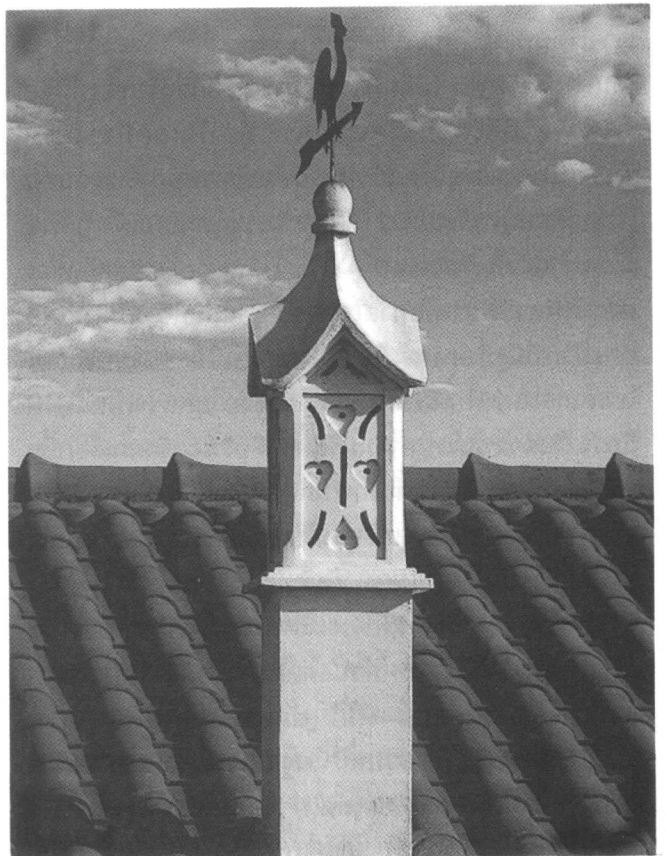
เท่าที่ผมสังเกตจากการไปอยู่ในโปรตุเกสด้วยระยะ เวลาอันสั้นก็น่าจะสรุปได้อย่างไม่ผิดพลาดว่า เศรษฐกิจของ โปรตุเกสกำลังดีขึ้นเรื่อย ๆ โดยอาศัยการท่องเที่ยวเป็นหลัก ในการดูดเงินเข้าประเทศอย่างมหาศาล ดังนั้นที่รัฐบาลไทย ชุดปัจจุบันเร่งหาเงินเข้าประเทศโดยขายการท่องเที่ยวผมว่า

เดินถูกทางแล้ว เพียงแต่ว่าเราอย่าหน้าบาง หรือปกปิด ความต้องการที่แท้จริงของมนุษย์ เช่นการห้ามมีบ่อนคาลิโน ในขณะที่เราเสียเงินตราไปมากมายกับบ่อนชายแดนรอบ ประเทศให้กับประเทศบ้านใกล้เรือนเคียง กิจการท่องเที่ยว ของเราควรจะต้องมีความหลากหลาย โดยใช้ศักยภาพใน การท่องเที่ยวที่มีอยู่และเติมเต็มในส่วนที่ขาด ย้อนมาพูดถึง ความนิยมของนักท่องเที่ยวจากยุโรปที่มีต่ออัลการ์ฟกันอีก ลึกครั้งช่วงที่ผมไปเป็นช่วงปลายฤดูการท่องเที่ยวของอัลการ์ฟ แล้วแต่กระนั้นก็ตาม ก็ยังมีนักท่องเที่ยวมากันอย่างมากมาย ผมและคณะพักอยู่ที่โรงแรมดอมโฮเซ (Hotel Dom Jose') ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากสนามบินฟาโรมากันนัก แทบทุก ๆ 10 นาที จะมีเครื่องบินขึ้นลงโดยตลอด เพื่อนำนักท่องเที่ยวมา เยี่ยมเยือนมิได้ขาด จุดขายของอัลการ์ฟมีมากมายหลากหลาย ให้นักท่องเที่ยวได้เลือกตามความพึงพอใจ ใครใคร่เล่นกอล์ฟ ก็มีสนามกอล์ฟชั้นดีหลายแห่ง ใครที่ชอบเล่นเรือใบได้คลื่น ก็มีสโมสรเรือใบ มีมาริน่าสำหรับเรือยอชท์ ตั้งอยู่หลายอ่าว ทะเลที่นี่สวย หาดทรายกว้างน่าอาบแดด ฟาโลสึครามเป็น มนต์เสน่ห์แบบเมดิเตอร์เรเนียนที่yakต่อการลิ้มเลือน อาหาร อร่อยมีให้เลือกนานาชนิด โดยเฉพาะอาหารทะเล ที่พักราคาถูกติดทะเล ร้านค้าของที่ระลึกเยอะมากมีสินค้า ประเภทศิลปหัตถกรรม และสินค้าพื้นเมือง เช่น กระเบื้อง เซรามิค พรม ผ้าลูกไม้สวย ๆ หลากชนิด บางคนอาจจะ ท่องไปบนภูเขาสูงแถบซิลเวส (Silves) ซึ่งมีแหล่งอาบน้ำแร่ที่ว่ากันว่ารักษาโรคได้ ผมเผอิญได้ไปเที่ยวแถวนั้น แต่ไม่มีโอกาสได้อาบน้ำแร่ แคได้ชิมเหล้า Medronho ซึ่งกลั่น

นักท่องเที่ยวนั่งดื่มไวน์ และฟังนักดนตรีอาวุโสชักแอคคอร์ดียนบรรเลงเพลงตามคำขอ
อย่างมีความสุขที่ภัตตาคาร ซึ่งเน้นอาหารจากปลาชาร์ตันโดยเฉพาะ ในย่าน Quarteira

มาจากต้นไม้ชื่อ *Arbutus uneda* เป็นเหล้าที่ดื่มเพื่อ
สุขภาพโดยแท้ ระหว่างทางไปซิลเวส ผมได้มีโอกาสชมการ
ทำจุกไม้คอร์กแบบโบราณ เปรียบเทียบกับการทำจุก
ไม้คอร์กแบบทันสมัยจากพืชรักชี่ไม้คอร์ก ผมบึ้งโอเดีย
ทันทีว่าอย่างบ้านเราถ้าสร้างพืชรักชี่ชาวนา แล้วแสดงให้เห็น
ถึงการสืบทอดแบบโบราณเช่นข้าวซ้อมมือ หรือ
ข้าวกล้องเปรียบเทียบกับข้าวปัจจุบันซึ่งใช้เครื่อง
สืบทอดแบบใช้ไฟฟ้าก็น่าจะ“โดนใจ”นักท่องเที่ยวยุคใหม่และ
ต่างชาติได้ไม่แพ้กัน อัลการ์ฟยังมีอะไรอีกหลายอย่างที่นัก
ท่องเที่ยวยุคใหม่ชอบ เช่น ถ้าใครที่ชอบกีฬาตกปลา ก็อาจเช่า
เรือไปตกปลา โดยเฉพาะปลาฉลาม ซึ่งมีอยู่อย่างชุมชุมที่
ศูนย์กลางแห่งเกมตกปลาพอร์ติมาอู (Portimao) ห่างจาก
ชายฝั่งไป 12 ไมล์ สำหรับผู้ที่สนใจความเป็นมาทาง
ประวัติศาสตร์ อาจไปนั่งที่ท่าเรือลากอส (Lagos) ซึ่งเป็น
ตลาดค้าทาสจากอัฟริกันแห่งแรกที่ก่อตั้งขึ้นมาในยุโรป
หรือจะไปชมปราสาทขนาดใหญ่ ที่ล้อมรอบด้วยป้อม และ
หอคอยอันแข็งแกร่งของพวกแขกมัวร์ที่เมืองเชลิบ (Chelib)
ซึ่งพวกมัวร์เคยครอบครองแคว้นอัลการ์ฟในยุโรปสมัยกลาง

ไก๊สัญลักษณ์ประจำชาติโปรตุเกสที่แสดงถึงความบริสุทธิ์และยุติธรรม พบเห็นได้ทั่วไปตาม
สิ่งก่อสร้าง ภาพนี้ตั้งบนยอดปล่องไฟที่โบสถ์แห่งหนึ่งในเมืองฟาโร (Faro)

มหาวิทยาลัยราชภัฏ

คำตอบสุดท้าย

กนอม อินทรกำเนิด

ร่างพระราชบัญญัติใหม่นี้ เป็นการปิดฉาก สถาบันราชภัฏปิดฉาก
สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏเป็นการเปิดฉากใหม่ของมหาวิทยาลัยใหม่
มหาวิทยาลัยพลังของชาติ มหาวิทยาลัยไทยและมหาวิทยาลัยไทย

มหาวิทยาลัยไทยและมหาวิทยาลัยไทย อยากจะเห็น
มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นมหาวิทยาลัยไทย และมหา
วิทยาลัยไทย เหตุผลที่ชัดเจนคือ ภาพรวมของการพัฒนา
ประเทศที่ผ่านมาประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ก็มีควม
ล้มเหลวในหลายเรื่อง ความสำเร็จในเชิงเศรษฐกิจในเชิงการค้า
ในเชิงธุรกิจ เห็นได้ชัด แผนพัฒนาประเทศฉบับแรก ปี พ.ศ.
2504 สิ้นปีมาแล้ว รายได้ของคนไทยเพียง 2,000 บาท
เมื่อสิ้นสุดแผน 7 ปี 2539 รายได้ของคนไทยต่อหัวนั้น
68,000 บาท เพิ่มขึ้นกว่า 30 เท่าตัว จนกระทั่งระยะนั้น
ใคร ๆ ก็เรียกคนประเทศไทยว่าเสือตัวที่ 5 ประสบความ
สำเร็จค่อนข้างใหญ่หลวงในแง่ของเศรษฐกิจ นอกจากนั้น
เรื่องของโครงสร้างพื้นฐานก็มีความสำเร็จสูงมาก เมื่อปี พ.ศ.
2517 ผมไปเรียนต่างประเทศ ผมไปเห็นถนนซูเปอร์ไฮเวย์
เป็นถนนซ้อนกัน 2,3 ชั้น ซึ่งขณะนั้นบ้านเราส่วนใหญ่เป็น
ทางสองเลน เป็นทางลาดแอสฟัลต์ สองเลนเท่านั้น ผมก็
ฝันว่าบ้านเราจะสะดวกอย่างนี้ไหม ในแง่ของ Infrastructure
ทำให้ชาติในเอเชียชาติหนึ่ง นอกจากญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน
แล้วเราก็คงไม่มีใคร ที่พูดนี้หมายความว่าพัฒนาประเทศ

ที่ผ่านมาแล้ว ทำผลสำเร็จมาในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะระดับ
ที่เกี่ยวกับการหาเงิน เกี่ยวกับการสร้างความสะดวกสบาย
แต่ความสำเร็จเหล่านั้นมันต้องแลกกับความเจ็บปวด
หลายอย่าง การเพิ่มรายได้ต่อหัว จาก 2,000 บาท เป็น
68,000 บาทนั้น มีแรงงานเด็กประมาณ 1,400,000 คน
ที่ถูกใช้แรงงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรม อยู่ในไร่อยู่ในนา
การเพิ่มขึ้นมา 33 เท่าตัวนั้น มีเด็กผู้หญิงที่ต้องไปขายบริการ
อยู่เป็นแสน เพื่อทำให้ตัวเลขมันเพิ่มขึ้นมา การเพิ่มขึ้นมา
33 เท่าตัวนั้น ชาวนาชั้นยอดเยี่ยมของโลกต้องกลายเป็น
กรรมกรไร้ฝีมือ มีสลัมเพิ่มขึ้นมาเกือบ 3,000 แห่งทั่ว
ประเทศไทย เป็นประเทศที่มีแหล่งสลัมมากแห่งหนึ่ง เพราะ
การเคลื่อนย้ายเพื่อไปหาเงินให้ได้เพิ่มขึ้นมามีนิสัยบริโภคนิยม
การสะสมพฤติกรรมบริโภคนิยมเป็นพฤติกรรมที่เพิ่มพูน
จนกระทั่งกลายเป็นสิ่งที่ทุกคนถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา
ของชีวิต และการให้สนองความอยากได้อย่างมีทำให้เกิดการ
หาเงินในทุกวิธีการ จนกระทั่งบ้านเราเกิดภาวะต่าง ๆ ดังที่
ได้กล่าวมาแล้ว ยาเสพติดมีขายเกือบจะทั่วทั้งโรงเรียน
ในหมู่บ้าน ซึ่งไม่มีชาติไหนมีอย่างนี้ เพื่อให้ได้เงินมา

อาชญากรรมเป็นอันดับที่ 13 ของโลก เพื่อให้ได้เงินมา ป่าไม้ ถูกทำลายเป็นอันดับที่ 11 ของโลก ภาวะจะยิ่งรุนแรงยิ่งขึ้น ถ้าหากว่าไม่มีมหาวิทยาลัยที่ภูแผ่นดิน มองรายละเอียดลงไป ในระบบการศึกษา ระบบการพัฒนาทั่วประเทศ ระบบการพัฒนาทั่วประเทศมีนักวิเคราะห์สังคมสรุปไว้ว่า ประเทศไทยพัฒนาโดย 3 วิธีการ

1. กู้เงิน
2. ส่งสินค้าเข้ามาบริโภคเพื่อสนองความเป็นบริโภคนิยม จะมียกเว้นอยู่บ้างที่ไม่ซื้อมาเพื่อบริโภค คือ ซื้อมาแล้วก็ก๊อปปี้เลียนแบบ พัฒนาขึ้นมา 1 ระบบ คือ ก๊อปปี้ขายในประเทศ ส่งต่อต่างประเทศ
3. การจ้างผู้เชี่ยวชาญ นี่คือการระสวนของการพัฒนาประเทศเราเพื่อจะนำไปสู่เป้าหมายการมีเงินการมีวัตถุสิ่งของทุกอย่าง ไม่แคร์กับระบบโมธรรมในการดำรงชีวิต ผลพวงคือเกิดอาชญากรรม เกิดยาเสพติด เกิดโสเภณีเด็ก เกิดสิ่งที่ไม่เรียกว่า Social Violent ความรุนแรงทางสังคม

ระบบการศึกษาเป็นอย่างไร

เมื่อเกิดโรงเรียนเพื่อทวยราษฎร์ขึ้นมาครั้งแรก พ.ศ. 2427 ที่วัดมหรณพาราม เกิดโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นครั้งแรก พ.ศ. 2435 วันที่ 12 ตุลาคม ผู้บริหารไม่มีชื่อไทยเลย มีชื่อว่านายกรีนลอร์ด คนที่สอนเป็นชาวตะวันตก การเริ่มต้นระบบการศึกษาที่เรียกว่า เพื่อความทันสมัยนั้น จริง ๆ แล้วเพื่อความทันสมัยตะวันตก ความเป็นไทยก็เริ่มอ่อนด้อยลง ความเป็นตะวันตกเริ่มเข้ามาครอบงำ โรงเรียนเริ่มห่างจากศาสนา การศึกษาห่างจากศาสนา โรงเรียนอยู่ในวัดแต่การศึกษาห่างจากพระศาสนา เรานับถือพุทธศตวรรษกันมา 700-800 ปี ได้ยินคำว่า “ไตรสิกขา ไตรลักษณ์” ไม่รู้เรื่องเลย ศาสนากับการศึกษาต้องบูรณาการเข้าด้วยกัน จนกระทั่งการเรียนรู้ การประพฤติ การปฏิบัติในเรื่องศาสนธรรมเหมือนกับเรื่องหายใจเหมือนกับการกินอาหาร แต่ระบบการศึกษาของไทยที่เกิดขึ้น 100 กว่าปีนั้น โรงเรียนอยู่ในวัดส่วนใหญ่แต่การศึกษาห่างจากพระศาสนา จนกระทั่งพอเอ่ยศัพท์ที่สำคัญขึ้น ไม่รู้เรื่อง ไม่รู้คืออะไร แล้วระบบการศึกษาจะบูรณาการโมธรรมเข้าไปได้อย่างไร เป็นความสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ของประเทศชาติแต่ที่พูดอย่างนี้ไม่ได้ โทษใครแต่ชี้ว่าบริบทอย่างนั้นจะต้องทำอย่างนั้น และชี้ต่อว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องปัจจุบันที่เราต้องรับกันอยู่ เราเป็นผลผลิตของระบบ หลายคนไม่รู้ว่ามีไตรสิกขาคืออะไร โทษเรา

ก็ไม่ได้ โทษพระท่านที่บวชก็ไม่ได้ ก็ระบบมันเป็นอย่างนี้ ห่างจากพระศาสนา การศึกษานี้เป็น **มิติแรก** ของระบบการศึกษา คือห่างจากพระศาสนา **มิติที่สอง** คือห่างจากความเป็นเรา ห่างจากความเป็นไทย พูดง่าย ๆ ว่า “ไม่เคยนำวัฒนธรรมมาบูรณาการในระบบการศึกษา”

วัฒนธรรมคืออะไร วัฒนธรรมก็คือ ผลผลิตที่เป็นรูปภูมิปัญญารูปสิ่งประดิษฐ์คิดค้นที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่เราสร้างกันขึ้นมา และก็สืบสาน อนุรักษ์ พัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ แต่ระบบการศึกษาหยุดยั้งวัฒนธรรมไว้ในระบบการศึกษาไม่สืบสาน ไม่อนุรักษ์ ไม่พัฒนา สิ่งที่คนไทยคิดที่เป็นภูมิปัญญาที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ทั้งนั้นไม่ออกเงย ไม่ได้รับการปรับปรุง หยุดอยู่เป็น 100 ปี เพราะฉะนั้นภูมิไทยมันต้องล้าหลังชาติอื่นอยู่แล้วทุกอย่าง ขณะที่ชาติอื่น ๆ เขาย้ายสินค้าส่งออก เป็นชาติมหาอำนาจทางเศรษฐกิจทางการเมือง เพราะว่าความเป็นตัวเขาได้รับการพัฒนา วิจัยปรับปรุงเพิ่มพูน วัฒนธรรมในเรื่องนุ่งห่ม ใคร ๆ ก็ต้องยีนส์ เพราะว่ามันปรับปรุงพัฒนาแก้ไขจนกระทั่งเป็นของที่มีคุณค่า เป็นของดี พัฒนาจากความเป็นตัวเอง ที่ตัวเองคิด ที่ตัวเองมี จนกระทั่งมีใช้ในประเทศมีกินในประเทศเพียงพอ ส่งออกได้ ขายได้ ท่านเอ่ยชื่อมาไม่ว่าชื่ออะไร อาหารการกิน ทุกชุมชน ทุกหมู่บ้านในโลกจากข้าวโลกเหนือถึงใต้ ตะวันออกถึงตะวันตกกินได้หมดอาจจะมีการแปรรูปบ้าง แต่ก็พวกเดียวกัน นุ่งยีนส์หมดตั้งแต่เด็กน้อยเริ่มหัดเดินจนมาถึงหัวขาว หัวโล้น หัวโล้นบางทีก็หนีออกจากวัดมานุ่งยีนส์ แอปเปิ้ลกระจายไปทั่วแม้แต่แผงในหมู่บ้าน ไปเมืองเลย ไปแม่ฮ่องสอน ไปในยะลา เข้าไปในหมู่บ้าน ตกใจ มีแผงแอปเปิ้ล มีลูกแพร์ เต็มไปหมดเลย กลัวย่นน้ำว่าต้องคอยหลบถอยจากกลาย เป็นของต่ำด้อย เครื่องไม้เครื่องมือ เครื่องจักร ไอที พัฒนาจนขายออก ส่งออกได้หมดทุกอย่าง ประเทศจีนมหาวิทยาลัยของจีนมีโรงงานเภสัชกรรมในมหาวิทยาลัย วิจัยเรื่องยาจีน พัฒนาเรื่องยาจีน จีนมียาใช้เพียงพอในประเทศ ส่งออกด้วย ไม่ว่าจะพูดวัฒนธรรมในศาสตร์สาขาใด ประเทศที่ประสบผลสำเร็จยิ่งใหญ่บูรณาการวัฒนธรรมเข้ามาในระบบการศึกษา เพื่อสร้าง เพื่อปรับปรุง เพื่อพัฒนา เพื่อการดำรงชีวิตที่เพียงพอ และเพื่อการขาย เพื่อการส่งออก ของเราถูกหยุดไว้เป็น 100 ปี แล้วเราจะสู้กับใคร มีหน้าซ้ำเกิด กระแสบริโภคนิยม บวกกับกระแสความทันสมัยคือความเป็นตะวันตก อะไรจากตะวันตกดีทั้งนั้น บริโภคนิยมก็คือ บริโภคของตะวันตก ระบบการศึกษาเริ่มล้าสมองให้มี

ความเป็นตะวันตกตั้งแต่เด็กตัวเล็ก คุณมีลูกไปโรงเรียนอนุบาลหรือเปล่าไปแล้วเคยฟังไหมนิทานที่ครูเล่านิทานไทยหรือเปล่า รูปภาพที่เอาไปให้เด็กดูแล้วเล่านิทานสัตว์ในรูปภาพเป็นสัตว์ในประเทศไทย หรือเปล่า ภูมิประเทศ มีป่าสน มีลำธาร มีหิมะ มีปล่องบ้าน มีปล่องไฟ กิจกรรมเข้าจังหวะเป็นการละเล่นของไทยหรือเปล่า เริ่มตั้งแต่ระบบปฐมวัยที่ดึงให้คนไทยห่างจากความเป็นคนไทย ห่างจากความเป็นตัวเอง ในระดับประถมก็เช่นเดียวกัน ไม่เรียนรู้อิงความเป็นตัวเองในมิติต่าง ๆ ทั้งในเรื่องคหกรรม ประวัติศาสตร์ ในเรื่องสิ่งแวดล้อม ชาติพันธุ์ บุคคลสำคัญ ในหมู่บ้าน ทรัพยากรในหมู่บ้าน เด็กที่เรียนอยู่ประถมศึกษา มัธยมศึกษาต้นไม่รอบโรงเรียนยังไม่รู้จักเลยว่าต้นไม้อะไรบ้าง สิ่งสำคัญในหมู่บ้าน ในโรงเรียน ในอำเภอ ไม่เคยรู้จักเลยว่ามันคืออะไร อาจชี้ได้ว่าอันนี้เป็นเจดีย์แต่สร้างมาอย่างไร มีความหมายต่อชีวิตอย่างไรเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณของคนมาอย่างไร โดยภาพรวมในประเทศนี้มีคลังทางการเงิน การเงิน มีคลังทางด้านปัญหา เป็นเพราะในคลังมีปัญหาน้อย ตอนนี้ในคลังจึงมีเงินน้อย ในคลังมีคุณธรรมน้อยคุณธรรมในคลังร่อยหลอเต็มทีจึงเกิดวิกฤตทางด้านสังคม เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏพูดโดยสรุปคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏควรเป็นอย่างไร มหาวิทยาลัยแห่งความ

เป็นไทยและความเป็นไทยนั้นหมายความว่าจัดการศึกษา ซึ่งหมายถึงการสอน พันธกิจทางการสอน ทุกคนต้องมีการเข้ากระบวนการเรียนการสอน **การศึกษาด้วยตัวเอง สองมิติคือ มิติของคุณธรรมศาสนาธรรม** นักศึกษาราชภัฏทุกคนควรจะต้องรู้ทั้งปริยัติ และปฏิบัติ ภาวະล้าคฤเรื่องของไตรสิกขาเรื่องของไตรลักษณ์ กระทั่งได้รู้ลึกว่าเป็นของธรรมดาที่รู้เหมือนกับการทานอาหาร การหายใจ เราก็จะเป็นสถาบันแห่งความดี มหาวิทยาลัยแห่งคุณธรรม มหาวิทยาลัยแห่งความดี เรียนรู้ เริ่มต้นปฏิบัติพร้อม ๆ กันไป มิติที่สองเป็น**มิติของความเป็นไทย** มีหลักสูตรที่เป็นวิชาพื้นฐาน หลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปเรียนความเป็นไทยในศาสตร์สาขาต่าง ๆ เรียกเป็นองค์รวมว่าวัฒนธรรม ทั้งด้าน คหกรรมศาสตร์ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่เป็นของเรา สถาปัตยกรรมของไทย ยาไทย แพทย์แผนไทย เกษตรกรรมแผนไทย รวมทั้งประเพณี ความเชื่อ การละเล่น ค่านิยมต่าง ๆ สิ่งแวดล้อม โบราณสถาน มรดกทางด้านวัฒนธรรม ความเป็นไทยเรียนรู่ว่ามันคืออะไรมีความหมายอย่างไรในชีวิต มีภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ เรียนรู้ท้องถิ่นว่า มีจุดอ่อนอย่างไรในเรื่องต่าง ๆ ในวัฒนธรรมจะต้องแก้ไขปรับปรุงอย่างไร แนวทางที่จะแก้ไขมีอย่างไรบ้าง พูดง่าย ๆ ว่าทุกคน ทั้งด้านการจัดการศึกษา ครูบาอาจารย์ นักศึกษา

เรียนรู้ปฏิบัติได้ ทั้งในเรื่องคุณธรรม รู้ปฏิบัติได้ในเรื่องความเป็นไทย อีกส่วนหนึ่ง ที่สำคัญมากคือ โปรแกรมวิชาหรือวิชาเอกต่าง ๆ เคมี ดนตรี เกษตร และโปรแกรมอื่น ๆ ศึกษากันว่าไทย ความเป็นไทย ภูมิปัญญาไทย อยู่ตรงไหน มีจุดอ่อน อย่างไรและจะพัฒนาอย่างไรต่อไป จะใช้ศาสตร์สากลเข้ามาต่อยอดให้เกิดการพัฒนาให้เท่าเทียม ให้ผลิตได้ ใช้ในชีวิตได้ ตั้งวงได้ ทำรายได้ได้ มีโรงงานทุกคนถึงเครื่องดนตรี เพราะฉะนั้นในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มีโรงงาน เราสอนทำให้เด็กเรียนรู้ผลิตขาย มีโรงงานผลิตเครื่องดนตรีส่งขายทั่วประเทศ การสอนการวิจัยก็เช่นเดียวกัน วิจัยวัฒนธรรมไทยในศาสตร์สาขาต่าง ๆ เพื่อให้รู้ว่าคืออะไร บอกพร้อมอย่างไร จะพัฒนาต่อไปอย่างไร ให้เกิดองค์ความรู้ถ่ายทอดเข้ามาสู่ห้องเรียน ถ่ายทอดไปสู่ชุมชนถ่ายทอดไปสู่โรงเรียนประถมมัธยม นี่คือมหาวิทยาลัยใหม่ที่เรียกว่า **“มหาวิทยาลัยราชภัฏ”** มหาวิทยาลัยไทยและมหาวิทยาลัยไทย เพราะว่ามหาวิทยาลัยที่มีอยู่เป็นมหาวิทยาลัยแห่งอาณานิคมเป็นอาณานิคมแห่งปัญญา อาณานิคมแห่งความรู้ อาณานิคมแห่งบริโภคนิยม อาณานิคมแห่งความเสื่อมในเรื่องมนุธรรม ขณะนี้มีมากมายแล้ว มหาวิทยาลัยแบบนั้นทั่วประเทศ ไปดูมหาวิทยาลัยใหม่ที่ชื่อ **“ราชภัฏ”** จะกู้แผ่นดินเป็นพลังให้แผ่นดินได้ มีทิศทางที่ชัดเจน มีแผนกำหนดว่า จะเป็นอะไร เมื่อไร ในระดับใด เวลาเรามีไม่มาก กาลเวลาเคลื่อนลึบคือ เวลาเพิ่มขึ้นชีวิตสั้นลง พระพุทธองค์จึงตรัสว่ากาลเวลาเคลื่อนลึบการเริ่มต้นด้วยความเข้มแข็งด้วยความมุ่งมั่น ไม่มีอะไรที่ทำได้ถ้าเริ่มที่ใจ ทำอย่างไรขั้นแรกแปลไปสู่การปฏิบัติ ขั้นแรกอย่างไร หน้าที่ของคนเช่นผม หน้าที่ผู้บริหาร ทั้งในส่วนกลางทั้งในสถาบันสิ่งแรกที่ต้องทำคือแปลปรัชญาแปลแนวทางเหล่านี้ไปเป็นพระราชบัญญัติบรรจุในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย จะเป็นพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนฤมิตรกรรม นฤมิตรกรรมของการศึกษานั้น คือการเริ่มต้นด้วยปรัชญาของมหาวิทยาลัย เป้าหมายของมหาวิทยาลัย พันธกิจของมหาวิทยาลัย การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยไปสู่พันธกิจ หน้าที่ของผู้บริหาร หน้าที่ของคณาจารย์ ตามด้วยระบบ คุณภาพนี้คือหมวดบัญญัติใหม่ ๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ การจัดหมวดหมู่ก็เป็นนฤมิตรกรรมแล้ว ภายใน 2 เดือนนี้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยจะออกมา มีคณะทำงานกำลังร่างแล้วจะมาประชาพิจารณ์เพื่อจะสร้างพลังให้รู้ว่าคืออะไร ให้ว่าเราต้องทำร่วมกัน เราจะไม่สร้างมหาวิทยาลัยที่เป็น

อาณานิคมแห่งปัญญา อาณานิคมแห่งความรู้อีกต่อไป
ช่วยกันเสริมให้ความเป็นมหาวิทยาลัยไทยและมหาวิทยาลัยไทย
ให้สมบูรณ์ขึ้น มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน พุดถึงว่าแปล
อุดมการณ์ ปรัชญาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างไร

ขั้นที่ 1 คำตอบแรกภาพรวมใหญ่คือเป็นมหาวิทยาลัย
แน่นอน เป็นมหาวิทยาลัยไทยและมหาวิทยาลัยไทยที่ปลด
ออกจากความเป็นอาณานิคมแห่งปัญญา อาณานิคมแห่ง
การบริโภคนิยม อาณานิคมแห่งความเสื่อมคุณธรรม

ขั้นที่ 2 แปลสิ่งเหล่านี้ไปเป็นพระราชบัญญัติใช้กฎหมาย
เป็นเครื่องมือในการดำเนินการของมหาวิทยาลัยใหม่ ทำสิ่ง
เหล่านี้ชัดเจน ถ่ายโอนงาน ซึ่งมี 12 งานหลัก มีความคิด
อันชัดเจน มีพระราชบัญญัติที่ชัดเจน มีการถ่ายโอนงานจาก
สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ สู่มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีอยู่
12 ภารกิจด้วยกัน คือ

1. ด้านการบริหารงานบุคคล
2. ด้านการเงิน การบัญชี และการพัสดุ
3. ด้านการพัฒนาคุณภาพและสิ่งแวดล้อม
4. ด้านวินัยและนิติการ
5. ด้านการตรวจการภายใน บัญชี ระเบียบพัสดุ
6. ด้านงานนโยบายและแผน งบประมาณ
7. ด้านวิเทศสัมพันธ์
8. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
9. ด้านพัฒนาการฝึกหัดครู การฝึกอบรม

การผลิตครูใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการ

10. ด้านมาตรฐานวิชาการ และหลักสูตร
11. ด้านกิจการนักศึกษา โดยเฉพาะที่จะถ่ายทอด
ที่เป็นส่วนรวม เช่น ระบบว่าด้วยการป้องกันยาเสพติดจาก
ประเทศมาสู่กระทรวง ลงมาสู่กรมต่าง ๆ เมื่อมีพระราชบัญญัติ
ใหม่แล้ว ราชภัฏแต่ละแห่งก็เป็นนิติบุคคล จากกระทรวงก็
ลงมาสู่มหาวิทยาลัยใหม่

12. ด้านกองทุนมูลนิธิ **ทุน** ที่ทำอยู่จากกระทรวง
และก็กรมต่าง ๆ รับทำอยู่ก็จะลงสู่มหาวิทยาลัยใหม่ **กองทุน
มูลนิธิ** ที่อยู่ในกรม ส่วนกลาง ซึ่งขณะนี้เงินเป็น 100 ล้าน
รวมทุกกองทุน ทุกมูลนิธิจะทำอย่างไร จะถ่ายทอดลงมา
อย่างไร

ทั้ง 12 ภารกิจก็จะได้รับการถ่ายโอนลงมาสู่
มหาวิทยาลัยใหม่ สิ่งที่ต้องการคือ

1. คู่มือในการปฏิบัติ
2. การฝึกอบรม work shop อาจจะเป็นการส่งไป

ฝึกอบรมในกระทรวง ทบวงมหาวิทยาลัย สมมติว่าพระราชบัญญัตินี้ผ่านก่อนสิงหาคม 2545 การบริหารงานบุคคลอาจจะใช้กฎ ก.ค. ระเบียบ ก.ค. แต่หลังปี 2545 ไปแล้วต้องใช้กฎ ก.ม. เพราะฉะนั้นจะต้องมีคู่มือของ ก.ค. และ ก.ม. แล้วก็จะมีการฝึกอบรมของทั้งระบบ ก.ค. และระบบ ก.ม. ควบคู่กันไป

รูปแบบของการถ่ายโอน

1. จำแนกแยะแยะงานที่ต้องการถ่ายโอนมี 12 งานในขณะนี้

2. จัดทำคู่มือในการทำงาน

3. มีการพัฒนาบุคลากรให้ทำงานตามคู่มือนั้นได้

คิดว่าถ้าภายในมกราคม 2545 ทุกอย่างจะเสร็จ

ทั้ง 12 ระบบ เป็นคำตอบสุดท้าย คือ

1. เป็นมหาวิทยาลัยแน่นอน

2. เป็นนิติบุคคลแน่นอน

3. เป็นมหาวิทยาลัยไท และมหาวิทยาลัยไทย

4. มีกฎหมายที่บอกชัดเจน

5. มีขั้นตอนในการถ่ายโอน เพื่อให้มหาวิทยาลัยใหม่ปฏิบัติงานได้ทันที มีความสง่างาม ไม่สะดุดอยู่ที่ใด

อีกประเด็นหนึ่งของมหาวิทยาลัยใหม่ มหาวิทยาลัยของเรามี 36 แห่ง ถ้า ค.ร.ม.ผ่าน พระราชกฤษฎีกาว่าด้วย 5 แห่งใหม่ เราก็น่าจะมี 41 แห่ง จะมีการเชื่อมโยง มีการสืบทอดเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏได้อย่างไร สืบทอดกันได้อย่างไร เชื่อมโยงกันได้อย่างไร

ที่คิดไว้ขณะนี้ คือ มีการเชื่อมโยงเพื่อการสืบทอดทั้งระดับบริหาร วิชาการ กิจกรรมนักศึกษา ทั้ง 3 อย่าง

การบริหารงานด้านบริหาร หมดว่ดด้วยการบริหาร การจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏ จะว่าด้วย **สภาอธิการบดี** คือ อธิการบดีทั้ง 36 แห่ง รวมตัวกันขึ้นเป็น “สภา” เพื่อมา

กำหนดนโยบายหรือทบทวนนโยบาย

มาดูแผนภาพรวมของทั้งประเทศ มาดูทิศทางของทั้งประเทศว่าระบบโดยรวมดำเนินการตามอุดมการณ์มหาวิทยาลัยราชภัฏใหม่หรือเปล่า เป็นสภานโยบาย เป็นสภากำหนดทิศทาง เป็นสภาต่อเชื่อมตัวประสานของสมาชิก ทั้งระบบ ไม่ใช่สภการบริหาร เพราะว่าสภการบริหารอยู่ที่ตัวมหาวิทยาลัยนี้คือทางด้านบริหาร

การบริหารงานด้านวิชาการ จะมีสภาคณบดี มีก็คณะก็จะพร้อมตัวกันมาเข้าเป็นสภาจะมีสภาคณบดีคณะครุศาสตร์ สภาคณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สภาคณบดีคณะวิทยาการจัดการ สภาคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะอื่น ๆ เพื่อดูเรื่องของหลักสูตร การเรียนการสอน คุณภาพของครูอาจารย์ นอกจากนี้จะมีสภาของอาจารย์ในระบบรวมเพื่อช่วยเป็นที่ปรึกษาเสนอแนะในเรื่องของนโยบาย ในเรื่องของแผน ในเรื่องของการบริหารงานด้านวิชาการ และตรวจสอบความประพฤติ การปฏิบัติของคณาจารย์ด้วยกัน

เพราะฉะนั้นการสืบทอดอุดมการณ์ราชภัฏที่เป็นมหาวิทยาลัยไทและมหาวิทยาลัยไทยนี้บริหารในเรื่องนโยบาย ในเรื่องทิศทาง ในเรื่องแผนก็มี**สภาอธิการบดี** บริหารงานวิชาการก็มี**สภาคณบดี** ตรวจสอบเสนอความคิดปรึกษา รวมทั้งควบคุมการประพฤติ การปฏิบัติของคณาจารย์ก็มี**สภาอาจารย์**

นอกจากนี้ยังมีสภาองค์การนักศึกษาเป็นระบบรวมนักศึกษาก็จะมาตรวจสอบดูว่านักศึกษาได้ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหรือเปล่านั้นจะเชื่อมโยงกันเป็นระบบในทุกมิติ มีคนบอกว่าจำเป็นที่จะต้องม้องค์กรตรวจสอบเรื่ององค์กรความรู้ การแสวงหา การพัฒนาองค์กร ความรู้จึงอาจจะมี**สภาวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของราชภัฏ**

เป็นที่รวบรวมของผู้บริหารและนักวิจัยในสาขาต่าง ๆ มีคนบอกว่ามิติทางด้านวัฒนธรรมมีความสำคัญมากอาจจะมีสภาที่ว่าด้วย “ศูนย์วัฒนธรรมราชภัฏ” ขณะนี้กำลังระดมความคิดแล้วก็ทำให้เป็นรูปร่างกฎหมายนี้

อีกประเด็นหนึ่งที่ไม่ว่าจะต้องให้คนตรวจสอบว่าจะขัดต่อพระราชบัญญัติที่ว่าด้วยมูลนิธิ กองทุนหรือเปล่า คืออยากจะมีหมวดหนึ่งที่ว่าด้วย “สมาคมวิชาการและวิชาชีพราชภัฏ” นั่นคือ อาจารย์เคมีก็มี สมาคมอาจารย์เคมีราชภัฏ สมาคมอาจารย์เกษตรราชภัฏ สมาคมอาจารย์ภาษาไทยราชภัฏ สมาคมสาธารณสุขศาสตรราชภัฏ ทุกภาควิชาทุกโปรแกรมวิชา มีสมาคมวิชาการและวิชาชีพ เพื่อเป็นที่มาเรียนรู้ซึ่งกันและกันว่าจะพัฒนาการเรียนการสอนอย่างไร จะทำวิจัยในสาขานี้อย่างไร จะปรับหลักสูตรอย่างไร เป็นสมาคมวิชาการและวิชาชีพแต่ละโปรแกรมวิชา คิดว่าภายใน 2 เดือนนี้ถ้าร่างพระราชบัญญัตินี้เสร็จ คงจะเสนอเข้า คร.ม. แล้วก็ส่งไปที่คณะกรรมการกฤษฎีกา เราก็จะไปขอแก้ไขพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่คณะกรรมการสภาประจำสถาบันราชภัฏส่งไปรอเข้า คร.ม. อยู่แล้ว ไม่แตกต่างกันในเชิงสาระสำคัญกับมหาวิทยาลัยที่ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยที่คณะกรรมการสภาประจำสถาบันราชภัฏเสนอคือ

1. เป็นมหาวิทยาลัย
2. เป็นนิติบุคคล
3. พันธกิจเดิม คือเป็นสถาบันที่พัฒนาท้องถิ่นและก็มีพันธกิจ 7 ประการยังอยู่เหมือนเดิม
4. จะต้องไม่มีกรม ไม่มีสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ

ร่างพระราชบัญญัติใหม่นี้ เป็นการปิดฉากสถาบันราชภัฏ ปิดฉากสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏเป็นการเปิดฉากใหม่ของมหาวิทยาลัยใหม่ มหาวิทยาลัยพลังของชาติ มหาวิทยาลัยไทยและมหาวิทยาลัยไทย กรมการฝึกหัดครูปิดฉากไปปี 2538 ด้วยความมั่งคั่ง ผลิตรูไปทั่วทุกหมู่บ้าน ครูเหล่านั้นช่วยจัดการศึกษาให้กับเด็ก 10 กว่าล้านคนของประเทศให้อ่านออกและเขียนได้ ให้สำเร็จประถมศึกษา มัธยมศึกษา ส่งต่อไปสู่อุดมศึกษา มีวิชาการ วิชาชีพต่าง ๆ เกิดขึ้น ผลงานจึงเหลือหลาย เหลือคณานับ

เราเปิดฉากม่านที่สอง กำลังจะปิดลงอีกไม่นาน ซึ่งก็มีความมั่งคั่งที่ไม่แพ้ม่านแห่งกรมการฝึกหัดครู คือม่านแห่งสถาบันราชภัฏขยายวิชาการ วิชาชีพออกไปมากมายหลายสาขา แต่ละแห่งมีโปรแกรมวิชา 30-40

โปรแกรมวิชา ผลผลิตคือคนในพื้นที่ได้รับโอกาส เกษตรกรตำบลได้มีโอกาสเรียนรู้ในวิชาการของตนเองเรียนรู้วิธีทำงาน ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ได้รับความเพิ่มพูน ได้การเคารพนับถือ พวกสาธารณสุขเข้ามาศึกษาได้รับความรู้ ได้รับทักษะ ได้รับเกียรติ ได้รับความเชื่อถือในชุมชน พวกธนาคาร ได้มีความรู้ทางการตลาด ทางด้านบัญชีเพิ่มขึ้น สมาชิกองค์กร บริหารท้องถิ่นมีความรู้ในการพัฒนาชุมชน และเอ่ยชื่อมาเลยทุกโปรแกรม ที่สำคัญที่สุดผลผลิตเหล่านั้น อยู่กับที่เป็นคนของพื้นที่ไม่ใช่เป็นแรงงานอพยพ ผมเคยเป็นรองอธิบดีกรมการฝึกหัดครู เมื่อปี 2538 ให้คนสำรวจว่าคนที่สำเร็จจากราชภัฏทุกโปรแกรมวิชาการแล้วอยู่ที่ไหนพบว่าภาคเหนือตอนบนกับภาคใต้มาก อยู่ในพื้นที่มากที่สุดถึง 97% แล้วก็ลัดหล่นลงมา ผลผลิตของราชภัฏ 80 กว่าเปอร์เซ็นต์ ก็อยู่ในพื้นที่ เรามีส่วนร่วมในการพัฒนาธุรกิจ พัฒนาอาชีพ พัฒนาวิชาการในสาขานั้น ๆ ของชุมชนของท้องถิ่นอย่างมาก แม้ว่าจะมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากคนอื่นเรื่องคุณภาพ แต่คนเหล่านั้นมีส่วนในการพัฒนาวิชาการ วิชาชีพสาขาต่าง ๆ ตามหน้าที่ของเขา เรากำลังจะปิดฉากส่วนนั้นด้วยความมั่งคั่ง ตามที่ผมวิเคราะห์เรากำลังจะเปิดม่านใหม่ สร้างมหาวิทยาลัยที่ช่วยกู้แผ่นดิน ช่วยกู้ชาติ มหาวิทยาลัยไทยและมหาวิทยาลัยไทย นี่คือการตอบสุดท้ายของเลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏคนสุดท้าย ซึ่งมีเลือดของความเป็นราชภัฏอย่างเข้มข้น อยากสร้างมหาวิทยาลัยเช่นนี้ในแผ่นดินไทยโดยไม่คำนึงถึงชีวิตตัวเอง ไม่คำนึงถึงชีวิตของบุคลากรในแง่ที่ว่าเรามีการพัฒนาการไปอย่างไร โดยเฉพาะบุคลากรในสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ เพราะว่าทุกชีวิตที่อยู่ในองค์กรเดียวกันมีเป้าหมายหลักคือ การสร้างมหาวิทยาลัยใหม่ขึ้นมาเพื่อให้อยู่อย่างสมเกียรติ ที่อยู่อย่างมีคุณค่า โดยการเริ่มต้นอย่างถูกต้องทิศทาง มีเป้าหมายชัดเจนในท่ามกลางและหวังว่าจะช่วยกู้ชาติในบั้นปลาย

สุภัทรา คงเรือง
จรัสวรรณ ธนีสัตย์
ถอดเทปและเรียบเรียง

บรรยายให้คณาจารย์และข้าราชการสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยาฟัง
เนื่องในโอกาสการประชุมก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1/2544 วันที่ 4 มิถุนายน
2544 ณ ห้องประชุมสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

จากสถาบันราชภัฏสู่มหาวิทยาลัยราชภัฏ

อนันต์ รัตนานุสร

บทนำ

สถาบันราชภัฏได้ปรับเปลี่ยนสถานภาพมาจากวิทยาลัยครู เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2538 เนื่องจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 ซึ่งประกาศลงในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ของวิทยาลัยครูทั้ง 36 แห่งทั่วประเทศในขณะนั้นไปเป็นสถาบันราชภัฏพร้อมกันทั้งหมด

ในระยะเวลาอันใกล้นี้ สถาบันราชภัฏคงจะต้องปรับเปลี่ยนสถานภาพอีกครั้งหนึ่งอย่างแน่นอน และจะต้องแล้วเสร็จก่อนวันที่ 20 สิงหาคม 2545 ด้วยเหตุผลที่ว่า ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติข้อความบางส่วนไว้ดังนี้

มาตรา 36 ให้สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญาเป็นนิติบุคคล และอาจจัดเป็นส่วนราชการหรือเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ ยกเว้นสถานศึกษาเฉพาะทางตามมาตรา 21

ให้สถานศึกษาดังกล่าวดำเนินการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น ๆ

การที่สถาบันราชภัฏ ยังไม่เปลี่ยนไปเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏในขณะนี้ เนื่องจาก พ.ร.บ.มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำลังปรับปรุงแก้ไขอยู่ เดิมทีคาดว่าจะใช้ฉบับร่างของ ส.ป.ศ. (สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา) ซึ่งที่ประชุมอธิการบดีของสถาบันราชภัฏทั้ง 36 แห่ง ให้ความเห็นชอบแล้ว แต่ทางกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นต้นสังกัดขอมีส่วนร่วมในร่าง พ.ร.บ.มหาวิทยาลัยราชภัฏด้วย รัฐบาลเห็นความไม่เป็นเอกภาพ จึงได้ชะลอไว้ก่อน จนกว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะตกลงกันได้

สถาบันราชภัฏทั้ง 36 แห่ง ยืนยันเจตนารมณ์ที่จะ

กาลต่อมา ด้วยจังหวะเวลาพอดี ได้มีการแต่งตั้ง
เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏคนใหม่ ได้แก่ ดร.ธนอม
อินทรกำเนต เลขาธิการขอประนีประนอม โดยการถอนร่าง
ฉบับ ส.ป.ศ. กลับมาทบทวนและจะไม่ขอแก้ไขสาระสำคัญ
จากฉบับเดิม ได้เสนอแนวคิดที่จะให้มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เกาะกลุ่มกันเข้าไว้เป็นเครือข่าย เพื่อให้มหาวิทยาลัยราชภัฏ
รวมพลังกันชาติ ภูแผ่นดิน ภูภักดี ราชภัฏแต่ละแห่งเมื่อ
เป็นมหาวิทยาลัย และเป็นนิติบุคคลแล้ว ถ้าไม่เขียน พ.ร.บ.
เพื่อให้โยงใยกันอยู่ ก็จะไม่มีพลังกันชาติ ภูแผ่นดิน เลขาธิการ
มีแนวคิดที่จะให้เพิ่มข้อความเหล่านีลงใน พ.ร.บ.
มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยให้มี สภาอธิการบดี สภาคณบดี
สภาอาจารย์ สภามหาวิทยาลัยเป็นต้น เพื่อร่วมมือกัน
กันชาติ ภูแผ่นดิน เพราะว่า ถ้าแยกจากกันทั้ง 36 แห่ง
แบบเด็ดขาด ก็จะขาดเอกภาพในการทำภารกิจกันชาติ
กันแผ่นดิน

จากสถาบันราชภัฏสู่มหาวิทยาลัยราชภัฏ ทางเดินข้างหน้าค่อนข้างจะขรุขระ กันดาร ยากลำบาก เนื่องจากเป็นระยะเวลาที่ประเทศไทย ประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ บอบบาทและหน้าที่ของชาวราชภัฏ นอกจากจะต้องช่วยองค์กรของตนเองให้อยู่รอดปลอดภัยแล้วยังจะต้องช่วยเหลือท้องถิ่นที่ยังอ่อนแออยู่ด้วย เป็นภาระอันหนักอึ้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏคงต้องการอาจารย์ที่มีคุณภาพสูง อาจารย์จะต้องสอนให้เด็กเป็นคนเก่ง คนดี และคนมีความสุข ตามที่ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 ที่ได้ประกาศไว้แล้ว

A black and white photograph of a modern, multi-story building with a sign that reads "คณะครุศาสตร์" (Faculty of Education) and "FACULTY OF EDUCATION". The building has a distinctive architectural style with large, cantilevered balconies. A fence is visible in the foreground, and trees are on the right side.

คณะผู้จัดทำวารสารวิชาการราชภัฏกรุงเทพฯ เห็นว่า ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์จากการเป็นอาจารย์ คณบดี อธิการบดี นายกสภามหาวิทยาลัยหลายแห่ง เป็นรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยมาหลายสมัย และได้รับรางวัลจากผลงานดีเด่นอีกมากมาย เป็นผู้ที่เหมาะสม สมควรที่จะได้ถ่ายทอดประสบการณ์ผ่านวารสารวิชาการราชภัฏกรุงเทพฯ ฉบับนี้ จากสถาบันราชภัฏ สู่มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สัมภาษณ์

ศ.ดร.เกษม สุวรรณกุล

นายกสภาประจำสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันที่ 8 พฤษภาคม 2544

ผู้สัมภาษณ์

ผศ.อนันต์ รัตนภานุคร

อาจารย์ณัฏฐ์ ช่างไขติ

ถ่ายภาพ

นายณรงค์ศักดิ์ เคนวงษ์

ในโอกาสที่สถาบันราชภัฏกำลังจะปรับเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏและเป็นนิติบุคคล แต่ยังคงเป็นส่วนราชการอยู่ อยากจะขอคำแนะนำจากประสบการณ์ของท่านในฐานะที่เคยเป็นผู้บริหารงานมหาวิทยาลัยมาก่อน

– ความจริงการแก้ไขปัญหของสถาบันราชภัฏทั่วประเทศ การที่เปลี่ยนสภาพจากสถาบันราชภัฏซึ่งเป็นกรมเดียวของกระทรวงศึกษาธิการ ก็เป็นเพียงการแก้ปัญหาเพียงก้าวเดียว ซึ่งทำให้ดีกว่าเก่า แต่ไม่ได้แก้ไขปัญหของสถาบันหรืออุดมศึกษา ซึ่งราชภัฏก็เป็นสถาบันอุดมศึกษา ที่จะทำให้ดีขึ้นนั้นก็คือทำให้สถาบันราชภัฏมีความเป็นตัวของตัวเองขึ้นมากว่าเดิม นั่นคือหมายความว่าความเป็นนิติบุคคลสามารถดำเนินการหลายสิ่งหลายอย่างได้เอง โดยไม่ต้องไปที่สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ ที่กระทรวง โดยเฉพาะการเซ็นสัญญาต่างๆ การเป็นนิติบุคคลนี้หมายความว่ามีความอิสระในการดำเนินการตามกฎหมายได้เอง เช่นการเซ็นสัญญาต่างๆ เราทำได้เลย แทนที่จะส่งไปทบวงซึ่งเขาอาจจะท้วงติงก็แล้วแต่ มั่นใจแค่นั้นเอง อย่างอื่นไม่ได้ทำให้ดีขึ้นเลย ปัญหาหลักไม่ใช่อยู่ที่ที่เป็นนิติบุคคลมากเท่ากับเป็นหน่วยราชการ ปัญหาของอุดมศึกษาไม่ว่าจะเป็นสถาบันราชภัฏหรือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหรือที่ไหนก็ตาม มันอยู่ที่การเป็นราชการ

การเป็นราชการเสียอย่างไร เขาก็อาจจะถาม จริงๆ แล้วเป็นความผิดพลาดของผู้ก่อตั้งอุดมศึกษาไทยในระยะเกือบร้อยปีมานี้ เมื่อเริ่มมีการจัดตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตอนนั้นมีพระราชหัตถเลขาโต้ตอบระหว่างกรมขุนชัยนาทนเรนทรกับสมเด็จพระราชบิดา กล่าวถึงหลักการของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศหลายประการ อย่างเช่น ต้องมีอิสระ จะต้องมีการ Permanent คือความถาวร และจะต้องมีความเป็นเลิศ อะไรต่างๆ แต่พอเวลาตั้งเข้าจริงๆ เอามหาวิทยาลัยที่ตั้งคือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตอนนั้นไปเป็นกรมในกระทรวงศึกษาธิการ แล้วเสียอย่างไรเมื่อเป็นกรม ก็คือความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับรัฐบาลเป็นความสัมพันธ์แบบกระทรวงทบวงกรมกับรัฐบาล ซึ่งผิดกับความสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศอื่น ถึงแม้ว่าจะเป็นสถาบันของรัฐแต่ก็ไม่ใช่สถาบันแบบกรม

การเป็นสถาบันแบบกรม หมายความว่าเราจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ ของกระทรวงทบวงกรมที่มีหน้าที่ดูแล เช่นกระทรวงการคลังมีกฎระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับการใช้เงิน สำนักนายกรัฐมนตรีมีกฎระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับการพัสดุ แล้วก็ยังมีกฎระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับการ

สารบรรณ แล้วก็มีการทบทวนวงกรมอื่นๆที่อาจจะออกกฎระเบียบให้กรมต่างๆมาดำเนินการ แม้กระทั่งมติคณะรัฐมนตรีก็ยังคงปฏิบัติ ในฐานะที่เป็นกรมก็ต้องปฏิบัติตามมติหลักเกณฑ์ต่างๆเหล่านั้น ความจริงหลักเกณฑ์นั้นอาจจะไม่เสียอะไร สิ่งที่สำคัญคือว่ามันออกมาเพื่อจุดมุ่งหมายให้ใช้เหมือนกันหมด กรมต่างๆจะเป็นกรมป่าไม้หรือกรมอะไรก็ต้องใช้ระเบียบนี้ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหรือสถาบันราชภัฏ ถ้าเป็นกรมก็ต้องปฏิบัติตามนี้ ทั้งๆที่หน้าที่การทำงานของกระทรวงทบวงกรมเหล่านั้นไม่เหมือนกับของมหาวิทยาลัย หน้าที่ของมหาวิทยาลัยเป็นหน้าที่ที่จะต้องการความคล่องตัวมากในการปรับเปลี่ยน อย่างเช่นการเบิกเงิน การปรับเปลี่ยนอัตราต่างๆจะต้องคล่องตัวมาก แต่เราจะต้องปฏิบัติตามระเบียบเหล่านั้นเหมือนกับกระทรวงทบวงกรมอื่น ก็ทำให้เราทำงานไม่คล่องตัวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานประมาณ การจ่ายเงิน การตั้งหมวดเงินในมหาวิทยาลัยก็เหมือนกับการตั้งหมวดเงินของกระทรวงทบวงกรมอื่นๆ ซึ่งแบ่งเป็นหมวดอะไรต่างๆเหล่านั้น

การแบ่งงานของมหาวิทยาลัยนั้นไม่เหมือนกับกระทรวงทบวงกรม อย่างเช่นว่ามหาวิทยาลัยต้องให้ความสำคัญกับห้องสมุด ให้ความสำคัญกับห้องแล็บถ้าจะมีวิจัย แต่ว่าการซื้อหนังสือ งบประมาณหนังสืออยู่ในหมวดพัสดุ ซึ่งเป็นหมวดเดียวกับกระดาษชำระ ไม่กวาด แล้วก็หนังสือรวมๆกันไปไม่ได้ให้ความสำคัญ เพราะฉะนั้นห้องสมุดของมหาวิทยาลัยจึงไม่ค่อยดีเท่าไร ยิ่งสมัยก่อนห้องสมุดเป็นเพียงเครื่องประดับมากกว่า ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคืออาจารย์ต่างๆหรือคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยก็เป็นข้าราชการหมด การเป็นข้าราชการพลเรือนมันเสียอะไร ความจริงก็อาจจะมิตีหลายอย่าง เช่น ได้แต่งตั้งเป็นข้าราชการ แต่ว่าเงินเดือนเท่ากับคนอื่นหมด แล้วเราจะไปบอกว่า แหม! เป็นอาจารย์แล้วเงินเดือนสูง youเป็นข้าราชการก็ต้องปฏิบัติตามระเบียบข้าราชการพลเรือนหมด

ระเบียบข้าราชการพลเรือนโดยเฉพาะในเรื่องวินัย อาจารย์ชู้เกียจ อาจารย์ไม่ทำงาน ไม่ได้ถือว่าผิดวินัยอะไรมากมาย จริงๆแล้ว คนไม่มีความรู้ คนชู้เกียจควรจะเอาออกไป แต่ว่าระเบียบข้าราชการพลเรือนเขาบอกว่า จะเอาคนออกหรือไล่ออกได้จะต้องผิดวินัยอย่างร้ายแรง และเสียหายแก่ราชการ เช่น ทูจริตอย่างร้ายแรง จริงๆแล้วไอ้คนชู้เกียจไม่มีความรู้ ถ้าจะพูดว่าเป็นCrimeในสถาบันอุดมศึกษานั้นถือว่าเป็นความผิดอย่างใหญ่หลวงเลย แต่ว่าที่นี้เขาถือเป็นเรื่องเล็ก จะต้องตั้งกรรมการสอบสวนมากมาย กว่าที่จะ

เอาคนออกได้ แล้วยังสามารถอุทธรณ์ไปทวงได้ตามขั้นตอนของระเบียบราชการพลเรือน เมื่อมันยากอย่างนี้ คนที่ชู้เกียจก็ยังอยู่ในมหาวิทยาลัย ทำให้มหาวิทยาลัยมีคนเยอะกว่าที่ควรจะมี อย่างเช่นที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีนักศึกษาประมาณ 20,000 คน มีอาจารย์ประมาณ 3,000 คน อัตราส่วนไม่เกิน 10 : 1 ซึ่งอัตราส่วนระหว่างนักศึกษาและอาจารย์อย่างนี้ไม่มีในมหาวิทยาลัยอื่นๆในต่างประเทศ นอกจากมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดและมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ หรือมหาวิทยาลัยที่เขาใช้ระบบTutorial System ซึ่งนักศึกษา 3-4 คน และมีอาจารย์ 1 คนใช้วิธีพบกันแล้วก็discuss กัน

อย่างใน ออกซ์ฟอร์ด เคมบริดจ์ หรือในอังกฤษ โดยทั่วไปก็จะมีนักเรียนกลุ่มเล็กๆ เพราะฉะนั้นอัตราของอังกฤษ นอกจากออกซ์ฟอร์ดและเคมบริดจ์ก็ยังเป็นอัตราที่ไม่ใช่อาจารย์มาก ทำไมจุฬาต้องมีคนเยอะ ที่มีคนเยอะเพราะมีคนไม่ได้ความรู้ ชู้เกียจสอน สอนน้อย เพราะฉะนั้นเมื่อตั้งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ หรือมหาวิทยาลัยสุรนารี อัตราเขาจะต้อง 20 กว่า : 1โดยเฉลี่ย สดแล้วแต่ แต่ว่าจุฬาฯ 8 หรือ 9 : อาจารย์ 1 คน เพราะฉะนั้นมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ หรือมหาวิทยาลัยสุรนารีเขาให้เงินเดือนได้ด้วยเหตุผลที่ว่าถ้าจุฬาฯมีอาจารย์ 3,000 คน ตามวิธีการของเขาอาจจะมีแค่ 1,500 คน เท่านั้น เพราะฉะนั้นเขาให้เงินเดือนเป็น 2 เท่าก็ไม่ได้เปลืองไปกว่าการเป็นระบบราชการ แต่ว่าของเราปรับอัตราเงินเดือนไม่ได้เลยต้องเท่ากับคนอื่นเขาหมด เราต้องปฏิบัติตามนั้น เพราะเราเป็นหน่วยราชการ

ถึงแม้ว่าจะเป็นราชการยังไม่ออกนอกระบบก็ยังมีปัญหาอยู่ที่สถาบันราชภัฏทั้ง 36 แห่ง ซึ่งยังไม่ออกนอกระบบจะมีปัญหาต่อไปไหม

- แน่นนอนคือลงไปดู ถ้าจะถามว่ามหาวิทยาลัยไทยเก่าแก่ออย่างจุฬาฯ ธรรมศาสตร์ เมื่อ Asia Weekออก rating ทำไม่ถึงไม่ติดอันดับ หรือติดอันดับโหลๆ มันไม่มีทางดีไปกว่านี้ ผมเดาว่าratingคราวหน้าอาจจะไม่มีมหาวิทยาลัยไทยเลยก็ได้ หรือจะมีก็คงที่โหลตามเคย เพราะว่าเรานี้ไม่สามารถที่จะหันมหาวิทยาลัยเพื่อบ้าน เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ได้ ส่วนสิงคโปร์ไม่ต้องพูดถึง เงินเดือนอาจารย์ของเขานั้น 5 เท่าของเรา เพราะฉะนั้นอาจารย์ของเขาจึงมาจากทั่วโลก วิธีการบริหารงานบุคคลของเขานั้นไม่ได้ถือสิงคโปร์เป็นเกาะ แล้วก็หาคนในเกาะ เวลาเขาประกาศรับอาจารย์เขาประกาศรับจากทั่วโลก เพราะฉะนั้นเขาจึงให้

เงินเดือนสูงได้ มหาวิทยาลัยสิงคโปร์ในเรื่องของวิทยาศาสตร์ ลองไปดู เห็นแล้วจะตกใจว่าคณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรม ห่างจากเขามากเหลือเกิน และไอ้ gap ตัวนี้จะห่างมากขึ้น ทุกที่ๆ ไม่ต้องพูดถึงสถาบันราชภัฏ สถาบันราชภัฏจะยิ่งไปกว่า จุฬายังไม่สามารถหาบอไ้พวกนั้นได้ ผมคิดว่าเนื่องจากที่เป็น หน่วยราชการ นอกจากนั้นความไม่คล่องตัวอื่นๆ ที่ มหาวิทยาลัยต้องทำอยู่มันมีอีกเยอะ นอกจากเรื่องของการเงิน การคลัง การพัสดุ การบริหารงานบุคคลแล้ว เราจะต้อง ปฏิบัติตามระเบียบของเขา แต่ถามว่าทำไมมันอยู่มาได้ถึงเกือบ 100 ปี ความจริงก็คือ

หนึ่ง-แต่ก่อนนี้มหาวิทยาลัยไทยนั้น จุฬาสรรพศาสตร์ ทำการสอนอย่างเดียววิจัยไม่ต้องมี จริงๆ แล้ว มหาวิทยาลัยไทยในลักษณะที่เคยตั้งมาตอนต้น หรือแม้กระทั่งตอนนี้ก็อาจจะพูดได้พอสมควรว่าไม่ใช่เป็น มหาวิทยาลัยตามมาตรฐานต่างประเทศ ผมคิดว่าเป็นโรงเรียนมัธยมชั้นสูง พระราชหัตถเลขาของสมเด็จพระราชบิดาที่ทรงได้ตอบกับกรมขุนชัยนาทนเรนทร ท่านจะไม่เคยเรียกจุฬาสรรพว่ามหาวิทยาลัย ท่านบอกว่านี่ไม่ใช่มหาวิทยาลัย เพราะว่าทำการสอนอย่างเดียว จุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยตอนนั้นคือหาคนไปรับราชการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็มาจากโรงเรียนข้าราชการพลเรือน คือเป็นการจัดตั้งโรงเรียนเพื่อหาคนไปรับราชการ ต้องการคนมีความรู้เพื่อไปรับราชการโดยรวดเร็วเท่านั้นเอง ทำการสอนอย่างเดียวไม่มีวิจัย อาจารย์มาเข้าเย็นกลับ เหมือนๆกับโรงเรียนธรรมดา การบริหารงานบุคคลก็ไม่ต้องเลอะเลินมาก เพราะฉะนั้นการเป็นราชการกับหน้าที่ของมหาวิทยาลัยในระยะต้นจึงไม่ค่อยขัดกัน ไปกันได้ แต่มหาวิทยาลัยนั้นมันไม่ใช่มหาวิทยาลัยที่สอนเพียงอย่างเดียว ทุกๆreportที่ฝรั่งมาทำevaluateมหาวิทยาลัยไทย จะบอกว่า เป็นมหาวิทยาลัยได้อย่างไร ไม่ใช่ อย่างเช่นประมาณปี พ.ศ. 2500 รัฐบาลอังกฤษส่งคนชื่อ ชาร์ล ดาวิน มาทำสำรวจมหาวิทยาลัยแล้วให้คำแนะนำ ในreportของชาร์ล ดาวิน ว่านี่ไม่ใช่มหาวิทยาลัย ไม่มีการวิจัยเลยเพราะว่าหน้าที่บางสิ่งที่เราต้องการคือสอนคน

มหาวิทยาลัยนั้นหน้าที่หลักคือการสอนและวิจัย สอนคือถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ไปยังชนรุ่นหลังต่อไป กับ การสร้างความรู้ใหม่ให้กับวิชาการของโลก มหาวิทยาลัยต้องมีสองอย่างนี้ ถ้าไม่มีสองอย่างนี้ก็ไม่ใช่มหาวิทยาลัย แต่จุฬาสรรพในระยะนั้นไม่มีวิจัยเลย เพราะฉะนั้นถึงมีห้องสมุดก็เป็นเพียงเครื่องประดับ เพราะอาจารย์สอนโดยวิธีป้อน spoon-fed คืออะไร บอกคำบอกยังมีเลย นักเรียนจดเล็กละเอียดไปแล้วก็

มาตอบครู มีบางคนถ้านักศึกษาตอบไม่เหมือนก็อาจสอบตกก็ได้ ถ้าดันไปเข้าห้องสมุดก็อาจจะตอบไม่เหมือนครูอาจจะตกก็ได้ แต่ว่าไม่จำเป็น ผมก็เป็นนักเรียนที่นี้ จบได้เกียรตินิยมด้วยซ้ำไป ผมไม่เคยเข้าห้องสมุดเลย แต่อาศัยที่จดเล็กละเอียดแล้วก็ขยันดูเล็กละเอียด เพราะฉะนั้นผมก็สอบได้เกียรตินิยมเด็กนักเรียนดี ไม่ใช่เด็กที่ไปหาความรู้ใหม่ ครูสอนให้คิดให้อ่านเปล่าครูเขาบอกว่า youไม่ต้องทำอะไร อ้าวะบอกอะไรลื้อจำไปก็แล้วกัน แล้วสอบเขาก็ถามตามที่เล็กละเอียด ถ้าครูคนไหนเล็กละเอียดอย่างถามอีกอย่างนักเรียนจะบ่นตายเลย นี่คือสภาพมหาวิทยาลัยไทยในอดีต

ก็ด้วยเหตุนี้จึงมีความดิ้นรนที่อยากจะออกนอกระบบ แต่ก็ยังมีการต่อต้านอยู่เรื่องการออกนอกระบบ การต่อต้านมักจะเกิดจากหลายเรื่อง เรื่องหนึ่งที่สำคัญที่สุดก็คือคนไม่เข้าใจ คนทั่วไปก็ยังไม่เข้าใจ คนที่รับผิดชอบแม้กระทั่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ล้วนทั้งงบประมาณก็ยังไม่เข้าใจ จำนวนไม่น้อยเข้าใจว่าการออกนอกระบบราชการคือไปเป็นสถาบันเอกชนต้องหากินเอง ซึ่งไม่ใช่ ยังเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ รัฐมีหน้าที่ต้องให้อุดหนุนการศึกษาอยู่ เพราะฉะนั้นมหาวิทยาลัยสุรนารีก็ดี วิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หรือในกฎหมายของมหาวิทยาลัยที่ออกไปตอนหลังๆ ที่ออกนอกระบบ เช่น ธนบุรีก็ดี ก็จะเขียนว่ารัฐมีหน้าที่ต้องให้เงินสนับสนุน เขียนจนกระทั่งเกิดความกลัว ต้องให้ความสนับสนุนให้เพียงพอ ถ้ายังไม่พออีกก็ต้องให้เพียงพอ เขียนเสียเลอะเลินเลย คือรัฐยังมีหน้าที่อยู่ ความจริงแล้วหลักมันควรจะมีความว่า รัฐควรจะต้องให้เงินสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในระดับที่สามารถดำเนินการได้ตามปกติ คือไม่มีสตางค์แดงเดียวก็ดำเนินการได้ แต่ถ้ามหาวิทยาลัยจะหารายได้ให้ตัวเองหมายความว่าเพื่อเอามาสร้างความเป็นเลิศต่อจากความเป็นปกติ อย่างจุฬาสรรพ

ถึงไม่มีที่ดินต่างๆ ก็ควรจะไต่ถามประมาณมา จริงๆแล้ว ธรรมชาติจะเป็นตัวอย่างที่ดีกว่าจุฬาฯ เขาก็ได้รับงบประมาณแต่ถ้าออกนอกระบบเขาก็ต้องไต่ถามประมาณ สุรนารีก็ได้ วลัยลักษณ์ก็ได้ แม่ฟ้าหลวงก็ได้ ธนบุรีก็ได้ แล้วอยู่มหาวิทยาลัยอื่นออกแล้วบอกไม่ได้ มันจะเป็นอย่างไร เพราะกฎหมายได้เขียนเอาไว้แล้ว ถ้าไม่ได้เราก็คงเสียสิทธิ เราจะไปเปิดหาเจ้าทำไหม ไม่ใช่มหาวิทยาลัยเอกชนนี่

ความเข้าใจผิดอีกอย่างหนึ่งที่คนไม่อยากจะออก คือ เราอยู่ในระบบราชการมานาน คนมีBureaucratic Mentality หัวเหมือนข้าราชการ คิดเป็นข้าราชการ ต้องมีผู้บังคับบัญชา กระทรวงศึกษาธิการนั้นแหละตัวเป็นBureaucratic Mentality มากกว่ามหาวิทยาลัยเยอะ ทั้งๆที่มหาวิทยาลัยเป็นBureaucratic Mentality แต่มันยังน้อย กระทรวงศึกษาธิการเป็นยิ่งกว่า อะไรที่เรียกว่าBureaucratic Mentality ก็คือยึดกฎระเบียบเป็นสัจจะ มีการบังคับบัญชากันเป็นขั้นเป็นตอนอย่างมาก ใครเป็นนายก็เป็นนาย จุฬาฯหรือมหาวิทยาลัยทั่วๆ ไปมันยังไม่ค่อยสนใจ ใครเป็นคนบด ใครเป็นอธิการบดี ความรู้สึกเรื่องเป็นผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ค่อยมี แต่ในกระทรวงศึกษาธิการนั้น โอโฮ! ใครไปกระทรวงแล้วจะมาเตะเข้าหาอธิบดี คุยกับอธิบดี แบบที่คุยกันที่จุฬาฯ คงไม่ได้ เพราะฉะนั้นโอ้ความเป็นBureaucratic Mentality ชอบเครื่องแบบก็ทำให้คนไม่อยากจะออก มีอาจารย์ที่คนหนึ่ง เมื่อราว พ.ศ. 2507 เราเริ่มต้นกระบวนการที่จะเอามหาวิทยาลัยออกนอกระบบ อาจารย์บางคนบอก ฉันไม่ยอมให้ใครมาปลดบ่าของฉัน เขาแต่งตั้งข้าราชการมานาน เพราะฉะนั้นเขาไม่ยอม นอกจากนั้นโอ้พวกข้าราชการทั้งหลายก็ไม่ค่อยอยากออก เคยสบาย เคยทำงานสบาย อาจารย์ที่นี้เป็นเจ้าของสนามกอล์ฟ ถ้าจะติดต่อดูแลนี่ลองโทรศัพท์ไปซิ ไม่อยู่หรอก ต้องโทรศัพท์ติดต่อไปที่สนามกอล์ฟจึงจะพบ

ถ้ามหาวิทยาลัยไม่ยอมออกนอกระบบ ประเทศไทยก็ไม่มี ความหวัง

– อย่าไปคิดมาก อีกหน่อยเวียดนามมันเลยเราไปแล้ว เวียดนามจะต้องเลยไทยแน่ เพราะเวลานี้ทางฟิลิปปินส์ทางคณิตศาสตร์นั้นค่อนข้างเลยแล้ว อย่าไปเทียบกับมาเลเซียกับสิงคโปร์เลย เราห่วย ไม่มีทาง ความเห็นของผมนะ มหาวิทยาลัยในระบบราชการถ้าจะดีได้ ก็ตัวอย่างเท่านั้น ก็ตัวอย่างที่จุฬาฯว่าดินะ ไฉนแค่นี้

หมายความว่าข้าก็เสียโอกาสใช่ไหม

– แน่นอน แต่มันต้องพูดทันทีว่าการออกนอกระบบไม่ได้ทำให้มหาวิทยาลัยดีขึ้น หรือการันตีว่าต้องดินะ มันอาจจะไม่เลวไปกว่าถ้าบริหารไม่ดี มีleadership คือหมายความว่าต่อไปนี้เป็นตัวของตัวเองแล้วนะ youต้องมี vision youต้องมีgood management , leadership ถ้าไม่มีของเหล่านี้ก็อาจจะแยกว่าเก่า เพราะว่าเวลานี้เราแย่มากๆ พอเราแย่มากๆ ทบวงก็บอกyouแย่มากๆ กระทรวงการคลังบอกyouทำอย่างนี้ไม่ได้ สำนักนายกบอกyouทำไม่ได้ คือเขาคุมการคุมอย่างนี้คือดีได้ไม่ได้ แต่ไม่เลวสุด แต่นั่นมหาวิทยาลัยออกนอกระบบแล้ว ถ้าไม่ดี เราต้องเป็นตัวของตัวเอง แล้วคุมเอง แล้วถ้าใช้เงินไม่ดี ใช้อะไร อาจจะแยกว่าเก่า แต่ไฉนก็เป็นสิ่งที่เราจะต้องบอกว่า เราจะต้องมาช่วยกันดูแลให้มันดี ผมเป็นนายกมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ด้วยเหมือนกัน เราพิถีพิถันมากกว่ามหาวิทยาลัยอย่างนี้ อาจารย์ก็ดี คือในมหาวิทยาลัยผมคิดว่ามันมีสติปัญญาพอสมควรที่จะแก้ไขปัญหาได้ ถ้าเป็นอิสระเป็นของตัวเองมากขึ้นเพราะฉะนั้นผมไม่เห็นว่าห่วง การหาอธิการบดีการหาคนบดในมหาวิทยาลัยต่างๆ เขาพิถีพิถันมากกว่าเรา การใช้เงินของเขายังพิถีพิถันกว่าเรา มีคนบอกว่าถ้าได้เงินงบประมาณมา มหาวิทยาลัยในระบบราชการกับมหาวิทยาลัยนอกระบบที่ผิดกันใหญ่ยังอันหนึ่งก็คือว่า เราจะได้เงินงบประมาณมาเป็นเงินอุดหนุนทั่วไป เงินอุดหนุนทั่วไปเราสามารถมาออกกฎระเบียบ ปัญหาที่คนถามว่าเดียวได้เงินแล้วไปถลุงมันเป็นไม่ได้ ต้องมีsystem ในการคุม แต่อยากจะชี้ให้เห็นว่าจุฬาฯ มีเงินงบประมาณส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งก็มีจากรายได้ของมหาวิทยาลัย เงินในส่วนที่เกี่ยวกับรายได้เราจะดูแลมาก เพราะเงินของหลวง ถ้าใช้ไม่หมด เหลือต้องคืนเขาใช่ไหม แต่เงินของเราถ้าเหลือเราเก็บได้ เพราะฉะนั้นเราจะต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง ไม่จำเป็นก็ไม่ใช้เพราะเหลือเราเก็บได้ จะสังเกตเห็นว่าในหน่วยราชการกระทรวงศึกษาธิการ เดือนกันยายนจะไปเมืองนอกกันเยอะเพราะว่าเหลือ ทำไม เหลือต้องคืน เพราะฉะนั้นเอาไปถลุงดีกว่า ทุกกระทรวงทบวงกรม พอใกล้ๆ เดือนกันยายนไปนอกกันจมเลย ไปดูงานเมืองนอกกัน

ตรงนี้ขอความชัดเจน ผมขอฟื้นก่อนว่า สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยาออกนอกระบบ แต่เนื่องจากสถาบันราชภัฏนั้นมี 36 แห่ง ไปไหนก็ต้องไปกันทั้งพวก

– อันนี้เป็นนโยบายของกระทรวง ผมคิดว่าอาจจะ

ไม่เป็นการดีถ้าทั้ง 36 แห่งต้องออกนอกระบบราชการทั้งหมดทันที ก็ต้องมีความพร้อมพอสมควรในการที่จะออกนอกระบบ แม้กระทั่งจุฬาฯในสมัยอาจารย์เทียนฉายต่อจนมาถึงสมัยนี้ก็มีการเตรียมการมาก เตรียมการเรื่องระบบบัญชี เตรียมการปรับปรุงระบบบริหารให้มีการตรวจสอบได้ดีขึ้น ในเรื่องคอมพิวเตอร์ต่างๆ ต้องทำระบบงบประมาณใหม่เอง เพราะฉะนั้นที่จุฬาฯเขาเตรียมตรงนี้มีอาพอสสมควร อาจเรียกว่าเทียบกับมหาวิทยาลัยอื่นในเรื่องระบบบริหารในเรื่องราชการ เขาก็ดีพอสมควร แต่เมื่อออกไปแล้วต้องดีกว่า เพราะฉะนั้นสถาบันราชภัฏบางที่อาจจะต้องใช้เวลาเตรียมการแล้วก็ไม่ควรออกหมด ควรจะมีการสำรวจดูว่ามีความพร้อมขนาดไหน ความพร้อมในเรื่องบริหาร ความพร้อมในเรื่องบุคลากรขนาดไหน ควรจะมีแผนระยะยาว ไม่ใช่ว่าออกทีเดียวทั้ง 36 แห่ง ถ้าไม่ดีกว่านี้เลย เพราะฉะนั้นต้องมีการเตรียมพร้อมพอสมควร

ปัญหาคือเราจะเปลี่ยนแปลงอะไร พระราชบัญญัติจะต้องผ่านคณะรัฐมนตรี ผ่านสภา เพราะฉะนั้นบางที่ อย่างสถาบันราชภัฏสวนดุสิตก็ต้องการออกไปเลย แต่กระทรวงก็ตอบสนองไม่ได้เพราะว่าต้องไปพร้อมกันทั้ง 36 แห่ง ตรงนี้สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ก็อยากจะออกนอกระบบ สำรวจความคิดเห็นแล้วอาจารย์ส่วนใหญ่ก็อยากจะออกสุดท้ายก็ต้องรอ

— ความจริงอย่างจุฬาฯวันนี้ถ้ารัฐบาลบอกไม่ให้ออกก็ออกไม่ได้ เพราะมันต้องมีกฎหมายในการออก อันนี้ก็สุดแล้วแต่นโยบายของรัฐบาล หรือของกระทรวงศึกษาธิการว่าจะเอาอย่างไร ถ้าหากว่านโยบายกระทรวงศึกษาธิการว่าต้องออกพร้อมกัน ผมว่ามันโง่นะ คนที่พูดอย่างนี้ ที่กระทรวงศึกษาหรือใครก็แล้วแต่ ไม่มีความจำเป็นเลยที่จะ

ต้องออกทั้งหมด ทำไมจะต้องออกทั้งหมด การที่เกาะติดกัน 36 แห่ง มันไม่มีอะไรดีเลยนอกจากจะติดกันให้ช่วยพอกัน อย่างที่เป็นอยู่ปัจจุบันนี้ สถาบันราชภัฏสวนดุสิตนั้นผมก็สนิทกับเขาพอสมควร เพราะเป็นคนเลือกอธิการบดีคนปัจจุบัน เขาอยากออกเพราะเขามีเงินเยอะ เขาไม่ต้องพึ่งรัฐบาลเท่าไร ตรงกันข้ามถ้าเขาพึ่งรัฐบาลก็จะมาคุมโน่น คุมนี้ ออกดีกว่า เขาก็ไม่ได้คิดอะไรลึกซึ้งถึงว่าออกแล้วจะดี โน่นดีนี้อย่างที่ผมพูดหรอก เขามีเงินเยอะก็ไม่อยากให้ใครมาคุม ซึ่งความจริงเขาก็มีอิสระในการใช้เงินเหมือนอย่างสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยาพอสมควร แต่มันไม่คล่องตัวเท่า นั้น ผมคิดว่าอย่างสถาบันราชภัฏสวนดุสิตเขาอาจจะพร้อมที่จะออกมากกว่าที่อื่น หรือจะมีสถาบันราชภัฏที่ไหนผมไม่ค่อยรู้จักอาจจะพร้อมกว่า แต่บางแห่งผมได้ยินว่าไม่ค่อยพร้อม

ในฐานะที่เป็นนายกสภา อาจารย์คิดว่าสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยาของเราพร้อมที่จะออกนอกระบบไหม

— คือผมคิดว่าพร้อมหรือไม่พร้อมยังไม่สำคัญเท่ากับที่ว่าต้องเตรียมตัว ควรจะต้องมาตั้งหลักการแล้วดูว่าพร้อมที่จะคิดอะไร ถ้าไม่พร้อมก็จะต้องพยายามสร้างมันให้พร้อม ผมจะยกตัวอย่างให้ดู ผมก็เป็นนายกสภาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมาตลอด ตั้งแต่ผมเป็นนายกสภา แต่ก่อนมี 8 campus ประสานมิตรดีกว่าเพื่อน ที่อื่นก็ช่วยพอกัน มันอยู่ในระดับเดียวกันคือไม่ได้ความ ผมพูดเสมอว่า มันไม่ได้ความทั้งในแง่ของการบริหารและวิชาการ ในแง่การบริหารก็คือว่าได้เงินมาก็แบ่งไป สงขลาได้ไปแค่นี้ มหาสารคามได้ไปแค่นี้ ก็เป็นก้อนเดียว เหมือนกับว่าสถาบันราชภัฏได้มา 36 ก็ต้องแบ่งเป็น 36 ได้ไปคนละนิดพอประทังทำงาน เอาไปทำไปสร้างอะไรดีๆ ก็ลำบาก แต่ว่าที่สำคัญมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเรามีครูเก่งๆอยู่หลายคน แต่คนเก่งนั้นอยู่ที่นั่นคนที่นั่นคน มันทำอะไรไม่ได้ แต่ถ้าเอาคนเก่งมารวม ๆ กันมันก็จะยิ่งเก่ง แล้วก็อาจารย์คิดอะไรได้ อาจารย์อยู่มหาสารคามคิดอยากจะทำโน่น เขาบอกไม่ได้ก็ทำไม่ได้ เพราะฉะนั้นปีแล้วปีเล่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒก็เป็นแบบเก่าๆ แต่เวลานี้อย่างไปดูพิษณุโลกไม่เหมือนเก่าเลย เมื่อเดือนที่แล้วผมขับรถผ่านไปที่มหาวิทยาลัยบูรพา มันไม่เหมือนเก่าแล้ว ที่อาจจะดีกว่าเพื่อนคือมหาวิทยาลัยทักษิณ มันmoveเข้า เขาจะไปพัทลุง ถ้าสมมติว่าเศรษฐกิจมันไม่ฟูบอย่างนี้เขาก็อาจจะ O.K. แต่เดี๋ยวนี้ชลอแล้ว เขายังไม่ได้ดำเนินการสร้างcampusทางพัทลุงก็เลยต้องทิ้งไว้ก่อน ไม่อย่างนั้นก็จะไปไกล อย่างนี้เป็นต้น ถ้าสถาบันราชภัฏอยู่อย่างนี้

มันก็เป็นอย่างนี้ ดีกว่านี้ยาก

เสียงที่เข้าหูบ่อยๆ ก็คืออาจารย์บางส่วนกลัวความไม่มั่นคงในชีวิตถ้าออกนอกระบบ

– ทำไมจะไม่มั่นคงในชีวิต ผมก็ไม่เข้าใจ ส่วนใหญ่ของการออกนอกระบบ สำหรับคนเก่าเขาจะให้เลือกได้ ถ้า you อยากเป็นข้าราชการก็อยู่ไปจนกระทั่งเกษียณอายุ ของจุฬายะเวลาร่างกฎหมายก็เป็นอย่างนี้ ให้เลือกได้ มีอยู่แห่งเดียวที่ไม่ให้เลือกคือมีที่พิษณุโลกอยู่แห่งเดียว ที่เขียนบอกว่าออกทันที แล้วก็เปลี่ยนระบบ แต่ที่อื่นให้เลือกทั้งนั้น เขาก็ได้ไม่เข้าก็ได้ system สำหรับคนใหม่ก็ต้องเข้าระบบใหม่ ระบบใหม่นั้นมันก็ต้องมีsystem มันต้องมีระบบpersonal ของเขาเอง จะเอาใครออกจะเอาใครเข้าก็จะต้องมีระบบที่ว่า ผมจะเอาอาจารย์ออก ไม่ใช่ ผมเป็นผู้บังคับบัญชาที่สามารถสั่งตมให้ออกได้ มันจะต้องมีกลุ่มคนเป็นผู้ตัดสินเหมือนกัน ว่ามีความผิด หรือไม่ได้อย่างไร

อาจารย์บางส่วนกลัวการประเมินกลัวถูกกลั่นแกล้ง

– ไ้ระบบมหาวิทยาลัยไทยที่มันยังงะงายอยู่อย่างในปัจจุบันนี้ เพราะไม่เคยมีระบบประเมิน ที่ไหนก็แล้วแต่ ไม่ใช้มหาวิทยาลัย ถ้าไม่มีระบบประเมินมันดียาก ระบบประเมินต้องมี แต่เราต้องสร้างระบบให้มัน fair ให้มันยุติธรรมระบบต่างๆ เหล่านี้เราสร้างได้ คนที่กลัวจะถูกกลั่นแกล้ง ผมก็ไม่ค่อยเข้าใจว่า ถ้ากลัวว่าผู้บังคับบัญชากลั่นแกล้งอย่างว่าจริง ก็ไม่เข้าใจว่าทำไมผู้บังคับบัญชาจึงต้องกลั่นแกล้งคนกันนักหนา

มันอาจจะเป็นเพราะว่าคนไทยมีความรู้สึกว่ามันไม่มีอะไรที่เป็นกฎเกณฑ์ กติกาที่ยึดถือได้ ถูกละเมิดหมด

– ถ้าหากว่าเป็นอย่างนั้นจะต้องไปดูที่มหาวิทยาลัยสุรนารีหรือมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ว่าเขามีcomplain อันนี้ อยู่หรือไม่ ผมยังไม่เคยได้ยินว่ามีcomplain ว่า เราอยู่นอกระบบ ไ้มันอยากจะกลั่นแกล้งก็ได้ ในระบบมหาวิทยาลัย ยิ่งทำได้ยาก คนฉลาดด้วยกันมันจะมาแกล้งอะไร เดียวนี้การออกนอกระบบไม่ใช่อยู่เฉพาะมหาวิทยาลัย เคยได้ยินกฎหมายองค์กรมหาชนไหม เดียวนี้มีองค์กรอีกเยอะที่เป็นองค์กรมหาชน ก็คือองค์กรราชการที่อยู่นอกระบบ อย่างสกว.ก็เป็นองค์กรมหาชนแบบเดียวกัน และยังมีอีกหลายแห่งที่เป็นอย่างที่ว่านี้

อาจารย์คิดว่าสถาบันราชภัฏจะช่วยวิกฤตของชาติได้บ้างไหม ด้วยวิธีใด ขณะนี้ประเทศไทยมีวิกฤตหลายเรื่องทาง

สถาบันราชภัฏก็อยากจะมีส่วนช่วยบ้าง

– วิกฤตตรงนี้ไม่ใช่ใครจะช่วยได้แต่ลำพังคนเดียวความจริงการช่วยมันต้องคนไทยแต่ละคนด้วยเข้าไปที่จะต้องช่วย เช่นในเรื่องของการประหยัด ในเรื่องของอะไรมันก็ช่วยได้ทั้งนั้น แต่ก่อนนี้เราไม่ได้คิดอะไร เพราะมีเงินเยอะ แต่เดี๋ยวนี้จะต้องคิดให้ดี อันนี้ก็เป็นความช่วยเหลือ นอกจากนั้นก็เป็นความช่วยเหลือ แต่ว่าเรายังไม่รู้ว่ามันแน่ตรงไหน วิกฤตเศรษฐกิจเป็นเรื่องของเงินคงคลังไม่มี แบงก์ไม่ให้กู้ เราในฐานะคนก็ตี สถาบันก็ตี เราไปทำอะไรให้ก็ไม่ได้อะไร เพราะฉะนั้นผมคิดว่าสถาบันราชภัฏไม่สามารถจะมาทำอะไรได้โดยลำพัง เพราะเป็นเพียงส่วนหนึ่งขององค์กรของทั้งบ้านเมืองที่จะต้องมาช่วยกัน

สถาบันอุดมศึกษาเป็นความหวังของการแก้ปัญหาวิกฤตชาติ หรือแก้ปัญหาของชาติ ภาพลักษณ์ของอุดมศึกษาในอุดมคติของอาจารย์คิดว่าควรจะเป็นเช่นไร

– ความจริงมันจะต้องเป็นองค์กรซึ่งสามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ที่ว่ามีคุณภาพเป็นอย่างไรก็รู้อยู่กันดี มีความรู้ทางวิชาการซึ่งมีความคิดอ่านที่จะไปปรับปรุงแก้ไข สร้างสิ่งใหม่ๆ ให้แก่ชาติบ้านเมืองได้เพราะมีความสามารถ แล้วก็จะต้องเพิ่มพูนความรู้ จะต้องมีการวิจัยตามที่เรียกว่าเป็นมหาวิทยาลัยชั้นดี สำหรับสถาบันราชภัฏผมมีความคิดอยู่อย่างหนึ่ง ผมมีความเชื่อ อาจจะเป็นความเชื่อที่ผิดว่าระบบฝึกหัดครูของเราไม่ค่อยดีมาตลอด นี่ไม่ต้อพูดถึงหลักสูตร หลักสูตรก็ไม่ค่อยได้ความ ผมไม่ค่อยรู้เรื่องหลักสูตรเท่าไร การที่เราสอนเด็กนักเรียน เราสอนนักเรียนประถม มัธยม สิ่งหนึ่งที่เราจะให้เขาคือความรู้พื้นฐาน ทางคณิตศาสตร์ ทางภาษา ทางอะไรนั้น และให้ความรู้รู้สึกว่าเขาเป็นคนไทย ในเรื่องความรู้พื้นฐานซึ่งได้แก่ คณิตศาสตร์ วรรณคดีที่เขาจะ

ต้องเรียนรู้ เรียนรู้ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์อะไรอย่างที่เราเรียนกัน แต่ว่าเวลานี้เราเห็นว่าการสอนหรือหลักสูตรบ้านเราสมัยที่ผมเรียน เราจะรู้วรรณคดีไทยเยอะ เรารู้เป็นเล่มๆ ไม่ใช่รู้เป็นตอนๆ เราจะรู้เรื่องอิเหนาอย่างน้อยตอนศึกกระหมังกุหนิง เราจะรู้สามก๊กตอนโจโฉแตกทัพเรือ เรารู้เรื่องนิทราชาคริต เพราะเราต้องเรียนวรรณคดีไทย เดียวนี้นักเรียนไม่รู้จักวรรณคดีไทย เราไม่รู้ของดีของเราแล้วมันจะเป็นไทยได้อย่างไร ผมคิดว่ามันเสียที่หลักสูตร หลักสูตรมันไปแก้ไข บ้าอิท่าไหนไม่รู้ เอาของเหล่านี้ออกไปหมด ถ้ามหาณดูว่ารู้จักไหมพระอภัยมณี อาจจะมีรู้นิดๆ แต่จะไปรู้ว่า “ประเดี๋ยวดัง หง่างแห่งวังเวงแว่ว สะดุ้งแล้วเหลียวแลชะเง้อหา” นั้นไม่รู้แล้ว หรือสมัยผมนิทานอีสปก็ต้องเรียน นิทานอีสปนั้นเรารู้ว่า มันอยู่มาหลายพันปี แล้วเรียนกันทั่วโลก ส่วนภาษาอังกฤษจะมีหลายสิ่งหลายอย่างที่พูดนั้นมาจากนิทานอีสป เช่น คนที่มีของอย่างหนึ่งแล้วอยากจะได้อะไร อยากได้แล้วเอาไม่ได้ มันก็บอกห่วย บอกว่าอู่นเปรี๊ยะ สมัยผมเรียนไปเมืองฝรั่ง ฝรั่งมันก็ยังฟัง

ผมเรียนภาษาอังกฤษเขาเรียกหนังสือที่เรียนคือ direct method ขึ้นอะไรไม่รู้ ในนั้น จะมีเรื่องมองเต คริสโต เรียนขึ้นมาอีกชั้นหนึ่ง เรียนवासโกตาจากมา ไอ้มองเต คริสโต ก็เป็นที่รู้จักกันว่า อเล็กซานเดอร์ ดุมาร์ ของฝรั่งเศสแต่ง ไปคุยที่เมืองฝรั่ง บอกอเล็กซานเดอร์ ดุมาร์ มันฟังมาก เด็กไทยเดี๋ยวนี้ไม่เคยได้ยิน ไม่มีแล้วของเหล่านี้ เรียนบ๊อะไรก็ไม่ได้ ผมคิดว่าหลักสูตรของเราไม่ได้สร้างความเป็นไทยเท่าที่ควร และไม่ได้สร้างความเป็นสากลเท่าที่ควร ที่จะให้นักเรียนไทยสามารถเข้ากับนักเรียนทั่วโลกได้ เดียวนี้จะไปพูดถามหลานๆผมว่ารู้จักโรบินสัน ครูโซ ไหม ไม่รู้จักหรอก หนังสือโรบินสัน ครูโซนี้สมัยผมถึงแม่ไม่ได้อ่านของ เดเนียล เดอร์ฟอร์ เรื่องโรบินสันครูโซผมมาอ่านตอนผมโตแล้ว ก็ยังรู้ว่าไอ้เนื้อเรื่องแตกไปอยู่เกาะคนเดียว แล้วมันก็surveyอะไรต่ออะไร ยังรู้ เดียวนี้นักเรียนไม่รู้จักแล้ว ยังมีอีกเยอะ แม้กระทั่งรุ่นผมน่าจะเรียนแต่ไม่ได้เรียน ผมคิดว่า เมื่อวันก่อนผมพูดที่สถาบันราชภัฏ บอกว่านักเรียนที่จบจากสถาบันราชภัฏไม่ควรให้สอนมัธยมหรอก ควรจะไปให้สอนประถม อาจจะมีความรู้พอสอนประถมได้ พอมาถึงสอนมัธยมผมว่าไม่ติ ไม่เก่ง แล้วครูมีความรู้ทางคณิตศาสตร์แค่ที่เรียนในสถาบันราชภัฏ 4 ปี แล้วไปสอนคณิตศาสตร์เด็ก จะทำให้นักคณิตศาสตร์ติไม่ได้ ครูมีความรู้ภาษาอังกฤษอย่างที่เรียนจากสถาบันราชภัฏแล้วไปสอนภาษาอังกฤษ นักเรียนภาษาอังกฤษก็ติไม่ได้ ภาษาอังกฤษของพวกเราทั้งหมดมัน

ห่วย ส่วนใหญ่เกือบ 100 % มันจะไม่ค่อยได้ความ ผมยังรู้สึกถ้าสามารถแก้ระบบทั้งประเทศได้ว่าการเป็นครูปริญญาครุศาสตร์ต้องเป็นsecond degree ไม่ใช่first degree หมายความว่าคนจะมาเรียนครุศาสตร์ได้ต้องจบปริญญาตรีมาแล้วถึงมาเรียน หมายความว่าต้องไปแก้ไขระบบบริหารงานบุคคลว่าคนจบไปแล้วต้องได้เงินเดือนสูง ยิ่งสูงเท่าไรยิ่งดี สูงขนาดที่ว่าทุกคนแย่งกันมาเป็นครู เวลานี้คนที่มาเรียนครู คือพวกที่ หนึ่ง-ไม่มีสตางค์ สอง-ก็เรียนตามๆกัน ผมคิดว่าต้องวุฒิทางครุควรเป็นsecond degree หมายความว่าคนที่มาเป็นครูโดยเฉพาะ ถ้าจะสอนมัธยมหรือถ้าได้ประถมยิ่งดีใหญ่ ว่าเมื่อเรียนจบอักษรศาสตร์ จบวิทยาศาสตร์อะไรก็แล้วแต่ แล้วจึงจะมาเรียนครูอีกทีหนึ่ง เหมือนอย่างปริญญาโทหมายของอเมริกา คือsecond degreeทั้งนั้น ต้องเรียนจบศิลปศาสตร์จบอะไรมา จึงจะมาเรียนกฎหมายของอเมริกาได้ เพราะมันเป็นวิชาชีพที่ต้องคิด เวลานี้กฎหมายของอเมริกามันต่อสู้ความ คงจะเห็นกันอยู่ว่าต้องชิงไหวชิงพริบ มันต้องเก่ง เพราะฉะนั้นผมคิดว่าครูนี้อยากให้ทำเป็นsecond degree แต่ก่อนนั้นมีครุครุศาสตร์ของจุฬาฯ แต่เดี๋ยวนี้ไม่มี ซึ่งก็แย่แล้ว

อยากทราบทัศนะของอาจารย์สกลไปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ถึงความพร้อมที่จะเป็นมหาวิทยาลัย

- จริงๆ แล้วอาจจะต้องมีการเตรียมตัวอีกนาน ผมคิดว่าในเรื่องระบบไปว่าเขาไม่ได้ เพราะเป็นระบบซึ่งได้ setมานานแล้ว ในเรื่องคุณวุฒิ คุณวุฒิของอาจารย์ที่สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผมคิดว่า O.K. แต่รู้สึกว่าเขาไม่มีความก้าวหน้าทางวิชาการเท่าที่ควร ปริญญาตรียังเยอะ อาจารย์ยังไม่ได้ตำแหน่งวิชาการก็ยังมีมาก แล้วก็ยังไม่ค่อยกระตือรือร้นที่จะทำเพิ่มตำแหน่งทางวิชาการ เขาบอกว่าเขาสอนเยอะ ผมคิดว่าจริงๆ แล้วที่นี้อาจจะพร้อมกว่าที่อื่นด้วยซ้ำไป แต่คงยังจะต้องทำอะไรอีกเยอะ ที่จะสามารถปกครองตัวเองดูแลตัวเองทั้งในระบบบริหารและด้านอื่นๆ แต่เรื่องพรรณนี้มันสร้างขึ้นได้ ที่นี้อาจจะดีกว่าที่อื่น แต่ยังไม่ใช่ว่าจะออกพุงนี้ได้ไหม อันนี้อาจจะยังไม่ค่อยดี แต่ว่ามีแผนที่จะออกไหม O.K. ควรที่จะมีแผน

อาจารย์มองว่าลักษณะของการเป็นอุดมศึกษาเพื่อท้องถิ่นของสถาบันราชภัฏยังจะต้องรักษาไว้หรือไม่

- ผมว่ามันเป็นจุดมุ่งหมายของสถาบันราชภัฏ

มาโดยตลอด คือหมายถึงว่าวิชาการความรู้ที่ให้อาจจะมี ความรู้ที่เป็นbasicอยู่ สถาบันราชภัฏหรือจะไม่ใช่สถาบัน ราชภัฏจะต้องมีให้ความรู้ตรงนี้ แต่ยังมีวิชาอีกพวกหนึ่ง ที่ว่ามีที่เชิงใหม่ แต่ที่นราธิวาสไม่มี เพราะมันเป็นเรื่องของท้องถิ่น อย่างนี้ต้องคิดเป็นแง่ๆ ไป แล้วรวมทั้งการที่จะ ต้องสอนในลักษณะที่ว่าให้นักศึกษาค้นกับปัญหาของ ท้องถิ่นอาจจะต้องมี แม้กระทั่งวิชาหลักก็อาจจะต้องดึงมาให้นักเรียนรู้จักท้องถิ่นมากขึ้น อย่างวิชาเศรษฐศาสตร์เราก็จะ ให้รู้ว่าท้องถิ่นเป็นอย่างไร วิชาการปกครองก็อาจจะทำได้ดี เรียนการปกครองที่กรุงเทพฯหรือที่ไหนๆ อาจจะไม่เหมือนกัน ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไม่ต้องมาพูดถึงเรื่องกรุงเทพ มหานครมาก อาจจะรูปร่างแบบไม่เหมือนกัน แต่ไม่ต้องมาดู คนที่จะเรียนเรื่องการปกครองท้องถิ่น สมมติว่ามีวิชารัฐศาสตร์ จะต้องรู้เรื่องขององค์การบริหารส่วนตำบลเยอะหน่อย เพราะ ฉะนั้นความเป็นท้องถิ่นซึ่งผมคิดว่าเป็นของดี แล้วก็จุดมุ่งหมาย เพื่อที่จะสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น รักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่าPolitical Will คือความต้องการ ทางฝ่ายการเมือง determinationของฝ่ายการเมือง คือฝ่าย การเมืองเอา การเปลี่ยนแปลงก็ง่าย ถ้าฝ่ายการเมือง

ไม่ต้องการ การเปลี่ยนแปลงก็ยาก เพราะฉะนั้นรัฐบาลนาย กชวนจะชั่วจะดีอย่างไร Political Willของรัฐบาลมันชัด แต่ว่า เพียงแต่บอกว่าให้ออก ไม่ค่อยได้มาทำอะไรที่จะกระตุ้น ให้มันออก ผมเคยถามคุณทักษิณว่าที่เขาพูดนั้นดีมาก วิสัยทัศน์ทางการศึกษา แต่ที่มหาวิทยาลัยต้องการตอนนี้คือ ความเอาใจจริงเอาใจของรัฐบาลที่จะต้องออก ถ้ารัฐบาลพูด อย่างนี้ ผมมาทำงานที่นี้ก็สบายไม่มีปัญหาความขัดแย้ง อย่างที่เป็นอยู่ ซึ่งทำให้ต้องมีการประชาพิจารณกันว่าควร จะออกนอกระบบหรือไม่ออก มีคนพวกหนึ่งถึงแม้จะเป็น ส่วนน้อย แต่เขาคิดว่าถ้านั้นๆ แล้วไม่ต้องออกเพราะฉะนั้น เขาจึงไปทั่ว ไปหานายก ไปหารัฐมนตรี ทำหนังสือถึงในหลวง เพราะไม่อยากออก แล้วเขานึกว่าถ้านั้นๆ อาจจะไม่ต้องออก เขาตอบมา ซึ่งผมผิดหวังมากกว่า เขาไม่แน่ใจว่าออกแล้วดี คุณต้องconvince ผมว่าออกแล้วดีหรือไม่ ไม่ใช่หน้าที่ผมจะ ไปconvince มันต้องเป็นนโยบายรัฐบาล จะออกหรือไม่ มหาวิทยาลัยไม่ใช่ของผม ก็ตามใจ

มหาวิทยาลัยส่วนกลางมีแห่งไหนบ้างที่จะออกนอกระบบใน อนาคตอันใกล้

- เวลาที่กฎหมายผ่านคณะรัฐมนตรีไปแล้วมีจุฬายกผ่านคณะรัฐมนตรี ผ่านกฤษฎีกาไปแล้ว แต่ก็มาติดอยู่กับกลุ่มที่ไม่อยากจะออก ถวายฎีกาถึงในหลวง ในหลวงก็ทรงมีพระราชหัตถเลขาว่าให้ทำประชาพิจารณ์ เพราะฉะนั้นเวลานี้กำลังทำประชาพิจารณ์อยู่ โดยมีท่านอานันท์ ปันยารชุนเป็นประธาน ที่มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ผ่านกฤษฎีกาไปแล้วของมหาวิทยาลัยมหิดลผ่านคณะรัฐมนตรีไปแล้ว กำลังพิจารณาอยู่ในกฤษฎีกา

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สถาบันราชภัฏจะต้องปรับตัวเองอย่างไรบ้าง

- จริงๆ แล้วผมไม่ค่อยเชื่อถือใน พ.ร.บ.การศึกษามากนัก พ.ร.บ.ฉบับนี้เมื่อผ่านขั้นตอนมาจนถึงวุฒิสภาและเมื่อมาถึงวุฒิสภา ผมเป็นประธานกรรมาธิการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. นี้ ผมได้พูดเสมอๆ ในกรรมาธิการว่าผมไม่ค่อยชอบ พ.ร.บ.ฉบับนี้เท่าไร โดยเฉพาะผมคิดว่าเป็นการทำลายอุดมศึกษา การยุบทบวงไปขึ้นกับกระทรวงเดียวกันคือกระทรวงศึกษาฯ ผมคิดว่าเป็นการทำลายอุดมศึกษา ซึ่งก็เป็นเหตุผลอันหนึ่งที่ทำให้มหาวิทยาลัยควรรับออกจากระบบราชการ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าถ้าพูดถึงสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา นั้น ควรจะตั้งเป้าว่าจะออกนอกระบบแล้วก็มาดูละจะต้องทำอะไรกันบ้าง

ในวิสัยทัศน์เขียนไว้ว่า ปี 2545 สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยาจะออกนอกระบบ

- จริงๆ แล้วก็ต้องควรจะเป็นอย่างนั้น ผมรู้สึกว่าได้หรือไม่ดีขึ้นอยู่ที่กระทรวงศึกษาธิการเยอะ กระทรวงยังมีลักษณะที่อยากจะบังคับบัญชาอยู่ในกระทรวงทบวงกรมต่างๆ กระทรวงศึกษาธิการดูจะมีBureaucratic Mentality มากกว่าที่อื่น สมัยก่อนผมเคยอยู่กระทรวงศึกษาธิการ โอโฮ! ไปถึงจะไปพบหัวหน้ากองที่รู้สึกไม่อยากจะเข้า กลัว ต้องผลัดหลังกันเข้า เขามีความกลัวอย่างนั้น พวกปลัดกระทรวง พวกอธิบดีไปต่างจังหวัดอย่างกับKing โอโฮ! คนจะต้องมาดูแลกัน ผมเคยไปด้วย ผมยังรู้สึกประหลาดใจ เหลียวไปทางไหนมีคนจัดการให้หมด โอ้ลักษณะอย่างนี้ผมว่ากระทรวงทบวงกรมอื่นอาจจะมี แต่กระทรวงศึกษานั้นมีเยอะ กระทรวงมหาดไทยเขาว่าเคยมี แต่เดี๋ยวนี้ผมว่าดีกว่ากระทรวงศึกษาฯ ไม่รู้เป็นอย่างนั้นหรือเปล่า เพราะฉะนั้นผมว่ากระทรวงไม่ค่อยอยากให้ออก

ระบบ เป็นเรื่องของการผลกระทบมากกว่าการพัฒนาอุดมศึกษาหรือเปล่า

- ไม่เลย จริงๆ แล้วไม่มีความต้องการที่จะผลกระทบเลย แล้วไม่ควรจะเป็นอย่างนั้น แต่ที่มันขึ้นกับรัฐบาลสมัยรัฐบาลนายกชวน เขาก็บอกว่ามหาวิทยาลัยจะได้งบประมาณไม่ต่ำกว่าที่เคยได้อยู่ เขาสัญญาว่าอย่างนั้น แต่สมัยนายกทักษิณชัชจะไม่แน่นอน คือชัชจะโลเล ถ้ารัฐบาลจะทำอะไรที่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง สิ่งที่ต้องการคือ

ในฐานะที่เป็นผู้มีประสบการณ์ อยากให้อาจารย์ช่วยฝากข้อคิดเห็นไปยังผู้อ่านวารสารราชภัฏกรุงเทพฯ อนาคตของประเทศชาติจะไปทางใดกันแน่ เพราะคนเริ่มมีความรู้สึกไม่เชื่อมั่นต่ออนาคตของชาติ

- ผมรู้สึกว่าชาติบ้านเมืองมันจะเจริญได้ก้าวหน้าได้แม้กระทั่งวิกฤตเศรษฐกิจคราวนี้จะต้องอาศัยสติปัญญา มหาวิทยาลัยนั้นเป็นที่สร้างสติปัญญา สติปัญญาของชาติจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับการศึกษา โดยเฉพาะอุดมศึกษาดีหรือไม่ดีเท่าที่ผ่านมามหาวิทยาลัยทำให้ประเทศไทยไปได้แค่นี้ เพราะเราอุดมศึกษาของเราเป็นอุดมศึกษาแบบ ถ้าในทางวิทยาศาสตร์กับในทางวิศวะสอนคนใช้เทคโนโลยีเป็นเท่านั้น ไม่ได้สอนให้คนสร้างเทคโนโลยี เพราะฉะนั้นเทคโนโลยีที่เราใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นเทคโนโลยีที่ซื้อมาหรือยืมมาทั้งนั้น เราทำถูกมืออย่างเราก็ไปเลหลังโรงงานทำถูกมืออย่างเมืองไต้หวันซึ่งมันจะทิ้งแล้วเอามาสร้าง เรื่องการทอผ้าก็แบบเดียวกัน เราไม่สามารถทอผ้าดีได้แบบนี้ได้ เพราะว่าเราไม่มีเครื่องมือที่ทำได้ เราก็ไปซื้อเครื่องทอผ้าเก่าๆ มา มันจะเป็นเทคโนโลยีแบบนี้ทั้งสิ้น นี่เพราะว่าระบบอุดมศึกษาของเราเป็นมาอย่างนั้นหลายปี เพราะฉะนั้นผมคิดว่าระบบอุดมศึกษาเป็นตัวกำหนดระดับความสามารถทางสติปัญญาของชาติบ้านเมือง ถ้าเราไม่ดีก็ไม่ได้ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าการปฏิรูปอุดมศึกษานี้เป็นของจำเป็น แล้วต้องทำ แต่ว่าไม่ได้หมายความว่าทำวันนี้แล้วพรุ่งนี้ดี ผมว่าอาจต้องใช้เวลาหลายสิบปี แต่ว่าการปฏิรูปต้องอาศัยการตั้งต้น ราชภัฏพระนครศรีอยุธยาก็น่าเป็นส่วนหนึ่งของอุดมศึกษา หลายสิ่งหลายอย่างที่จะทำให้ดีกว่านี้ แต่เราไม่มี authority เราไม่มี control มัน beyond control ของเราขึ้นอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการ ขึ้นอยู่กับรัฐบาล แต่ว่าในส่วนที่เราทำเองได้ เราก็ควรจะทำให้ดีที่สุดขณะนี้

การปฏิรูปอุดมศึกษาของรัฐบาลที่มหาวิทยาลัยออกนอก

ประวัติศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุล

เกิด 1 มีนาคม 2473

การศึกษา

จบการศึกษาจาก คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2494

ร.บ. (เกียรตินิยมอันดับ 2)

มหาวิทยาลัยนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา

M.P.A., Ph.D. (New York)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

ม.ว.ม., ม.ป.ช., ท.จ., ท.จ.ว.

ประวัติการทำงาน

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- คณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ฯ พ.ศ. 2513-2517
- สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2517
- รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2517-2518
(ชุดศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์)
- รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2518
(ชุด ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช)
- รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2520-2523
(ชุด พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์)
- รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2523-2526
(ชุด พลเอกเปรม ติณสูลานนท์)
- อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2520-2531
- เลขาธิการสภาการศึกษา พ.ศ. 2532-2534
- รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2534-2535
(ชุดนายอานันท์ ปันยารชุน)
- รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2535 (ชุดนายอานันท์ ปันยารชุน)
- นายกสภาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- นายกสภามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นายกสภามหาวิทยาลัยสุรนารี
- นายกสภาสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้
- วุฒิสมาชิก พ.ศ. 2526-2531
- วุฒิสมาชิก พ.ศ. 2539-2543

ตำแหน่งปัจจุบันที่สำคัญ

- นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นายกสภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- นายกสภามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- นายกสภาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- นายกสภามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- นายกสภามหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
- นายกสภามหาวิทยาลัยทักษิณ
- นายกสภามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นายกสภามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
- นายกสภาประจำสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

เกียรติคุณที่ได้รับการยกย่อง

9 ธันวาคม 2528	องค์การรัฐประศาสนศาสตร์
แห่งเอเชียตะวันออก
(EROPA) ได้มอบโล่เกียรตินิยม
รัฐบาลออสเตรเลีย ได้มอบเครื่อง
ราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดพร้อมดวงดารา
(The Great Golden Order of
Merit with Star, ชั้น DAS GROSSE
GOLDENE EHRENZEI CHEN MIT
DEM STERN
16 ธันวาคม 2529	รัฐบาลญี่ปุ่น ได้รับมอบเครื่องราช
อิสริยาภรณ์ชั้น 1 Grand Gorden
of the Order of the Sacred
Treasure
6 มกราคม 2531	รัฐบาลฝรั่งเศส ได้มอบเครื่อง
ราชอิสริยาภรณ์ Commandeur
dans 1' Ordre des Palmes
Academiques
25 กุมภาพันธ์ 2531	มหาวิทยาลัยโซกะ ประเทศญี่ปุ่น
มอบปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยกย่อง
ให้เป็นนิสิตเก่าดีเด่นสาขาวิชาการ
การเมืองประจำปี 2534/2535
11 เมษายน 2531	สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยกย่อง
ให้เป็นนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ดีเด่นใน
รอบ 50 ปี
17 ตุลาคม 2535	คณะกรรมการเอกลักษณ์แห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรีประกาศยกย่อง
ให้เป็นบุคคลดีเด่นของชาติ สาขา
พัฒนาสังคม (ด้านการศึกษา)
ประจำปี 2541
สิงหาคม 2541	วิทยาลัยพยาบาล สภากาชาดไทย
มอบรางวัลเจ้าฟ้าสุทธาทิพย์
เมษายน 2543	
29 มิถุนายน 2543	

แนะนำผู้เขียน

จันทรเพ็ญ ค้ายาม

ดอกเตอร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
อ.บ. (ภาษาอังกฤษ), กศ.ม. (ภาษาอังกฤษ)
Ph.D. (Reading & Language Arts)
Cert. in Communicative English
Cert. in TESOL

บุหงา วัฒนะ

รองศาสตราจารย์ ดอกเตอร์
อธิการบดีสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ค.บ.(เคมี), ค.ม.(การประถมศึกษา)
น.บ., ค.ด.(หลักสูตรและการสอน)

ปิยญา คงทรัพย์

อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
วท.บ. (เกษตรศาสตร์), วท.ม. (ครุศาสตร์เกษตร)

เพธินตา โมสกุล

นักสถิติ 5 สำนักวางแผนและพัฒนา
รองผู้อำนวยการสำนักงานวางแผนและพัฒนา
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
วท.บ. (สถิติประยุกต์)

มงคล ชาวเรือ

อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
กศ.บ. (สังคมศึกษา), ศศ.ม.(พัฒนาสังคม)

รุ่งเรือง ทองศรี

อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ
รองคณบดีคณะวิทยาการจัดการ ฝ่ายประกันคุณภาพ
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
บธ.บ. (การตลาด), บธ.ม. (การตลาด)

รุ่งทิพย์ รัตนานุตร

อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ศษ.บ. (ภาษาอังกฤษ), ค.ม. (การสอนภาษาอังกฤษ)

อ้ายอ ป้องกลาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ
รองคณบดีฝ่ายวางแผน คณะวิทยาการจัดการ
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
กศ.ม. (บริหารการศึกษา)
ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์พัฒนาการ)

วนิช ธุรารัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
กศ.บ. (เคมี – อังกฤษ), ค.ม. (จิตวิทยาและการแนะแนว)
Cert. in Teaching Science

ศิริ ทิวะพันธุ์

พลเอก ดอกเตอร์
วุฒิสมาชิก
นายกสภาประจำสถาบันราชภัฏปทุมสงคราม พิชณุโลก

สุธรรม ชาดะสิงห์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
รองอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรม
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
กศ.บ., กศ.ม. (อุดมศึกษาและการฝึกหัดครู)
Dip. in TESL (NZ)

สุภัทรา คงเรือง

อาจารย์คณะครุศาสตร์
รองผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ค.บ. (การศึกษาปฐมวัย), ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย)

สุวิทย์ เขียวทอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
รองอธิการบดีฝ่ายสิทธิประโยชน์และมวลชนสัมพันธ์
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
วท.บ. (เกษตรศาสตร์), น.บ., วท.ม. (ส่งเสริมการเกษตร)
Cert. in Agricultural Technology
University of Missouri-Columbia

อนันต์ รัตนานุตร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
กศ.บ.(คณิตศาสตร์), ค.ม. (สถิติการศึกษา)

Son, In-Sik

อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ชาวเกาหลี
ภายใต้โครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยเคียงจู
และสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Yang Yi

อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ชาวจีน
ภายใต้โครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยยูนนาน
และสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

จากสถาบัน.....สู่มหาวิทยาลัย

ก็ปรับเปลี่ยนชื่อสถานการศึกษา
สืบเนื่องมายาวนานการสร้างสรรค์
ทุกจุดเปลี่ยนที่ผ่านมาค่านันต์
จากวันนั้นจวบวันนี้ที่ภูมิใจ

และอีกหนึ่งความใหม่ในวันนี้
หวังเพื่อมีอนาคตอันสดใส
นำสถาบันสู่มหาวิทยาลัย
เพื่อรับใช้สังคมสมค่าควร

เป็นอีกหนึ่งจุดเปลี่ยนเรียนรู้ใหม่
บทบาทใดจะเตือนย่ำรำลึกหวาน
ใดต้องปรับตามระบบจบทบวน
ให้เหมาะสมแห่งศักดิ์ศรีที่สร้างมา

ใช่จะเปลี่ยนเพียงชื่อให้ลือชาน
อุดมการณ์จึงนำสร้างอย่างสมค่า
สถาบันต้องแสดงแห่งศรัทธา
สู่มหาวิทยาลัยได้แท้จริง

เพลินดา โมสกุล